

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΔΕΚΑΓΕΝΟΗΜΕΡΟΝ ΓΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15-31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1911

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Καλοκαιρινὰ Ἀθῆναι.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Στὴ Φωτεινὴ Σάντρη, ποίημα.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Ὁ Βενιζέλος στὸ σπίτι του.

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

Οἱ ἥρωες τοῦ Κάραϊλ.

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ἡ συμβουλὴ τοῦ Γερο-κλέφτη, δημοτικὸ τραγοῦδι τοῦ χοροῦ με μουσικὴν κλπ.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝ

Λουκιανὸς-Γκαίτε.

ΑΒΓ.

Ἡ ζωγραφικὴ τῶν σπηλαίων.

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

Μυστήρια, μυθιστόρημα, συνέχεια.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Μαυρίκιος Μαιντρον.

ΗΛ. Π. Β.

Παλιὰς Σελίδες.

— Ἡ συνέχεια τῶν Περιεχομένων εἰς τὴν ἐπομένην σελίδα.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 25. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 12.50.

ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.-Φρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ πρώτη δόσις Δρ.-Φρ. 3.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΔΙΚΗ | Δι' ἑν ἔτος Δρ.-Φρ. 10. — Δι' ἑξ μῆνας Δρ.-Φρ. 5.
διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς σπουδαστάς | ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ Δρ.-Φρ. 1 κατὰ μῆνα.

ΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΟΝΟΝΤΑΙ,
ΤΑ «ΠΑΝΑΘΕΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἐκάστου μηνός.

Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπρι-
λίου. Τὸ τμήμα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπεζικῆς ἐπιτα-
γῆς πρὸς τὸν κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν «Παναθηναίων» Ἀθῆναις.

Ἀθῆναι, δόδος Ἀριστοτέλους 35

Τεύχος διπλοῦν Δρ. γ. 2

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΤΟΣ ΙΑ'

ΤΕΥΧΟΣ 259-260

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι και Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.—Πρόχειρα κριτικά σημειώματα ὑπὸ ΑΒΓ. καὶ Θ. Π. Β.—Θέατρον ὑπὸ Χρ. Θεμ. Δαραλέξη.—Ἀρχαιολογικά.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἡ «Ἑστία» περὶ τῆς προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ.—Ἡ «Νέα Ζωή» τῆς Ἀλεξανδρείας.—Οἱ μαλλιαροὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.—Τὰ ἐγκαινία τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ποιητοῦ Μιστράλ.—Καθημερινὰ Νέα.—Ὀλιγόστιχα.—Νέαι ἐκδόσεις.—Ἀλληλογραφία.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἐξοχικό, ὑπὸ Ἀλ. Δημητρίου, ἐκτὸς τοῦ καμένου.—Ἐλευθέριος Βενιζέλος, 4 εἰκόνες.—Σπουδὴ καὶ θαλασσογραφία Ἀλ. Δημητρίου.—Ἡ ζωγραφικὴ τῶν σπηλαίων, 3 εἰκόνες.—Ἀθηναϊκὰ τοπία, 2 εἰκόνες.—Βυζαντινὴ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Ὁρους εἰς τὴν Βιέννην.—Γελοιογραφία.—Μουσικὴ: Ἡ συμβουλὴ τοῦ Γερο-κλέφτη.

Ἐκαστὸς τομος δευτέρος ἐπὶ πλέον λεπτ. 50

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΒ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ἐκδόμενη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Γ. ΖΕΡΒΟΥ

ΑΙΣΧΥΛΟΣ

Ὁ μέγιστος τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων τραγικῶν ποιητῶν διὰ τὴν ἰσχυρὰν δραματικότητά, τὸ βαθὺ καὶ συχνὰ προφητικὸν τῆς σκέψεως, τὴν λυρικὴν ἑξάρσιν καὶ τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐνοίας καὶ τοῦ ἤχου. Αἱ τραγωδίαι του ἀπὸ τοῦ μὲν εἰς συνθεσὶν καὶ πλοκὴν ἐνέχουσιν συνάμα ἰσχυρὰν τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν ψυχολογικὴν τοῦ φαινομένου, ὅστες δυνατός εἰς αὐτὰς ἐγκλείσται ὁ παλμὸς τῆς ζωῆς. Τοιοῦτος ὁ Αἰσχύλος, ἀποτελεῖ τὴν τελειοτέραν ποιητικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου.

Ἀγαμέμνων, τὸ πρῶτον δράμα τῆς Τριλογίας «Ὀρέστεια», ἀναφερόμενον εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος ὑπὸ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς. Ἡ σκηνὴ τῆς προφητικῆς Κασσάνδρας, ὀδυρομένης, κρίνεται ὡς μία τῶν τραγικωτέρων τοῦ παγκοσμίου θεάτρου Δρ. 1.50

Χοηφόροι, τὸ δεύτερον δράμα τῆς «Ὀρεστείας», περιέχον τὴν κυρίαν πρᾶξιν, τὴν μητροκτονίαν τοῦ Ὀρέστου, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται τὸ ἥθικόν πρόβλημα τῆς Τριλογίας. Μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἀδελφῶν Ἠλέκτρας καὶ Ὀρέστου, καὶ μετὰ θρήνον ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ τάφου, θαντὸν τὸν Αἰγισθον καὶ τὴν μητέρα του ὁ Ὀρέστης, τότε δὲ ὁ νοῦς του σαλεύεται, τὰ φάσματα τῶν Ἑρινύων τὸν καταδιώκουν καὶ φεύγει ἐξόριστος. Δρ. 1.50

Εὐμενίδες. Ἐκτυλίσσονται εἰς τοὺς Δελφούς, ὅπου ὁ Ἀπόλλων ἀποκοιμίζων τὰς Ἑρινύας φυγαδεύει τὸν Ὀρέστην, καὶ κοτόπιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἀθηνᾶς δικάζεται ὁ μητροκτόνος ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς τοῦ φόνου. Δρ. 1.50

Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. Ἀναφέρεται τὸ δράμα εἰς τὴν τραγικὴν μάχην τῶν δύο υἱῶν τοῦ Οἰδίποδος, οἱ ὁποῖοι, μονομαχοῦντες διὰ τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν, ἀλλήλοφονεύονται. Ὁ ὕμνος τῶν Ἑρινύων καὶ ὁ παθητικώτατος θρῆνος τῆς Ἀντιγόνης καὶ τῆς Ἰσμήνης εἶναι ἐκ τῶν λυρικωτέρων τῆς ἀρχαίας τραγικίας. Δρ. 1.50

Ὁ «Ἀγαμέμνων», αἱ «Χοηφόροι», αἱ «Εὐμενίδες» καὶ οἱ «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας» μεταφράσθησαν εἰς στίχους ἀριστοτεχνικούς, με φιλολογικὴν ἀκρίβειαν καὶ με δύναντες ὑφους ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ν. Γουπάρη.

Πέρσαι. Ἀποτελοῦν ὕμνον τῶν ἑλληνικῶν νικῶν κατὰ τοῦ Πέρσου. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἀφήγησις τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας κρίνεται ὡς μοναδικὸν ὑπόδειγμα ἐπικολυρικῆς περιγραφῆς, τὰ δὲ χορικά θανμάζονται διὰ τὴν ἡχητικὴν πρὸς τὴν ἐννοίαν ἐναρμόνισιν. Δρ. 1.50

Προμηθεὺς Δεσμώτης, τὸ πλέον μεγαλεπήβολον καὶ ὑψηλόν, παρουσιάζον τὸν Προμηθεᾶ προσηλούμενον ἐπὶ τοῦ Κανκᾶσου κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπερτάτου θεοῦ καὶ πρὸς τιμωρίαν τῆς φιλάνθρωπιᾶς του. Τὸ Κράτος τοῦ Διὸς καὶ ἡ Βία προσωποποιούμενα. ὁ Ἡρακλῆς, αἱ Ὠκεανίδες Νύμφαι, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ὠκεανός, ἡ Ἰώ καὶ ὁ Προμηθεὺς, ὅλοι δρῶντες ἀνθρωπίνως καὶ παθητικῶς, διατηροῦσιν ἐν τούτοις πληρὴς τὸ θεῖον μεγαλεῖον. Δρ. 1.50

Αἱ μεταφράσεις τῶν «Περσῶν» καὶ τοῦ «Προμηθεὺς Δεσμώτης», φιλολογικαὶ καὶ ἑμμετροὶ, ἀπηχούσαι τοῦ πρωτοτύπου τὸν ῥυθμόν, ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ζερβού.

Ἰκέτιδες. Βασίζονται ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς παραδόσεως καὶ ἐξυμνοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ φιλόξενον τῶν Ἑλλήνων. Αἱ Δαναΐδες ἐξ Αἰγύπτου φεύγουσαι τὸν διὰ βίας γάμον φιλοξενοῦνται καὶ προστατεύονται ὑπὸ τῶν Ἀργείων, λυτροῦνται δὲ ἀπὸ τολμηδείας ἀρπαγῆς. Ὑπέρροχος καὶ παρὰ τοὺς ἀρχαίους δὲ θαυμαστός, εἶναι ὁ λυρισμὸς τοῦ ἔργου. Δρ. 1.50

100 ΔΡΑΧ. ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΔΩΡΕΑΝ). 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΘΕΟΦ. Μ. ΧΑΛΚΩΜΑΤΑΣ

ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ

ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ Α.Β.Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21Α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON.—ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ: ΔΡΑΧ. 10,000,000. ≡ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ: ΦΡ. ΧΡ. 10,000,000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ.—Σταθμοὶ: Ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Νέῳ Φαλήρῳ καὶ Κηφισσίᾳ.—Ἡλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν Τροχιδορόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων.—Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἡλεκτρισμοῦ καὶ ἀερίου: Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου, Χαλκίδος.—Ἡλεκτρικὸς Τροχιόδρομος Πατρῶν.—Ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινητηρίου δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσα ἐργασία σχετιζομένη μετὸν ἡλεκτρισμόν.—Ἡ Ἑταιρία προμηθεύει παντὸς εἶδους ὑλικά ἡλεκτρισμοῦ, ἰδίᾳ ὄργανα καὶ μηχανὰς Thomson Houston τῶν ὁποίων εἶναι ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ΤΑΝΤΑΛ

Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70% οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^{ΑΣ}

27—ΟΔΟΣ Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ—27

ΖΥΘΕΣΤΑΙΤΟΡΙΟΝ "Ο ΠΛΑΤΩΝ,"

— ΟΔΟΣ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ —

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΗΤΟΙ

ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ ΕΔΩΔΙΜΑ ΠΟΤΑ ΚΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ—ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ—ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΦΑΝΕΛΛΕΣ ΣΩΒΡΑΚΑ

ΚΑΛΤΣΕΣ ΚΟΥΒΕΡΤΕΣ

ΜΑΛΛΙΝΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

ΠΡΩΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ

ΠΡΩΗΝ ΚΑΡΤΟΦΥΛΛΗ

76—ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—76

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

Γ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

44—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

"Ολα τὰ ἑλληνικὰ βιβλία

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν «Παναθηναίων» εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὁ κ. Α. Γ. Νταφώτης, βιβλιοπώλης.
Εἰς τὸ Κάϊρον, Ἐσωτερικὸν Αἰγύπτου καὶ Σουδάν ὁ κ. Ἀνδρέας Ἀμεργιάννης, Β. Ρ. 1377.
Εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος, Rue Pouschkin, N° 66, Ὁδησός.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

ΚΑΘΕ συνδρομητής των «Παναθηναίων» ο οποίος ἐγγράφει ΕΝΑ νέον συνδρομητήν ἐτίθειον και συν- αποστέλλει τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς, λαμβάνει ὡς δῶρον ΟΚΤΩ δραχμῶν βιβλία ἐκ τοῦ κατωτέρω καταλόγου.

Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται *ἐλεύθερα ταχυδρ. τελῶν*. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν βιβλίων τοῦ καταλόγου μας, ἀνα- λαμβάνομεν ν' ἀποστείλωμεν ὅ,τι δῆποτε βιβλίον μᾶς ζητηθῇ μὴ ὑπερβαῖνον τὰς Δρ.—Φρ. 8-διὰ κάθε νέαν ἐτήσιαν ἐγγραφὴν.

Κάθε συνδρομητής μας ἔχει βεβαίως ἓνα στενὸν φίλον ἢ συγγενὴ φιλαναγνώστην, διατεθειμένον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔργον ἐνὸς περιοδικοῦ. Αὐτὸν τὸν φίλον ἢ συγγενὴ ἄς θελήσῃ νὰ τὸν ἐγγράψῃ εἰς τὰ «Παναθηναία». Ὅ,τι ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς συνδρο- μητὰς μας εἶναι ἐλάχιστον διὰ κάθε ἕναν χωριστά. ΜΕΓΙΣΤΗ ὅμως θὰ ἦναι ἡ ἐκ τοῦ συνόλου ἐνίσχυσις τῶν «Παναθηναίων» καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρόοδος καὶ βελτίωσις τοῦ περιοδικοῦ.

Πρὸς δρ. 1 ἕκαστον

Ν. Ἐπισκοπόπουλος: Ἐρημικὴ ψυχὴ, δράμα.
Κώστας Λαδόπουλος: Χαμένη εὐτυχία, δράμα.
Σπύρος Μελάς: Ὁ Γυῖός τοῦ Ἰσκιου, δράμα.
Κίμων Μιχαηλίδης: Σὰν Ζοὴ καὶ σὰν Παραμυθί.
Α. Μανουδῆ: Τραγούδια.
Παντελὴ Χόρν: Μελάγρα, δράμα.
Παῦλος Νιρβάνας: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια.
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.
Τὸ Χελιδόνι, δράμα.
Μαρία Πενταγιώτισσα, δράμα.
Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ.

Γ. Στρατήγης: Λεύκωμα «Παναθηναίων»· 20 καλλιτεχν. εἰκόνες.

Ἅγις Θέρος: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονο- γραφημένα Δρ. 3.

Τόμοι τῶν «Παναθηναίων»· χαρτόδετοι 1ος, 2ος, 4ος, 6ος, 7ος, 8ος, 9ος, 11ος, 13ος Δρ. 4.
Μυθιστορήματα καὶ Λιγηρήματα—Ἐκδ. Παναθην. > 4.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ
ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΪΦΙΑΣ)

α') Ποίησις Μαλακάση:
Στὴν ἀνέμη καρφωμένα . . . Δρ. 1.—
Τραγουδάκι . . . » 1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρης . . » 1.—
β') Ποίησις Ἀλεξ. Πάλλη:
Μολιβιάτισσα . . . Δρ. 1.—
Μισριώτισσα . . . » 1.—
Ρουμλιώτισσα . . . » 1.50
Ἀφροδίτη . . . » 1.50
Χαίτε Χοῦρδε . . . » 1.—
Μικρούλα . . . » 1.50

Ἄλλα μαζί ἓνας τόμος δρ. 5

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ

Ὁδὸς Προαστείου 10

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ ΕΝ ΑΜΙΣΩΙ

ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ ΚΑΙ ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ

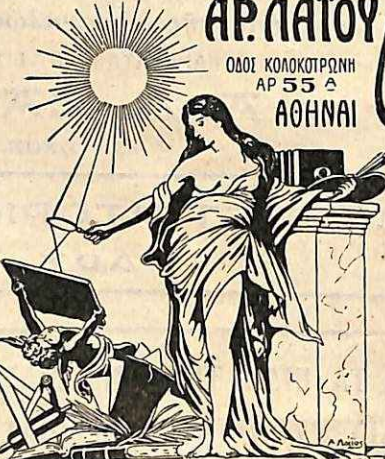
ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

Συλλογὴ τῶν μεγάλων κλασικῶν. — Μουσικὴ δι' ὅλα τὰ ὄργανα εἰς μέγιστην ποι- κίαν. — Ὅλα τὰ νεώτερα ἔργα (Succés). — Ὅργανα μουσικά. — Πιάνα. — Χορδαὶ ἀρίστης ποιότητος. — Ἐξαρτήματα ὀργάνων. — Χαρτὶ μουσικῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας ὅλων τῶν πενταγράμμων. — Μελάνη καὶ πέννες μουσικῆς. — ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΟΔΟΧΙΚΟΝ.

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΔΙ' ὍΛΑ ΤΑ ὄργανα

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ

ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ
ΑΡ. 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΝ Τῇ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ 1907

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛῃ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Γ. Ν. ΠΑΠΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΡΑΠΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὁδὸς Σταδίου 11 — Ἐν Ἀθήναις

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ—ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ Πλατείᾳ Συντάγματος

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΚΑΖΑΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

ΟΔΟΣ ΛΕΚΑ—ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μόνον τὸ τσιγμογραφεῖον Ε. Καζάνη
ἐβραβεύθη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Βορδῶ.

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ

Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιὸς Α' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν
ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι-
στημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ
Ἀγγλικάι ἐιδικότητες (Spécialités). —
Πρόσφατα μεταλλικά ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις
καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειωτῶν συσκευῶν
καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὁρρὸς.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. —
Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρευνῆς. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Ὅλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγωνίστους

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ
ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ
ΤΗΣ Α.Β.Υ.
ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἴνων παλαιῶν ἀνω-
τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ λιμνικῶν
Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὺς
ὡς καὶ ἐπιτραπέζιων οἴνων
Δεμέστιχα λευκὰ καὶ μέλας Μορέα
καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887.

» «Des Princes» τοῦ 1890.

» «Τὸν 2 Σεπτεμβρίου» τοῦ 1895.

» «Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Ζητήσατε Τιμολόγια

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας

«Η ΑΧΑΪΑ», — ΑΘΗΝΑΙ — Ὁδὸς Νέης 1

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΕΙΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ

Α' Τόμος Φρ. 12

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» Φρ. 10
ἀποστέλλομεν μαζί με τὴν παραγγελίαν

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ: Ὅλη ἡ σειρά, τόμοι 20, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 225

Ἡ ὅλη σειρά, τόμοι 20, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ . . . Δρ.—Φρ. 25

Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἐκάστης δόσεως ἀποστέλλονται δύο τόμοι. Οὕτω μὲ τὸν 20ὸν τόμον θὰ ἔχῃ ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὅλων, ἤτοι . . . . . Δρ.—Φρ. 250

Οἱ τόμοι 5^{ος} καὶ 14^{ος}, τῶν ὁποίων ὀλίγιστα ἀπομένουν ἀντίτυπα, ἀποστέλλονται εἰς τὸν κατὰ δόσεις ἀγοραστήν κατὰ τὴν πληρωμὴν τῆς τελευταίας δόσεως.

Πάβλου Νιγβάνα :	Γλωσσική αυτοβιογραφία.—Ἔκδοσις «Παναθηναίων» . . . πρὸς Δρ.—Φρ.	0.50	ἀντὶ 1
	Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἔκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντὶ 2
	Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δρᾶμα.—Ἔκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντὶ 2
	Τὸ Χελιδόνι, δρᾶμα.—Ἔκδοσις «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντὶ 2
	Μαρία Πενταγυώτισσα, δρᾶμα . . . » » »	1	ἀντὶ 2
	Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια . . . » » »	0.50	ἀντὶ 1
	Ὅταν σπᾶσῃ τὰ δεσμά του . . . » » »	1.20	ἀντὶ 2

Κίμωνος Μιχαηλίδη: Σὰν Ζωὴ καὶ Σὰν Παραμυθί, διηγήματα καὶ εἰκόνες.— Ἐκδο-
 σις «Παναθηναίων» . . . . . 1 ἀντὶ 2

Σπύρου Μελά: Ὁ Γυιὸς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . . . 1 ἀντὶ 2
*4. Οἶκον . . . ἀντὶ 2

Α. Θέρον :	«Δημοτικά Τραγούδια», εικονογραφημένα	250 αντί 3
Γ. Σπυρίδης :	Τραγούδια του Σπυριδίου ποιήματα — Έκδ. «Παναθηναϊκόν»	

<i>Γ. Στρατήγη :</i>	Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ, ποιήματα.—	Ἐκδ. «Παναθηναίων» .	1	ἀντὶ 3
<i>Ν. Ἐπισκοποπούλου :</i>	Ἑθνικαὶ ἡμέραι, δοῦμα.—	Ἐκδοσις «Παναθηναίων» .	1	

<i>N.Επισκοποπούλου:</i>	Έρσημες ψυχές, δράμα.— Έκδοσις	«Παναθηναίων» . . . . »	»	»	»	1	ἀντί 2
<i>Δεύκωμα τῶν «Παναθηναίων»</i>	. . . . .	»	»	»	»	1	

Δευκωμα των «Παναθηναίων»	»	»	»	1	ἀντὶ 2
Ἄλ. Φωτιάδης :	Ἀνοιχτὰ Μυστικά, ποιήματα.—Ἐκδοσις «Παναθηναίων» . .	»	»	1	ἀντὶ 2

Αλ. Φωτιάση :	Ανοιχτά μπουτικά, σουτματα.— Εκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » »	1	ἀντί 2
Παντελῆ Χόρν :	Μελάχρα, δρεῖμα.— Εκδοσίς «Παναθηναίων» . . . » » »	0.50	ἀντί 1

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

TEÏA KYANOY ΣΤΑΥΡΟΥ
BLUE CROSS TEA

Εἶνε τὰ ἄριστα τῶν *Τεῶν*, συσκευάζονται εἰς πακέτα καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν *ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ*.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γράμματα

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς *τραπεζικὰ γραμμάτια* νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ᾧπαι ἤ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῇ Κεντρικῇ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς *τραπεζ. γραμμάτια* ἀποδοτέας ἐν ᾧπαι ἡ ἐν ὠρίσμένῃ προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ: $1\frac{1}{2}$ τοῖς $\%$ κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ᾧπαι ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10.000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου δοιζομένου εἰς 1 τοῖς $\%$ κατ' ἔτος μέχρι 50.000 δραχμῶν· πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς $\frac{1}{2}$ τοῖς $\%$. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοιχτὸν λογαριασμὸν παραδιδομένῳ τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίῳ λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίῳ ἐπιταγῶν. — 2 τοῖς $\%$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἑξ μηνῶν* τοῦλάχιστον. — 2 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\%$ κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἐν ἔτος* τοῦ-

λάχιστον. — Ὡς τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τοῦλάχιστον. — 3 1/2 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τοῦλάχιστον. — 4 τοῖς % κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν 5 ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

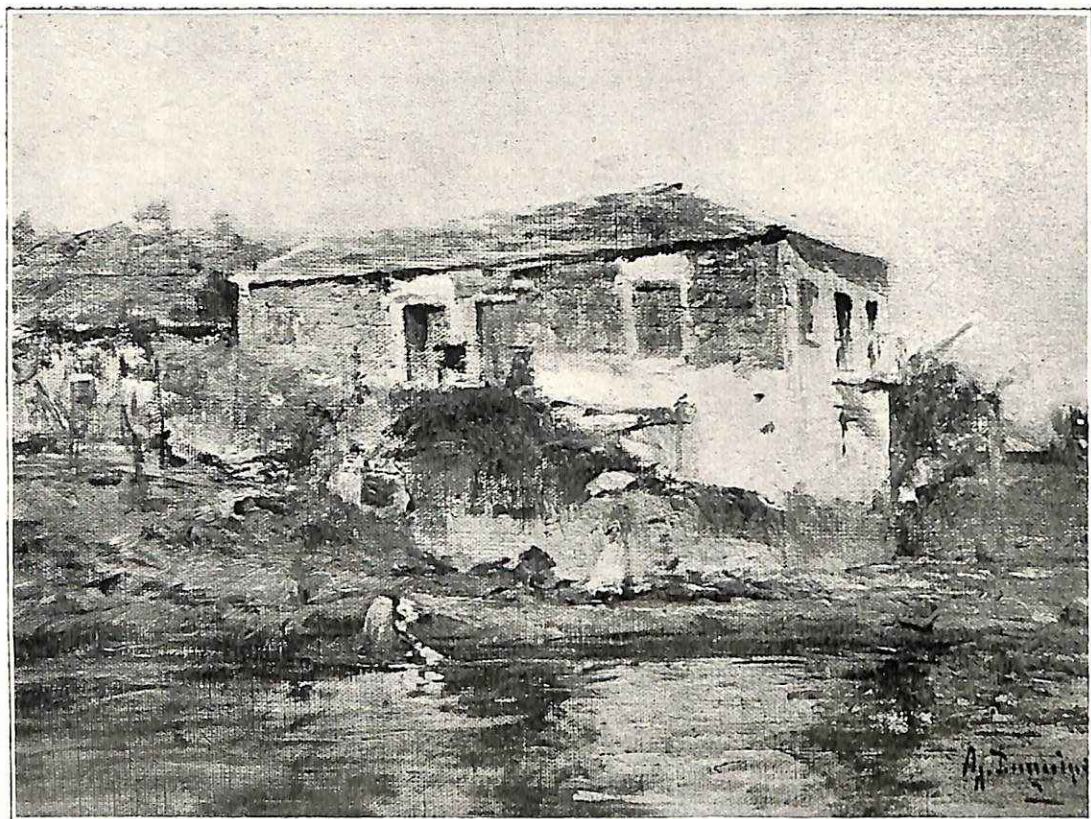
Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἥτοι εἰς
φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὁρισμένῃ
προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1	$\frac{1}{2}$	τοῖς	$\frac{0}{0}$	κατ' ἔτος	διὰ	καταθ.	6	μηνῶν	τοῦλάχιστον
2		»		»	»	»	1	ἔτους	
2	$\frac{1}{2}$	»	$\frac{0}{0}$	»	»	»	2	ἔτων	»
3		»	$\frac{0}{0}$	»	»	»	4	ἔτων	»
4		»	$\frac{0}{0}$	»	»	»	5	ἔτων	»

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαί ἢ ἀνώνυμοι. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρά τῳ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

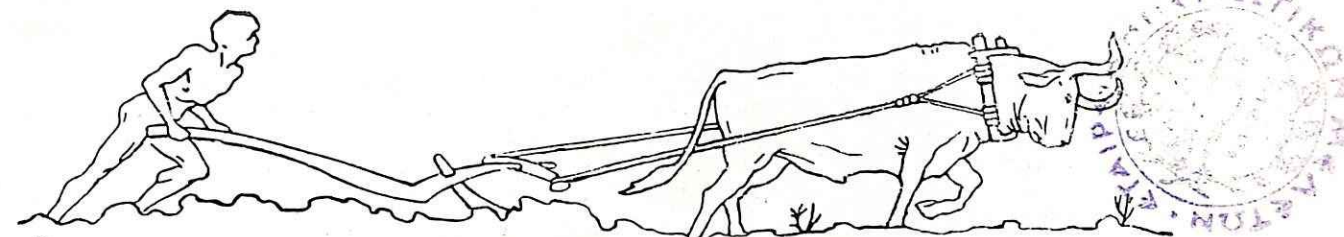

ΕΞΟΧΙΚΟ — ΑΔ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φωτογρ. Ε. Ξανθοπούλου

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15-31

ΙΟΥΛΙΟΥ 1911

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Υπάρχουν, ὥς γνωστόν, Ἀθηναῖοι πού τὸ καλοκαίρι ἐγκαταλείπουν τὰς Ἀθήνας. Ὅταν δὲν τὸ κάμνουν ἀπὸ ἀνάγκην, διὰ λόγους υγείας ἢ οἰκονομίας, χάριν εἰδικῶν λουτρῶν κτλ., τὸ κάμνουν ἀπὸ κακὴν συνήθειαν καὶ ἀπὸ μίμηςιν. Ἀνέκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν μεταχειρίζονται καλοκαιρινὴν ὁμβρέλλαν, διότι δὲν τὸ συνειθίζουν καὶ οἱ Παρισινοί. Κ' ἐπειδὴ οἱ Παρισινοὶ ἐγκαταλείπουν τὸ καλοκαίρι τὸ Παρίσι, ἐννοοῦν καὶ αὐτοὶ νὰ φεύγουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἄν ἦσαν ὅμως λογικώτεροι, καὶ ὁμβρέλλαν δὲν θὰ ἐντρέποντο νὰ κρατοῦν μετέτοιον ἥλιον, καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας δὲν θὰ ἔφευγαν, παρὰ μόνον ἴσως τὸν χειμῶνα. Ἀντιθέτως, βλέπετε, πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς κάθε εὐρωπαϊκὴν μεγαλόπολιν πού πιθηκίζουν, ἡ ζωὴ τῶν Ἀθηναίων τὸν χειμῶνα νυστάζει καὶ κοιμάται. Ἄν ἡ μιγάς, ἡ εὐρωπαϊκὸ-ανατολίτικη, ἡ μικρομεγάλῃ αὐτῇ πόλιν ἀξίζη τίποτε καὶ εἶνε ἱκανὴ νὰ δώσῃ μίαν χαράν, μίαν τέρψιν εἰς τὸν κάτοικον, εἶνε τώρα τὸ καλοκαίρι. Ἔτσι τὸ θέλει τὸ κλίμα πού πλατύνει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὴν πρώτην ζέστην τῆς ἀνοιξέως πού θὰ κάμῃ ἀνεκτὸν τὸ ὑπαιθρον καὶ τὴν νύκτα, αἱ Ἀθηναῖοι περιβάλλοντα μίαν λαμπράν, φωτεινὴν, ἐορτάσιμον ὄψιν, — στολὴν ἃς ποῦμε καλύτερα, — πού δὲν τὴν ἀφίνουν παρὰ μετὰ τὸ πρῶτον νυκτερινὸν ψυχρὸς τοῦ φθινοπώρου. Εἶνε, κατὰ τὴν καθιερωμένην φράσιν τῶν χρονογράφων, ἡ ὥραία καὶ ἀπέραντος «βασίλεια τοῦ ὑπαίθρου». Εἶνε αἱ καλοκαιριναὶ Ἀθῆναι, ζωηραὶ, φωταγεῖς, πολυθόρυβοι, ἀκοίμητοι, ἡμερονύκτιοι, ἀκούραστοι, εὐτυχεῖς.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὑπάρχει καὶ μία πρόληψις, χρησιμεύουσα ὥς πρόφασις εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας: ὅτι τὸ καλοκαίρι εἰς τὰς Ἀθήνας

κάμνει ζέστην «ἀφόρητον». Φαντασθῆτε ὅμως ἂν εἶνε δυνατόν αὐτὸ εἰς ἓνα τόπον, ὃ ὅποιος ἀπέχει μόνον δραχ. 1,50 ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ μόνον λεπτὰ 50 ἀπὸ τὴν θάλασσαν! Ὅσον δηλαδὴ στοιχίζει ἡ σιδηροδρομικὴ μετάβασις εἰς τὴν Κηφισσιᾶν καὶ εἰς τὰ Φάληρα. Καὶ φαντασθῆτε ἀκόμη ἂν εἶνε δυνατόν νὰ σταθῇ τέτοια συκοφαντία δι' ἓνα τόπον, εἰς τὸν ὅποιον ὅσον φλογερὰ καὶ ἂν εἶνε ἡ ἡμέρα, ἡ νύκτα ὅμως εἶνε πάντοτε δροσερὰ καὶ ἀμβροσία. (Νὰ σὰς ἐξομολογηθῶ τὴν ἁμαρτίαν μου, «ἀμβροσία» καλὰ καλὰ τί θὰ πῇ δὲν εἰσεύρω' μου φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ λέξις, ὥς ἦχος, ἔχει πολὺ χρῶμα, φῶς, ἄρωμα καὶ δροσιάν, καὶ ὅτι εἰμπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰ χαρακτηρίσῃ μετὰ αὐτὴν τὴν αἰτικὴν νύκτα, ὅπως ἄλλως τε σιγὰ τὸ συνειθίζουν). Τὸ προνόμιον αὐτὸ τῶν δροσερῶν νυκτῶν ὀλίγα ἑλληνικὰ ἔξοχα, ἀπὸ ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας «καταφεύγουν» οἱ Ἀθηναῖοι, τὸ ἔχουν. Καὶ ἂν ὑπάρχῃ παραδοξολογία, εὐφυολογία, πού νὰ τὴν ἐχειροκρότησα ὥς ἐκφράζουσιν μίαν ἀλήθειαν, εἶνε τὸ πασίγνωστον ἐκεῖνο πού εἶπε κάποτε ὁ κ. Μπάμπης Ἀννίνος, ὅτι, τὸ καλοκαίρι, τὸ δροσερώτερον μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶνε... ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας.

Νομίζετε ὅτι εἶνε καμία ὑπερβολή; Τώρα πού σὰς γράφω, μεσοκοπεῖ σχεδὸν ὁ Ἰούλιος, μεσοκοπεῖ ἡ ἡμέρα καὶ τὸ γραφεῖόν μου, δὲν ἀπέχει οὔτε ἑκατὸν βήματα ἀπὸ τὴν πλατείαν τοῦ κ. Ἀννίνου. Καὶ ὅμως εἰμπορῶ ἀκόμη νὰ κάθωμαι εἰς μίαν πολυθρόναν μετὰ μάλινον μαξιλάρι, νὰ φορῶ ὀλόκληρον τὴν στολὴν μου καὶ νὰ μὴν ἔχω ἀνοικτὸν παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ δρόμου, μετὰ τὸ στῆρ κατεβασμένον διὰ τὴν ἀντηλιάν. Ἄν ἀνοίξω τὴν ἀντικρινὴν θύραν, τὸ ρεῦμα θὰ εἶνε δυνατώτερον καὶ... ψυχρότερον

ἀφ' ὅτι χρειάζεται. Ἀρκοῦμαι νὰ τὸ σχηματίζω ἐρήμην εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ νὰ ἐκδέτω εἰς αὐτὸ τὰ αἰγινήτικα κανάτια, πού κρυόνουν ἀκόμη τὸ νερὸν καλύτερ' ἀπὸ παγωνιέραν. Τὸ θερμομέτρον μου ὑπὸ σκιὰν δείχνει μόλις 23° Ρεωμόρου. Καθόλου παράδοξον, ἀφοῦ, — τὸ μόνον παράδοξον εἶνε ἴσως αὐτό, — προχθές ἔβρεχεν ὅλην τὴν νύκτα. Ὁρισμένως λοιπὸν δὲν εἶνε διὰ ναυτοκτονίᾳ κανεῖς! Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἔρχονται καὶ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ διαμονὴ εἰς δωμάτιον χωρὶς ρεῦμα ἢ χωρὶς βεντάλιαν, εἶνε ἀδύνατος. Ἀλλ' αἱ ἡμέραι αὗται τοῦ ἀθηναϊκοῦ καλοκαιριοῦ, αἱ πράγματι «ἀφόρητοι», εἶνε μετρημέναι, ὅπως σχεδὸν κι' αἱ χεινισμέναι ἡμέραι τοῦ χειμῶνος. Καὶ τὸ νᾶρνηται κανεῖς, χάριν τῶν ὀλίγων αὐτῶν, τὴν δροσίαν καὶ τὴν διασκεδάσιν τῶν ἄλλων, ὅλην τὴν ὥραιάν κ' εὐτυχισμένην αὐτὴν ζωὴν τοῦ καλοκαιριοῦ μας, διὰ νὰ ταλαιπωρηθῇ, νὰ πλήξῃ καὶ νὰ ψηθῇ ἐπὶ μῆνας εἰς μίαν ἔρημον καὶ ἀμφίβολον ἐξοχήν, εἶνε τὸ ὀλιγώτερον ἀνοησία.

Ἀλλὰ τὸ ὅτι δὲν ἐρημώνονται τὸ καλοκαῖρι αἱ Ἀθῆναι, σημαίνει ὅτι ὀλίγοι σχετικῶς Ἀθηναῖοι ἔχουν τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν. Οἱ περισσότεροι, καὶ ἂν ἔχουν τὴν πρόληψιν, δὲν ἔχουν ἴσως τὰ μέσα. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν ὄχι μόνον δὲν ἐλαττώνεται τὸ καλοκαῖρι, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει. Διότι τοὺς φεύγοντας ἀντικαθιστοῦν μετὰ τὸ παραπάνω οἱ ἐπιστρέφοντες, οἱ ἐρχόμενοι ξένοι, οἱ ἐπαρχιώται κυρίως, πού πετιοῦνται συχνὰ ὡς τὴν πρωτεύουσάν, μετὰ τὴν παραμικρὰν πρόφασιν «ὑποθέσεως», καὶ μένουν διὰ νὰ διασκεδάσουν. Φέτος μάλιστα, ἡ παράτασις τῶν ἐργασιῶν τῆς Διπλῆς Βουλῆς διατηρεῖ τὸ ρεῦμα τῶν ξένων ζωηρότερον. Τὰθηναῖκά ξενοδοχεῖα εἶνε γεμάτα ὅπως τὴν ἀνοιξὶν μετὰ τοὺς περιηγητάς. Καὶ τὰ θεάτρα, μολονότι πολυἀριθμα, δὲν εἰμποροῦν νὰ παραπονοῦνται διὰ κενάτια. Κάθε βράδυ ὅλα ἔχουν κόσμον καὶ... εἰσπραξίν (τὸ προσθέτω, διότι μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας συμβαίνει κάποτε τὰ θεάτρα νὰ ἔχουν κόσμον χωρὶς εἰσπραξίν...) Ἡ Νέα Σκηνή π. χ. ἐπὶ ἓνα μῆνα τώρα, μετὰ τὰ «Παναθήναια», εἰσπράττει ἄνω τῶν χιλίων δραχμῶν καθ' ἑκάστην, τὸ ὅποιον σημαίνει «πιέναν ἀγρίαν». Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σαῖζόν τὸ ἴδιον ἐγίνετο εἰς τὸ θέατρον τῆς Κυβέλης, τὸ ὅποιον γενικῶς ἐργάζεται καλύτερ' ἀπ' ὅλα. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀττικὸν τῆς Μαρίας Κοτοπούλη, ὁσάκις τουλάχιστον δίδῃ ἐλκυστικὸν ἔργον, εἶνε γεμάτων.

Ἐν γένει τὸ ὑπαίθριον θέατρον δίδει τὸν τόνον εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν αὐτὴν ζωὴν. Αἱ Ἀθῆναι ζοῦν τὸ καλοκαῖρι διὰ τοῦ θεάτρου καὶ διὰ

τὸ θέατρον. Θὰ ἔλεγεσθε ὅτι δὲν ἐργάζονται ὅλην τὴν ἡμέραν, παρὰ διὰ νὰ θεατριθοῦν τὸ βράδυ. Καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων, οἱ παραθερίζοντες μονίμως εἰς τὰ Φάληρα καὶ τὴν Κηφισιάν, αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Πειραιῶται, θὰ ἔλθουν εἰς τὰς Ἀθήνας μίαν ἢ δύο φορὰς τὴν ἑβδομάδα, διὰ νὰ ἴδωσιν θέατρον. Δὲν ὑπάρχει δὲ κάτοικος τῆς πόλεως, πού νὰ μὴν ἀπολαμβάνῃ πέντε τουλάχιστον παραστάσεις τὴν ἑβδομάδα, ἐκτός, ἐννοεῖται, τῶν καθημερινῶν τσαμπατζήδων. Ὑπάρχουν δὲ θεάτρα δι' ὅλα τὰ γούστα καὶ δι' ὅλα τὰ βάλαντια. Ἀπὸ τὰ προμνησθέντα ἀριστοκρατικά, τοῦ καλοῦ κόσμου τὰ θεάτρα, ὅπου μία καλὴ θέσις στοιχίζει μετὰ τὸ πονημπονάρ ἐν πεντόφραγκον, ἕως τὰ θεατρῶνα τῶν συνοικιῶν, ὅπου εἰσέρχεται κανεῖς μετὰ πενήντα καὶ μετὰ εἴκοσι λεπτά. Κατὰ τοὺς μετριοτέρους ὑπολογισμούς, τὰ καλοκαιρινὰ θεάματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων, μικρὰ καὶ μεγάλα θεάτρα, κινηματογράφοι, ἀνδρεῖκελλα, καραγκιόζηδες καὶ ταραντέλλαι, — γενικῇ πλέον ὀνομασίᾳ, ἡ ὁποία σημαίνει κάθε ἐξέδραν καφενεῖου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκτελοῦνται χοροὶ, ἄσματα, ἀκροβασίαι καὶ μουσική, — ἀνέρχονται εἰς εἴκοσι καὶ πέντε!

Ὅλ' αὐτὰ τὰ κέντρα, κατεσπαρμένα εἰς μίαν πόλιν σχετικῶς μικράν, ἀπὸ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅταν ἀφηνιύεται ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτὴ ζωὴ, ἕως τὴν μισὴ μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ὅταν ἀρχίζει κάπως ἡ νυκτερινὴ ἡσυχία, λάμπουν φωταγωγημένα καὶ θορυβοῦν πολυἀνθρώπων. Γυρλάνται, ἀστέρια, πινακίδες, γλόμποι, ἡλεκτρικοὶ προβολεῖς, φανοὶ γκαζιοῦ καὶ ἀσετυλίνης, σχηματίζουν παντοῦ φωτεινὰ νεφελώματα, ὑψούμενα πανηγυρικῶς εἰς τὴν γαληνιαίαν ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως καὶ ἀποκρύπτοντα τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειτα, σιγὰ - σιγὰ, σβύνουν ὅλα, καὶ ἡ ζωὴ, ὁ θόρυβος, τὸ φῶς καὶ ἡ κίνησις, περιορίζεται εἰς τὴν Ὀμόνοιαν καὶ τὰ Χαντεῖα. Ἐκεῖ κατασταλάζουν οἱ πλέον νυκτόβιοι ἀπὸ τοὺς θαμῶνας τῶν θεάτρων, ἐνῶ οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τὰ τραμ ἀποβιβάζουν ἐκείνους πού ἐπέρασαν τὴν βραδυὰν τῶν εἰς τὸ Φάληρον, εἰς τὴν Κηφισιάν ἢ εἰς τὴν Ἀλυσίδα. Ἀλλὰ δὲν σκοπεύουν νὰ κοιμηθοῦν ἀπὸ τώρα... Θὰ συμπληρώσουν τὸ γλέντι τῶν εἰς τὸ γαλακτοπωλεῖον ἢ τὸ ζυθοπωλεῖον, εἰς τὸ «Πανελλήνιον» ἢ εἰς τὰ «Βουστάσια». Καὶ θὰ μείνουν ἐκεῖ ἀργά, μετὰ τοὺς συστηματικούς ξενύκتهδες τῆς Ὀμονοίας, τῆς ὁποίας πολλὰ καταστήματα, μετὰ τὴν ἄδειαν τῆς Ἀστυνομίας, — καὶ κάποτε χωρὶς αὐτήν, — διανυκτερεύουν. Ἡ ποικιλία αὐτὴ, ἡ πολυκοσμία, ἡ ζωηρότης, ἡ κίνησις, ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς, ἂν θέλετε, τὸν χειμῶνα εἶνε πράγματα ἄγνωστα. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεῖς ὅτι ἐγνώρισε τὰς Ἀθήνας μας, ἂν δὲν ἔζησεν ἐδῶ

ὀλίγους μῆνας τὸ καλοκαῖρι. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἂν δὲν παρενβῇ εἰς μίαν ἐνδιαφέρουσαν πρώτῃν ἑλληνικοῦ ἔργον, μετὰ ἢ ἄνευ μαξιλαρώματος, τὸ ὁποῖον, — αὐτὸ μόνον ἀρκεῖ διὰ νὰ ἐννοήσετε τὴν τεραστίαν διαφορὰν, — τὸν χειμῶνα δὲν συμβαίνει ποτέ.

Ὁ Κοππέ, Παρισινὸς τοῦ Παρισιοῦ αὐτός, χαρακτηρίζων κάποτε τὴν προσφιλεῖ του πόλιν, εἶπεν ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου εἶνε ἐπίσης προσφιλεῖς, διότι ἡ ἀτμόσφαιρά της περιέχει τρόπον τινὰ μόρια ἀπὸ ὅλας τὰς ἀτμόσφαιρας τοῦ κόσμου. Κάθε ξένος, εὐρισκόμενος εἰς τὸ Παρίσι, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν τόπον του. Καὶ καταντοῦν νὰ νοσταλγοῦν τὰ παρισινὰ βουλευβάτια, μετὰ τὸν ἴδιον πόθον, τὸσον ὁ Βεδουῖνος, ὁ ρεμβάζων εἰς τὴν φλογερὰν ἔρημον πρὸ τῆς σκηνῆς του, ὅσον ὁ ῥώσος Μέγας Δούξ, ὁ Βογνάρως καὶ ὁ Μαχαραγιάς. Κάτι τέτοιον συμβαίνει καὶ μετὰ τὰς Ἀθήνας, τὸ μικρὸν αὐτὸ Παρίσι τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ζωὴ τῶν κατήντησεν ἓνα ποικιλότατον μωσαϊκὸν καὶ ἡ ἀτμόσφαιρά της ἓνα κρᾶμα. Κάθε ξένος, κάθε ἐπαρχιώτης, εὐρίσκει εἰς αὐτὴν τὰ μόρια πού τοῦ χρειάζονται διὰ νὰ αναπνεύσῃ μετὰ ἄνεσιν καὶ ἡδονήν. Καὶ τὸ καλοκαῖρι πού ἡ κίνησις εἶνε τόσον ζωηρά, τὸ φαινόμενον εἰμπορεῖ νὰ παρατηρηθῇ καλύτερα. Θὰ τὸ ἔλεγε κανεῖς «κοσμοπολιτισμὸν» ἂν δὲν ἐφοβεῖτο μήπως ἡ λέξις ἔχῃ μεγάλας ἀξιώσεις. Ὅλα ὅμως εἶνε σχετικά, καὶ ὅταν συγκρίνωμεν τὰς Ἀθήνας μετὰ τὸ Πα-

ρίσι, δὲν σημαίνει ὅτι λησιμονοῦμεν τὰς ἀναλογίας. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ μικρά μας πρωτεύουσα ἔχει σήμερον ἀπ' ὅλα. Ὁ Εὐρωπαῖος εἰμπορεῖ νὰ εὕρῃ εἰς αὐτὴν γωνίας ἐντελῶς εὐρωπαϊκὰς καὶ νὰ ζήσῃ σὰν ἔστὸ σπῖτι του ὁ ἀνατολίτης ἐπίσης, ὁ ῥωμηὸς ἐπαρχιώτης ἐπίσης. Ἐξαφνα, ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε αὐτὰ καλοκαιρινὰ κέντρα τῆς διασκεδάσεως, εἰμπορεῖ καθένας νὰ ἐκλέξῃ τὴν διασκεδάσιν τοῦ γούστου του. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις, οἱ ὁποῖοι εἶνε μιγάδες, εὐρίσκονται εἰς φοβερὰν ἀμυχανίαν ἐκλογῆς. Διότι ὁ ἀμάνες ἐνὸς λαϊκοῦ καφεσαντῶν ἢ οἱ μεξέδες καὶ τὰ σαντουρία μιᾶς ταβέρνας τοῦ Θησείου, τοὺς ἐλκύουν ὅσον μία παράστασις τῆς Κυβέλης μετὰ ἔργον τῶν Δε-Φλὲρς καὶ Καγιαβὲ ἢ ἓνα γεῦμα μετὰ σμόκιν εἰς τὴν Γκράντ Μπρετάνιε.

Ὅπωςδήποτε, ὅλ' αὐτὰ εἶνε διασκεδαστικά καὶ πονθενά, ἐντὸς τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν ὁμοίων τουλάχιστον χωρῶν, δὲν τὰ εὐρίσκετε βέβαια. Ἄν ἐρωτᾶτε τώρα καὶ διὰ τὴν υγίαν μας, μάθετε ὅτι εἶνε θηριώδης. Μετὰ ὅσα λέγουν κατὰ τοῦ νεοῦ, τῆς ζέστης καὶ τῶν φρούτων, αἱ μεγάλαι ἐπιδημίαι μόνον τὸν χειμῶνα μαστίζουν τὰς Ἀθήνας. Τὸ καλοκαῖρι ἐδῶ εἰμπορεῖ νὰ εἶνε κανεῖς ἀσφαλὴς καὶ νὰ τρώγῃ ἀφόβως τὰ κεράσια καὶ τὰ βερύκοκκα τῆς λεπτογείου Ἀττικῆς, πού εἶνε ὀρισμένως τὰ ὠραιότερα τοῦ κόσμου. Ἐκτός πλέον ἂν ἔλθῃ ἡ χολέρα ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι δὲν τὸ ἔχει σκοπὸν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ *

Σὲ μιὰν ὥραιαν ἔμπνευσί σου,
σὲ μιᾶς χρυσῆς στιγμῆς σου τὴ φεγγοβολή,
ἀπὸ τοὺς κόσμους τῶν ὀνείρων σὲ καλεῖ
μέσ' στ' ἀνθοστόλιστο νησί σου
ὁ ποιητὴς πατέρας σου.

Καὶ σύ, ὦ οὐρανία Φωτεινή,
κατέβης ἀπ' τὴ σφαῖρα σου
τὴν ἀγερόπλαστη καὶ γαλανή.
Κ' ἔλαμψες ὡσὰν ἄγγελος ἀγνόητος
καὶ ὡσὰν ἄστρον ὠραιότητος
στὸν κόσμον τοῦτον τὸν ἀπατηλόν,
πού μέσ' στὰ κάλλι, στὰ λουλούδια καὶ στολίδια σου,
παραμονεύουνε φαρμακερὰ τὰ φίδια σου.

* Ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης τὴν 24 Ἰουνίου 1911 κατὰ τὴν 50ῃν παράστασιν τῆς «Φωτεινῆς Σάντρης».

Καὶ σ' ἐφαρμάκεψαν. Σ' ἐφλόγισαν τῆς γῆς οἱ πόθοι.
 Ἀλλὰ στῆς γῆς μας τὸν πηλὸν
 ἢ ἀγγελικὴ φτερούγα σου δὲν ἐλασπώθη.
 Κι' ὅταν μιὰν ὥραν ἐξαλίστηκ' ἡ ψυχὴ σου,
 γοητευμένη ἀπὸ τὸν πλάνον πειρασμόν,
 τότε μὲ πόνου στεναγμόν
 σοῦ παραστάθηκεν ὁ ποιητὴς σου.
 Μέσ' ἀπὸ τὸν ἀγῶνα σου μ' ἀγάπην σὲ ἀρπάζει
 καὶ στῆς ἀγίας Τέχνης τὸν βωμὸν σὲ θυσιάζει.

Δὲν σ' ἄφησε στὴν ἄχαρη κοινῶν ἀνθρώπων μοῖρα,
 νὰ ζῆς καὶ νὰ μωραίνεσαι στὴ μαύρη λησμονιά,
 καὶ ν' ἀποθάνῃς ἄδοξη σὲ μιὰ τῆς γῆς γωνιά.
 Μὲ τῆς θυσίας σ' ἔντυσε τὴ φωτερὴ πορφύρα,
 σ' ἐστόλισε μὲ στέφανο μαρτυρικό,
 σ' ἀνύψωσε σὲ κόσμον ἰδανικό.
 Ἐκεῖ ποὺ ζοῦνε σὲ φωτὸς καὶ ἁρμονίας κύματα
 τῶν ποιητῶν τ' ἀθάνατα δημιουργήματα.

Ἄν ἡ ζωὴ στὸν κόσμον αὐτὸν σὰν ὄνειρο διαβαίνει,
 ἢ Τέχνη εἶν' ὄνειρο ζωῆς, ποὺ στὸν αἰῶνα μένει.
 Κι' ὅταν τῆς Τέχνης ἡ μεγάλ' ἰέρεια
 σ' ἐκστασι βυθισμένη,
 σὰν ἀπὸ μυστικὰς δυνάμεις μαγεμένη,
 σὲ κατεβάζει ἀπὸ τὰ ὕψη τὰ αἰθέρια
 κ' ἐμπρὸς στὰ μάτια μας σὲ ζωντανεύει,
 τότε στὸ στήθος μας παλεύει
 καὶ συγκλονίζει τὴν καρδιά μας
 συγκίνησις καὶ θαυμασμός, συμπάθεια καὶ λαχτάρα
 καὶ ἀγωνία καὶ τρομάρα.
 Καὶ τρέχουνε τὰ δάκρυά μας
 ὥσάν ἀτίμητα μαργαριτάρια
 στῆς δάφνης σου τ' ἀμάραντα κλωνάρια.
 Καὶ σκύβεις ἀπὸ τὰ οὐράνια
 καὶ μὲ ἀγάπη καὶ μὲ περηφάνεια
 παίρνεις τὴ δάφνη ἀπ' τὴν ὠραία κεφαλὴ σου
 καὶ στεφανώνεις τὸν ποιητὴ σου.

A. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ

Εἰς ἓνα γεῦμα τοῦ Βενιζέλου ἦτο προσκεκλη-
 μένος ὁ συνάδελφος κ. Ζαχαρίας Παπαντω-
 νίου. Ὅταν μετ' ὀλίγον εὐρισκόμεθα εἰς τοῦ
 Ζαχαράτου, ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος μὲ ἐκύτταξε
 μὲ κάτι κατὰπληκτα μάτια καὶ μοῦ εἶπεν·

— Αὐτός, σὲ παρακαλῶ, εἶνε ὁ Πρωθυπουργ-
 γὸς τῆς Ἑλλάδος;

— Φαίνεται.

— Ποῦ εἶνε οἱ γραμματεῖς του οἱ ἰδιαιτέροι,
 οἱ ἀκόλουθοι, οἱ θυρωροί, τὰ τόσα διαμέσθα
 τέλος ποὺ ὑπάρχουν μετὰξὺ ἐνὸς πρωθυπουρ-
 γοῦ καὶ τῆς πόρτας του;

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Λέσχης τῶν Φιλελευθέρων
 ἐσκέφθη νὰ τοῦ ἐπιπλώσῃ ἓνα διαμέρισμα διὰ
 κατοικίαν του. Κοῖμα ὅτι ὁ Τύπος δὲν ἀντελή-
 φθη ποῦ κεῖται τὸ σκάνδαλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν
 αὐτὴν, πέριξ τῆς ὁποίας ἔκαμε τόσον θόρυβον.
 Τοῦ ἐπίπλωσε πέντε, θαρρῶ, δωμάτια χωρὶς νὰ
 ὑπάρχῃ πραγματικὴ ἀνάγκη πέραν μιᾶς κρεβ-
 βατοκάμαρας καὶ μιᾶς τραπεζαρίας. Ἐρχεται
 καὶ φεύγει ὥς κάποιος βιαστικὸς ἐπισκέπτης. Κά-
 ποτε εὐρῆκε λογικὴν τὴν γνώμην νὰ χαρίσῃ μιάν
 πρωϊνὴν ὥραν εἰς ἀκρόασιν τῶν βουλευτῶν. Ὁ
 κ. Στέφανος Στεφάνου, ὁ ὁποῖος φαίνεται θὰ τὸν
 εἶδεν εἰς μιάν τέτοιαν ὥραν ν' ἀκούῃ τὰ «σοῦπα
 μουπες» τῆς ἐπαρχιακῆς πολιτικῆς, εἶπε κάτι τι,
 ποὺ μόνον αὐτὸς ὁ θανιμάσιος ἐπιγραφισματοποιὸς
 ἤμποροῦσε νὰ τὸ εἰπῇ:

— Ἐβαλαν τὸν ἀετὸ στὸ κλουβὶ καὶ τὸν
 ταῖζουν καναβοῦρι!

Ἡ καναβοτροφία ἐτελείωσεν ἀποτόμως
 ἓνα πρωί. Ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν εἰς τὸ
 ὑπουργεῖον τοῦ ἀπὸ τῆς 7^{ης} πρωϊνῆς.

— Ἀρχεῖ τὸ Σαββατόβραδο, εἶπε· τὰ Σαβ-
 βατόβραδα θὰ συναντώμεθα στὴ Λέσχῃ καὶ
 τὰ λέμε.

Ἀλλὰ καὶ τὰ Σαββατόβραδα τῆς Λέσχης
 ὑπῆρξαν μόνον δύο-τρία· τὸ τέταρτον συνέπεσε
 μὲ μιάν συνεδρίασιν τῆς Πολεμικῆς ἐπιτροπῆς,
 τὸ πέμπτον μὲ ἄλλην ἐργασίαν καὶ ἐπειδὴ ἡ
 ὁρεξὶς ἔρχεται ἐν τῷ τρώγειν, δὲν ἐξαναεῖδαμε
 πλέον Σαββατόβραδο Λέσχης. Πῶς ἦτο δυνα-
 τὸν νὰ συμβῇ διαφορετικὰ, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος
 μὴ ἀρκοῦμενος νὰ τεντώνῃ τὴν ἰδικήν του ἡμέ-
 ραν, ἐπέπεσε καὶ ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μας πεποιθήσεων
 ἐπιμένων νὰ μιᾶς πείσῃ ὅτι δὲν εἶνε ἀπολύτως
 τίποτε δεκαπέντε ὥρῶν συνεχὲς ἐργασία εἰς τὴν
 Βουλὴν; Κατὰ τὰ γλυκοχαράματα μιᾶς ὁλονυ-
 κτίας τὸν ἐπλησίασε κάποιος βουλευτὴς καὶ τὸν
 ἠρώτησε πότε ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἰδῇ εἰς τὸ
 ὑπουργεῖον:

— Θέλετε νὰ ῥθῇτε τὴν ὀχτῶ σήμερα;

Ἡμεῖς ἐφεύγαμε διὰ νὰ κοιμηθοῦμε καὶ αὐ-
 τός, ἐὰν ἡ ὥρα ἦτο ἔκτη πρωϊνὴ, ἔφηνε διὰ τὸ
 ὑπουργεῖον του.

— Στοῦ σπῖτ', νήμιον, ἀλλαγμα καὶ φρζν' στὰ
 Ὑπουργεῖον! μουρμουρίζει πολλάκις ὁ ἀκόλου-
 θὸς του λοχίας τῶν εὐζώνων. Ἐκεῖθεν ἐπιστρέ-
 φει στὸ σπῖτι του μετὰξὺ 1^{ης} καὶ 2^{ης} ἀπογευμα-
 τινῆς διὰ νὰ εὐρεθῇ πάλιν τὴν 4^{ην} μ. μ. εἰς τὸ
 ἄλλο ὑπουργεῖον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βουλὴν,
 καρφονόμενος πλέον ἀμετακινήτως εἰς τὸ κάθι-
 σμὰ του καθ' ὅλην τὴν συνεδρίασιν, παρακο-
 λουθῶν ὅλους τοὺς παρελαύνοντας διὰ τοῦ βή-
 ματος, ἀντιτασσόμενος, συμφωνῶν, πληροφορῶν
 καὶ θυμῶν ἀγρίως εἰς κάθε ἐμφάνισιν τῆς
 κακοπιστίας ἢ τῆς ἀθλίας δημοκοπίας. Ὁ οὕτως
 στροβιλιζόμενος ἄνθρωπος ἔχει καὶ μιᾶς ὥρας
 ἀνάπαισιν μετὰξὺ 9^{ης} καὶ 10^{ης} βραδινῆς. Μισὴ
 ὥρα διὰ τὸ φαγητό του καὶ μισὴ διὰ περιπάτον
 τοῦ γύρου τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ προτίμησιν.
 Ἐὰν μετὰ ταῦτα ὑπάρχῃ συνεδρίασις τῆς Βου-
 λῆς, δὲν θὰ εἶνε στὸ κάθισμά του εἰς τὰς 10
 καὶ 3, ἀλλ' εἰς τὰς 10 ἀκριβῶς, ἂν μὴ 5 ἢ 10
 λεπτὰ ἐνωρίτερον. Ἐὰν δὲν εἶνε Βουλὴ, θὰ εὖρη
 κατεπεύγουσαν ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ εἰς τὸ ὑπουρ-
 γεῖον, νὰ μελετήσῃ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου νομο-
 σχέδια, νὰ συνεργασθῇ μὲ μιάν ἐπιτροπὴν, νὰ
 ἀνοίξῃ ἓνα βιβλίον καὶ μιὰ φορὰ τὸν μῆνα νὰ
 παρακολουθῇ τὴν παράστασιν κατὰ προτίμη-
 σιν κανενὸς ἐλληνικοῦ ἔργου. Ἀλλ' εἰς τὸ διά-
 λειμμα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» λόγου χάριν σὰς
 ἐρωτᾷ διὰ τὸν κ. Χρηστομάνον. Ἡ ἐρώτησις δὲν
 εἶνε καθόλου ἀθῶα. Δὲν ὑπάρχει ὅχι γραμμὴ
 ἐλληνικοῦ γραψίματος ἀλλὰ καὶ λεπτομέρεια φι-
 λολογικοῦ καννὰ, τὴν ὁποίαν νὰ μὴν εἰσεύρῃ.
 Ὡς ὀλίγοι παρακολουθῆσαν τόσον ἐπιμόνως
 τὸ ἀλησμόνητον τουρκογύφτικο πατερντί, τὸ
 ὁποῖον ἤνοιξε εἰς τὰ φιλολογικὰ τσαντίρια ὁ
 σατανικὸς Μπόεμ. Τὸ βράδυ ποὺ τοῦ ἀνετέθη
 νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν ἐνῶ κατεβαίναμε στὸ
 Φάληρον, στὴ σκάλα τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μονα-
 στηρακίου μοῦ ἔδωκε νὰ διαβάσω τὴ «Βύρκα»
 τοῦ κ. Κ. Χατζοπούλου, ἡ ὁποία ἐμύριζεν ἀκόμα
 ἀντιμῶνιον τοῦ τυπογραφείου. Προχθὲς ποὺ ἡ
 Κοινὴ Γνώμη ἐταράσσεται πέριξ τοῦ ζητήματος
 τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῶν
 δηλώσεων καὶ ἀντιδηλώσεων ἔβαζε τὸν εὐζώνον
 ἀκόλουθόν του νὰ ψάξῃ στὸ ἀμάξι του διὰ τὸ
 τελευταῖον τεῦχος τῶν «Παναθηναίων»:

— Ἐνα βιβλίον μακρὸν, εἶδος Προῦπολογι-
 σμοῦ κ. Προέδρε;

— Μάλιστα.

— Ἦ ἀφήσαμε στὸ ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν

— Νὰ μὲ θυμίσῃς τὸ πρῶτ' νὰ τὸ πάρωμε.
Πῶς καὶ πότε τὰ διαβάζει αὐτὰ τὰ πράγματα;
"Ἰσως μεταξὺ 6^{ης} καὶ 7^{ης} πρωινῆς, ἴσως στὸ
ἀμάξι του, ἴσως παντοῦ. Δὲν μοῦ εἶνε τίποτε
μυστήριον πλέον, ἀφοῦ εἰς τὸ Θέρισσον, διευ-
θύνων μίαν πολὺπλοκον ἐπανάστασιν ντουφε-
κιοῦ καὶ πένας, εὗρισκε καιρὸν ν' ἀπαγγέλλῃ
στίχους τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Μάνου, νὰ συζητῇ
τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ νὰ μανθάνῃ τὴν ἀγ-
γλικὴν κοιμώμενος μόνον 3 ὥρας τὸ ἡμερονύ-
κτιον ἐπάνω εἰς μίαν πόρταν, ἀποσπασθεῖσαν
ἀπὸ ἑνα σπιτοκάλυβο διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς
κρεβάτι του.

Οἱ ἐν Κρήτῃ πολιτικοὶ συνεργάται του λέγουν
ὅτι ἡ ἀντοχή του εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐργασίαν
εἶχε κανονικὸν βαθμὸν 16 ὥρων καὶ ὅτι κατὰ
τὴν σύνταξιν τῆς Κρητικῆς νομοθεσίας ἐφίθασεν
εἰς 18 διὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἐξ ἄλλου οἱ φιλο-

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

λογοῦντες νέοι τῶν Χανίων λέγουν ὅτι ἡ βι-
βλιοφαγία δὲν εὗρηκε πλέον ἀχόρταστον ἄνθρω-
πον. Βουλευτὴς Ἀκαρνὰν διηγεῖτο πέρυσι ὅτι
πρὸ 15 ἐτῶν ὁ κ. Λεωνίδας Δεληγιώργης κατόπιν
μιας μακρᾶς του συνομιλίας μὲ τὸν Βενιζέλον,
ἐλθόντα τότε ἐδῶ μὲ τὴν Κρητικὴν ἐπιτροπὴν,
εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ εἶπεν:

— Ὁμιλοῦσα ἕως τώρα μ' ἓνα μέλλοντα
πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τίς οἶδε κατὰ τὴν συζήτησιν ἐκείνην τί συ-
νέβη εἰς τὸν παροιμιώδη βιβλιογράφον πολιτευ-
τὴν τοῦ Μεσολογγίου διὰ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰ σφι-
χτὰ χεῖλη του αὐτὴ ἡ τολμηρὰ προφητεία περὶ
ἐνὸς νέου, ὁ ὁποῖος ἦτο μόλις 32 ἐτῶν. Τὴν
ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς τοῦ κ. Ἑσλιν ὡς προέδρου
τῆς Βουλῆς τῆς πρώτης Συνελεύσεως, ἐνῶ ἡμεῖς
οἱ φίλοι του ἐσχολιάσαμε πικραμένοι τὸ ἀπο-
τέλεσμα, αὐτὸς ἀναβαίνων τὴν ὁδὸν Σταδίου
ἀμέσως μετὰ τὴν ψηφοφορίαν, ἐσταμάτησε πρὸ
τῆς βιτρίνας τοῦ Ἑλευθερουδάκη, ἐμπρὸς εἰς
τὴν ὁποίαν διήρχετο πάντοτε ὡς γυναῖκά ἀπὸ
μόστραν ἀδαμαντοπωλείου τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.
Τὰ μάτια του ἔπεσαν ἐπάνω εἰς ἓνα βιβλίον, τὸ
ὁποῖον εἰσελθὼν ἐζήτησε καὶ ἐπῆρε. Περιττὸν
νὰ σημειωθῇ ὅτι μόλις εἶχε ἔλθῃ τὸ βιβλίον
ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Κρητικοῦ
ἦτο ἀδύνατον νὰ γλυτώσῃ.

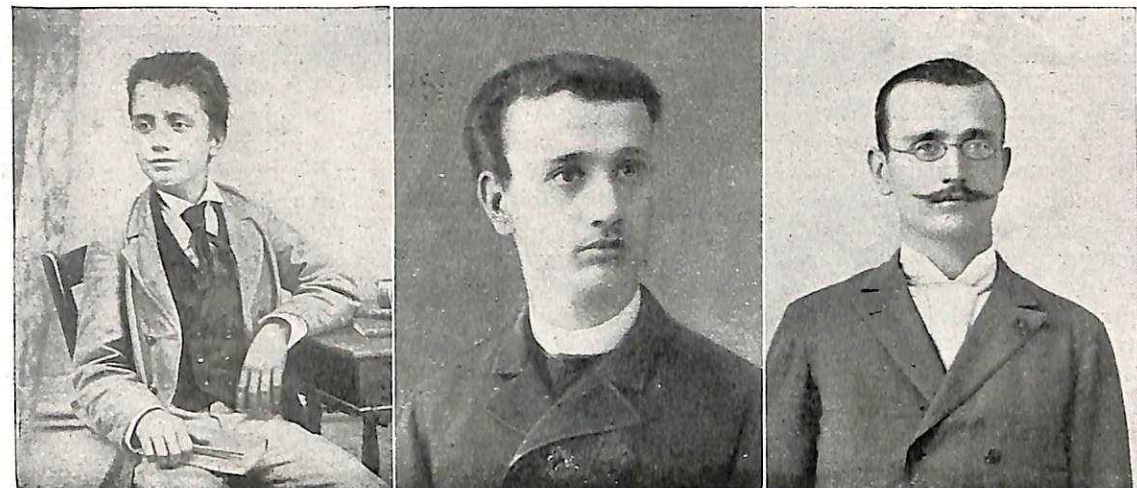
Καὶ ὅμως ἡ πυκνὴ του αὐτὴ συναναστροφή
μὲ τὰ βιβλία τοῦ ἄφησε — ἴσως εἶνε ἐκ τῶν
σπανίων ἐξαιρέσεων — ἀκεραίαν τὴν αἴσθησιν
τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ ἰδεῶν καὶ πραγμάτων,
θεωριῶν καὶ συνθηκῶν. Πρῶτον Πρωθυπουργὸς
τῆς Ἑλλάδος εἶπε κάποτε εἰς τοὺς Ἕλληνας
συγγραφεῖς συνιστῶντάς εἰς αὐτὸν τὴν προστα-
σίαν τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς:

— Ὑπόχρεῖς τοιαύτῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κατ' ἐξοχὴν θὰ ἡμπο-
ροῦσε νὰ τὸ εἰπῇ αὐτό, ὁ βαθύτατος μελετη-
τὴς ἀρχαίων καὶ νέων συγγραφέων, ὁ ξεψιγῶν
κυριολεκτικῶς δι' ἓνα ἔργον τοῦ Ἰφεν ἔχει μολα-
ταῦτα θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον διὰ μίαν ἀπό-
πειραν τῆς ἀσχηματίστου ἑλληνικῆς τέχνης. Εἰς
ἓνα διάλειμμα τῆς συνεδριάσεως τῆς Βουλῆς
σὰς ἐρωτᾷ:

— Ἐ; Ἰντα χαμπάρια ἀπὸ τὸ θέατρο; Πῶς
πῆγε ἀπὸψε τὸ δράμα τῆς κ. Πετρούλας Ψη-
λορείτη;

Πρὸ μηνῶν ἐφιλοξενοῦσαν εἰς τὸ Μπάρ τοῦ
Φαλήρου τὸν βουλευτὴν Χανίων Ἀλῆ Μπέην
Γσιτσάκη. Ἡ κουβέντα περιέπλεε τὰς ὑφάλους
τῶν ἐπεισοδιακῶν συνόρων καὶ τῶν ἐν Κρήτῃ
ἀνωμαλιῶν. Ἐπὶ τέλους ἡγκιροβόλησεν εἰς τὴν
γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μπέης καταγίνεται.
Ἀμέσως λοιπὸν ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν ἀλέ-
τρια γερμανικά, ἐλβετικά, κτήματα, μέθοδοι
καλλιέργειας, πῶς ἐργάζεται ὁ τάδε εἰς τὴν Κρή-

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΟΣ Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

τὴν καὶ πῶς ὁ δεῖνα, τί ἐπῆρε πέρυσι ὁ ἄλφα καὶ
τί θὰ δώσῃ ἐφέτος τὸ κτήμα τοῦ βῆτα εἰς τὸ
Ἡράκλειον. Ὁ Βενιζέλος ἤξευρε τοὺς καλλιεργ-
ητὰς τῆς Κρήτης, τὰ κτήματά των, τὰς μεθό-
δους των, τὰ κέρδη των ὡς νὰ ἦσαν γειτόνοι
του. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον ὀκτὼ
μῆνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἴξευρεν ὡσαύτως μὲ τὸ
νὶ καὶ μὲ τὸ σῖγμα τὰς ἐπιστημονικὰς προσπα-
θείας, ποὺ γίνονται σήμερον εἰς τὴν ἑλληνικὴν
γεωργίαν καὶ τὰς ὁποίας ἐγώ, ὁ ἐπὶ δεκαετίαν
δημοσιογράφος, πρώτην φορὰν ἤκουσα.

— Ἀλλὰ βέβαια, εἶπα ἐγώ, εἶνε ἀσύγκριτος
ἡ ἰδική σας πρόοδος μὲ τὴν ἰδικήν μας ἐδῶ.

— Ἡ διαφορὰ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐκεῖ ἡ
Πολιτεία ἐδείξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐξ ἄλλου
δὲ καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν μορφωμένων νέων, οἱ
ὁποῖοι ἐπεδόθησαν στὴ γεωργία. Σιγά-σιγά καὶ
θὰ ἔχωμε κ' ἐδῶ ἐπίδοσι καὶ πρόοδο.

Ὅταν ἐκάλεσε ἐδῶ τὸν Ρόγκεν, τὸν περίφη-
μον Ὁλλανδὸν ὑδραυλικὸν διὰ νὰ κάμῃ μίαν
ἀναγνώρισιν τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐστριφογύριζεν
ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ προπάρῃ
τὸ παιδί του. Ποῦ θὰ μεταβῇ, πῶς, τί θὰ ἐξε-
τάσῃ, διατὶ δὲν ἔφυγε σήμερα, ἀνάγκη νὰ ἀνῇ
αὔριον διὰ νὰ μὴ χάσωμε καὶ ἄλλη μέρα ἀπὸ
τὰς ὀλίγας ποὺ ἠθέλησε νὰ παραχωρήσῃ ὁ βια-
στικός ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ διαβαίνων ἀπὸ τὴν
Ἀμερικὴν διὰ τὴν Περσίαν.

Ἐνα βράδυ τοῦ εἶπε κάποιος ὅτι ὁ μικρό-
τερος γυῖός του ἔχει ἔρωτα μὲ τὴν πολιτικήν.
Ὁ κρητικώτατος αὐτὸς νεανίας ἐπὶ ἔτη τώρα
πολιτικοβασανίζεται κατὰ τρόπον ἑλληνικώτατον.
Ἐνθυμεῖται λόγον χάριν πόσους ψήφους πῆρα
ἐγὼ εἰς τὸ τάδε τμήμα τοῦ Καρπενησιῶν κατὰ
τὰς προπαρελθούσας ἐκλογάς. Ὁ Βενιζέλος

ἀκούων ἑξαφνικὰ αὐτὰς τὰς προόδους τοῦ παι-
διοῦ του, ὡς μόνην δὲ κληρονομίαν ἀγωνιζό-
μενος ν' ἀφήσῃ στὰ παιδιὰ του τὸ μῖσος πρὸς
τὴν πολιτικήν, ἔμεινε κατάπληκτος διὰ τὰς ἀπο-
καλύψεις καὶ ἐψιδύρισε:

— Περίεργο! Δὲν εἶχα καταλάβει τέτοιο
πρᾶμα.

Περίεργον πρᾶγμα θὰ ἦτο ἂν εἶχε καταλάβῃ
«τέτοιο πρᾶμα».

Ὁ φίλιτος βουλευτὴς Χανίων κ. Ἡλιάκης
ἐνῶ μοῦ διηγεῖτο ἄλλοτε τὴν προπαρασκευὴν
τοῦ Θερίσσου, ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν ἡμέραν
τῆς ἐξόδου των ἀπὸ τὰ Χανιά, ἐξηκολούθησεν
ὡς ἐξῆς τὴν ἀφήγησίν του:

— Ἐμεῖς ἐφύγαμε ἀπὸ τὰ Χανιά γραμμὴ
καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἐπῆγε ἀπὸ τὴ Χαλέπα. Ἐπέρασε
ν' ἀποχαιρετίσῃ τὰ παιδιὰ του...

Καὶ αὐτὸς θαρρῶ μοῦ τὸ διηγεῖτο, κ' ἐγὼ
τὸ ἤκουα ὡς παρᾶνεο κεφάλαιον τῆς ζωῆς τοῦ
Βενιζέλου. Ὅταν ἔφηνε ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ νὰ
ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔβλεπα ὀλάκιον
τὸ θαῦμα τῆς καταργήσεως τοῦ οἰκογενειαρχοῦ
Βενιζέλου ἀπὸ τὸν ἄλλον Βενιζέλον τὸν πολε-
μιστὴν καὶ τὸν πολιτευτὴν. Ἀπὸ τῆς 10^{ης} πρωί-
νης ποὺ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, μέχρι τῆς 10^{ης} νυκτε-
ρινῆς ποὺ ἐξεκινήσαμεν, οὔτε παιδί, οὔτε ἀδελ-
φός, οὔτε ἀδελφή, οὔτε συγγενὴς ἐφαίνετο δίπλα
του. Γύρω του μόνον οἱ συναγωνισταὶ του,
συναγωνισταὶ τῆς διπλῆς ζωῆς του, τῆς ἀρμα-
τωλικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἡ κουβέντα ὄχι
διὰ τὸ κόμμα, τὸ ὁποῖον ἄφανε ἔρημο καὶ τὸ
ὁποῖον ὅμως ποτὲ δὲν τὸν ἐγνώρισε ὡς ἀρχηγὸν
συνφερόντων, ἀλλ' ὡς συνθμιστὴν ἐθνικῶν ἀγῶ-
νων. Ὁ Καπετὰν Καλογερίης ἢ ὁ Καπετὰν Κα-
κούρης, δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῶς ἀπὸ τοὺς δυό,

άνοιξε μέσα στον κήπο την αποχαιρετιστήριο κουβέντα.

— Νά κάμης, κύριε Ἀρχηγέ, τὸ ὀγληγορώτερο ν' ἀφήσωμε αὐτὴ τὴν ἀπογοιτάσι.

Ἔως τὴν ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως δὲν ἐφαίνετο νὰ εἶχε καμίαν συγκίνησιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο ν' ἀφήσῃ γιὰ πάντα τὴν πατρίδα του, τὸ σπίτι του, τοὺς ἰδιόκτες του. Μία ταραχὴ, τὴν ὁποῖαν ἐδοκίμαζε κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποπλου, προήρχετο ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τῆς πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς του, ἡ ὁποία ἐξωντάνευε ἐμπρὸς του ἐκείνη τὴν ὥρα μὲ ὅσας ὠραίας σελίδας εἶχε: Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ του σιωπηλοὶ οἱ καπεταναῖοι, οἱ ὑπουργοὶ του καὶ οἱ βουλευταὶ του, γύρω του ὁ λαὸς τῶν Χανιωῶν, ὁ ὁποῖος

ποτὲ δὲν τὸν ἐγκατέλειψε καὶ ἀντίκρυα ἀπὸ τὴν βαθεῖαν αὐτὴν σιωπὴν, τὴν ὁποῖαν διέκοπταν μόνον λυγμοί, οἱ φεγγοβολοῦντες λόφοι τῆς Κρήτης, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἐπερπάτησε κάποτε ἀρματωλὸς καὶ οἱ ὁποῖοι τῶρα τὸν προέπεμπαν μὲ κᾶτι πελώριες φωτιὲς ἀρχηγὸν πλέον τοῦ Μεγάλου Ἑλληνικοῦ Ὀνείρου. Ἦνοιξε τὸ στόμα του ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ ἐπρόφθασε μόνον νὰ εἰπῇ:

«Ἀγαπητοὶ Συμπολίται». Τίποτε ἄλλο.

Ἦτο ἡ μόνη συγκίνησις ποὺ εἶδα, ἀφ' ὅτου παρακολουθῶ τὴν ἱστορίαν του, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1896 μοιράζεται εἰς πολυτάραχον ἀρματωλικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν, χωρὶς πιστεύω, νὰ τοῦ ἐπερίσσευσε στιγμὴ σπιτικῆς ζωῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΛΑΪΛ

Οσοὶ βλέπουν τὴν ζωὴν ὡς κᾶτι σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον, οἱ στρατιῶται τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὅσοι ἔχουν τὴν βαθυτέραν συναίσθησιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ, εἶναι οἱ ἥρωες τοῦ Κάρλαϊλ, εἶναι οἱ ἐκλεκτοί. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰ ὀλίγα ἔτη ὅπου ζοῦν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, ὑποδουλώνουν τὴν θείαν οὐσίαν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, θυσιάζουν τὸ αἰώνιον εἰς τὸ πρόσκαιρον, τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ὕλην, εἶναι τὰ κακὰ πνεύματα, αἱ ταπειναὶ ὑπάρξεις, οἱ δοῦλοι τῶν ἀναγκῶν των, οἱ εὐνοῦχοι τῆς Ἰδέας.

Ματαίως οἱ λαοὶ ζητοῦν τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὰς ἐπαναστάσεις, εἰς τὰς ἀλλαγὰς τοῦ πολιτεύματος, εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις ἢ εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Δὲν ὑπάρχει παρὰ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀτόμου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κοινωνικὸν ψεῦδος. Κατὰ τὸν Κάρλαϊλ ἡ παγκόσμιος ἱστορία εἶναι μία σειρὰ ἀπὸ βιογραφίας ἡρώων. Δὲν ἀναγνωρίζει γεγονότα, οὐδὲ ἐποχάς, ἀλλὰ ἄτομα, μεγαλοφυεῖς ὑπάρξεις, ὑπέροχα πνεύματα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν ἐποχὰς καὶ γεγονότα. Πᾶν ὅ,τι ἐδεμελιώθη εἰς τὸν κόσμον, εἶναι ἔργον αὐτῶν, τῶν ἡρώων. Εἶναι τὸ ὕλικόν ἀποτέλεσμα, ἡ ἐνσάρκωσις τῶν ιδεῶν των. Οἱ ἥρωες εἶναι δημιουργοί, κατὰ τὸν Κάρλαϊλ, καὶ δὲν εἶναι οἱ διερμηνεῖς τῆς σκέψεως τῶν ἐθνῶν, οἱ ἱερούργοι τῆς παγκοσμίου θρησκείας, οἱ γωνιαῖοι λίθοι εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Σύμπαντος, ὅπως φρονεῖ ὁ Σχίλλερ καὶ ὁ Ἔρδερ, ἀλλὰ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης Βουλῆσεως, εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ θεοῦ.

Ἡ πρώτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν παρουσιάζονται

ζονται εἰς τὴν γῆν οἱ ἥρωες καὶ ἀναμυγνύονται εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, εἶναι ἡ μορφή τοῦ θεοῦ. Ἡ πρώτη αὕτη ἐμφάνισις εἶναι τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἐφώτισε τὰ σκότη τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ ζωηφόρος πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀναβλύζει ἡ λάμψις ἣτις διαχύνεται ἐπὶ τῶν ψυχῶν ὥσπερ εὐλογημένη γαλήνη. Ἡ θρησκεία εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀπωτάτη οὐσία τῆς κοσμικῆς ἱστορίας.

Θρησκεία εἶναι ἡ ἔμφυτος συγγένεια τῆς ψυχῆς μας μὲ τὸ μυστήριον τοῦ σύμπαντος, ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μίαν μυστηριώδη δύναμιν, ἡ ζωϊκὴ σχέσις ἡμῶν μὲ τὸ ἄπειρον. Τὰ εἶδη τῆς θρησκείας εἶναι αἱ ἐκφράσεις ἐνὸς ἀτόμου ὅπως καὶ ἐνὸς ἔθνους.

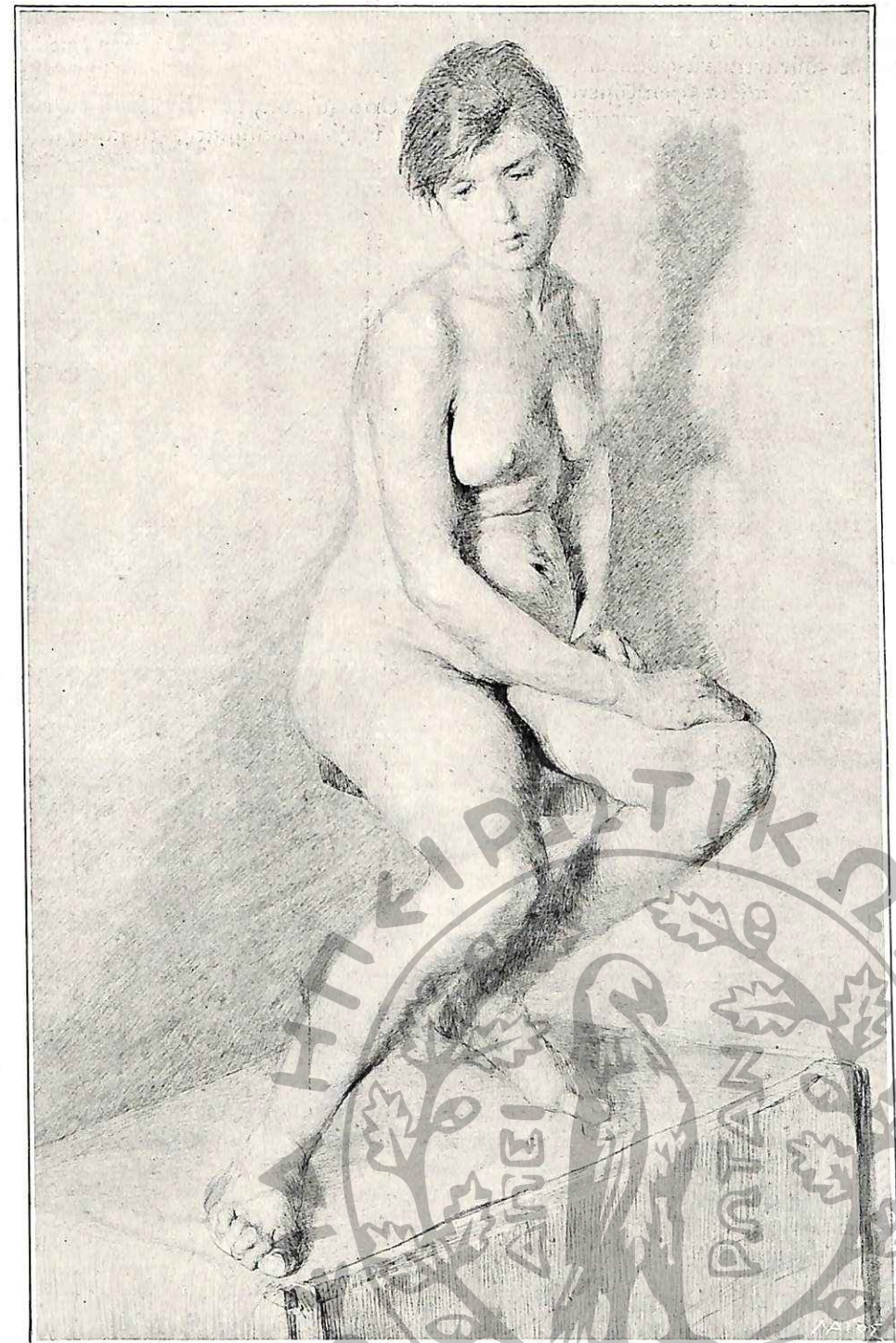
Ἡ εἰδωλολατρεία, τὸ πλῆθος τῶν θεῶν, εἶναι ἡ πρώτη ἀναπαράστασις καὶ ἐξήγησις τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς. Τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς πρώτης ταύτης λατρείας εἶναι ἡ φυσικὴ δύναμις, συμβολίζει τὰς φυσικὰς ἐπηρεάς, τὰς συγκυρίας, τὰς ἀλλοιώσεις τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων.

Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι πίστις πρὸς τὸ ἄόρατον καὶ εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τῆς εἰδωλολατρείας διὰ μιᾶς εὐγενεστερας κυριαρχίας τοῦ θεοῦ, συμβολίζει τὸν νόμον τοῦ ἀνθρωπίνου καθήκοντος, τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς ζωῆς.

Ὁ πυρρωνισμὸς εἶναι ἀμφιβολία περὶ παντός, εἶναι ἀπιστία καὶ ἀρνήσις, ἐρευνᾷ ἐὰν ὑπάρχῃ κόσμος ἄορατος καὶ φοβεῖται μήπως τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς εἶναι φρενοπάθεια.

Αἱ θρησκείαι εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν, εἶναι αἱ σκέψεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγεννήθησαν κατόπιν τὰ ἔργα.

Ἡ δευτέρα μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν παρουν

ΣΠΟΥΔΗ

ΑΛ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

σιάζονται οἱ ἥρωες εἰς τὴν γῆν, εἶναι οἱ προφήται. Οἱ προφῆται εἶναι πνευματικοὶ πολῖται ἐνὸς ἀνωτέρου κόσμου εἰς τὸν ὅποιον οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ φθάσωσιν. Ὁ προφήτης βλέπει τὰ πάντα φωτιζόμενα ἀπὸ ἐν ἀληθὲς φῶς καὶ κοινωνοῦντα μεταξύ των εἰς εὐρεῖαν καὶ ἀπεριόριστον ἔνωσιν. Τὰ ἀνεξιχνίαστα γεγονότα τῆς ζωῆς λαμβάνουν μίαν φωτεινὴν διαφάνειαν ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς του. Εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ προφήτου ὁ κόσμος εἶναι τρομερὸς καὶ θαυμάσιος, ἀληθινὸς ὅπως ἡ ζωὴ, ἀνεξιχνίαστος καθὼς ὁ τάφος. Ἀκαταπαύστως τὸ φλογερὸν ὄραμα τῆς σκέψεως λάμπει πρὸ αὐτοῦ. Ὁ προφήτης εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ ἀπείρου καὶ ζῆ εἰς ἀδιάπτωτον καὶ καθημερινὴν κοινωνίαν ἐνὸς ἄλλου κόσμου. Εἶναι ἡ ἐναργεστέρη ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνάκουστος καὶ ἐσωτέρα φωνὴ ἡ ὁποία ἀπὸ ἐν ἄγνωστον βάθος τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὴν αἰωνίαν Ἀλήθειαν. Ὁ ἥρωας ὡς προφήτης εἶναι ὁ κεραυνὸς τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰ σκότη μᾶς αἰωνίας νυκτός.

Ἡ τρίτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται οἱ ἥρωες, εἶναι ὁ ποιητής.

Ὁ ἥρωας ὡς θεότης καὶ ὁ ἥρωας ὡς προφήτης εἶναι γεννήματα παραφωτισμένων χρόνων καὶ οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπαναληφθῶσι κατὰ τὴν ἰδιάν μας ἐποχὴν, διότι προϋποθέτουν ἀκατέργαστον πνεῦμα καὶ ἀτέλειαν ἀντίληψως, πράγματα δηλαδὴ ἀνύπαρκτα εἰς ἐποχὴν προόδου καὶ ἀκμῆς τῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ θεὸς καὶ ὁ προφήτης ἀνήκουν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν. Ὁ ποιητὴς εἶναι τέκνον πάντος χρόνου καὶ καιροῦ, εἶναι ἡρώϊκῃ μορφῇ ἀνήκουσα εἰς πᾶσαν ἐποχὴν. Ὁ ἀληθὴς ποιητὴς εἶναι προφήτης καὶ δημιουργὸς ὅστις βλέπει καὶ αἰσθάνεται τὴν λανθάνουσαν οὐσίαν τῶν ὄντων, τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ἡ ποίησις εἶναι πολυειδὴς καθὼς ἡ φύσις καὶ ἀπειρὸς ὡς ἡ μουσική.

Ὁ Κάρλαϊλ δὲν παραδέχεται ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ μέγας ποιητής, χωρὶς νὰ εἶναι ἐνταυτῷ πολιτικός, φιλόσοφος, νομοθέτης. Ἀληθῶς μέγας εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅστις δύναται νὰ γίνῃ κάθε εἶδος ἄνθρωπος. Ὁ ποιητὴς ὅστις γνωρίζει μόνον νὰ κάθεται εἰς τὸ τραπέζι του καὶ νὰ συναρμολογῇ μερικὸς στίχους, δὲν θὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ γράψῃ ἕνα ποίημα ἀληθῶς μέγα, νὰ μορφώσῃ ἕνα εὐρύτερον πνευματικὸν σύμβολον, νὰ δημιουργήσῃ ἐν ἀνώτερον πλάσμα διὰ τὸ ὅποιον νὰ δύναται νὰ εἴπῃ μὲ δικαίαν ὑπερφάνειαν, καθὼς ὁ Λεονάρδος δὲ Βίντσι, «io farò una finzione che significherà cose grandi». Ὁ ποιητὴς ὁ ὁποῖος δὲν αἰσθάνεται ἐντός του τὸν ἡρωϊσμόν τοῦ πολέμου δὲν θὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ περιγράψῃ ἕνα ἥρωα πολέμιστήν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ γράφει εἰς μίαν ᾠδὴν του:

J'ai des rêves de guerre en mon âme inquiète;
J'aurais été soldat, si je n'étais poète.

Ὅταν ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι εὐγενὴς καὶ δὲν ἔχει ὑψηλὰ αἰσθήματα, τὰ ποιήματά του δὲν εἶναι μέγала.

Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον χαρακτηρίζει ἐνδεῖα αἰσθημάτων, δειλία καὶ ὑπουλον μῖσος, ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ βαδίσῃ ἐμπρὸς καὶ φθονεῖ διότι βλέπει ὅτι θὰ μείνῃ ὀπίσω, ἐκεῖνος ὅπου φοβεῖται τὴν δικαιοσύνην τοῦ καιροῦ καὶ εἶναι ποταπὸς κόλαξ διὰ νὰ κερδίσῃ μίαν πρόσκαιρον δόξαν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι μέγας ποιητής· θὰ πνιγῇ εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου, θὰ εἶναι ἕνας ναυαγὸς τῆς σκέψεως ὅπως καὶ τῆς ζωῆς.

Ὅταν ἐξετάζωμεν τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ, ἔχομεν τὸ ἀνώτερον δικαίωμα νὰ κρίνωμεν καὶ τὴν ἰδιωτικὴν του ζωὴν. Καὶ ἐνθυμοῦμαι τώρα τὰ σοφὰ λόγια ὅπου ἔγραψε πρὸ χρόνων πολλῶν εἰς τὴν ἐφημερίδα του «ὁ Λύχνος» ὁ ποιητὴς Λασκαράτος, διὰ νὰ καυτηριάσῃ τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν κάποιου πολιτευομένου, τὸν ὅποιον ἐπολέμει. «Ἡ κοινωνικὴ διαγωγὴ, λέγει, δείχνει τὸν ἄνθρωπον περισσότερον ἀπὸ τὴν πολιτικὴν. Ἡ πολιτικὴ διαγωγὴ εἶναι ὁ ἀπώτατος κύκλος εἰς τὸν ὅποιον αἱ ἀκτῖνες τῆς ψυχῆς του δὲν φθάνουν παρὰ ἀβέβαιες καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλλοιωμέναι. Ὁ κύκλος ὁ κοινωνικὸς εἶναι ἐνδοτερος, ὅπου ὁ ἄνθρωπος φαίνεται πλέον ξάστερα. Καὶ τέλος πάντων ὁ κύκλος ὁ οἰκογενειακὸς εἶναι ὁ ἐνδότερος ὅπου ὁ ἄνθρωπος δείχνεται ὁποῖος εἶναι...».

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὸν ποιητήν. Τὸν αὐτὸν κύκλον δικαιούμεθα νὰ τὸν ἐγγίσωμεν μὲ ἀμεροληψίαν εἰς τὸν ἱερωμένον, εἰς τὸν ποιητήν, εἰς τὸν πολιτικόν, εἰς τὸν στρατιωτικόν.

Ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ στέκῃ ὑψηλὰ, νὰ εἶναι ἀξιοπρεπής. Νὰ εἶναι ἀντάξιός τοῦ Θεοῦ σπινθῆρος τῆς ἐμπνεύσεως τὸν ὅποιον ἔθεσεν ἐντός τῆς ψυχῆς του ἡ φύσις καὶ νὰ μὴ παρεκτρέπεται εἰς τὸν βόρβορον τῆς ζωῆς. Ὁ Μακιαβέλης πρὶν καθίσῃ νὰ γράψῃ ἐφόρει ἐορτάσιμα ἐνδύματα. Συναίσθημα ἀνάλωτον πρέπει νὰ καταλαμβάνῃ τὸν ποιητήν, νὰ τοῦ φαίνεται ὅτι διασκελίζει κατ'ὀφλιον ναοῦ ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὸ γραφεῖόν του. Πρέπει νὰ εἶναι ὑψηλὰ τὰ αἰσθήματα τοῦ ποιητοῦ ὅταν ψάλλῃ τὴν ἀγάπην, τὴν θρησκείαν, τὴν οἰκογένειαν, τὴν πατρίδα, τὴν φύσιν, τὸ κρασί καὶ τὴν γυναῖκα. Νὰ τὰ ἀποθανιμάξῃ ἀπὸ τὴν πλέον ἐξιδανικευμένην, τὴν πλέον εὐγενῇ ἀποιμν. Ἐνας κοινὸς μεθυστής, ἕνας πρόστυχος, ἕνας ἀμαθὴς ἱερεὺς, ἕνας κοινὸς στρατιώτης, ἕνας ἄξεστος χωρικός

ἔχουν τὸ αἶσθημα ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀντίληψως καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως διὰ νὰ γίνουιν ὁ ὑμνητὴς τοῦ οἴνου καὶ τῆς ἡδονῆς ἢ ὁ ποιητὴς τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, τῆς φύσεως.

Ὁ δειλὸς λοιπὸν χαρακτήρ, τὸ ταπεινὸν ἄτομον δὲν δύναται ποτὲ νὰ εἶναι μέγας ποιητής. Ἡ σύλληψις καὶ διαμόρφωσις μᾶς ὑπερέρας ἰδέας εἶναι παρεμφερὴς μὲ τὴν κατὰστροφιν ἐνὸς πολεμικοῦ σχεδίου. Δὲν ὁμοιάζει μὲ ἐσκεμμένην ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν ἢ ἐπιμόνος ἐργασία, ἢ ἀπαιτουμένη ὅπως ἐν ἔργον, εἴτε ποιητικόν, εἴτε φιλοσοφικόν, εἴτε δραματικόν, λάβῃ τὴν τελειωτικὴν μορφήν; Ἐγὼ νομίζω ναί!

Ἐνας μέγας ποιητὴς ἐὰν ἐτάσσετο εἰς ἄλλην ὁδόν, καὶ ἐκεῖ μέγας θὰ καθίστατο.

Τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς διὰ τὸν ποιητήν εἶναι τὸ «ἀνοικτὸν μυστικόν» καθὼς τὸ εἶπεν ὁ Γκαίτε. Τὸ φανερόν μυστικόν, τὸ ὅποιον εἶναι ἀόρατον καὶ ἄδηλον διὰ τοὺς ἄλλους, μόνον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ εἶναι προσιτόν. Τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς ζωῆς τὸ ὅποιον ἐνυπάρχει καὶ κρύπτεται μέσα εἰς κάθε πρᾶγμα εἶναι ἡ «θεία Ἰδέα τοῦ κόσμου ἢ ὁποία κεῖται εἰς τὸ βάθος κάθε ἐπιφανεῖας» καθὼς τὴν ὥρισεν ὁ Φίχτε, καὶ λανθάνει εἰς ὅλην τὴν πλάσιν, ἀπὸ τὸν ἑναστρὸν οὐρανὸν ἕως τὴν τρικνυμισμένην θάλασσαν, ἀπὸ τὸ ἀνθὸς τοῦ λειμῶνος ἕως τὸν ταπεινὸν σκόληκα.

Διὰ τὸν ποιητήν τὸ σύμπαν εἶναι Σκέψις τοῦ Θεοῦ πραγματοποιηθεῖσα. Ὁ Ὁμηρος, ὁ Δάντης, ὁ Σαίξπηρ, διεῖδον τὸ φῶς τῆς γνώσεως εἰς τὸ ἀπειρον τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ταξιδεύομεν, ἐπάνω εἰς τὸ ἀπατηλὸν κῦμα τῆς ζωῆς, ἀνίδεοι καὶ ἀμύητοι.

Ὁ ποιητὴς εἶναι ὁ μυστικὸς λειτουργὸς εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὁραίου. Τὸ ὄραϊον εἶναι ἡ Ἀλήθεια, τὸ ὄραϊον εἶναι ἡ Ζωή, καὶ τὸ τραγοῦδι μόνον ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ ὄραϊοῦ ἐκπηγάξει. Ὁ Κάρλαϊλ θεωρεῖ τὸ τραγοῦδι ὡς τὴν «κεντρικὴν οὐσίαν» καὶ ὡς «τὸ κυρίαρχον στοιχεῖον ὅλων τῶν πραγμάτων».

Ἐνας μέγας ποιητὴς εἶναι τὸ πολυτιμότερον πρᾶγμα διὰ τὸ ὅποιον ἡμπορεῖ νὰ καυχᾶται ἐν ἑθνος. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ Κάρλαϊλ διὰ τὸν μέγιστον ποιητὴν τῆς πατρίδος του: «Καί, μολοντί δὲν εἶναι μεγάλη ἡ ἐκτίμησίς μας διὰ τοὺς ἥρωας, κρίνατε τί εἶναι δι' ἡμᾶς ὁ Σαίξπηρ! Ποῖον μέγαν Ἀγγλον, πόσα ἑκατομμύρια Ἀγγλων δὲν ἠθέλομεν ἀρνηθῇ μᾶλλον, παρὰ τὸν χωρικὸν αὐτὸν τῆς Στρατοφόρδης; Δὲν ὑπάρχει ἱεραρχία ἢ ὁποία δὲν θὰ ἐδυσαίεζε τὰ μέγιστα τῶν ἀξιομάτων της διὰ νὰ διατηρήσῃ αὐτόν. Οὗτος εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ὄσων ἔχει ἡ Ἀγγλία. Ἐὰν μᾶς ἠρώτων: Θέλετε, ὦ Ἀγγλοι, νὰ μᾶς παραχωρήσετε τὰς Ἰνδίας ἢ τὸν Σαίξπηρ; νὰ μὴν ὑπῆρξαν ποτὲ ἰδικαί σας αἱ Ἰνδαί ἢ νὰ μὴν

ὑπῆρξε ποτὲ ἰδικὸς σας ὁ Σαίξπηρ; Βεβαίως θὰ ἦτο μέγα τὸ δίλημμα. Καὶ ὁ ὑπουργικὸς κόσμος θὰ ἀπῆντα ἀναμφιβόλως διὰ τρόπον πολὺ ἀξιωματικοῦ, ἀλλὰ ἡμεῖς, καὶ μαζί μας ὁ λαός, θὰ ἀπαντούσαμεν: Εἴτε μὲ Ἰνδίας εἴτε χωρὶς Ἰνδίας ὁ Σαίξπηρ δὲν δύναται νὰ μᾶς λείψῃ. Ἐνωρὶς ἢ ἀργὰ θὰ χάσωμεν τὰς Ἰνδίας, ἀλλὰ ὁ Σαίξπηρ θὰ παραμείνῃ αἰωνίως ἰδικὸς μας».

Τὸ ἴδιον ἡμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν οἱ Ἕλληνες διὰ τὸν Ὅμηρον. Δίκαιοι καὶ ἀληθινοὶ εἶναι οἱ στίχοι ἐκεῖνοι τοῦ γάλλου ποιητοῦ.

Trois mille ans ont passé sur les cendres d'Homère, et depuis trois mille ans Homère respecté est jeune encor de gloire et d'immortalité.

Ὁ Ὅμηρος μένει αἰωνίως ἰδικὸς μας. Τὰ κράτη καὶ τὰ βασίλεια καταρρέουν, αἱ γενεαὶ παρέρχονται, ἀλλὰ οἱ ἡγεμόνες τοῦ πνεύματος βασιλεύουν εἰς αἰὲ ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων.

Τετάρτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται οἱ ἥρωες, εἶναι ὁ ἱερωμένος. Ὅλοι οἱ ἥρωες κατὰ βάθος εἶναι ὅμοιοι, κάθε μεγάλη ψυχὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς τὴν θεῖαν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς. Ὁ μέγας ἄνθρωπος, ὁ ἱερωμένος, καθὼς τὸν ἐννοεῖ ὁ Κάρλαϊλ, εἶναι ἐν εἶδος προφήτου, εἰς αὐτὸν ἐνυπάρχει τὸ φῶς τῆς ἐμπνεύσεως, αὐτὸς ἐπιδιώκει τὸν φωτισμὸν τοῦ ὅχλου, εἶναι ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ καὶ τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὸν οὐρανόν, τοῦ δεικνύει τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου. Ὁ ἱερεὺς εἶναι ἕνας προφήτης τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀπλοποιημένος.

Διὰ τὰς θρησκείας, ὅπως καὶ δι' ὅλα τὰ πρᾶγματα, ὑπάρχει ἡ μεταμόρφωσις καὶ ἡ ἀναγέννησις, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τὸ βάθος κάθε θρησκείας κρύπτεται καὶ ὀλίγη εἰδωλολατρεία, τὴν θεῖαν Ἰδέαν πάντοτε τὴν λατρεύομεν ὑπὸ τὴν μορφήν ἐνὸς συμβόλου. Οἱ ἀναμορφωταὶ λοιπὸν τῆς θρησκείας καὶ ἐκεῖνοι εἶναι ἱερωμένοι. Οἱ μεγαλύτεροι ἀναμορφωταί, ἀληθεῖς ἥρωες, εἶναι ὁ Λούθηρος καὶ ὁ Κνὼξ, ἥρωες τοῦ προτεσταντισμοῦ ὁ εἷς, ἥρωες τοῦ πουργιαντισμοῦ ὁ ἄλλος.

Ὁ προτεσταντισμὸς μᾶς φέρει πρὸς τὸν πουργανισμόν ὡς εἰς τελευταῖον καὶ λογικὸν ἀποτέλεσμα. Ὁ πουργανισμὸς προσεκολλήθη καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὸ ἔργον του ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ πουργανισμὸς ἐδημιούργησε τὴν πίστιν τοῦ Κρόμβελ καὶ τὴν νέαν Ἀγγλίαν, θέλει τὸ βασίλειον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅχι ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανόν.

Πέμπτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρουσιάζονται οἱ ἥρωες, εἶναι ὁ λόγιος¹. Ὁ λόγιος εἶναι τέκνον τῶν χρόνων μας, εἶναι ἡρωικὴ

¹ Λόγιος, ὅπως τὸν ἐννοεῖ ὁ Κάρλαϊλ, ἔχει μεγάλην διαφορὰν ἀπὸ τὸν λόγιον, ὅπως τὸν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς, ἀπὸ τὸν λόγιον νέον καὶ τὸν λόγιον κῆρυον. Εἰς τὴν σειράν τῶν λογίων ὁ Κάρλαϊλ κατατάσσει τὸν Τζόνσον, τὸν Ρουσσώ καὶ τὸν Μπέρν.

μορφή της νεωτάτης εποχής, ή οποία τώρα εξελίσσεται και θα διαρκέσει, ἐφ' ὅσον υπάρχει ή τυπογραφική τέχνη, εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἦτο μία ἡρωική μορφή, ή μόνη ἴσως, ή οποία ἤλθεν ἀπροσδόκητος. Νομίζω ὅτι ὁ λόγιος εἶναι μᾶλλον ἐν εἶδος ἀρότρου ὁποῦ ὀργώνει τήν φιλολογικήν γῆν. Εἶναι ἐν πνεῦμα τὸ ὁποῖον εὐρίσκει τὸν δρόμον του μέσα εἰς τὰ ξένα πνεύματα. Βλέπει τὸν κόσμον καὶ ἀντιλαμβάνεται αὐτὸν ὅχι μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ μὲ τὰ ὀμματόαλια τῆς σοφίας. Δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν βιβλιοθήκην του. Εἶναι ἐν εἶδος ἐμπόρου τῶν γραμμάτων. Ἀλλ' αὐτὴ εἶναι ἀτομική μου γνώμη, καὶ πιθανὸν νὰ μὴν εἶναι διόλου ὀρθή. Ὁ Κάρλαϊλ ἔχει ὅλως ἀντίθετον ἰδέαν καὶ θεωρεῖ τὸν λόγιον ὡς τὸν κυβερνήτην τῆς κοινῆς γνώμης, ὡς τὸν κυρίαρχον τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόσμου.

Ἡ ἕκτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζονται οἱ ἥρωες, εἶναι ὁ βασιλεύς. Εἶναι ή τελευταία καὶ σπουδαιότερα μορφή τοῦ ἡρωισμού εἰς τὴν γῆν, εἶναι ή σύνθεσις ὅλων τῶν μορφῶν τοῦ ἡρωισμού, ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος. Εἰς τὸν βασιλέα, εἰς τὸν μέγαν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς κυβερνήσῃ, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ

ὑπακούσωμεν ὅλοι, πρέπει νὰ ἐνσαρκοῦται ὅλη ή γῆϊνη καὶ πνευματική ὑπεροχή.

Ἄν θέσωμεν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων ἓνα ἀνίκανον ἄνθρωπον, χωρὶς ἀξίαν, εὐήθη, ταπεινόν, ἐκεῖ ὅπου ἓνας νόμος, μία φυσική ἀνάγκη ἀπαιτεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἓνας ἱκανός, τότε τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα καταρρέει. Αὕτῃ εἶναι ή ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστάσεων, τῶν κοινωνικῶν ἐκρήξεων, ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς νεωτέρας ἐποχῆς.

Ἡ ἀταξία αὕτη ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν ὅπως ἐκ τῆς καταστροφῆς γεννηθῇ πάλιν ή τάξις. Ὅλα τὰ πράγματα συμπράττουν εἰς τὴν τάξιν. Κάθε ἄνθρωπος κάθε στιγμὴν κλίνει, κατ' ἀνάγκην, πρὸς τὴν τάξιν, διότι ή ζωὴ ὑπάρχει μέσα εἰς τὴν τάξιν καὶ ή ἀταξία εἶναι θάνατος καὶ καταστροφὴ, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Κάρλαϊλ.

Τὸ θέμα τὸ ὁποῖον πραγματεύεται εἰς τοὺς «Ἡρώας» του ὁ Κάρλαϊλ εἶναι ὑψίστου ἐνδιαφέροντος, ἔχει βάθος καὶ εὐρύτητα, περιλαμβάνει ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπὸ τὰς θρησκείας τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς εἰδωλολατρείας μέχρι τοῦ Κρόμβελ καὶ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος. Περνᾷ μέσα ἀπὸ ὅλους τοὺς μυθικοὺς δρόμους τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως.

Ζάκυνθος, Ἰούλιος 1904

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΚΛΕΦΤΗ

— ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ —

Γοργά

[Αἰ - ντε - παι]   διὰ μ' - - - -   σὰν - θέλ - τε -
[αἰ - ντε - νῆ]   μέ - - - -   νὰ - νὰ - ρω -

λε - - - -   γεν - τιά -   καὶ - κλέ - - - -   φτες - νὰ -
τή - - - -   σε - τε -   πῶς - τά - - - -   περ - νὰν -

α'. στροφή   *β'. στροφή*

γε - νῆ - τε - παι - νῆ - τε -
οἱ - κλέ - φτες - νῆ - κλέ - φτες -

[αἰ - ντε] νῆ - μέ - νὰ - νὰ - - - [μω - ρὲ γιά - σας - παι -
[αἰ - ντε] Σα - ράν - τα - χορὸ - - - [μω - ρὲ γιά - σας - παι -

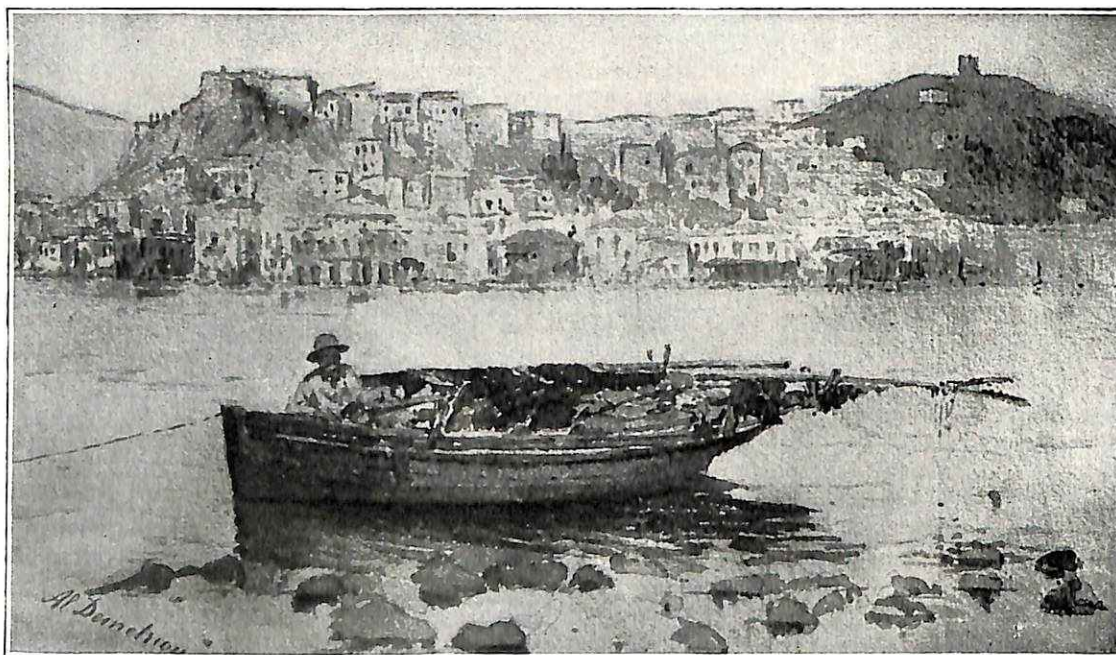
διὰ] νῆ - μέ νὰ - νὰ - - - ρω - τί - σε - τε - - (')
διὰ] Σα - ράν τα - χορὸ - - - νια - νῆ - ζα - μα -

— Παιδιά μ' σὰν θέλτε λεβεντιά, καὶ κλέφτες νὰ γενῆτε,
νέμενα νὰ ρωτήσετε πῶς τὰ περνᾶν οἱ κλέφτες.
Σαράντα χρόνια νῆκαμα στοὺς κλέφτες καπητάνιος.
Ζεστό ψωμί δὲν ἔφαγα, γλυκὸ κρασί δὲν ἤπια.
Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα τοῦ Μᾶη τὲς αὐγινάδες.²
Σὲ στῶμα δὲν ἐπλάγιασα, μάϊδε σὲ προσκεφάλι.
Τὸ χέρι μου προσκέφαλο καὶ τὸ σπαθί μου στῶμα.
Καὶ γιὰ καλὴ στήν ἀγκαλιὰ τῷ μοι καριοφύλλι.³
Τὸ χέρι μου δὲν ἀπλώσα σὲ κοριτσίου τὸν γκόρφο!...

¹ Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέλους τραγουδοῦνται, διαδοχικῶς, ὅλοι τοῦ τραγουδιοῦ οἱ στίχοι. Οἱ χορευταὶ του διαίρουσιν εἰς δύο ὁδικούς χορούς, καὶ ὁ δεύτερος ἐπαναλαμβάνει ἀκριβῶς ὅ,τι ὁ πρῶτος ἐτραγουδῆσε. Φροντίζει ὅμως, ὁ δεύτερος, νὰ ῥίξῃ, νὰ μπαῖν, νὰ πιάσῃ, ἀπὸ τὰς δύο τελευταίας συλλαβάς, ἐν ᾧ τὸ μέλος αὐτῶν θὰ ἐξακολουθῇ ἀκόμη τραγουδῶν ὁ πρῶτος χορὸς. Ἐδῶ λ. χ. ὁ δεύτερος χορὸς πρέπει νὰ ῥίξῃ ἀπὸ τὰς δύο τελευταίας συλλαβάς νῆ - τε τῶν δύο τελευταίων μουσικῶν μέτρων τῆς β' στροφῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πρῶτος χορὸς θὰ πρόκειται νὰ περαιώσῃ τὴν ἐπανάληψιν εἰς τὴν β' στροφήν καὶ ἀκριβῶς ὅταν θὰ εὐρίσκειται εἰς τὰς συλλαβάς: νῆ - τε. Ἡ τάξις αὕτη ἔχει τὸν λόγον διὰ νὰ μὴ μὲνῃ τὸ κενὸν καὶ χάσουν οἱ χορευταὶ, καὶ δὴ ὁ πρῶτος, τὸν ρυθμόν, τὰ παιήματα. Τὸν τρόπον αὐτὸν ἀκολουθοῦν καὶ εἰς τὰ ἐπιτραπέζια τραγούδια.

² Αὐγές, πρωῒας. Εὐρίσκειται καί: τὸ πῶς χορταίν' ὁ κόσμος, καί: τοῦ ὕπνου τὴ γλυκάδα.

³ Εὐρίσκειται καί: καὶ τὸ ντυφέκι μου σφιχτά, σφιχτά ἀγκαλιασμένο.

ΦΑΛΑΞΟΓΡΑΦΙΑ ΑΛ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φωτογρ. Ε. Ξανθοπούλου

Τὸ ἀνωτέρω τραγούδι, ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν χορευτικῶν πηδηκτῶν (*τσιάμικων*, *ἀρβανίτικων*)¹ τραγουδιῶν, ὅπως ὀνομάζονται εἰς τὴν Ἑπειρον, Μακεδονίαν, Στερεὰν καὶ Πελοπόννησον τὰ τοιοῦτου μέλους καὶ ρυθμοῦ τραγούδια. Τὰ ὀνομάζουν δὲ ἀκόμη καί: *ἀντρίτζια*, διότι χορεύονται κυρίως ἀπὸ ἀνδρῶν· σπανίως δὲ ἀπὸ γυναικῶν. Καὶ τοῦτο, διότι, κατὰ τὴν ἐκτέλεσίν των, ἀπαιτοῦνται στροφαί, εὐκνησία, καὶ πηδήματα (*τσιάζματα*, *λιγίσματα*, *ταλίμα*) τοιαῦτα, τὰ ὅποια μόνον ἀπὸ ἀνδρῶν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῶν μετὰ τέχνην καὶ ἐπιτυχίαν. Εἶνε ἀπὸ τὰ κατ' ἐξοχὴν πολεμικὰ ἐκεῖνα τραγούδια, τὰ ὅποια ἀποπνέουν λεβεντιά, χάριν καὶ μένος πολεμικόν. Ὁ χορὸς των καὶ τὸ μέλος των, κάμνει κανένα νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐξηλθὼν μέσα ἀπὸ τὴ φωνὴ τῶν κλέφτικων πολέμων καὶ μαχῶν. Διὰ τοῦτο, καὶ οἱ χορευταὶ των, καταλαμβάνονται ὑπὸ τόσου ἐνθουσιασμοῦ καὶ πολεμικοῦ μένους, ὥστε πολλάκις, καὶ δὴ ὁ πρῶτος, ἀφήνουν τὸν χορὸν καὶ ρίπτονται ἐναντίον παρενρισκομένων καὶ παρακολουθούντων αὐτοῦς, δι' ἀσημάντους καὶ λησιμονημένας παλαιὰς μεταξὺ των ἀφορμὰς.

***

Τὸ ἀνωτέρω τραγούδι εἶνε ἀπὸ τὰ περισσότερον διαδεδομένα εἰς τὸ Πανελλήνιον. Καὶ τὴν ἀπανταχοῦ αὐτὴν διάδοσιν του, τὴν καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ *ξευγενισμένα παλάτια*, μπορεῖ κανεὶς νὰποδώσῃ κατὰ μέγα μέρος, εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, οἱ μικροὶ τοῦ ὁποῦ μαθηταὶ μετὰ τὴν χάριν καὶ ἐνθουσιασμόν τὸ τραγουδοῦν.

Ἀπὸ τὸ μελωδικόν του μέρος, τὸ ὁποῖον ἐφροντίσαμεν νὰποδώσωμεν εἰς τὴν νεωτέραν παρασημαντικὴν, ὅπως τραγουδεῖται στὴν πηγὴν του, καταφαίνεται πὺς ὁ ποιητὴς του εἶνε ἡ Ἀκαρνανία· μόνον ὅτι τὸ γλωσσικόν του ἰδίωμα φαίνεται Νότιον καὶ οὐχὶ Βόρειον. Ὁ Ἀκαρνὰν ὅμως, τραγουδεῖ τοὺς αὐτοὺς στίχους μετὰ τὸ τοπικόν του γλωσσικὸν ἰδίωμα καὶ ὕφος. Δὲν ἐπεκράτησε ὅμως τὸ ἰδίωμα τοῦτο καὶ ἀλλαχού, λόγῳ, ἴσως, τῆς δυσκόλου αὐτοῦ προφορᾶς. Τοῦτο συμβαίνει εἰς πολλὰ τῆς Ρούμελης τραγούδια, μεταφερόμενα ἄλλου.

Θὰ γίνῃ καταληπτότερον τὸ τραγούδι, καὶ θὰ ἐκτιμηθῇ περισσότερον εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀναγνώστου, ἐὰν δώσωμεν μίαν ἐξήγησιν εἰς μερικὸς στίχους του.

***

Καθὼς εἶνε φανερόν, τὸ ἀνωτέρω τραγούδι, δὲν εἶνε ἱστορικὸν οὔτε ἀλληγορικόν. Ὁ ποιη-

¹ Ὀνομάζουν οὕτω ὅχι τὸ ἄσμα αὐτό, ἀλλὰ τὸν τρόπον, τὸ εἶδος, μετὰ τὸν ὁποῖον χορεύεται. Δὲν ἐννοοῦν δηλαδὴ Τσιάμην ἢ Ἀρβανίτην τὸν ποιητὴν του καὶ μελωδὸν του.

τῆς του δηλαδὴ, δὲν τραγουδεῖ οὔτε ἀναφέρεται σὲ γνωστὸν τουρκομάχον τῶν μαύρων ἐκείνων χρόνων τῆς τυραννίας· οὔτε πάλιν ἐξιστορεῖ κανένα περιστατικὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ περιγράφει εἰς στίχους τὸν αὐστηρὸν καὶ πειθαρχικὸν βίον ποῦ ἐξοῦσαν οἱ κλέφτες εἰς τὰ βουνά. Καὶ ὁ ποιητὴς φαντάζεται ἕνα *καπητάνιο γεροντό-κλεφτα* ὁ ὁποῖος ἐγέρασε κλέφτης στὰ βουνά, διδάσκοντα καὶ συμβουλευόντα στὰ πιστὰ του παλληκάρια τὰ καθήκοντά τους καὶ τὴ ζωὴ ποῦ θὰ ζήσουν ὡς κλέφτες στὰ βουνά.

Ἀπὸ πολλὰ δημοτικὰ κλέφτικα τραγούδια διδασκόμεθα ὅτι, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκείνων σωμάτων κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας, ἐδίδασκον τοὺς συντρόφους των, καὶ ἰδίως ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸ πρῶτον *ἐβγαῖαν στὸ κλαρὶ στὸ κλέφτικο*, τὴν κλέφτικη πειθαρχία καὶ τὸν κλέφτικο κανονισμό, ὅρους τοὺς ὁποῖους ἐφῆρμον μετὰ παραδειγματικῆς αὐστηρότητος. Εἰς ἕνα τραγούδι τοῦ Κατσαντώνη ἀναφέρεται τοῦτο.

Τὰ μάζωξε τὰ σύναξε
— ν' Ἀντώνη ν' Ἀντώνη —
— καὶ μένε Κατσαντώνη —
καὶ τᾶκαμε τρακόσια.
Κῆκατσε καὶ τᾶρμήνευε
σὰ μάννα σὰν πατέρας...

Ἀκόμη δέ, ὡς εἰς ἄλλα τραγούδια ἀναφέρεται, οἱ κλέφτες ἐδίδον καὶ ὄρκον εἰς τὸ ξίφος των.

Καὶ πῆραν ὄρκο στὸ σπαθὶ
νὰ μὴν ξεχωριστοῦνε.
Καὶ ἂν κανεὶς τοὺς λαβωθῇ,
οἱ ἄλλοι νὰ τὸν πέρνουν...

Ἦσαν δηλαδὴ οἱ κλέφτες σώματα μετὰ αὐστηρὰν πειθαρχίαν κλπ.

Κατὰ τὸν ποιητὴν τοῦ ἀνωτέρω τραγουδιοῦ, ὁ *γέρο-κλέφτης καπητάνιος*, ἀφ' οὗ πρῶτα πρῶτα κάμνει γνωστὸν στοὺς συντρόφους του, τὰ παιδιὰ του, πὺς αὐτὸς ἐγέρασε στοὺς κλέφτες *καπητάνιος*, ἀρχίζει κατόπιν νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύῃ ποῖα εἶνε ἡ κλέφτικη

¹ Ὑπῆρχε ἔθιμον μεταξὺ τῶν κλεφτῶν, νὰ κόπτουν τὴν κεφαλὴν τοῦ συντρόφου τῶν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἐπληγώνετο βαρέως εἰς μάχην καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸν ἠσπάζοντο. Ἐθεώρουν δὲ καταισχύνῃ καὶ ἀτιμίαν δι' αὐτοὺς ν' ἀπέκοπτον οἱ Τούρκοι τὴν κεφαλὴν τραυματίου συντρόφου των. Καὶ ἐξήτει τοῦτο ἀπὸ τοὺς συντρόφους του ὡς τελευταίαν χάριν ὁ τραυματίας κλέφτης.

— Μὰ τὸ ψωμί ποῦ φάγαμε, μὰ τὴν ἀδερφωσύνη!
Κόφτε μου τὸ κεφάλι μου καὶ πᾶρτε το κοντά σας!
Νὰ μὴν τὸ πάρουν τὰ σκυλιὰ, καὶ στὸν πασὰ τὸ πᾶνε!

ζωή, καὶ τί αὐτὴ ζητεῖ ἀπὸ ἐκείνους ποῦ θέλουν νὰ τὴν ζήσουν.

— *Ζεστό ψωμί δὲν ἔφαγα.*

Δηλαδὴ ὡς κλέφτες ζεστό ψωμί νὰ μὴν τρώγετε.

Τὴν ἀποφυγὴν αὐτὴν τῶν κλεφτῶν νὰ μὴν τρώγουν ζεστό ψωμί, ἄλλοι ἀποδίδουν εἰς λόγους ὑγιεινῆς· δηλαδὴ ἀπέφευγον τοῦτο διὰ νὰ μὴν πάθῃ τὸ στομάχι τους!! Καὶ ἄλλοι πάλιν ὅτι, ὡς κλέφτες ποῦ ζοῦσαν στὰ βουνά, δὲν εὔρισκον ζεστό ψωμί. Καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ ἡ γνώμη δὲν στηρίζεται πούθενά. Ὁ στίχος ἔχει ἄλλην ἐννοίαν πολὺ σημαντικὴν καὶ πολὺ σπουδαῖον λόγον πρὸς τὴν ζωὴν τῶν κλεφτῶν καὶ μάλιστα τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους, ὑπῆρχον, δυστυχῶς, καὶ Ἕλληνες, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία ἀναφέρει, οἱ ὁποῖοι δι' αὐτὸν ἢ ἐκείνον τὸν λόγον, συνελάμβανον δι' ἀπάτης τοὺς ὁμοφύλους των καὶ ὑποστηρικτὰς των, ὁσάκις οὗτοι κατέφευγον εἰς τὰς οἰκίας των ἢ καλύβας των διὰ τροφάς, καὶ τοὺς παρέδιδον εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς ἢ καὶ τοὺς ἐφόνευον. Τοῦτο κατῴρων μετὰ διάφορα ἀπατηλὰ καὶ δόλια μέσα *μπαμπεσιές*. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέσα ἐκεῖνα, κατὰ τὸν ποιητὴν τοῦ ἀνωτέρω τραγουδιοῦ, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο οἱ προδότες ἐκεῖνοι, ἦτο καὶ τὸ *ζεστό ψωμί*. Μετήρχοντο δηλαδὴ τὸ ἐξῆς διαβολικὸν μέσον.

Οἱ κλέφτες, ὁσάκις εἶχαν ἀνάγκην τροφῶν, κατέφευγον σὲ στάνες ἢ μικρὰ ὄρεινὰ χωρία πρὸς τὰ ὅποια καὶ μόνον μπορούσαν νὰ καταφεύγουν, διὰ τοῦτο καὶ κλεφτοχώρια τὰ ὀνόμαζον, καὶ ἐξήτουν ἀπὸ τοὺς κατοίκους των, μετὰ τοὺς ὁποῖους καὶ μόνον εἶχον συναλλαγὴν, τροφὰς κλπ. Συνέβαινε ὅμως, μεταξὺ τῶν κατοίκων ἐκείνων ἢ τῶν σκηνητῶν, νὰ ὑπῆρχον καὶ προδῶται, οἱ ὁποῖοι νὰ εἶχον ὑποσχεθῇ εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς τὴν σύλληψιν καὶ παραδόσιν τῶν κλεφτῶν ἢ τὸν *σκοτωμὸν* αὐτῶν. Καὶ διότι τὰ κρυφὰ καὶ δόλια αὐτὰ τῶν Τούρκων ὄργανα, δὲν εἶχον τὸ θάρρος φανερὰ καὶ ἀνδρικά νὰ συλλάβουν ἢ φονεύσουν τοὺς ἀνύποπτα καταφεύγοντας πρὸς αὐτοὺς κλέφτες, μετήρχοντο τὸ ἐξῆς μέσον, περιβεβλημένον μετὰ ὅλους τοὺς τύπους τῆς φιλοξενίας. Διὰ νὰ προσφέρουν μεγαλτέραν ἐκδούλευσιν καὶ περιποίησιν πρὸς τοὺς φιλοξενουμένους, παρεσκεύαζον, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ *ζεστό ψωμί*¹ ἄνευ ζύμης (λιψὸ) διὰ τὸ συντομώ-

¹ Καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ τὸ ἔθιμον τοῦτο εἰς τὰ χωρία. Δηλαδὴ, διὰ νὰ εὐχαριστήσουν περισσότερον τὸν ξένον, ἐν ᾧ ἔχουν ἄρτον, ζυμῶνουν προχειρῶς φρέσκο ἀνευ ζύμης (*μπογάτσια*). Μάλιστα τὸ ἄλευρον περνοῦν, *κλεισρίζοντ*, ἀπὸ δύο κλεισάρων, τὴν *χοιτρή* καὶ τὴν *ψιλή*, διὰ νὰ γίνῃ λευκότερος ὁ ἄρτος...

τερον, ἀναμειγμένον μετὰ *ἡρας*. Ὁ δὲ μετὰ *ἡρας* ἄρτος προκαλεῖ εἰς τὸν τρώγοντα αὐτὸν μέθην, νάρκην καὶ ἐν τέλει βυθίζει αὐτὸν εἰς ὕπνον βαθύν. Δὲν προκαλεῖ ὅμως τὸ ἀνωτέρω ἢ ἡρα ὅταν ὁ ἄρτος εἶνε κρύος. Μετὰ τὸν δόλιον τοῦτον τρόπον, ἀφοπλιζόμενοι καὶ ἀνίκανοι πρὸς ὑπεράσπισιν των καθιστάμενοι οἱ κλέφτες, συνελαμβάνοντο ἢ ἐφονεύοντο. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀπέφευγον οἱ κλέφτες νὰ τρώγουν ζεστό ψωμί.

— *Γλυκὸ κρασί δὲν ἦπια.*

Ἀπὸ πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια μανθάνομεν ὅτι πολλοὶ κλέφτες ἔπесαν θύματα τοῦ οἴνου. Διὸ ἀπέφευγον τὴν οἰνοποσίαν. Κυρίως δέ, τὸ *γλυκὸ κρασί*, τὸ ὁποῖον, ὡς ἔχον περισσότερον οἰνόπνευμα, προκαλεῖ εἰς τὸν πίνοντα, βαρυντέραν καὶ διαρκεστέραν μέθην, εἰς τὴν ὁποίαν πολλοὶ κλέφτες εὔρον τὴν καταστροφὴν των. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἀκόμη λόγος, πολὺ σπουδαιότερος, ἔκαμνε τοὺς κλέφτες νὰποφεύγουν τὸν οἶνον. Οἱ ὡς φίλοι, κατὰ βάθος ὅμως ἐχθροί, προσφέροντες εἰς αὐτοὺς οἶνον, ἐρριπτον ἐντὸς αὐτοῦ ὑπνωτικόν, *αφρόνι*, μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου συνελάμβανον ἢ ἐφόνευον τοὺς πίνοντας ἐξ αὐτοῦ κλέφτες. Ἐνα τοιοῦτον κίνδυνον διέτρεξε καὶ ὁ Θ. Κολοκοτρώνης, ὡς ὁ ἴδιος διηγείται, τὸν Φεβρουάριον 1803 ἐν Μάνῃ ἀπὸ ἑνὸς *συμπέθερό* του Δ...¹

— Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα

τὸρμὸ μου καριοφύλλι.

Καὶ εἰς τοὺς δικὰ αὐτοὺς στίχους, ἀριθμοῦνται καὶ περιγράφονται αἱ σκληραγωγίαι, κακουχίαι καὶ στερήσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβάλλοντο καὶ ὑφίσταντο οἱ κλέφτες. Διὰ νὰποφεύγουν τὰ βλέμματα γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν, φανερῶν καὶ ἀφανῶν ἐχθρῶν των, καὶ διὰ νὰ χάνουν *τᾶχνά* τους, κινήσεις των, ἐβάδιζον τὴν νύκτα καὶ ἐκοιμῶντο, τὸν ἀνήσυχον καὶ μαῦρον ὕπνον, τὴν ἡμέραν, μετὰ στῶμα τὸ σπαθὶ τους² καὶ

¹ Ἰδέ: Ὁ Γέρον-Κολοκοτρώνης. Διήγησις συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς κλπ. (1770-1836) τόμος Α' σελ. 27. Ἀθήναι 1889.

² Μετὰ τὸν στίχον: καὶ τὸ σπαθὶ μου στῶμα: ὁ ποιητὴς ἴσως θέλει νὰ εἴπῃ κατὰ ἄλλο, πολὺ φρόνιμο καὶ προβλεπτικόν, τὸ ὁποῖον οἱ κλέφτες ἐφρόντιζον τηροῦντες. Ὅταν οἱ κλέφτες ἐκοιμῶντο, μετὰ τὴν ἀριστερὰν ὁμοπλάτην των ἐκάλυπτον τὸ σπαθὶ τους, τὸ ὁποῖον ἐκρέματο μετὰ δερματίνην λωρίδα ἀπὸ τὸν δεξιὸν ὄμιον των. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς των παλάμης, ἀκουμποῦσαν τὴν ἀριστερὰ των παραίαν. Μετὰ τὴν δεξιὰν των δὲ παλάμην, *χοίφταν*, κρατοῦσαν τὰ εἰς τὴν δολοθήκην, *σελάχι*, μικρότερα ὅπλα *μισοῦδα*, *χαντζάρια* κλπ. Τὸ δὲ καριοφύλλι των, περιεσφίγγον μεταξὺ τῶν δύο βραχιόνων των. Τοιοῦτοτρόπος δὲν διέτρεχον τὸν κίνδυνον τοῦ καθ' ὕπνον ἀφοπλισμοῦ κλπ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, κοιμῶνται, ἔτι *κλεφτὰ*, καὶ οἱ πᾶντολοι εἰς τὰ βουνὰ ποιμένες.

προσκέφαλο τὸ χέρι τους. Ἡ, τὸ πολὺ πολὺ, διπλωμένοι μέσα σὲ μιὰ κάππα, τὸ μοναδικὸ αὐτὸ κλινοσκεπασμὰ τους: κάππα ποῦ πάνου, κάππα ποῦ κάτω καὶ μὲ στὴ μέση κλέφτης...

— Τὸ χέρι μου δὲν ἀπλωσα
σὲ κοριτσιοῦ τὸν γκόρφο.

Ἄλλο κακὸ τὸ δοιοῦν μετ' αὐστηρότητος ἀπέφρευγον οἱ κλέφτες, ἦτο καὶ ἡ γυναῖκα. Εἰς πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια ἀναφέρεται ὅτι, πολλοὶ κλέφτες συνελήφθησαν ἢ ἐφρονεῦθησαν, καθ' ἣν

στιγμὴν εὐρίσκοντο εἰς τὰς ἀγκάλας γυναικός, ἢ ἐφρονεῦθησαν καθ' ὁδὸν, ἀπὸ καρτέρου, ματαβαίνοντες πρὸς συνάντησιν καμιάς καλῆς. Ἐθεώρουν δὲ τοῦτο μαγαρισιά, ὁργὴ Θεοῦ.

Καὶ τὸν τελευταῖον καὶ σπουδαῖον τοῦτον διὰ τὴν ἀσφάλειάν των ὕρον, ἐτήρουν καὶ ἐφημέριον μετὰ τόσης αὐστηρότητος οἱ κλέφτες, ὥστε ἀπέπεμπον τῆς συντροφιάς των, ὅχι μόνον τὸν ἀνακαλυπτόμενον ὡς ἔχοντά που τοιαύτας σχέσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς τὸν ἐκδηλοῦντα τοιαύτην διάθεσιν.

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ—ΓΚΑΙΤΕ

Ἡ Στάελ, εἰς τὸ περίφημον βιβλίον της «Ἡ Γερμανία», ὅπου κατὰ τὴν κρίσιν πολλῶν κάθε ἄλλο περιγράφεται παρὰ ἡ ἀληθινὴ Γερμανία, ὁμιλεῖ καὶ διὰ τὴν γερμανικὴν ποιήσιν τῆς ἐποχῆς της. Εἰς τὸ μέρος αὐτό, φυσικά, κάμνει λόγον διὰ τὸν Γκαῖτε καὶ τὴν ποιήσιν του καὶ κοντὰ σὲ ἄλλα γράφει καὶ αὐτά: «Πολλὰ κομμάτια τοῦ Γκαῖτε εἶναι γεμᾶτα εὐθυμίαν· ἀλλὰ σπανίως εὐρίσκει κανεὶς εἰς αὐτὰ τὸ εἶδος τῆς ἀστειολογίας, ποῦ ἔχομε συνειθίσει τοῦ κάμνουν ἐντύπωσιν περισσότερον αἱ εἰκόνες παρὰ αἱ γελοιότητες... Ὁ Γκαῖτε ξεύρει ἀκόμη νὰ βροῖσκη εἰς τὸ ὑπερφυσικὸν μίαν πηγὴν ἀστεϊσμοῦ, ὃ ὁποῖος εἶναι τόσον πιὸ εὐχάριστος, ὅσον ὃ ποιητὴς δὲν προσπαθεῖ νὰ διακρίνεται σ' αὐτὸν κανένας σοβαρὸς σκοπός». Καὶ διὰ νὰ ὑποστηρίξη τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων της ἡ Στάελ παραθέτει τὴν περίληψιν ἑνὸς τραγουδιοῦ τοῦ Γκαῖτε, ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν «ballades» καὶ ἔχει τὸν τίτλον «Ὁ Μαθητὴς τοῦ Μάγου».

Ἰδοὺ ἡ μπαλλάντα αὐτὴ εἰς ἐντελῶς πρόχειρον καὶ περὶν μετάφρασιν:

«Ἐπὶ τέλους, ἀπουσιάζει λοιπὸν ὁ γέρω-μάγος! Καὶ τώρα μπορῶ καὶ ἐγὼ νὰ προσταῶ τὰ Πνεύματά του· ἐπρόσεξα στὰ λόγια του καὶ στὰ ἔργα του, ἐκράτησα στὸ νοῦ μου τὸ ξόρκι του καὶ μὲ τὴν πνευματικὴ δύναμι θὰ κάμω καὶ ἐγὼ θαύματα.

«Καὶ γιὰ ν' ἀρχίσουμε, ἄς φουσκώσῃ τὸ νερὸ καὶ ἄς τρέξῃ καὶ ἄς χυθῇ στὸ μπάνιο μὲ μεγάλου κουβᾶ!

«Καὶ τώρα σίμωσε, ἔλα, ἔλα, σκούπα! πέταξέ μου αὐτὰ τὰ ἄθλια κουρέλια· ἦσουν αὐτὰ δοῦλα πολλὴν καιρὸ· σήμερον θέλω ν' ἀναπληρώσῃς τὴ θέλησί μου! Ὁρῶ σὲ διὰ πόδια, μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, τρέξε γλήγορα, σὲ προσταῶ νὰ πᾶς νὰ μοῦ φέρῃς νερό!

«Καὶ γιὰ ν' ἀρχίσουμε, ἄς φουσκώσῃ τὸ νερὸ

καὶ ἄς τρέξῃ καὶ ἄς χυθῇ στὸ μπάνιο μὲ μεγάλου κουβᾶ!

«Μπαρᾶβο! κατεβαίνει στὴν ἀκροποταμιά· ἀλήθεια· εἶναι τώρα στὸ ποτάμι! καὶ γληγορότερη ἀπὸ ἀστραπή, νὰ τὴν ποῦ ξαναγυρίζει μ' ἕνα ὀρμητικὸ κύμα. Τώρα, ἄλλη μιὰ φορὰ! πῶς γεμίζει ὁ κουβάς! πῶς ξεχειλίζει κάθε ἀγγεῖο!

«Στάσου! στάσου! ἐπειδὴ ἀρκετὰ μὲ ὑπηρετήσες. — Ἄ! τί βλέπω! — Συφορὰ μου! συφορὰ μου! λησιμόνησα τὴ λέξι!

«Ἄ! τὴ λέξι, ποῦ θὰ τὴν ξανακάμῃ, ὅτι ἦταν πρὶν! Τρέχει καὶ σιέεται! Γίνε λοιπὸν καὶ πάλι σκούπα! Ὅλο καὶ κουβαλάει νερὸ μὲ τοὺς κουβάδες! Ἄ! ἑκατὸ ποτάμια χύνοντ' ἐπάνω μου!

«Ὁχι! δὲν μπορῶ νὰ τὴν ὑποφέρω πιά· πρέπει νὰ τὴν πιάσω! Τί κακό! Ἄ! ἡ ἀγωνία μου μεγαλώνει! Τί τσακίσματα! τί ματιά!

«Γέννημα τοῦ Ἄδῃ! θὰ πλημμυρίσῃ λοιπὸν ὅλο τὸ σπίτι; Βλέπω σὲ κάθε σκαλοπάτι νὰ τρέχουν τώρα χεῖμαρροι νεροῦ. Μιὰ ἀναθεματισμένη σκούπα, ποῦ δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ τίποτε! Κούτσουρο ποῦ ἦσουν αὐτὰ, κάτσε λοιπὸν ἡσυχα!

«Ἄν δὲν πιάψῃς, φυλάξου νὰ μὴ σὲ πιάσω καὶ λιανίσω τὸ σκεβρωμένο σου ξύλο μὲ τὴν κόψη τοῦ τσεκουριοῦ!

«Βέβαια! νὰ τὴν, ποῦ σέρνεται ἀκόμη ἀπ' ἐδῶ! Στάσου καὶ σ' ἐπιάσα! Μιὰ στιγμὴ, Κομπόλντ, καὶ θὰ κείτεσαι κατὰ γῆς. Ἡ εὐγενικὴ κόψη τοῦ τσεκουριοῦ τὴν περιμένει. Κράκ! μπράβο, ἀλήθεια πολὺ ὠραῖο χτύπημα! Νά, τὸ χωρίσα στὰ δύο! καὶ τώρα ἐλπίζω καὶ ἀναλνέω.

«Δυστυχία! Δυστυχία! τώρα κινεῖνται διὰ κομμάτια καὶ βιάζονται σὰν ὑπηρετές, ποῦ στέκονται στὸ πόδι γιὰ δουλειά! Βοήθεια, ὑπερτεροὶ δυνάμεις!

¹ Ἐτοὶ λέγουν οἱ Γερμανοὶ κάποιο ἐναέριον πνεῦμα, σὰν νὰ ποῦμε «τὸ ξωτικό».

«Πῶς τρέχουν! Τὸ νερὸ ὅλο καὶ προχωρεῖ στὴ σάλα καὶ στὰ σκαλοπάτια· τί τρομερὴ πλημμύρα! Ἀφάντη καὶ δάσκαλε! ἀκουσε τὴ φωνή μου! — Ἄ! νά, ἔρχεται ὁ δάσκαλος! Δάσκαλε, ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος· τὰ Πνεύματα ποῦ ἐπροσκάλεσα, δὲν μπορῶ πιά νὰ τὰ ξεφορτωθῶ.

«Στὴ γωνιά, σκούπα! σκούπα! ἄς τελειώσῃ αὐτό, ἐπειδὴ ὁ γέρω-μάγος δὲ σὰς ἐμφυχώνει παρὰ γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ τοὺς σκοποὺς του».

Ἡ Στάελ παρατηρεῖ, ὅτι εἰς τὸ ποιήμα του αὐτὸ ὁ Γκαῖτε ζωγραφίζει πολὺ ὠραῖα τὴν ἀδέξιον μίμησιν τῶν μεγάλων μυστηρίων τῆς τέχνης. Κι' ἀκόμη παίρνει ἀπ' αὐτὸ ἀφορμὴν διὰ νὰ σχετίσῃ τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν ποιημάτων μὲ τὴν γερμανικὴν ψυχὴν, πρᾶγμα ποῦ τὸ ἔκαμαν καὶ ἄλλοι κριτικοὶ τοῦ Γκαῖτε, βασιζόμενοι σὲ πολλὰ τραγούδια του καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἰς τὸν «Μαθητὴν τοῦ Μάγου».

Διάφοροι κριτικοὶ καὶ βιογράφοι τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ εἶπαν ἀρκετὰ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀξίαν τοῦ «Μαθητοῦ τοῦ Μάγου». Πολλοί, τὸ ποιήμα αὐτὸ τὸ φέρουν παρὰδειγμα διὰ ν' ἀποδείξουν πόσον ὑψηλὰ εἰς τὴν τέχνην ἀνέβασεν ὁ Γκαῖτε τὴν λαϊκὴν μπαλλάντα. Καὶ θυμοῦμαι ξεχωριστὰ τὸν Γάλλον μεταφραστὴν τῶν τραγουδιῶν τοῦ μεγάλου λυρικοῦ τῆς Γερμανίας, τὸν βαρῶνον Ἑρρίκον ντὲ Μπλάζ, ποῦ λέγει εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου του, ὅτι «καὶ ὁ Σχίλλερ εἶναι θαυμάσιος στὴν μπαλλάντα καὶ μπορεῖ κανεὶς σὲ μερικὰς μπαλλάντας τοῦ Γκαῖτε ν' ἀντιτάξῃ ἄλλες τοῦ Σχίλλερ· μὰ ἐμπρὸς στὸν «Μαθητὴν τοῦ Μάγου» ποῖα μπορεῖ ν' ἀντιταχθῇ;

Εἶναι πολλοὶ ποῦ ἔδειξαν τὸν ἴδιον καὶ μεγαλύτερον ἐνθουσιασμόν διὰ τὸν «Μαθητὴν τοῦ Μάγου» καὶ ἐπροσπάθησαν νὰ εὕρουν μέσα σ' αὐτὸν σύμβολα βαθύτερα, σύμφωνα μὲ τὴν γερμανικὴν φύσιν καὶ ψυχὴν, νὰ δώσουν εἰς τὴν οὐσίαν του ἐξηγήσιν φιλοσοφικὴν, ἐθνολογικὴν καὶ μεταφυσικὴν, καθαρὸν γερμανικὸν χρῶμα.

Κάποτε στὰ 1905 μετέφρασα καὶ ἐδημοσίευσα ἕνα διάλογον τοῦ Λουκιανοῦ, ποῦ ἔχει τὸν τίτλον «Φιλοψευδής». Ὁμολογῶ, ὅτι ὅταν ἐφθασα περὶ τὸ τέλος του, ξαφνίσθηκα παρὰ πολὺ. Μέσα στὸν νοῦν μου γεννήθηκαν ἀρκετὰ ἀπορίαι, δίκαιαι ὑποθέτω, ἀφοῦ εἰς τὸν «Φιλοψευδῆ» τοῦ Λουκιανοῦ, ἐκεῖ ὅπου ὁ Εὐκράτης διηγείται τὰ θαυμάσια τοῦ σοφοῦ Παγκράτη ἐδιάβαζα τὰ ἑξῆς:

«Κι' ἅμα φθάναιμε σὲ κανένα σπίτι, ὁ Παγκράτης, ἀφοῦ ἔπαιρνε τὴν ἀμπάρα τῆς πόρτας ἢ τὴ σκούπα ἢ τὸ γουδόχερο καὶ τοῦ φοροῦσε ροῦχα, λέγοντας μαζί καὶ κάποιο ξόρκι, τῶκαε νὰ περπατῇ καὶ νὰ φαίνεται σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄνθρωπος· καὶ ἐκεῖνο πῆγαινε καὶ ἔβγαζε νερὸ καὶ ψώνιζε καὶ μαγεῖρε καὶ σ' ὅλα μᾶς δούλει»

καὶ μᾶς ὑπηρετοῦσεν ἐπιδέξια. Καὶ ἔπειτα, ὅταν ἦταν ἀρκετὴ ἡ δουλειά, ἔκανε πάλι τὴ σκούπα σκούπα ἢ τὸ γουδόχερο γουδόχερο, λέγοντας ἀποπάνω ἄλλο ξόρκι. Τοῦτο ἐγὼ, ἀγκαλὰ καὶ εἶχα πολὺ προσέξει, δὲν μποροῦσα νὰ τὸ μάθω ἀπ' αὐτόν, ἐπειδὴ τῶκαε, ἂν καὶ γιὰ τᾶλλα ἦταν πολὺ πρόθυμος. Μιὰ μέρα ὁμοῦς ἀκουσα κρυφὰ τὸ ξόρκι, ποῦ ἦταν τρισύλλαβο, ἀφοῦ κρύφτηκα σὲ σκοτεινὸ μέρος. Καὶ ἐκεῖνος ἔφηνε γιὰ τὴν ἀγορά, ἀφοῦ παρὰγγεῖλε στὸ γουδόχερο νὰ κάμῃ ὅσα ἔπρεπε· καὶ ἐγὼ τὴν ἄλλην ἡμέρα, ὅταν ἐκεῖνος εἶχε κάποια δουλειὰ στὴν ἀγορά, ἀφοῦ πῆρα τὸ γουδόχερο καὶ τῶκαε ἄνθρωπο, λέγοντας παρόμοια τίς τρεῖς συλλαβές, τὸ πρόσταξα νὰ φέρῃ νερό. Κι' ἅμα γέμισε τὸν κουβᾶ καὶ τὸν ἔφερεν, εἶπα: «Πᾶνε καὶ μὴ φέρῃς πιά νερὸ παρὰ γίνε καὶ πάλι γουδόχερο». Μὰ ἐκεῖνο δὲν ἤθελε νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἀλλὰ πάντα ἔφερεν νερό, ὡς ποῦ ἀπὸ τὸ κουβάλα-κουβάλα μᾶς πλημμύρισε τὸ σπίτι. Καὶ ἐγὼ, μὴν ἠξέροντας τί νὰ κάμω — ἐπειδὴ φοβόμουν μήπως θυμώσῃ ὁ Παγκράτης ἅμα γυρίσῃ, καθὼς καὶ ἔγινε — ἀφοῦ πῆρα ἕνα τσεκουρί, κόφτω στὴ μέση τὸ γουδόχερο καὶ τὸ χωρίζω στὰ δύο· μὰ ἐκεῖνα, πῆραν καθένα χωριστὰ ἀπὸ ἕνα κουβᾶ καὶ κουβαλοῦσαν νερό· καὶ ἀντὶ γιὰ ἕνα εἶχα δυὸ νεροκουβαλητάδες. Στὸ ἀναμεταξὺ φθάνει καὶ ὁ Παγκράτης καὶ ἀφοῦ ἔνοιωσε τὸ τί ἔγινεν, ἐκεῖνα τᾶκαμε πάλι ξύλα, καθὼς ἦταν πρὶν τὸ ξόρκι, μὰ καὶ αὐτός, ἀφίνοντας με κρυφά, δὲν ξέρω ποῦ πῆγε καὶ ἔγινεν ἄφαντος».

Τὰ λόγια τῆς Στάελ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων κριτικῶν τοῦ Γκαῖτε μένουν πάντα εἰς τὸν νοῦν μου καὶ δυναμώνουν τὰς πρώτας ἀπορίας μου, ἂν ἡ γερμανικὴ λαϊκὴ ψυχὴ ὁμοιάζῃ μὲ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τόσον πολὺ, ὥστε νὰ ἔχουν ἴδιες δεισιδαιμονίες καὶ ἴδια παραμυθολογήματα ἢ ἂν ὁ Γκαῖτε ζοῦσε εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Λουκιανοῦ ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ πρώτου ἐσυγγένετο στενὰ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀσυγκρίτου σατυριστοῦ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν κανεὶς ἔξ ὅσων ἔγραψαν διὰ τὸν Γκαῖτε παρετήρησε ποῦθεν τὴν ὁμοιότητα αὐτὴν τοῦ «Μαθητοῦ τοῦ Μάγου» καὶ τοῦ σχετικοῦ μέρους ἀπὸ τῶν «Φιλοψευδῆ» τοῦ Λουκιανοῦ. Εἰς ὅσα ἔχω διαβάσει διὰ τὸν πνευματικὸν τῆς Γερμανίας γίγαντα, δὲν ἀπῆντησα τίποτε παρόμοιον. Μῆτε ὁ ἴδιος ὁ Γκαῖτε λέγει ποῦθεν τίποτε, πῶς ἔγραψε αὐτὴν τὴν μπαλλάντα ἢ ἀπὸ ποῖαν ἀφορμὴν, καθὼς κάμνει διὰ πολλὰ ἄλλα ποιήματά του.

Νομίζω ὁμοῦς ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὕρωμεν ἀμέσως τὴν ἀρχὴν τοῦ «Μαθητοῦ τοῦ Μάγου». Ὁ Γκαῖτε ἦταν ποτισμένος μὲ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τόσον ὥστε, ἀρκετὸν μέρος τοῦ ἔργου του νὰ εἶναι βγαλμένον

ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον. Ἴσως λοιπὸν διαβάζοντας τὸν Σαμωσσατέα σατυρογράφον, εἶχε ξεχωριστὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὸ μέρος αὐτοῦ τοῦ «Φιλοψευδοῦς», ἐπειδὴ ἀνταπεκρίνεται εἰς μίαν ἰδιαίτεραν προτίμησιν πού εἶχε πάντα πρὸς τὸ ὑπερφυσικὸν καὶ στὸ μυστηριώδες, ὅπως τὸ βλέπομεν εἰς ὅλον σχεδὸν τὸ δραματικὸν καὶ καθαρὸν λυρικὸν ἔργον του καὶ εἰς ἀρκετὰς σελίδας τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» του, καθὼς ἐκεῖ, πού ὁμιλεῖ διὰ τὰς ἀλχημιστικὰς ἀπολείρας του μετὰ τὴν δεσποινίδα Κλέττεμπεργκ, ὅταν ἐδιάβαζαν καὶ τὸ «Opus-mago cabalisticum» τοῦ Welling. Ἐπὶ τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ Λουκιανοῦ ὁ Γκαῖτε καὶ τὸ ἔκαμε μπαλλάντα εἰς τὴν λαϊκὴν φόρμαν μετὰ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς τέχνης του. Τὸ πρᾶγμα βέβαια δὲν εἶναι παράδοξον

μήτε καὶ πρωτοφανές. Γκαῖτε ἄλλως τε ἦταν αὐτὸς καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ ὅ,τι ἤθελε.

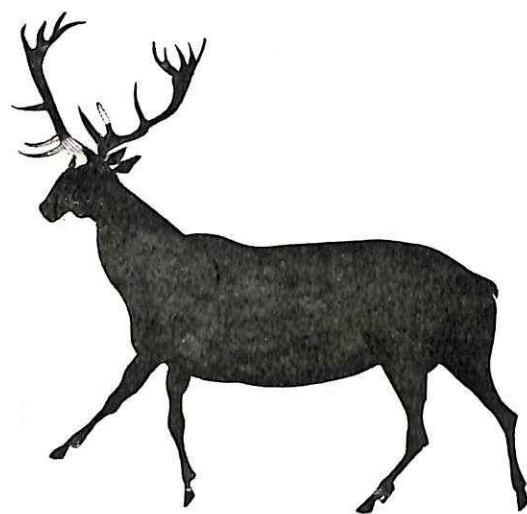
Τὸ παράδοξον ἢ πῶς σωστὰ τὸ ἀστεῖον εὐρίσκεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τὸ πάθημα τῶν διαφορῶν κριτικῶν καὶ ἐξηγητῶν τοῦ Γκαῖτε. Πάθημα πού ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὸ προσέξωμεν εἰς τὴν ἐσωτέραν οὐσίαν του. Ἡθέλησαν αὐτοὶ νὰ βγάλουν συμπεράσματα τέχνης, ἐθνολογίας, χαρακτηρισμοῦ τῶν Γερμανῶν ἀπὸ ἓνα ποίημα, πού ἡ ψυχὴ του δλάκαιοι, ἡ παραδοξολογία του, ἡ φρεσκάδα του ἀνήκει εἰς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κόσμον. Νομίζω, ὅτι αὐτὸ πού ἔπαθον οἱ διάφοροι σοφοὶ κριτικοὶ τοῦ Γκαῖτε, κ' ἡ Στάελ μαζί, εἶναι τόσον ἀστεῖον μὰ δι' αὐτὸ καὶ τόσον διδακτικόν, ὥστε ἡμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ κάπως ὅλους τοὺς κριτικούς.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΣ—Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

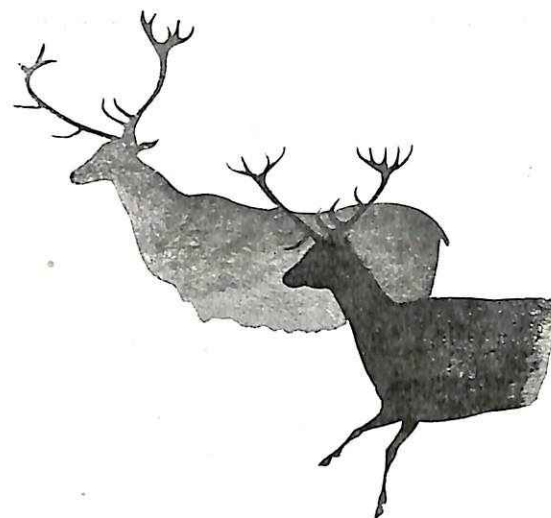
Ποῖον εἶναι τὸ βάθος τοῦ χρόνου εἰς τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; ποία ἡ κοιλίς του, ποιοὶ οἱ δρόμοι τοὺς ὁποίους ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς, ποία ἡ πρώτη του κατάστασις, ποία ἡ ἐξέλιξις του, ποῖος ὁ βαθμὸς τῆς διανοήσεως εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ καιροὺς ἔφθασεν, ποιοὶ οἱ ἀγῶνες του πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς δυνάμεις; περὶ αὐτῶν ὧν δὲν ἔχομεν εἰμὴ ὑποθέσεις; σκότος καὶ μυστήριον καλύπτει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; ἡ μνήμη μας δὲν φθάνει παρὰ ἕως εἰς τὰ πολὺ πλησίον καὶ ἡ γνώσις μας ὄχι πολὺ μακρύτερον; τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄγνωστον καὶ ἀπὸ τὰς περιπετείαις του δὲν γνωρίζομεν παρὰ τὸ ἀπειροστόν. Τὸ σύνθημα ὅμως θέαμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανίσεις φυλῶν, ἀγῶνες κρίσιμοι ἐπικρατήσεως τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ δρᾶσις αὐτῶν καὶ διαδέχεται μετὰ τοῦτο ὁ ἔξαφανισμὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς; σπανίως μένουν ὀλίγα ἔχνη τῆς διαβάσεώς των; εἰς τὴν βραχεῖαν των αὐτὴν τροχίαν ἐμφανίζονται τυλιγμένα μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς ἀποκτηθείσης πείρας των; ἀφίουν νὰ λάμπῃ τὸ φῶς τοῦ πνεύματός των καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἔφθασαν; μέσα εἰς τὸν χρόνον ἀπειροὶ εἶναι οἱ πολιτισμοὶ πού παρήχθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν διαδοχικῶς; καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἀνέλθῃ μέχρι τῆς γνώσεως τῆς σήμερον διὰ σειρὰς ἀπειρῶν γεννήσεων καὶ θανάτων τῆς διανοητικῆς του ἀναπτύξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔφθανε κατὰ καιροὺς; πολλὰς μίεχοι σήμερον ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἐντελῶς ἀπολέσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποκτηθείσης μακροχρό-

νίου πείρας του; καὶ τὸ πλεῖστον τῶν σημερινῶν γνώσεων ἔχει ἀποκτηθῇ καὶ ἀπολεσθῇ διαδοχικῶς πολλάκις κατὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω αἱ τοιχογραφίαι τῶν σπηλαίων δύνανται νὰ μαρτυρή-

Ἐρυθρὰ ἔλαφος τοῦ πρώτου βράχου τοῦ Calapata.

σουν διὰ τὸν βαθμὸν τῶν ἱκανότητων εἰς τὰς ὁποίας ἔφθασεν ὁ ἀνθρώπος τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Ἡ ζωγραφικὴ τῶν ζώων τῆς ἐποχῆς ταύτης δύνανται νὰ εὑρῇ ἐφάμιλλα δείγματα τέχνης μόνον εἰς τοὺς πλέον φημισμένους ζωγράφους ζώων τοῦ 18^{ου} καὶ 19^{ου} αἰῶνος. Τοσαῦτα εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμις ἡ ὁποία συνοδεύει τὴν τέχνην τῶν ἀπομακρυσμένων ἐκεί-

Μαύρη καὶ ἐρυθρὰ ἔλαφος τοῦ δευτέρου βράχου τοῦ Calapata.

νων χρόνων; καὶ ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν παραδείγματος χάριν ὁ βαθμὸς τῆς ἱκανότητος τῆς παρατηρήσεως καὶ ἡ ἀκριβὴς τεχνικὴ ἀπόδοσις τῶν πλέον περιπλόκων θέσεων τὰς ὁποίας λαμβάνουν τὰ ζῶα κατὰ τὰς κινήσεις των. Ἐκ τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ Calapata καὶ τῆς Cogul (ἐν Ἰσπανίᾳ), θὰ περιγραφῶμεν μόνον τὴν σκηνήν, ἥτις λέγεται ὁ χορὸς τῶν 9 γυναικῶν τῆς Cogul, διὰ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον παρουσιάζει καὶ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας δύνανται νὰ παρέξῃ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἰδέας τῶν παναρχαίων αὐτῶν ἀνθρώπων.

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύεται ὡς μία σκηνὴ χοροῦ, εἶναι συντεθειμένον ἀπὸ 10 πρόσωπα εὐδιάκριτα, διατεταγμένα ὡς ἑξῆς: 5 γυναῖκες ἀριστερὰ καὶ 4 δεξιὰ ἀνδρὸς ἵσταμένοι εἰς τὸ μέσον· αὐτὸς εἶναι ζωγραφισμένος μετὰ βαθνὸν σκούρον χρῶμα μᾶλλον, παρὰ μαῦρον· τὸ κεφάλαιον του εἶναι στρογγυλὸ ἐπάνω εἰς ὧμους τετραγώνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους πέφτουν οἱ βραχίονες, εὐθεῖς καὶ βραχεῖς· ὁ κορμὸς τοῦ σώματος εἶναι λεπτὸς καὶ καμπύλος ὡς τόξον· αἱ κνήμαι ἀκαμπτοὶ φέρουν ἓνα στόλισμα κάτω ἀπὸ τὸ γόνυ· τὰ γεννητικὰ ὄργανα εἶναι διαστάσεων ὑπερμέτρων, ἀλλ' ὄχι ἐν διεγέρσει· ἀριστερὰ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ὁποίου ὁ βιριλισμὸς εἶναι τόσον ἐκδηλός, πέντε κυρία βηματίζουν καὶ ἀποκρύνονται· εἶναι ζωγραφισμένοι μετὰ χρῶμα μαῦρον καὶ ἐρυθρόν, σφιγγόμενοι ἡ μία κοντὰ εἰς τὴν ἄλλην· μία ἐξ αὐτῶν, ἡ πλέον μικρὰ χορεύει εἰς τὸν κορμὸν τῆς ἐτέρας καὶ ἔχει κίνησιν ὡς νὰ εἶναι ἑτοιμὸς νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν γῆν.

Αἱ 4 γυναῖκες εἰς τὰ δεξιὰ εἶναι διηρημέναι εἰς δύο ζεύγη καὶ πιάνονται ἀπὸ τὸ χέρι καὶ εἶναι

ὡς νὰ βηματίζουν καὶ νὰ χορεύουν μέσα εἰς μίαν κίνησιν κορμοῦ καὶ μελῶν χαριτωμένων καὶ πολὺ γυναικείων· ἡ κεφαλὴ τους ἔχει σχῆμα ὡς νὰ εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ σκούφριαν ἢ ἀπὸ κουκούλαν τριγωνικὴν μετὰ στρογγύλας γωνίας· τὰ χέρια των κάμπτονται εἰς τοὺς ἀγκῶνας των πολὺ ἁρμονικὰ· εἰς τὰς δύο ἀπὸ αὐτὰς, ἓνας χονδρὸς κρῖκος, ὡς ὀγκῶδες βραχιόλι, τοὺς σφίγγει τὸν βραχίονα ἄνωθεν τοῦ ἀγκῶνος· τὸ στήθος, ὁ θώραξ, τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος παρουσιάζεται ἐλαφρόν, εὐκαμπτον καὶ συνεσφιγμένον. Οἱ μαστοὶ πολὺ κρεμαστοὶ καὶ ὀγκῶδεις στολί-ζονται τὰ στήθη εἰς τὰς 7 ἐξ αὐτῶν· εἰς τὰς δύο, τὰς πλέον μικρὰς, δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀρκούντως ἀναπτυχθῇ.

Ἐνας ἐκ τῶν πλέον ἀξιοσημειώτων χαρακτη-ρων τῶν μορφῶν αὐτῶν εἶναι τὸ ἐνδυμα πού φοροῦν· φαίνεται ὅτι ὁ κορμὸς τους εἶναι γυμνός, καθὼς καὶ τὸ στήθος τους καὶ ὅτι ὡς μόνον ἐνδυμα φέρουν τὸ φουστάνι τους, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος μέχρι τῶν γονάτων· εἰς δύο ὁμοῦ ἀπὸ αὐτὰς αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν σιλουέταν γυναικός, ἐντελῶς σημερινῆς ἐποχῆς, φαίνεται νὰ ἀκολουθῇ τὰς καμπυλότητας ὅλου τοῦ σώματος καὶ νὰ τὰς καλύπτῃ ὡς ἓνα ὁλόκληρον ἐνδυμα· εἰς αὐτὰς μάλιστα κατέρχεται πολὺ χαμηλότερον μέχρι τῶν ἄκρων ποδῶν καὶ εἶναι ὡς νὰ ἔγινε σύμφωνα μετὰ τὴν τελευταίαν παρισινήν μόδον· εἰς μερικὰς ὁ γῦρος αὐτῆς τῆς ἐσθῆτος πίπτει σὰν περισσώτερον ὀπισθεν καὶ σχηματίζει εἶδος οὐράς.

Μία πολυχρωμία μολὶς εὐδιάκριτος δύνανται νὰ σημειωθῇ εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ χοροῦ.

Ἡ εἰκὼν αὐτὴ ἐρμηνεύεται ὡς χορὸς ἢ ὡς ἄλλη τις τελετὴ ἀνάλογος, ὅπου ἐννέα γυναῖκες περικυκλώνουν ἓνα ἄνδρα ἔχει τὴν ὄψιν ἱερο-

Αἶγες καὶ αἰγάριοι τοῦ δευτέρου βράχου τοῦ Calapata.

τελεστίας και δίδει την ιδέαν ενός χορού του είδους που αναφέρει ο Stow, προωρισμένου να τιμήση την δημιουργόν δύναμιν του θεού Kaang* είναι μία ιεροτελεστία αφιερωμένη εις τὰς γενεσιόους λειτουργίας, όπου κάποιος μάγος, ένας Bushman, εκπροσωπεί τον θεόν και τριγυρισμένος από μίαν ομάδα γυναικών, που χορεύουν φρενητιωδώς, επέβαλλε εις την μίαν μετά την άλλην διαδοχικώς την προᾶξιν της τεκνογονίας.

Ἐξ αἰτίας τῶν ἐνδεδυμένων γυναικῶν συνέκριναν τὰς εἰκόνας αὐτὰς μετὰ τὰς Μινωϊκὰς τοιχογραφίας που περιέγραψεν ὁ Ἀρθουρ Ἐβανς, ἐπίσης ἐσκέφθησαν νὰ τὰς συσχετίσουν πρὸς τὰς μορφὰς τὰς ζωγραφισμένας εἰς τὰ Ἰβηρικὰ ἀγγεῖα, καὶ νὰ καταβιάσων τὴν ἡλικίαν των ἕως εἰς μίαν ἐποχὴν πολὺ πλεον νεωτέραν.

Ἀλλὰ οἱ σπάνιοι τύποι οἱ ζωγραφισμένοι εἰς τὰ κεράμεια Ἰβηρικὰ ἀγγεῖα, δὲν παρουσιάζουν καμίαν ὁμοιότητα μετὰ τὰς μορφὰς τοῦ Cogul· ἐπίσης τὰ ζῶα τὰ ζωγραφισμένα ἐκεῖ, τὰ πολυάριθμα πτηνὰ, οἱ κόρακες, οἱ λαγωοί, οἱ λύκοι οἱ ἀλλόκοτοι μετὰ ἀνοιχτὰ στόματα, σὰν κροκοδείλου, τὸ οἰκιακὸν ἄλογον μετὰ τὴν ἵπποσκευὴν, ὁ ἀγροϊόχοιρος, οἱ ἰχθύες καὶ τὰ φυτὰ ἔχουν ἐντελὼς ἰδιαιτερον χαρακτήρα.

Ἡ ὁμοιότης τοῦ ἐνδύματος τῶν γυναικῶν μετὰ τῶν γυναικῶν τῆς Κνωσοῦ εἶναι πλεον ἐκδηλος. Τὸ πέσιμον τῆς φούστας καὶ ἡ γυμνότης τοῦ κορμοῦ καὶ τοῦ στήθους ἀποκαθιστᾷ μίαν φαινομενικὴν ἀναλογίαν μεταξὺ τῶν δύο σειρῶν· μολαταῦτα ἡ Μινωϊκὴ σειρά διακρίνεται διὰ μυρίων ἄλλων λεπτομερειῶν, καὶ τὸ αἶσθημα τὸ τόσον ζωηρὸν τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν ποὺ εὐρίσκει κανεὶς ἐκεῖ, εἶναι εἰς ζωηρὰν ἀντίθεσιν μετὰ τὰς μορφὰς τὰς συνεσφιγμένας καὶ ἀκάμπτους τῶν πλείστων κυριῶν τοῦ Cogul.

Ἐπειτα αἱ τοιχογραφίαι τῶν ζώων, ποὺ εὐρίσκονται μαζί, ἔχουν ἐντελὼς τὸ ὄψος τῶν σηματογραφιῶν τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς, τῆς ἐποχῆς τοῦ Ταράνδου. Ἡ σκηνὴ τῶν κυριῶν καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀνασηκώνει μίαν μικρὰν γωνίαν τοῦ παραπετάσματος, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἔζησεν εἰς τὴν ἀπομακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν· καὶ αἱ ἐνδυμασίαι μᾶς λέγουσι ἀκόμη κατὰ τὰς ἀγνώστους μόδους πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ὁποίων αἱ μαγδαληνιακαὶ ῥάπτρια ἐχρησιμοποιοῦν τὰς λεπτὰς βελόνας των, τὰς ὁποίας πρὸ πολλοῦ ἔφεραν εἰς τὸ φῶς τὰ σπήλαια τῶν Cantabres, τῶν Pyreneaiων καὶ τῆς Dordogne, πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν ἐρευνητῶν.

Α Β Γ.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ —

V

Ὅταν ἔφθασε ὁ Νάγκελ στὸ νεκροταφεῖο, δὲν ἦταν ἀκόμη κανεὶς. Πῆγε ἐκεῖ ποὺ ἦτον σκαμμένος ὁ λάκκος καὶ κύταξε μέσα. Κάτω κάτω ἦταν ριγμένα δύο ἄσπρα λουλούδια. Ποιὸς τὰ εἶχε ρίξει καὶ μετὰ τί σκοπὸ; Αὐτὰ τὰ λουλούδια κάπου τᾶχω δῆ, σκέφθηκε. Ἐξαφνα θυμῆθηκε πὼς δὲν ἦταν ξυρισμένος. Ἐκύταξε τὸ ρολοὶ του, συλλογίσθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ ἔπειτα βγῆκε καὶ πῆγε πάλι πίσω στὴν πόλι. Στὴν πλατεῖα τῆς ἀγορᾶς εἶδε τὸν δικαστὴ ποὺ ἤρχετο κατεπάνω του· μιὰ καὶ δυὸ πᾶει καὶ ὁ Νάγκελ κατεπάνω του, τὸν κύταξε, μὰ κανεὶς τους δὲν μίλησε καὶ οὔτε χαιρετίσθηκαν. Ὁ Νάγκελ πῆγε στὸν κοινὸ. Ἐκείνην τὴν στιγμὴ ἄρχισαν καὶ οἱ καμπάνες νὰ χτυποῦν γιὰ τὴν κηδεία. Ὁ Νάγκελ δὲν βιάσθηκε, δὲν μίλησε κανενός, οὔτε μιὰ λέξι δὲν εἶπε, μὰ γιὰ πολλὴ ὥρα κύταξε τὶς εἰκόνας ποὺ ἦταν στοὺς τοίχους· πήγαινε ἀπὸ τὸν ἕναν

τοῖχο στὸν ἄλλο καὶ τὶς ἐκύταζε ὅλες προσεκτικὰ. Ἐπὶ τέλους ἦρθε καὶ ἡ δική του σειρά· ἐκάθισε καὶ ἀκούμπησε πίσω στὴν καρέκλα.

Ὅταν τέλειωσε καὶ βγῆκε πάλι στὸν δρόμο, εἶδε τὸν δικαστὴ τὸν Ράινερτ, ποὺ θὰ εἶχε γυρίσει, φαίνεται, καὶ ἦτον ἐκεῖ σὰν νὰ περίμενε κάτι. Βαστοῦσε ἕνα μπαστούνι στὸ ἀριστερὸ χέρι, μὰ ὅταν εἶδε τὸν Νάγκελ, τὸ πῆρε στὸ δεξιὸ του χέρι καὶ ἄρχισε νὰ τὸ παίζει. Προχώρησαν καὶ οἱ δύο ὥς που συναντήθηκαν. Ὅταν τὸν ἀπάντησα πρῖν, δὲν εἶχε μπαστούνι, εἶπε ὁ Νάγκελ μέσα του. Δὲν εἶναι καινούριο· δὲν τὸ ἀγόρασε, θὰ τὸ δανείσθηκε. Εἶναι ἰσπανικὴ βέργα.

Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, ὁ δικαστὴς στάθηκε. Κι ὁ Νάγκελ σταμάτησε διὰ μιᾶς. Καὶ οἱ δύο σταμάτησαν σχεδὸν συγχρόνως. Ἐπειτα ὁ Νάγκελ τράβηξε τὸν σκοῦφο του λίγο πρὸς τὰ ἔμπροσθεν σὰν νὰ ἤθελε νὰ ξύση πίσω τὸ κεφάλι του, καὶ πάλι τὸν ἔβαλε στὴν θέσι του. Ὁ δικαστὴς πάλι ἀκούμπησε τὸ μπαστούνι του χάμω καὶ στηρίχθηκε. Ἐμείνε ἔτσι κάμποση ὥρα χωρὶς νὰ πῇ τίποτα. Ἐπειτα, διὰ μιᾶς ἀνορθώθηκε, γύρισε

τοῦ Νάγκελ τὴν ῥάχη καὶ ἔξακολούθησε τὸν δρόμο του. Ὁ Νάγκελ τὸν εἶδε ποὺ χάθηκε πίσω ἀπὸ τὴν γωνία τοῦ κοινοῦ.

Ἦταν κάμποσοι ἄλλοι ἄνθρωποι ποὺ εἶδαν αὐτὴν τὴν σιωπηλὴ σκηνή. Μεταξὺ ἄλλων ἕνας ποὺ πουλοῦσε λαχεῖα γιὰ μιὰ μηχανὴ τοῦ σιδηρώματος, καὶ λίγο πάρα κάτω ἕνας ποὺ πουλοῦσε γύψινα ἀγαλματάκια. Αὐτὸν τὸν ἀναγνώρισε ὁ Νάγκελ· ἦτον καὶ αὐτὸς στὸ καφενεῖο τὴν ὥρα τοῦ καβῶ καὶ εἶχε πάρεي τὸ μέρος του ὅταν ἄρχισε νὰ φωνάζῃ ὁ ξενοδόχος.

Ὅταν ὁ Νάγκελ ξαναῆρθε στὸ νεκροταφεῖο, ὁ παπᾶς ἔβγανε καὶ ὅλας τὸν λόγο. Ἦτον πολὺς κόσμος, κατὰμυδρο τὸ μέρος. Ὁ Νάγκελ δὲν πῆγε κοντὰ στὸν τάφο, ἀλλὰ κάθισε λίγο παράμερα σὲ μιὰ μεγάλῃ καινούρια μαρμάρινη πλάκα ποὺ εἶχε αὐτὴν τὴν ἐπιγραφή: «Βιλχελμῖνα Μεέκ. Γεννήθηκε τὶς 20 Μαΐου 1873, ἀπέθανε τὶς 16 Φεβρουαρίου 1891. Τὸ χῶμα ἀπὸ κάτω ἐφαίνεται ἐντελὼς φρεσκοσκαμμένο.

Ὁ Νάγκελ ἔκανε νεῦμα σ' ἕνα μικρὸ ἀγόρι, καὶ ὅταν ἦρθε τοῦ εἶπε:

— Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖ μετὰ τὸ καφὲ σακκάκι;

— Ναί, ἐκεῖνον μετὰ τὸν σκοῦφο; εἶναι ὁ Μινούττας.

— Πήγαινε καὶ πές του νᾶρθῃ ἐδῶ.

Ὅταν ἦρθε ὁ Μινούττας, ὁ Νάγκελ σηκώθηκε, τοῦδωσε τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Καλημέρα, φίλε μου. Χαίρομαι ποὺ σὲ ξαναβλέπω. Τῶλαβες τὸ καινούριο σακκάκι;

— Τὸ σακκάκι; ὄχι, ὄχι ἀκόμα. Μὰ θὰ τὸ λάβω, ἀπῆντησε ὁ Μινούττας. Θέλω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἀκόμα γιὰ χθές—γιὰ ὅλα σᾶς εὐχαριστῶ! Ναί, σήμερον τὸν θάβουμε τὸν καημένο τὸν Κάρλσεν. Ἐ! τί νὰ κάνουμε, πρέπει νὰ τὸ πάρωμε ἀπόφασι.

Κάθισαν καὶ οἱ δύο στὴν μαρμάρινη πλάκα καὶ ἄρχισαν νὰ κοινοβεντιάσουν. Ὁ Νάγκελ ἔβγαλε ἕνα μολύβι ἀπ' τὴν τσέπη του καὶ ἄρχισε νὰ γράφῃ κάτι ἀπάνω στὴν πλάκα.

— Ποιὸς εἶναι θαμμένος ἐδῶ; ρώτησε.

— Ἡ Βιλχελμῖνα Μεέκ. Μὰ, τὴν λέγαμε πάντα Μίνα Μεέκ. Ἦταν ἀκόμα ἐντελὼς παιδί, δὲν νομίζω νὰ ἦτον εἴκοσι χρονῶν.

— Ἀπ' ὅ,τι λέγει ἡ ἐπιγραφή οὔτε δεκαοχτὼ δὲν ἦτον. Ἦτον καὶ αὐτὴ τόσο καλὸ πλάσμα;

— Πὼς τὸ λέτε ἔτσι περίεργα; μὴ...

— Ὅχι· μόνο μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι πὼς γιὰ ὅλους λὲς κάτι καλὸ, ὅποιος καὶ νὰ εἶναι.

— Ναί, μὰ ἂν εἶχατε γνωρίσει τὴν Μίνα Μεέκ, εἶμαι βέβαιος πὼς καὶ ἐσεῖς θὰ λέγατε τὸ ἴδιο. Ἦτον μιὰ καλὴ ψυχὴ. Ἄν γίνεται κανεὶς ἄγγελος στὸν οὐρανό, τότε αὐτὴ βέβαια ἔγινε.

— Ἐτσι; ἦτον ἀρραβωνιασμένη;

— Ἀρραβωνιασμένη; ὄχι, κάθε ἄλλο. Τοῦλά-

χιστον, δὲν τὸ ξέρω ἐγώ. Μὰ ὄχι, βέβαια δὲν ἦτον ἀρραβωνιασμένη· ἦτον τόσο εὐλαβὴς, καὶ περπατοῦσε στὸν δρόμο καὶ μιλοῦσε μετὰ τὸν Θεό, ποὺ ὅλοι τὴν ἄκουαν. Καὶ ὅλοι στὸν δρόμο σταματοῦσαν γιὰ νὰ τὴν ἰδοῦν καὶ νὰ τὴν ἀκούσων. Ὅλοι τὴν ἀγαποῦσαν τὴν Μίνα Μεέκ.

— Δηλαδή μετὰ ἄλλους λόγους ἦταν ἕνα κορίτσι ποὺ ἔκανε χρῆσι τοῦ πνεύματός του; ἔ; Ἐνῶ ἴσως γιὰ τὸ σῶμα της θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῇ, πὼς τῷδωσε πίσω στὸν Θεό, εὐχαρίστησε ποὺ τῆς τὸ δάνεισε καὶ εἶπε: Δὲν τὸ μεταχειρίσθηκα!

— Δὲν ἀντιλαμβάνομαι πολὺ εὐκόλα, καὶ οὔτε εἶμαι πολὺ ἔξυπνος· ἴσως δὲν καταλαβαίνω τί ἐννοεῖτε πὼς «εὐχαρίστησε γιὰ κείνο ποὺ τῆς ἐδάνεισε.»

— Δὲν πειράζει, δὲν ἐννοοῦσα τίποτα.

Ὁ Νάγκελ ἔγραψε ἀπάνω στὴν πλάκα ἕνα στίχο καὶ ὅταν τέλειωσε, ἔχωσε πάλι τὸ μολύβι στὴν τσέπη του.

— Εἶναι περίεργο πὼς ὅλοι ἀμέσως ἐνδιαφέρονται ὅταν ἔρθῃ ἕνας ξένος σὲ μιὰ πόλι, εἶπε ὁ Μινούττας. Ἐγὼ στεκόμουν τώρα ἐκεῖ κοντὰ στὸν τάφο καὶ ἄκουα τὸν λόγο· μὰ παρατήρησα πὼς τοὐλάχιστον οἱ μισοὶ εἶχαν νὰ κάνουν μαζί σας.

— Μ' ἐμένα;

— Ναί. Εἶδα πολλοὺς ποὺ ψιθύριζαν καὶ ρωτοῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ποιὸς εἶστε. Νά, καὶ τώρα κυτᾶζουν ἐδῶ.

— Ποιὰ εἶναι ἐκείνη ἡ κυρία μετὰ τὸ μεγάλο μαῦρο φτερό στὸ καπέλο;

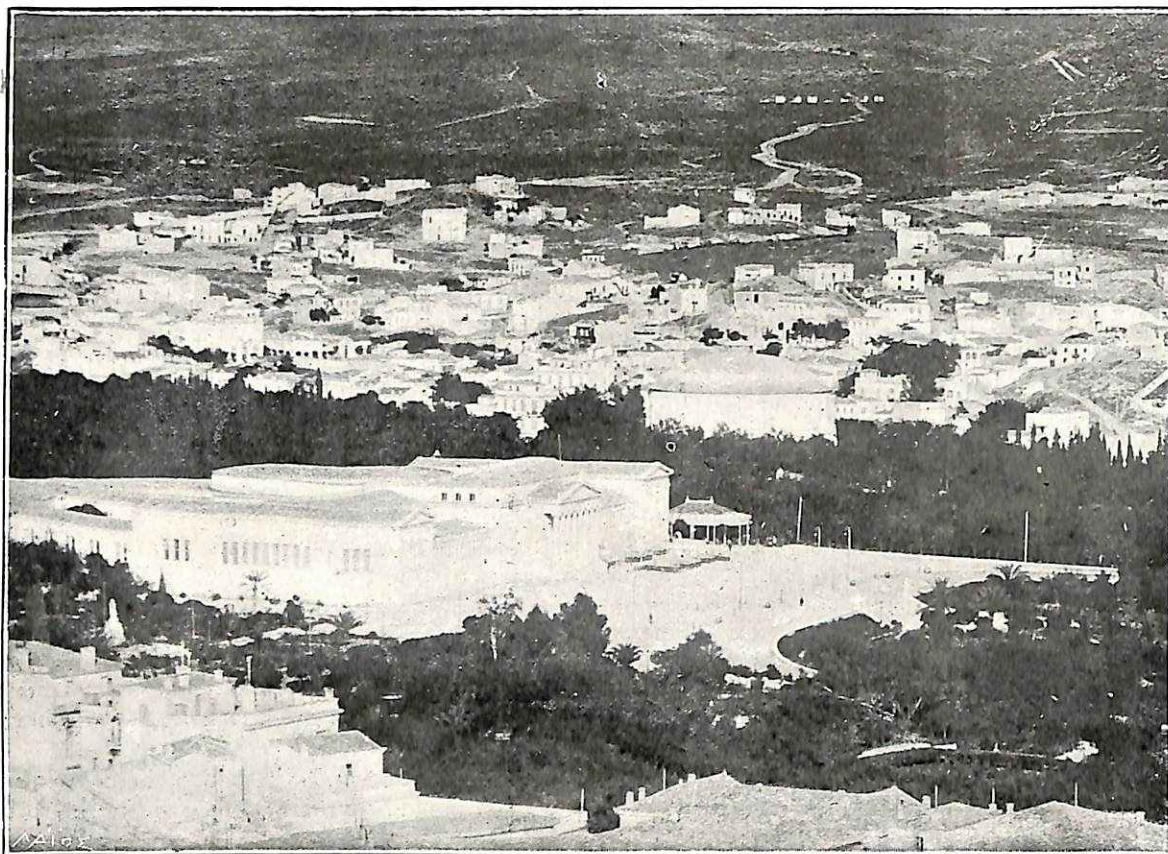
— Ἐκείνη μετὰ τὴν διμυρία μετὰ τὸ ἄσπρο χέρι; Εἶναι ἡ Φριδερίκα Ἀνδρέξεν, ἡ κυρία Φριδερίκα ποὺ σᾶς διηγῆθηκε. Κ' ἐκείνη κοντὰ της ποὺ κυτᾶζει τώρα ἐδῶ, εἶναι ἡ κόρη τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας· ὀνομάζεται Ὀλσεν, Γούδρουν Ὀλσεν. Ναί, ὅλες τὶς ξέρω. Καὶ ἡ Δάγνη Κίελλανδ εἶναι ἐδῶ. Σήμερα εἶναι ντυμένη στὰ μαῦρα καὶ τῆς πηγαίνουν σχεδὸν καλύτερα παρὰ κάθε ἄλλο χρῶμα. Τὴν εἶδατε; Μὰ σήμερα ὅλες θὰ φοροῦν μαῦρα, ὅλο ἀνοησίες λέω. Βλέπετε ἐκεῖ ἐκεῖνον τὸν κύριο μετὰ τὸ γαλάζιο πανωφόρι τὸ καλοκαιρινό καὶ μετὰ τὰ γυναικῶν; Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος Στένερσεν ὁ ἱατρός. Ἡ γυναῖκα του εἶναι ἐκεῖ λίγο πάρα πίσω· δὲν ξέρω ἂν βλέπετε μιὰ κυρία μικροκαμωμένη, μελαχροινὴ, μ' ἕνα πανωφόρι γαυροῖσμένο μετὰξί. Ναί, αὐτὴ εἶναι ἡ γυναῖκα του. Εἶναι πάντα λίγο ἀρρωστη καὶ πρέπει νὰ φορῇ ὥραϊα φορέματα. Νά, ἔρχεται καὶ ὁ δικαστὴς...

— Μπορεῖς νὰ μοῦ δείξης τὸν ἀρραβωνιαστικὸ τῆς Κίελλανδ; Εἶναι ἐδῶ;

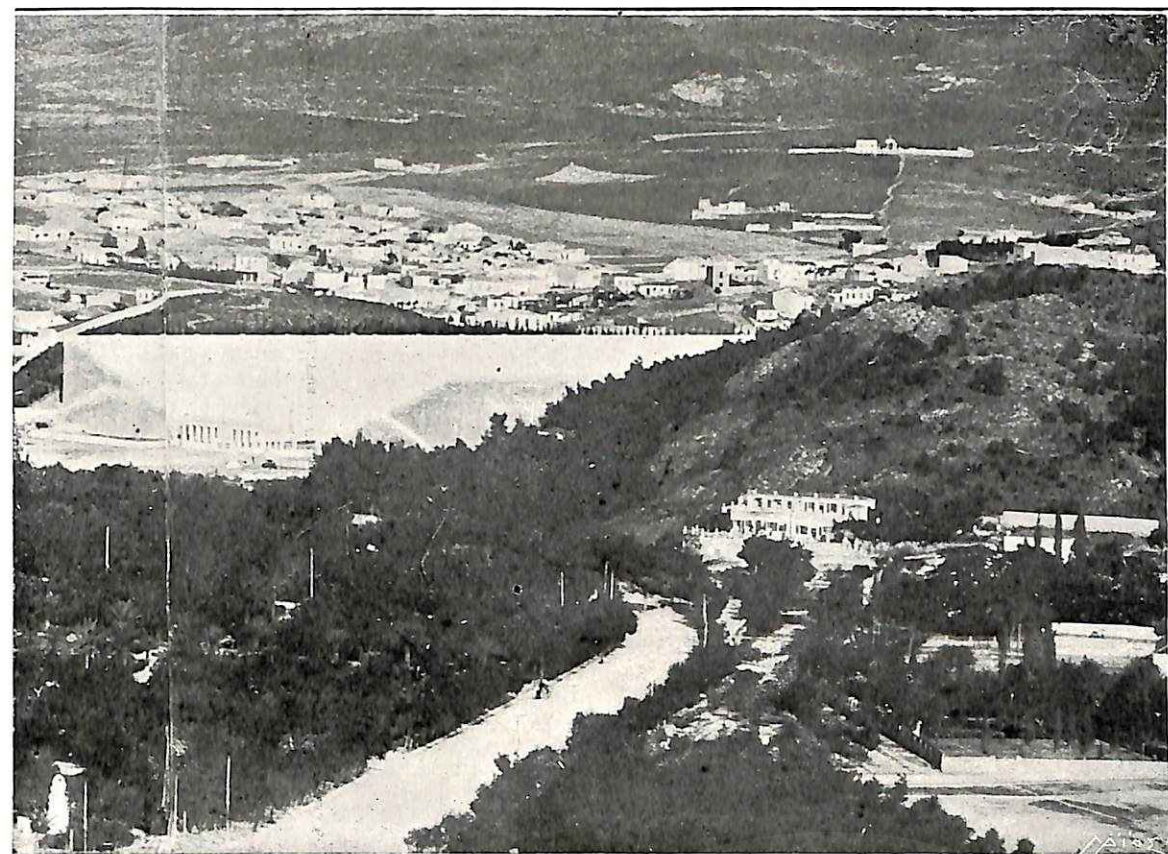
— Ὅχι· ὁ ὑποπλοίαρχος Χάινσεν δὲν εἶναι ἐδῶ, εἶναι σὲ ταξίδι. Εἶναι μερικὲς μέρες ποὺ ἔφυγε, ἀμέσως μετὰ τοὺς ἀρραβῶνας.

* Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΤΟΠΙΑ — ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ — ΦΩΤΟΓΡ. Χ. ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑ, ΔΟΧ. ΜΗΧ.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ὁ Νάγκελ ξαναεῖπε:

— Μέσ' στὸν τάφο ἦτον δυὸ λουλούδια, δυὸ ἄσπρα λουλούδια. — Δὲν ξέρεις πὼς βρέθηκαν;

— Ὅχι, ἀπῆντησε ὁ Μινούττας, δηλαδή... με ρωτᾶτε; Μὲ ρωτᾶτε νᾶπαντήσω; Εἶναι ντροπὴ νὰ τὸ λέγω ἴσως ἔπρεπε νὰ τᾶβαζα ἀπάνω στὸ φέρετρό, ἂν παρακαλοῦσα νὰ μ' ἄφηναν νὰ τὰ βάλω, νὰ μὴ φαίνεται σὰν νὰ τὰ πέταξα ἔτσι. Μὰ δὲν ἦτον καὶ πολὺ προᾶμα, δυὸ λουλούδια· κ' ἐπὶ τέλους ὅπου κι' ἂν τᾶβαζα, πάντα δυὸ λουλούδια ἦταν. Σήμερα τὸ πρωῒ λοιπόν, σηκώθηκα πρωῒ πρωῒ, λίγο μετὰ τὶς τρεῖς, δηλαδή, καλύτερα νὰ πῶ: σηκώθηκα τὴν νύχτα στὶς τρεῖς, καὶ τᾶβαλα βαθεῖα μέσα στὸν τάφο· κατέβηκα ὁ ἴδιος κάτω καὶ τὰ τοποθέτησα καὶ ἔπειτα τοῦ φώναξα δυνατὰ καὶ τὸν ἀποχαιρέτησα δύο φορές, ἐνῶ ἤμουν ἀκόμα κάτω. Μοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωση, πὺν ἔπειτα πῆγα στὸ δάσος κι' ἀπὸ τὴν λύπη μου βαστοῦσα τὰ χέρια μπρὸς στὰ μάτια μου. Εἶναι περίεργο ν' ἀποχωρισθῇ κανεὶς ἔτσι γιὰ πάντα ἕναν ἄνθρωπο· γιατί ἂν καὶ ἐστέκετο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ μένα ὁ Γιὲνς Κάρλσεν

στὴν ζωὴ, μοῦ ἦτον ὅμως πάντα καλὸς φίλος.

— Ἔτσι; ὥστε τὰ λουλούδια ἦταν ἀπὸ σένα;

— Ναί, ἦταν ἀπὸ μένα, μὰ δὲν τῶκανα καθόλου γιὰ ἐπίδειξι. Ὁ Θεὸς μάλιστα μου. Οὔτε ἀξίζει νὰ γίνεταί ὁμιλία γιὰ ἕνα τόσο μικρὸ προᾶμα. Τ' ἀγόρασα χθὲς τὸ βράδυ ὅταν ἔφυγα ἀπὸ σᾶς. Ἐτυχε ἴσα ἴσα ὁ θεὸς μου νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ κορόνα γιὰ νὰ τὴν κάνω ὅ,τι θέλω, ὅταν τοῦφερα τὰ χρήματα πὺν μοῦ δώσατε. Εἶχε τέτοια χαρά, πὺν κόντισε νὰ μὲ ρίξῃ κάτω· βέβαια θάρρη καμιά μέρα νὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ· ὄχι, ὄχι, βέβαια θάρρη, τὸ ξέρω πὼς θάρρη. Μὰ ὅταν μοῦδωσε ἐκείνην τὴν μιὰ κορόνα, ἀμέσως σκέφθηκα πὼς δὲν εἶχα πάρει λουλούδια γιὰ τὴν κηδεῖα καὶ τότε πῆγα κάτω στὴν προκυμαία...

— Πῆγες κάτω στὴν προκυμαία;

— Ναί, σὲ μιὰ κυρία πὺν κάθεται ἐκεῖ κάτω.

— Σ' ἕνα σπίτι πὺν ἔχει ἕνα πάτωμα;

— Ναί.

— Ἔχει αὐτὴ ἡ κυρία ἄσπρα μαλλιά;

— Ναί, κάτασπρα μαλλιά. Τὴν ἔχετε ἰδῇ;

Εἶναι κόρη ἑνὸς πλοίαρχου, μὰ πολὺ φτωχή. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελε νὰ τὴν πάρῃ τὴν μιὰ κορόνα, μὰ ἐγὼ τὴν ἔβαλα ἀπάνω σὲ μιὰ καρέκλα, ἂν καὶ ἐκείνη δὲν ἤθελε καθόλου νὰ τὴν δεχθῇ. Εἶναι πολὺ ντροπαλὴ καὶ βέβαια πολλές φορές θὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνη της.

— Ξέρεις πὼς τὴν λένε;

— Μάρθα Γούδε.

Ὁ Νάγκελ ἔβγαλε τὸ σημειωματάριό του ἀπ' τὴν τσέπη καὶ ἔγραψε τὸν ὀνόμα της.

— Ἦτον παντρεμένη; Εἶναι χήρα;

— Ὅχι· πολλὰ χρόνια ταξίδευε μὲ τὸν πατέρα της, ἐνῶσφ εἶχε πλοῖο ἐκεῖνος. Μὰ ἀπὸ τότε πὺν πέθανε, κάθεται ἐδῶ.

— Μὰ δὲν ἔχει συγγενεῖς;

— Δὲν ξέρω. Ὅχι. Ἴσως νὰ μὴν ἔχῃ.

— Καὶ πὼς ζῇ;

— Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει πὼς ζῇ. Κανεὶς δὲν ξέρει.

Μὰ βέβαια θὰ παίρνῃ κάτι ἀπὸ τὸ δημόσιο.

— Πές μου λοιπόν, ἦσαν στὸ σπίτι αὐτῆς τῆς Μάρθας Γούδε; πὼς εἶναι μέσα τὸ σπίτι;

— Πὼς μπορεῖ νὰ εἶναι; μιὰ παλιὰ, φτωχὴ

κιμαρούλα. Ἔχει ἕνα κρεβάτι, ἕνα τραπέζι, μιὰ δυὸ καρέκλες· μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι τρεῖς καρέκλες, ἂν δὲν κάνω λάθος· γιατί καὶ στὴν γωνία κοντὰ στὸ κρεβάτι, κ' ἐκεῖ εἶναι μιὰ καρέκλα. Αὐτὴ εἶναι ντυμένη μὲ κόκκινο βελούδο, μὰ πρέπει ν' ἀκουμπᾷ στὸν τοῖχο, εἰδμεὶ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ, τόσο χαλασμένη εἶναι. Ἄλλο τίποτα δὲν θυμοῦμαι νᾶχῃ.

— Ἀλήθεια, δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο; Δὲν κρέμεται κανένα ρολοῖ στὸν τοῖχο; καμιά παλιὰ ζωγραφιά, ἢ τίποτα τέτοιο;

— Ὅχι!

Ἡ κηδεῖα εἶχε τελειώσει. Οἱ περισσότεροὶ διευθύνοντο πρὸς τὴν μεγάλη πόρτα, ἄλλοι ἐστέκοντο καὶ μιλοῦσαν. Μερικοὶ κύριοι καὶ κυρίες ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Νάγκελ καὶ τοῦ Μινούττας μὲ ἀπορία. Τῆς Δάγνης Κιέλλαντ τὸ πρόσωπο ἀμέσως κοκκίνησε, μὰ ὅλην τὴν ὥρα κύταζε μπροστά της, δὲν γύριζε οὔτε δεξιὰ, οὔτε ἀριστερά. Οὔτε καὶ ὁ δικαστὴς δὲν σήκωνε τὰ μάτια του ἀπὸ κάτω· μιλοῦσε σιγανὰ μὲ μιὰ ἀπ' τὶς κυρίες.

Τὴν στιγμήν ποὺ περνοῦσαν, στάθηκε ὁ Στέ νερσεν ὁ ἱατρός, ποὺ ἦτον κι' αὐτὸς μαζί. Ἐκανε νεῦμα τοῦ Μινούττα. Ὁ Μινούττας σηκώθηκε. Ὁ Νάγκελ ἔμεινε μόνος καθισμένος.

— Παρακάλεσε τὸν κύριο!... ἄκουε ὁ Νάγκελ ποὺ ἔλεγε ὁ ἱατρός· πάρα κάτω δὲν ἄκουσε πιά. Ἐπειτα ἄκουσε ποὺ ἔλεγαν τὸνομά του δυνατὰ καὶ τότε σηκώθηκε κι' αὐτός. Ἐβγαλε τὸν σκοῦφο του καὶ χαιρέτησε βαθειά.

Ὁ ἱατρός ζήτησε συγγνώμη: εἶχε τὴν δυσάρεστη ἐντολὴν ἐκ μέρους μιᾶς κυρίας ποὺ συνόδευε, τῆς κυρίας Μεέκ, νὰ παρακαλέσῃ τὸν κύριο νὰ εἶναι πιὸ προσεκτικὸς μετὰ τὴν πέτρα τοῦ τάφου καὶ νὰ μὴ κάθεται ἀπάνω. Ἡ πλάκα εἶναι καινούρια, εἶναι λίγος καιρὸς ποὺ τὴν ἔβαλαν, ἀπὸ κάτω τὸ χῶμα εἶναι ἀκόμα μαλακὸ καὶ μπορεῖ εὐκόλως νὰ βουλιάξῃ πρὶν προφθάσῃ κανεὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Ἡ ἀδελφὴ τῆς ἀποθαμνῆς ἔστειλε καὶ παρακαλοῦσε.

Ὁ Νάγκελ ζήτησε χίλιες φορὲς συγγνώμη. Δὲν καταλαβαίνει, λέει, πῶς ἔκανε αὐτὴν τὴν ἀπροσεξία, αὐτὴν τὴν ἀσέβεια. Ἐννοεῖ πολὺ καλὰ τοὺς φόβους τῆς κυρίας.

Καθὼς μιλοῦσαν εἶχαν προχωρήσει καὶ λίγο. Ὅταν ἔφθασαν στὴν πόρτα, ὁ Μινούττας χαιρέτησε κι' ἔφυγε· ὁ ἱατρός καὶ ὁ Νάγκελ ἔμειναν μόνοι. Τότε συστήθηκαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.

Ὁ ἱατρός ρώτησε:

— Καὶ θὰ μέινετε ἐδῶ λίγον καιρό;

— Naί, ἀπήντησε ὁ Νάγκελ. Ἔτσι εἶναι ἡ μόδα τώρα νὰ πηγαίνει κανεὶς στὴν ἐξοχὴ τὶς διακοπές, γιὰ νὰ δυναμώσῃ γιὰ τὸν χειμῶνα καὶ τότε νὰ ξαναρχίσῃ πάλι... Εἶναι εὐχάριστη αὐτὴ ἡ πόλις.

— Ἀπὸ ποῦ εἰσθε; προσπαθῶ νὰ βρῶ τί διάλεκτο μιλάτε, μὰ δὲν καταλαβαίνω.

— Ἡ καταγωγὴ μου εἶναι ἀπὸ τὴν Φινμαρκία· εἰμαι Κβανός. Μὰ ἔζησα πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ.

— Τὸ πιστεύω, γιατί συνήθως ἡ βορεινὴ διάλεκτος ἔχει πολὺ χτυπητὴ προφορά... Ἐρχεσθε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό;

— Μόνο ἀπὸ τὸ Χέλσιγγφόρς.

Στὴν ἀρχὴ μιλοῦσαν γιὰ ὅλο ἀδιάφορα πράγματα· ἔπειτα ἦρθαν σ' ἄλλα ζητήματα, τὶς ἐκλογές, τὴν κακὴ συγκομιδὴ τῆς Ρωσσίας, τὴν φιλολογία, τὸν Κάρολσεν ποὺ πέθανε.

— Τί εἶναι ἡ ἰδέα σας, θάψατε σήμερον ἕναν αὐτόχειρα; ρώτησε ὁ Νάγκελ.

Ὁ ἱατρός δὲν ἤξερε νὰ πῇ, δὲν ἤθελε νὰ πῇ. Δὲν τὸν ἔμελε πολὺ, λέει, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἤθελε ν' ἀνακατωθῇ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ὁλος ὁ κόσμος μιλοῦσε τόσο πολὺ γι' αὐτό. Κ' ἔπειτα, γιατί νὰ μὴν εἶχε σκοτωθῇ καὶ μόνος του; Ὅλοι οἱ θεολόγοι ἔπρεπε νὰ σκοτωθοῦν.

— Γιατί;

— Γιατί; Γιατί ὁ ρόλος των παίχθηκε πιά,

πέρασε ἡ ἐποχὴ των, ὁ αἰὼν μας τοὺς ἔκανε ἄχρηστους. Οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ σκέπτονται μόνοι των, γιὰ τὸν ἑαυτό τους, καὶ τὸ θρησκευτικὸ των αἶσθημα ἔσβυσε σιγὰ σιγὰ.

Μὰ ὁ Νάγκελ δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τί κέρδος μπορεῖ νὰ εἶναι γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἂν καταστρέψουμε ὅλα τὰ σύμβολα, ὅλην τὴν ποίησι. Ἀλλῶς τε εἶναι ζήτημα ἀκόμα ἂν ἀλήθεια ὁ αἰὼν μας τοὺς ἔκανε ἄχρηστους τοὺς θεολόγους, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα ποὺ τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα δὲν ἐξαφανίζεται καθόλου...

Naί, βέβαια ὅχι εἰς τὰ χαμηλὰ στρώματα τοῦ λαοῦ — ἂν καὶ ἐκεῖ ὅσο πάει... — μὰ ἂν πάρῃ κανεὶς τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐκεῖ ὠρισμένως ὅλο λιγοστεύει.

Ὁ Νάγκελ δὲν ἐσυμφωνοῦσε σ' αὐτό. Τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα εἶναι ζήτημα ἀτομικόν· ἄλλος ἔχει περισσότερο, ἄλλος ὀλιγώτερο καὶ ἄλλος πάλι δὲν ἔχει καθόλου. Καὶ δὲν εἶναι σωστὸ νὰ λέγῃ κανεὶς πῶς μόνον οἱ ἄθρησκοι ἄνθρωποι εἶναι ἀνεπτυγμένοι· ἴσα ἴσα πολὺ συχνά...

— Ἀς μὴ μιλοῦμε πιά γι' αὐτὸ εἶπε ὁ ἱατρός, ξεκινοῦμε ὁ καθένας ἀπὸ ἐντελῶς διαφορετικὸ σημεῖο. Ὁ ἱατρός εἶχε ἐλεύθερα φρονήματα καὶ εἶχε ἀκούσει αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα πολλὰς φορὰς, κι' αὐτὸς δὲν ξέρει πόσες. Ἄν προσηλυτίσθῃ ποτέ; Εἴκοσι χρόνια τώρα εἶναι ὁ ἴδιος. Ἐκανε τὸν ἱατρὸ καὶ ἐπαιρνε τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων κουταλάκι κουταλάκι! Ξέφυγε πιά ἀπὸ τὴν δεισιδαιμονία... Τί φρονεῖτε γιὰ τὶς ἐκλογές;

— Γιὰ τὶς ἐκλογές; εἶπε ὁ Νάγκελ γελῶντας. Εἰμαι ὅλος ἐλπίδα.

— Κ' ἐγὼ ἐπίσης, εἶπε ὁ ἱατρός. Θὰ ἦτον ντροπὴ στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἂν τὸ Ὑπουργεῖο μὲ τὸ δημοκρατικώτατό του πρόγραμμα δὲν ἔφερνε στὴν Βουλὴ τέτοια πλειονοψηφία.

Ὁ ἱατρός ἀνῆκε στὴν ἀριστερὰ κι' ἦτον ριζοσπάστης ἀπὸ τότε ποὺ εἶχε τὸ λογικὸ του. Ἡ δουλειὰ εἶναι, ἐξακολούθησε, πῶς στὴν ἀριστερὰ δὲν ἔχομε παρὰ ἀρκετό. Ἐσεῖς κι' ἄλλοι ποὺ ἔχετε τώρα τὰ χρήματα, ἔπρεπε νὰ μᾶς ὑποστηρίξετε. Ἀλήθεια, πρόκειται τώρα γιὰ τὸ μέλλον ὅλης τῆς χώρας.

— Ἐγώ, ἐγὼ ἔχω χρήματα; ρώτησε ὁ Νάγκελ· ἄχ, μακάρι νὰ εἶχα!

— Ἐ, δὲν λέω πῶς εἰσθε καὶ ἑκατομμυριοῦχος. Κάποιος διηγεῖτο πῶς ἔχετε παρὰδες, πῶς ἔχετε ἕνα κτῆμα ποὺ ἀξίζει ἐξήντα δύο χιλιάδες.

— Χί, χί, χί! Τὸ πιὸ νόστιμο πράγμα ποὺ ἄκουσα ποτέ! Μπᾶ, ὅλα ὅλα εἶναι μιὰ μικρὴ κληρονομία τῆς μητέρας μου μερικὲς χιλιάδες κορόνες ποὺ μοῦ πλήρωσαν τώρα αὐτὲς τὶς μέρες. Κτῆμα δὲν ἔχω κανένα, ὅποιος τὸ πιστεῖ εἶναι ἀπατημένος.

Εἶχαν φθάσει στὸ σπίτι τοῦ ἱατροῦ, ἕνα σπίτι βαμμένο κίτρινο, μὲ δύο πατώματα καὶ μία

βεράντα. Σὲ πολλὰ μέρη ὁ σουβάς εἶχε χαλάσει· τὰ κεραμῖδια στὶς ἄκρες ἦταν μισοσπασμένα. Σ' ἕνα παράθυρο τοῦ ἀπάνω πατώματος ἔλειπε ἕνα γυαλί, οἱ κουρτίνες ἐφαίνοντο πιὸ βρώμικες παρὰ καθαρές. Ὁ Νάγκελ αἰσθάνθηκε ἀπέχθεια πρὸς σ' αὐτὸ τὸ ἀκατάστατο σπίτι καὶ θέλησε νὰ φύγῃ ἀμέσως· μὰ, ὁ ἱατρός τοῦ εἶπε:

— Δὲν ἔρχεσθε λίγο μέσα; Ὁχι; Καλά, μὰ ἐλπίζω πῶς θὰ σᾶς ἰδῶ ἄλλη φορὰ. Καὶ ἡ γυναῖκα μου κ' ἐγὼ θὰ χαροῦμε πολὺ ἂν μᾶς ἐπισκεφθῇτε. Δὲν θέλετε νᾶρθετε τώρα μέσα νὰ χαιρετήσετε τὴν γυναῖκα μου;

— Μὰ ἡ κυρία ἦτον στὸ νεκροταφεῖο· δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κι' ὅλας σπίτι.

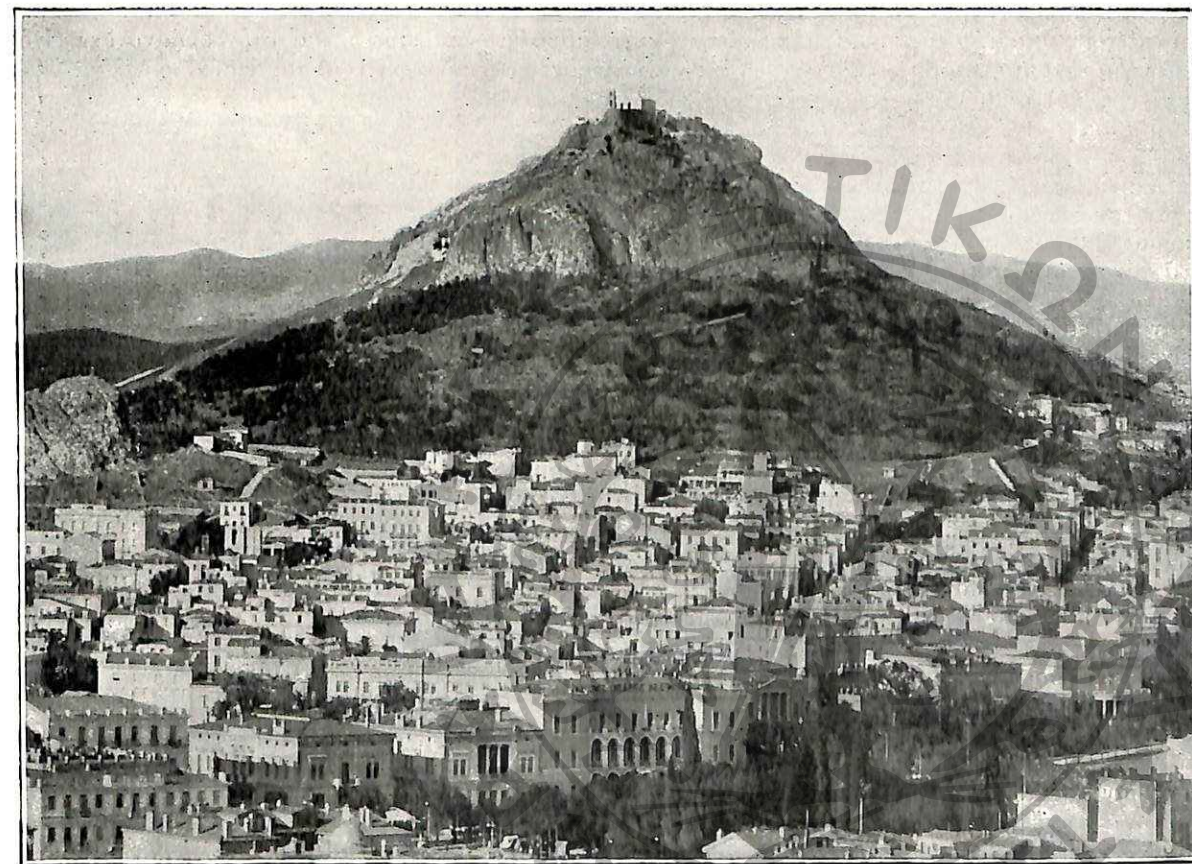
— Ἐχετε δίκαιο· πῆγε μὲ τοὺς ἄλλους. Ἐ, ἔρχεσθε καὶ μᾶς βλέπετε ἄλλη φορὰ, ὅταν περνᾶτε ἀπὸ ἐδῶ.

Ὁ Νάγκελ τράβηξε σιγὰ σιγὰ πρὸς τὸ ξενοδοχεῖο· μὰ ἴσα ἴσα τὴν στιγμήν ποὺ ἤθελε νὰ μπῇ μέσα, κάτι συλλογίσθηκε. Γέλασε δυνατὰ καὶ εἶπε: Κάτι θάδιναν νὰ ἤξερα ἂν ἐκεῖνος ὁ

VI

Τὸ πρωῒ ξύπνησε ὁ Νάγκελ μὲ ἕνα αἶσθημα χαρούμενο καὶ τρυφερό. Αἰσθάνθηκε ἔτσι ἐνόσω ἦτον ἀκόμα ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι· ἦτον, σὰν τὸ ταβάνι διὰ μιᾶς ν' ἀνέβαινε ὅλο πιὸ ψηλά, ὅλο πιὸ ψηλά, νᾶφθανε σ' ἀμέτρητο ὕψος καὶ νὰ ἐγίνετο ἕνα μὲ τὸν γαλανὸ θόλο τ' οὐρανοῦ. Καὶ διὰ μιᾶς αἰσθάνθηκε σὰν μιὰ ἀπαλή, γλυκεῖα πνοὴ νὰ τὸν χαίδευε, σὰν νὰ ἦτον ξαπλωμένος ἔξω στὸ πράσινο χορτο. Καὶ οἱ μύγες βοῦνίζαν μέσ' στὴν κάμαρα· ἦτον ζεστή, καλοκαιριώτικη μέρα.

Ντύθηκε γρήγορα καὶ βγῆκε ἔξω χωρὶς νὰ

Ἀθηναϊκὰ Τοπία — Ὁ Λυκαβητὸς ἀπὸ τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάππου.

Φωτογρ. Χ. Δελλαπόρτα, Λοχ. Μηχ.

πάρη καρέ· πήγε κατά την πόλι. Ἦτον ἔνδεκα ἡ ὥρα.

Ἀπὸ κάθε σπίτι ἀκούετο πιάνο· ἀπὸ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα ἐχύνοντο χίλιες μελωδίες, καὶ στὸν δρόμο ἀπαντοῦσαν τὰ σκυλλιά μὲ δυνατὰ γαυγίσματα. Αἰσθάνθηκε μιὰ ἀγαλλίασι νὰ τὸν πλημμυρίζῃ, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, ἔτσι περπατώντας, ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ σιγὰ σιγὰ, κι' ὅταν εἶδε ἕναν κακομοῖρη γεροντάκο, ἀμέσως τοῦ φάνηκε φυσικὸ νὰ τοῦ δώσῃ μιὰ πεντάρα.

Ἐφθασε σ' ἕνα μεγάλο ἄσπρο σπίτι. Στὸ δευτέρου πάτωμα ἀνοίγαν ἕνα παράθυρο ἐκείνην τὴν στιγμήν· ἕνα ἄσπρο χέρι λιγνὸ τὸ στερέωνε. Ἡ κουρτίνα κουνιέται ἀκόμα καὶ τὸ χέρι ἀκόμα βαστᾷ τὸ στήλωμα· καὶ ὁ Νάγκελ εἶχε τὸ αἰσθημα πὼς κάποιος ἦτον πίσω ἀπ' τὴν κουρτίνα καὶ τὸν κύταζε. Στάθηκε καὶ κύταξε ἀπάνω περισσότερο ἀπὸ ἕνα λεπτό, μὰ δὲν φάνηκε κανεὶς. Τότε κύταξε τὴν ἐπιγραφὴν στὴν πόρτα: Φ. Μ. Ἀνδρέξεν, Δανικὸν Προξένειον.

Ὁ Νάγκελ ἐτοιμάζετο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμο του· μὰ γύρισε πάλι τὸ κεφάλι καὶ ἴσα ἴσα ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐπρόβαλλε ἡ Φριδερίκα ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ τὸν κύταζε μὲ τὰ μεγάλα της μάτια. Ὁ Νάγκελ στάθηκε πάλι· τὰ βλέμματα τὸν ἀπαντήθηκαν· ἐκείνη κοκκίνησε, μὰ σὰν γιὰ πείσμα, τράβηξε λίγο ἀπάνω τὰ μανίκια της καὶ ἀκούμπησε μὲ ὅλο της τὸ σῶμα στὸ παράθυρο. Ἐμείνε ἔτσι πολλὴν ὥρα· κανεὶς δὲν κουνούσε, κι' ἔτσι ὁ Νάγκελ, γιὰ νὰ τελειώσῃ τὴν σκηνὴν, ἀναγκάσθηκε ν' ἐφυγε. Μὰ συγχρόνως τοῦ γεννήθηκε μιὰ ἀπορία: ἄραγε αὐτὴ ἡ κυρία ἐμπρὸς στὸ παράθυρο ἀκουμποῦσε μὲ τὰ γόνατα στὸ πάτωμα; Τότε — σκέφθηκε — οἱ κάμαρες τοῦ σπιτιοῦ τοῦ προξένου δὲνμποροῦσαν νὰ εἶναι πολὺ ψηλές, ἀφοῦ τὸ παράθυρο εἶχε ὕψος μόλις ἑξῇ πόδια καὶ ὡς στὴν στέγη θὰ ἦτον ὡς ἕνα πόδι ἀκόμα. Γέλασε μέσα του γι' αὐτὴν τοῦ τὴν σκέψιν· τί διάβολο τὸν ἔμελε τὸ σπίτι τοῦ προξένου Ἀνδρέξεν;

Ἐτσι τράβηξε πάρα κάτω.

Κάτω στοὺς μώλους ἡ δουλειὰ ἔδινε κ' ἐπαιρνε. Χαμάλιδες, τελῶνες καὶ ψαράδες πηγαινοήρχονταν, ὁ καθένας μὲ τὴν δουλειὰ του. Δύο πλοῖα συγχρόνως ἐτοιμάζοντο νὰ φύγουν καὶ σφύριζαν. Ἡ θάλασσα ἦτον γυαλί, καὶ ὁ ἥλιος τὴν ἔκανε ὅλη μιὰ ἐπιφάνεια χρυσοῦ, ὀλόχρυση, καὶ ὅλα τὰ πλοιοράκια κι' οἱ βάρκες ἦταν σὰν νάλωναν μέσα της. Ἀπὸ ἕνα πελώριο πλοῖο μὲ τρία κατάρτια ποὺ ἦτον ἀραγμένο πρὸ μακριά, ἀκούετο ἕνα ὄργανέτο ποὺ ἔπαιζε, καὶ ὅταν τὰ πλοῖα ἐπαισαν γιὰ μιὰ στιγμή τὰ σφύριγματά των, ἡ μελωδία τοῦ ἔφθανε σὰν ντροπαλή, τρεμουλιαστή, ἀπαλὴ φωνὴ κοριτσιίστικη. Διασκέδαζαν στὸ κατὰστρωμα τοῦ πλοίου, γελοῦσαν καὶ χόρευαν πόλκα μὲ τὸ ὄργανέτο.

Τοῦ Νάγκελ τὸ μάτι ἔπεσε σ' ἕνα μικρὸ μικροῦτσικο κοριτσάκι ποὺ βαστοῦσε μιὰ γάτα. Τὴν βαστοῦσε κ' ἐκρέμετο ὅσο ποὺ ἄγγιζαν τὰ πίσω της πόδια κάτω στὴν γῆ. Ὁ Νάγκελ χαίδεψε τὴς μικρῆς τὸ μάγουλο καὶ τὴς εἶπε:

— Εἶναι δική σου ἡ γάτα;

— Ναί, δύο, τέσσερα, ἑξί, ἑπτὰ.

— Μπα, ξέρεις καὶ μετροῦς;

— Ναί, ἑπτὰ, ὀκτώ, ἔνδεκα, δύο, τέσσερα, ἑξί, ἑπτὰ.

Ἐξακολούθησε τὸν δρόμο του. Πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας ἕνα ἄσπρο περιστέρι, ἀπὸ τὸν ἥλιο μεθυσμένο πετοῦσε καὶ χάθηκε πίσω ἀπ' τὴς κορυφὰς τῶν δέντρων. Ἦτον σὰν ἕνα ἀσημένιο τόξο ποὺ ἀπ' τὸν οὐρανὸ ψηλὰ ἔπεφτε λοξὰ κάτω στὴν γῆ. Ἐνας πυροβολισμὸς ἀκούσθηκε σιγανός, καὶ ἀπ' τὸ δάσος, ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος τοῦ κόλπου, ἀνέβηκε λίγος γαλανὸς καπνὸς σὰν ἑλαφρὴ πνοή.

Ὅταν ἔφθασε στὸν τελευταῖο μῶλο, περπάτησε ἀπάνω κάτω στὴν ἔρημη προκυμαία κ' ἔπειτα ἀνέβηκε στὸν λόφο καὶ προχώρησε μέσα στὸ δάσος. Περπάτησε ὡς μισὴ ὥρα κάτω ἀπ' τὰ δέντρα ὡς ποὺ ἔφθασε σ' ἕνα μικρὸ μονοπάτι καὶ στάθηκε. Παντοῦ ἦταν ἡσυχία, οὔτε ἕνα πουλάκι δὲν ἀκούετο, καὶ στὸν οὐρανὸ δὲν εἶχε οὔτε ἕνα συννεφάκι. Ἀπομακρύνθηκε λίγα βήματα ἀπὸ τὸ μονοπάτι, διάλεξε ἕνα στεγνὸ κέρας κ' ἐκεῖ ἐξήπλωσε κάτω. Δεξιὰ εἶχε τὴν ἐκκλησίαν, ἀριστερὰ τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ πάνω τοῦ τὴν ἀπέραντη θάλασσαν τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ.

Ἀχ, νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ εἶναι ἐκεῖ ἀπάνω καὶ νὰ συριανίζῃ ἀνάμεσα σὲ ἡλίους καὶ νὰ περνοῦν κομήτες νὰ τοῦ χαϊδεύουν τὸ μέτωπο μὲ τὴν οὐρὰ τους! Τί μικροῦτσικη ποὺ ἦτον ἡ γῆ καὶ τί τιποτένιοι οἱ ἄνθρωποι! Τί νόημα ἔχει νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος! Τρέχουμε μερικὰ χρόνια μέσ' στὴν χωματένια ζωὴ, γιὰ νὰ κάνουμε ἔπειτα τί; νὰ διαλυθοῦμε! Ὁ Νάγκελ ἔτριψε τὸ κεφάλι του· ἂ, θὰ τέλειωνε ἐπὶ τέλους, θὰ ἔφτανε ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον γιὰ νὰ τελειώσῃ μιὰ ὥρα ἀρχήτερα. Μά, θὰ τὸ ἀποφάσιζε ἀλήθεια; Ναί, θὰ τὸ ἀποφάσιζε, μὰ τὸν Θεό, καὶ δὲν θὰ ὀπισθοχωροῦσε οὔτε ἕνα βῆμα. Καὶ αἰσθάνθηκε χαρὰ καὶ ἀγαλλίασι ποὺ ἔβλεπε αὐτὴν τὴν εὐκολὴν διέξοδο. Τοῦ ἦρθαν δάκρυα στὰ μάτια ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό, καὶ ἡ ἀναπνοὴ του ἔγινε πρὸς δύνατη. Νόμιζε πὼς ἦτον κι' ὅλας μέσα σὲ μιὰ βάρκα ἐκεῖ ἀπάνω καὶ γλιστροῦσε μέσα στὴν θάλασσαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ψάρευε μ' ἕνα ἀσημένιο ἀγκίστρι καὶ τραγουδοῦσε. Κ' ἡ βάρκα ἦτον ἀπὸ ξύλο ἀρωματικόν, καὶ τὰ κουπιά ἄστραφταν σὰν ἄσπρα φτερά· τὸ πανὶ ἦτον ἀπὸ ἀνοιχτὸ γαλάζιο μετάξι κ' εἶχε σχῆμα σὰν μισοφύγαρο...

Μιὰ ἀνατριχίλα εὐτυχίας τὸν διαπέρασε, ξέχασε ὅλα γύρω του σὰν κάτι νὰ τὸν ἄρπαξε

μακρυνὰ ἀπ' τὸν κόσμον κ' αἰσθάνετο μόνο τοῦ ἡλίου τὴν καυτερὴν ζεστασιά. Ἡ βαθεῖα σιωπὴ τὸν μεθοῦσε, δὲν ἦταν τίποτα ποὺ νὰ τὸν πείραζε, μόνο ἀπάνω στὸν αἶρα περνοῦσε καὶ βούιζε ὁ σιγανὸς ἥχος, ὁ ἥχος τῆς τεράστιας μηχανῆς τοῦ παντός: ὁ Θεὸς ποὺ γυρνοῦσε τὴν ρόδα τῆς ζωῆς. Στὸ δάσος γύρω οὐτ' ἕνα φύλλο δὲν σάλευε.

Ἄκουσε μιὰ φωνὴν ποὺ φώναζε τὸνομά του καὶ ἀπήντησε: ναί, καὶ περίμενε νὰ ἰδῇ μὰ κανεὶς δὲν φάνηκε. Περίεργο, εἶχε ἀκούσει τὸνομά του τόσο καθαρά· μὰ δὲν τὸν ἔμελε πιά, ἴσως νὰ ἦτον κ' ἡ φαντασία του κ' οὔτε ἤθελε νὰ ἤρχετο κανεὶς νὰ τὸν ταράξῃ. Εὐρίσκετο σὲ μιὰ κατάστασι ποὺ ἦτον σὰν ὄραμα· κάθε του νεῦρο ἦτον ζωντανόν, ἄκουε μουσικὴ μέσ' στὸ ἴδιο του τὸ αἷμα, σὰν νὰ ἦτον κι' αὐτὸς ἕνα κομάτι τοῦ Σύμπαντος, τὸ ἴδιο μὲ τὸν ἥλιο καὶ μὲ τὰ βουνὰ καὶ μὲ ὅλα τὰλλα. Ἡ ψυχὴ του μεγάλωνε κ' ἦτον γεμάτη μελωδίες σὰν νὰ ἦτον ἕνα ὄργανο μέσα του καὶ ὅλο ἔνοιωθε αὐτὴν τὴν γλυκεῖαν μουσικὴν ποὺ κυλοῦσε, κυλοῦσε μέσα στὸ αἷμα του. Ἐμείνε ἔτσι ξαπλωμένος καὶ χαίρετο τὴν μοναξιά του. Ἐπειτα ἄκουσε βήματα στὸ μονοπάτι, ἀληθινὰ βήματα ποὺ δὲν μπορούσε νὰ γελιέται αὐτὴν τὴν φορὰ· σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ εἶδε ἕναν ἄνθρωπον ποὺ ἤρχετο ἀπ' τὴν πόλιν. Βαστοῦσε κάτω ἀπ' τὸ χέρι ἕνα μακροῦλὸ ψωμὶ καὶ τραβοῦσε μ' ἕνα σχοινὶ μιὰν ἀγελάδα ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε· ὅλο σκούπιζε τὸν ἰδρώτα ἀπ' τὸ πρόσωπό του. Ἦτον μὲ τὸ πονκάμισο, χωρὶς σακάκι, στὸν λαιμὸ του ὅμως εἶχε ἕνα χονδρὸ μάλινον σάλι κόκκινο, τυλιγμένο δυὸ φορὲς. Ὁ Νάγκελ ἔμεινε ὅπως ἦτον καὶ κύταζε τὸν χωρικό. Νάτος, λοιπόν, αὐτὸς ἦτον ὁ Νορβηγὸς χωρικός, χί, χί, αὐτὸς ἦτον ὁ ἐντόπιος μὲ τὸ ψωμὶ κάτω ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν ἀγελάδα πίσω του! "Α — τί θεά! Χί, χί, χί, χί, χί. Στὸ Θεὸ σου! γενναῖε μου Βίκινγκ τῆς Νορβηγίας! "Ἀν χαλάρωνες λίγο τὸ μᾶλλινό σου σάλι γιὰ ν' ἀβγαίναν ἔξω τὰ ζώφια, δὲν θὰ μπορούσες πιά νὰ ζήσης γιὰτὶ θ' ἀμπαινει μέσα σου πολὺς καθαρὸς αἶρας καὶ θὰ σὲ σκοτώνει.

Μία μετὰ τὴν ἄλλην χίλιες πικρὲς σκέψεις πέρασαν ἀπ' τὸν νοῦ τοῦ Νάγκελ. Σηκώθηκε καὶ δυσχερῆς ἔκανε νὰ γυρίσῃ πίσω στὸ σπίτι. Μὰ εἶχε δίκαιο, ὅπου κι' ἂν γύριζε, παντοῦ χονδροπάπουτσα καὶ ζώφια καὶ παληότυρο καὶ ἡ κατήχησις τοῦ Λουθήρου. Ἀλήθεια σ' ὅλες τὶς ἄκρες κι' ὅλες τὶς γωνιές, παντοῦ φτώχεια καὶ μιζέρια. Κ' οἱ ἄνθρωποι τί εἶναι; κἀθόνται σὲ παληόσπιτα μὲ τρία πατώματα τρώγουν καὶ πίνουν ὅπως μποροῦν, τοὺς ἀρέσει τὸ τόντυ κι' οἱ ἐκλογές, κ' ἐμπορεύονται κάθε μέρα πράσινο σαποῦνι καὶ χάλκινα χτένια καὶ ψάρια! Μά, τὴν νύχτα ὅταν ἀστράφῃ καὶ βροντᾷ τότε

μαζεύονται κι' ἀπ' τὸν τρόμον τοὺς διαβάζουν προσευχές. Γύριψε νὰ βρῇ μιὰ ἐξαίρεσι καὶ πές μου ἂν τὴν ἠύρες. Βρές μου ἕνα ἐγκλημα, μιὰ πρωτόκουστη ἁμαρτία! "Ὅχι τὰ γελοῖα παρασρατήματα τῶν πόλεων, ὅχι· θέλω μιὰ μεγάλη ἁμαρτία ποὺ νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὸ ἄγριο μεγαλεῖο τῆς κολάσεως! "Ἀχ, ὅλα εἶναι τόσο μωρά, μὰ τὸν Θεό, τόσο ἐλεεινά...

Ὅταν ὁμως ξανάφθασε καὶ ξαναπέρασε τοὺς μώλους καὶ εἶδε τόση ζωὴ καὶ τόση κίνησι, σιγὰ σιγὰ ἔγινε πάλι πρὸς εὐθυμίας, πρὸς χαρούμενος ὡς ποὺ ἄρχισι πάλι νὰ τραγουδᾷ. Δὲν ἦτον καὶ καιρὸς γιὰ λύπη, γιὰ ἀθυμία· ἦτον καλὸς καιρὸς, μιὰ λαμπρὴ καλοκαιριὰτικὴ μέρα. Καὶ ἡ μικρὴ πόλις ξαπλωμένη ἐκεῖ γυάλιζε μέσ' στὸν ἥλιον σὰν νὰ ἦτον μαγεμένη. Ὅταν ἔφθασε στὴν πόρτα τοῦ ξενοδοχείου, ὅλη του ἡ στενοχώρια εἶχε φύγει, δὲν εἶχε πιά θυμὸ μέσ' στὴν καρδιά, καὶ μέσα του ἔφρεγγε πάλι ἐκείνη ἡ εἰκόνα τῆς βάρκας μὲ τὸ ἀρωματικὸ ξύλο καὶ τὸ γαλάζιο πανὶ τὸ μεταξωτὸ ποὺ ἦτον σὰν μισοφύγαρο.

Ἡ ψυχὴ του ἔμεινε μὲ αὐτὸ τὸ παράξενο καὶ εὐχάριστο αἰσθημα ὅλην τὴν ἡμέραν. Πρὸς τὸ βράδυ βγήκε πάλι ἔξω, πήγε πάλι κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ ξαναεἶδε ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποὺ τοῦκταναν πάλι τὴν ἴδια βαθεῖαν ἐντύπωσι. Ὁ ἥλιος χαμῆλωνε, τὸ δυνατό φῶς ἄρχισε νὰ θαμπώνῃ καὶ χύνετο μαλακὰ μαλακὰ πάνω στὸ νερό, κι' ὁ θόρυβος ἀπὸ τὰ πλοῖα ἐγίνετο πρὸς σιγανός. Μερικὰ πλοῖα ἐστολίζοντο μὲ σημαίες, καὶ στὴν πόλιν σημαῖες κυμάτιζαν σὲ πολλὰ σπῖτια. Σιγὰ σιγὰ, σ' ὅλην τὴν προκυμαία ἔπαυσε ἡ δουλειά.

Ὁ Νάγκελ τὰ κύταζε ὅλα συλλογισμένος, ἔπειτα ἀνέβηκε πάλι λίγο πρὸς τὸ δάσος, πήγαινε ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἔφθασε καὶ ὡς τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ κοντὰ στὴν ἐκκλησίαν καὶ κύταξε μέσ' στὴν αὐλή. Ἐπειτα μπήκε πάλι μέσ' στὸ δάσος, τρύπωσε κάτω ἀπ' τὰ δέντρα ὡς τὸ πρὸ σκοτεινὸ μέρος, καὶ κάθισε σὲ μιὰ πέτρα. Στὸ ἕνα χέρι ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του καὶ μὲ τὸ ἄλλο χᾶιδε τοὺς γόνατό του. Ἐμείνε ἔτσι καθισμένος πολὺ, ἴσως μιὰ ὀλόκληρη ὥρα· ὅταν σηκώθηκε γιὰ νὰ γυρίσῃ, ὁ ἥλιος εἶχε φύγει. Οἱ πρώτες μελανιές τῆς σκοτεινιάς ἀπλώνονταν ἀπάνω στὴν πόλιν.

Τὸν περίμενε μιὰ μεγάλη ἐκπληξίς. Ὅταν βγήκε ἀπ' τὸ δάσος εἶδε ἕνα σωρὸ φωτιές, γύρω σ' ὅλους τοὺς λόφους καὶ μιὰ εἰκοσαριά φωτιές ποὺ ἔκαιαν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη σὰν μικροὶ ἥλιοι. Ὁ κόλπος ἦτον γεμάτος βάρκες ποὺ ἀνάβαν βεγγαλικά κόκκινα καὶ πράσινα. Ἀπὸ μιὰ βάρκα ποὺ ἔκαθοντο τέσσερις καὶ τραγουδοῦσαν, πέταξαν καὶ μερικὲς ροκέτες στὸν αἶρα. Ἐνα σωρὸ ἄνθρωποι ἦτον στὸ πόδι. Στὴν ἀποβάτῃρα τοῦ

ατμοπλοίου ήτον τόσος κόσμος πού εφαινετο κατάμαυρη.

“Ο Νάγκελ φώναζε σχεδόν απ’ την χαρά του. Γύρισε και ρώτησε έναν άνθρωπο τί εσήμαιναν οι φωτιές και οι σημαίες. “Ο άνθρωπος τον κύταξε, γύρισε το πρόσωπο, τον ξανακύταξε και του είπε πώς είναι 23 Ιουνίου, του “Αϊ Γιαννιού. Μπα! το λοιπόν του “Αϊ Γιαννιού! Βέβαια σωστά ήτον, δεν ήτον λάθος, κι’ ή ήμερομηνία σωστή. Μπα — λοιπόν σήμερα του “Αϊ Γιαννιού, χί, χί, όλα τα καλά μαζί, κι’ ήτον και του “Αϊ Γιαννιού! “Ο Νάγκελ έτριψε τα χέρια του απ’ την χαρά του και τράβηξε κ’ εκείνος προς την προκυαία· όλο έλεγε μέσα του: τί ευτυχία να είναι σήμερα και του “Αϊ Γιαννιού.

Μέσα σ’ έναν σωρό κυρίους και κυρίες διέκρινε από μακριά την ομπρέλα της Δάγνης Κίελλαντ, πού ήτον κόκκινη σαν αίμα· όταν άντελήφθηκε και τον Ιατρόν τον Στένερσεν, δεν εδίστασε πιά, μα πήγε άμέσως προς αυτόν. Χαιρέτησε, έσφιξε το χέρι του Ιατρού και στάθηκε λίγο χωρίς να ξαναβάλει τον σκούφο στο κεφάλι. “Ο Ιατρός τον έσύστησε σ’ όλην την παρέα και ή κυρία Στένερσεν τουδωσε το χέρι και ό Νάγκελ κάθισε κοντά της. “Ητον γλωμή και τό χρώμα της ήτον σχεδόν γκριζό πού εφαινετο άρρωστημένη. Μα ήτον πολύ νέα, μόλις είκοσι χρόνων. “Ητον ζεστά ντυμένη.

“Ο Νάγκελ ξαναφόρεσε τον σκούφο του και είπε γυρίζοντας σ’ όλους:

— Ζητώ συγγνώμη πού ήρθα και μπήκα μέσα στην συντροφιά σας, έτσι χωρίς να με προσκαλέσετε...

— Καλέ τί λέτε, μάς κάνετε ευχαρίστησι, τον διέκοψε ή κυρία, με πολλή ευγένεια. “Επειτα, ίσως να μάς τραγουδήσετε και κανένα τραγούδι.

— “Οχι, δυστυχώς δεν ξέρω τέτοια πράγματα, απήντησε ό Νάγκελ, είμαι άμουσος, όσο δεν μπορείτε να φαντασθήτε.

— Κάνετε καλά και ήρθατε. Μιλούσαμε ίσα ίσα για σας, είπε ό Ιατρός. “Ομως παίζετε βιολί;

— “Οχι, είπε πάλι ό Νάγκελ και κούνησε το κεφάλι· χαμογέλασε κι’ όλας και είπε: όχι δεν παίζω.

Και διά μιας, χωρίς να του δοθι καμία άφορμή σηκώνεται και λέγει, και τα μάτια του αλήθεια έβγαζαν σπίδες: «Ναί, χαίρομαι σήμερα. “Ολην την ήμέρα σήμερα ήτον τόσο όραία, από την στιγμή πού ξύπνησα το πρωί. Δέκα ώρες τώρα ζω και βλέπω το πιό όραίο όνειρο. Μπορείτε να το φαντασθήτε: όλο έχω το αίσθημα πώς βρίσκομαι μέσα σε μιá βάρκα από άρωματικό ξύλο και με γαλάζιο μεταξωτό πανί πούχει το σχήμα του μισοφέγγαρου. Δεν είναι όραίο; Φαντασθήτε! “Ημουν έξω μακριά και ψάρευα μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι. Ναί μ’ ένα

άσημένιο άγκίστρι· πώς; Συγγνώμη, μα δεν σας φαίνεται, κυρίες μου, πολύ όραία και πολύ παράξενη αυτή ή ιδέα μου, αυτή ή φαντασία με την βάρκα, μιá βάρκα τέτοιου είδους;

Και μιá απ’ τις κυρίες δεν απήντησε· εκυάζοντο σαν ν’ άρωτούσε ή μιá την άλλη τί να πουν· έπειτα ή μιá μετά την άλλη άρχισαν να γελούν· χωρίς λύπη και χωρίς επιείκεια γελούσαν για όλην του την ιστορία.

“Ο Νάγκελ τις εκύταζε, την μιá μετά την άλλη, τα μάτια του έλαμπαν και βέβαια έσυλλογίζετο ακόμα την βάρκα με το γαλάζιο πανί— μιá τα χέρια τον έτρεμαν λίγο, αν και το πρόσωπό του ήτον έντελώς ήσυχο.

Τότε ό Ιατρός για να τον βοηθήσει είπε:

— Λοιπόν είναι σαν ψευδαίσθησις, πού...

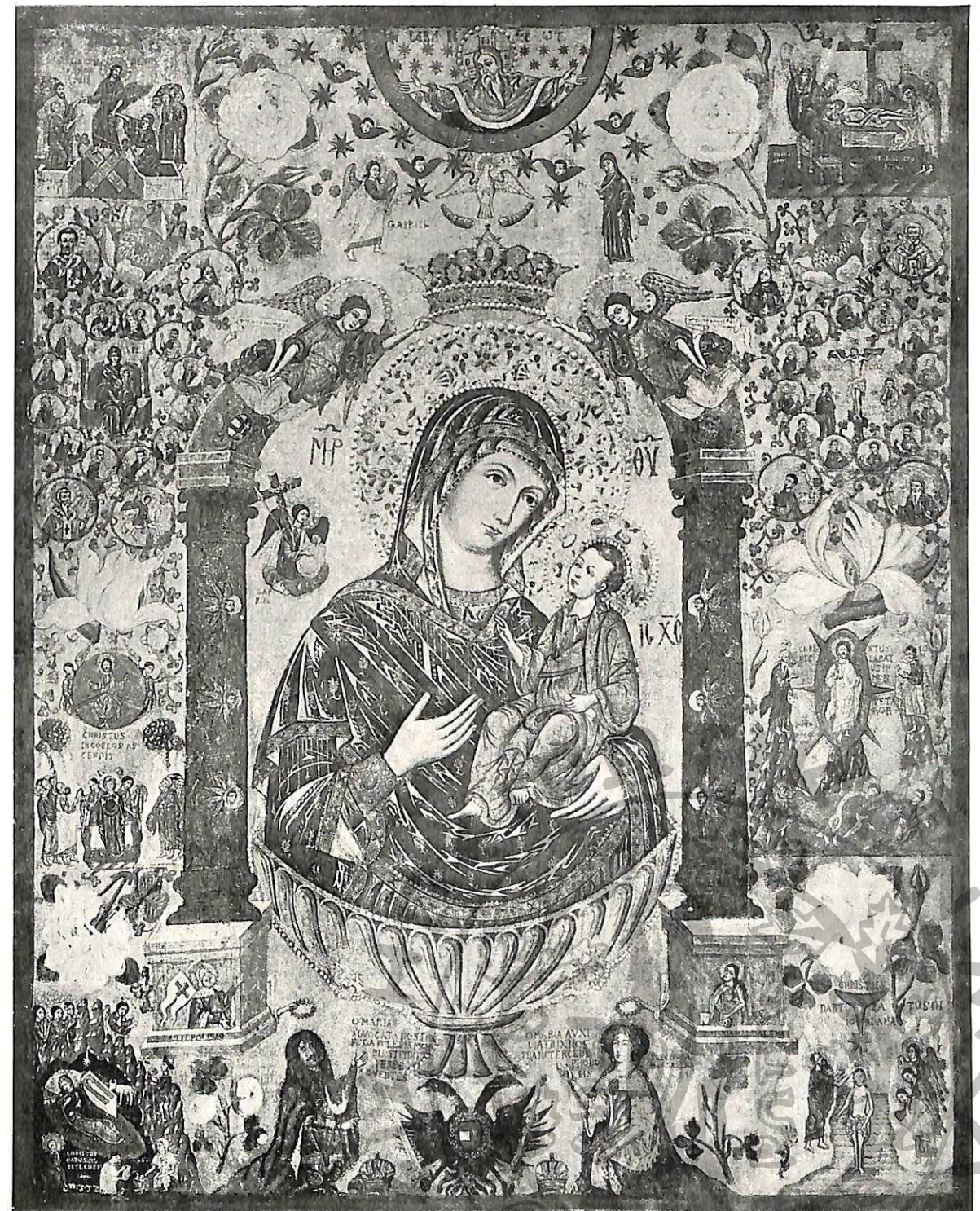
— “Οχι, καθόλου, είπε ό Νάγκελ. “Επειτα, ναί, γιατί όχι; δεν έχει σημασία το πώς θέλετε να το πείτε. “Ολην την μέρα ήμουν τόσο μαγεμένος. “Αρχισε από το πρωί πού ήμουν ακόμα στο κρεβάτι. “Ακουσα μιá μύγα πού βούιζε, αυτό ήτον το πρώτο πράμα πού κατάλαβα όταν ξύπνησα· έπειτα είδα τον ήλιο πού έμπαινε μέσ’ στην κάμαρα από μιá τρύπα της κουρτίνας και έτσι διά μιας γεννήθηκε μέσα μου ένα αίσθημα γλυκό, άπαλό, αίσθανόμουν σαν καλοκαίρι μέσ’ στην ψυχή μου· φαντασθήτε ένα άπαλό μουρμουρητό μέσ’ στο χορτάρι, και αυτό το μουρμουρητό να περνά μέσ’ από την καρδιά σας. Ψευδαίσθησις! — ναί, ίσως να ήτον ψευδαίσθησις, δεν ξέρω· μιá τότε πρέπει και να σκεφθώτε πώς πρέπει να είχα και την σωστή διάθεσι εκείνην την στιγμή, την σωστή ευαισθησία για ν’ ακούσω ίσα ίσα εκείνην την στιγμή την μύγα πού βούιζε, πώς εκείνην την στιγμή μου έχρειάζετο να ιδώ ακριβώς τέτοιο φώς και ακριβώς τόσο φώς· έτσι, μόνο μιá άχτίνα πού νάμπαινε απ’ την τρύπα της κουρτίνας, κτλ. Μα όταν έπειτα σηκώθηκα και βγήκα έξω, πρώτα είδα μιá όραία κυρία σ’ ένα παράθυρο— γύρισε και κύταξε την νέα “Αντρέζεν, πού εκείνη άμέσως χαμήλωσε τα μάτια, — έπειτα είδα ένα σωρό πλοία, έπειτα ένα μικρό κοριτσάκι πού βαστούσε μιá γάτα, κτλ. και όλα αυτά τα πράματα, καθένα χωριστά, μουκναναν έντύπωσι. “Επειτα πήγα στο δάσος κ’ εκεί ήτον πού είδα την βάρκα και το μισοφέγγαρο, έτσι μόνο πού ήμουν ξαπλωμένος και κύταξα, κύταξα τον ουρανό.

Οι κυρίες όλο γελούσαν· και ό Ιατρός λές και είχε κολλήσει κ’ εκείνος απ’ το γέλιο των· είπε μειδιώντας:

— Λοιπόν μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι ψαρεύατε;

— Ναί, μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι.

— Χά, χά, χά.

Την εικόνα αυτήν του Αυτοκρατορικού Θησαυρού της Βιέννης περιγράφει ο πρίγκιπ Johann Georg της Σαξωνίας εις το *Βυζαντινόν Περιοδικόν* του Ιουνίου και θεωρεί προερχομένην από το “Άγιον Όρος.

Τότε, τῆς Δάγνης Κιέλλανδ ἀνέβηκε διὰ μιᾶς ὅλο τὸ αἷμα στὸ κεφάλι καὶ εἶπε:

— Ἐγὼ καταλαβαίνω πολὺ καλὰ πὼς μιὰ τέτοια φαντασία... Τοῦλάχιστον ἐγὼ τὴν βλέπω τόσο καθαρὰ τὴν βάρκα καὶ τὸ πανί, ἐκεῖνο τὸ γαλάζιο μισοφέγγαρο... καὶ γιὰ σκεφθῆτε, ἓνα ἀσημένιο ἀγκίστρι, πὺν κατεβαίνει ἔτσι μέσ' στὸ νερό. Ἐμένα μου φαίνεται πολὺ ὠραῖο.

Περὶσσότερα δὲν μπόρεσε νὰ πῇ. Στάθηκε σ' αὐτὲς τὶς λέξεις καὶ κύταζε κατὰ γῆς.

Ὁ Νάγκελ τὴν ἐβοήθησε καὶ εἶπε:

— Ναί, δὲν εἶναι ἀλήθεια; Κ' ἐγὼ εἶπα τότε ἀμέσως στὸν ἑαυτό μου: πρόσεχε, αὐτὸ εἶναι ἓνα ὄνειρο, ἓνας οἰωνός. Εἶναι σημάδι πὺν πρέπει νὰ τὸ προσέξῃς: ψάρευε μόνο μὲ καθαρὰ ἀγκίστρια, μὲ καθαρὰ ἀγκίστρια!... Μὲ ρωτήσατε, γιατί, ἂν παίζω. Ὁχι, δὲν παίζω, καθόλου δὲν παίζω. Ταξιδεύω μ' ἓνα κουτί βιολιού, καὶ οὐτε ὑπάρχει βιολὶ μέσα δυστυχῶς τὸ κουτί εἶναι γεμάτο ἀπλута ρούχα. Ἐσκέφθηκα μόνο πὼς θὰ ἔκανε καλὴ ἐντύπωσι ἓνα κουτί βιολιού μαζί μὲ τὰ μπαούλα μου, γι' αὐτὸ τὸ προμηθεύτηκα. Ναί, ἀκούσατε ποτὲ τέτοια τρέλλα; Δὲν ξέρω ἂν κατόπιν αὐτοῦ θὰ σχηματίσετε πολὺ κακὴ ἰδέα γιὰ μένα, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κάνω πιά τίποτα, ἂν καὶ ἀλήθεια λυποῦμαι. Ἄλλως τε τὸ ἀσημένιο ἀγκίστρι τὰ φταίει ὅλα.

Οἱ κυρίες δὲν γελοῦσαν πιά· ἀκόμα κ' ὁ ἱατρὸς κ' ὁ Ράινερ ὁ δικαστὴς κ' ὁ γραμματικὸς του ἐκάθοντο μ' ἀνοιχτὸ στόμα. Ὅλοι τοὺς κύταζαν τὸν Νάγκελ. Ὁ ἱατρὸς ἦτον σὰν νὰ μὴ ἤξερε τί νὰ πιστέψῃ· τί διάβολο εἶχε αὐτὸς ὁ ξένος, τί ἤθελε; Ὁ Νάγκελ κάθισε ἤσυχα ἤσυχα καὶ ἐφαίνετο σὰν νὰ μὴ ἤθελε νὰ πῇ τίποτα πιά. Ἐγινε μιὰ σιωπὴ δυσάρεστη καὶ φαινότανε σὰν νὰ μὴ ἤθελε νὰ τελειώσῃ ποτὲ. Τώρα ἡ κυρία Στένερσεν ἤρθε βοηθός. Ἦτον εὐγενὴς καὶ χαριέστατη, ἦτον γιὰ ὅλους σὰν μητέρα καὶ πρόσεχε νὰ μὴ τυχαίνει κανενὸς τίποτα δυσάρεστο. Σούρωσε τὸ μέτωπο ἐπίτηδες γιὰ νὰ φαίνεται πὺν γρη῏, ἔτσι γιὰ νὰ δώσῃ στὰ λόγια της περισσότερον κῦρος καὶ εἶπε:

— Ἐρχεσθε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, κύριε Νάγκελ;

— Μάλιστα, κυρία.

— Ἀπὸ τὸ Χέλσιγγφορς, νομίζω, ἔλεγε ὁ ἄνδρας μου;

— Ναί, ἀπὸ τὸ Χέλσιγγφορς. Δηλαδή, τώρα τελευταῖα ἀπὸ τὸ Χέλσιγγφορς. Εἶμαι ἀγρονόμος καὶ πῆγα γιὰ λίγο καιρὸ ἐκεῖ στὴν σχολή Σιγῇ.

— Καὶ σὰς ἀρέσει ἡ πόλις;

— Τὸ Χέλσιγγφορς;

— Ὁχι, ἡ δική μας πόλις.

— Ἀ, πολὺ ὠραῖα, μαγευτικώτατος τόπος! Ἐγὼ δὲν θέλω πιά νὰ φύγω ἀπὸ δῶ, ἀλήθεια! Χά, χά, χά! Μὰ, αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ σὰς τρο-

μάξῃ καὶ πολὺ, ἴσως καὶ νὰ φύγω καμιά μέρα, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς περιστάσεις... Μὰ ξέρετε, εἶπε καὶ ξανασηκώθηκε, ἂν σὰς ἐνόχλησα πὺν ἦρθα, ζητῶ συγγνώμη. Ἐγὼ, βλέπετε, θὰ ἤμουν πολὺ εὐχαριστημένος ἂν μποροῦσα νὰ κάθωμαι ἐδῶ καὶ νὰ εἶμαι μὲ ὅλους σας μαζί. Ἀλήθεια, δὲν ἔχω πολλοὺς πὺν νὰ μπορῶ νὰ εἶμαι μαζί τῶν· σὲ ὅλους εἶμαι ξένος. Θὰ μοῦ κάνετε εὐχαρίστησι ἂν δὲν μὲ προσέχετε, ἂν κάνετε σὰν νὰ μὴν ἤμουν καθόλου ἐδῶ, καὶ νὰ μιλάτε ἀναμεταξύ σας ὅπως πρὶν νὰ ἔρθω.

— Μὰ εἴχατε καὶ λίγη ἀλλαγὴ καὶ διασκέδασι ἀφ' ὅτου εἰσθε ἐδῶ, εἶπε ὁ δικαστὴς μὲ λίγο χαμηλὴ φωνή.

Ὁ Νάγκελ ἀποκρίθηκε: Ἐσὰς, κύριε, ἔχω νὰ σὰς ζητήσω καὶ ἰδιαιτέρως συγγνώμη καὶ εἶμαι ἔτοιμος νὰ σὰς δώσω ὅ,τι ἱκανοποιήσι ζητήσετε· ἀλλὰ ὅχι τώρα, ἔ; ἄλλη ὥρα! Ἄλλως τε εἶμαι σήμερα χαρούμενος, κ' ἓνα χαμόγελο πέρας ἀπ' τὰ χεῖλια του, πὺν ἔκανε κ' ἀνοιξε τὸ πρόσωπό του, κ' ἔλαμψε, καὶ μιὰ στιγμὴ ἦτον σὰν παιδιοῦ. Τί θαυμάσια βραδυά, καὶ σὲ λίγο θὰ βγοῦν τᾶστρα στὸν οὐρανόν. Χαμηλὰ καὶ ψηλὰ πάνω στοὺς λόφους αἰοῦν οἱ φωτιές, κ' ἀπ' τὴν θάλασσα ἔρχονται τραγουδία. Γιὰ ἀκούστε! Ὁραῖα τραγουδοῦν! Ἐγὼ δὲν καταλαβαίνω ἀπὸ μουσικὴ, μὰ, δὲν εἶναι πολὺ ὠραῖα; Μοῦ θυμίζει λίγο μιὰ νύχτα στὴν Μεσόγειο θάλασσα στὴν ἀκτὴ τῆς Τύνιδος. Θὰ ἦτον ὡς ἐκατὸ ἐπιβάται, ὅλοι ἀποτελοῦσαν μιὰ χορῶδι, ἤρχοντο ἀπὸ κάπου ἀπὸ τὴν Σαρδηνία. Ἐγὼ δὲν ἤμουν μαζί τους, κ' οὐτε ἤξερα νὰ τραγουδῶ· μὰ καθόμουν στὸ κατὰστρωμα καὶ ἄκουα ἐνῶ ὁ χορὸς τραγουδοῦσε κάτω μέσ' στὸ σαλόνι. Τραγουδοῦσαν σχεδὸν ὅλην τὴν νύχτα· ποτὲ δὲν θὰ ἔχασω πόσο μυστηριωδῶς ἤχοῦσε μέσα στὴν γλυκεῖα βραδυά. Πῆγα κρυφὰ κ' ἔκλεισα ὅλες τὶς πόρτες τοῦ σαλονιοῦ· ἔκλεισα τὸ τραγοῦδι μέσα στὸ σαλόνι, καὶ τότε ἦτον σὰν ν' ἀνέβαιναν οἱ ἤχοι ἀπ' τὸ βάθος τῆς θάλασσας, ἦτον σὰν, μὲ τὰ κύματα τῆς μουσικῆς, νὰ προχωροῦσε τὸ πλοῖο στὴν αἰωνιότητα. Μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε κάτι σὰν μιὰ θάλασσα ὅλο τραγοῦδι, ἓνα τραγοῦδι πὺν βγαίνει ἀπ' τὰ βάθη τῆς γῆς.

Ἡ Ἀνδρέζεν πὺν ἐστέκετο πὺν κοντὰ στὸν Νάγκελ, εἶπε σχεδὸν ἄθελα:

— Θεέ μου, τί θαυμάσια πὺν πρέπει νὰ ἦτον!

— Κυρία μου, εἶπε ὁ Νάγκελ, μόνο μιὰ φορὰ ἄκουσα κάτι ὠραιότερο· ἦτον σ' ἓνα ὄνειρο. Μὰ εἶναι πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε πὺν τὸ εἶδα ἤμουν τότε μικρὸ παιδί. Δὲν βλέπει κανεὶς ὠραῖα ὄνειρα, ὅταν μεγαλώσῃ πιά, θὰ ἔλεγα.

— Ὁχι; εἶπε ἡ Ἀνδρέζεν.

— Ἐ, ὅχι, εἶναι ἴσως ὑπερβολή, μὰ... Τὸ τελευταῖο μου ὄνειρο τὸ θυμοῦμαι ἀκόμα τόσο καθαρά. Ἐβλεπα ἓναν ἀπέραντο βάλτο... Μὰ

νὰ μὲ συγχωρήτε, μιῶ τόσο πολὺ καὶ σὰς ζαλίζω· ἴσως ἐπὶ τέλους καὶ νὰ βαριέστε. Μὰ δὲν μιῶ πάντα τόσο πολὺ, μὴ νομίζετε.

Τότε ἡ Δάγνη Κιέλλανδ εἶπε:

— Ἐδῶ βέβαια δὲν εἶναι κανεὶς πὺν νὰ μὴ προτιμᾷ νὰ σὰς ἀκούῃ παρὰ νὰ μιᾷ ὁ ἴδιος. Κ' ἔπειτα ἔσκυψε πρὸς τὴν κυρία Στένερσεν καὶ τῆς ψιθύρισε: Δὲν μπορεῖτε νὰ τὸν κάνετε νὰ ἔξακολουθήσῃ; Σὰς παρακαλῶ. Δὲν ἀκοῦτε τί φωνὴ πὺν ἔχει!

Ὁ Νάγκελ εἶπε μειδιῶντας:

— Ναί, εὐχαρίστως ἔξακολουθῶ. Ἐχω καὶ τόσο καλὴ διάθεσι σήμερα· ὁ Θεὸς τὸ ξέρει τί μ' ἔπιασε!... Ἄλλως τε καὶ τὸ ὄνειρο δὲν εἶναι καὶ τίποτα σπουδαῖο. Ἐβλεπα ἓναν ἀπέραντο βάλτο, δὲν εἶχε δέντρα, μὰ ἦτον γεμάτος ὅλο ρίζες δέντρων, ριγμένες ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰν φίδια παράξενα ἀναικατωμένα. Ἐνας τρελλὸς περπατοῦσε μέσα σ' αὐτὲς τὶς μπερδεμένες ρίζες. Ἀκόμα τὸν βλέπω· ἦτον χλωμὸς κ' εἶχε μαῦρα γένεια, μὰ τὰ γένεια του ἦτον τόσο μικρὰ καὶ τόσο ἀραιὰ πὺν ὅλο του τὸ περσι ἔφεγγε ἀπὸ μέσα. Κύταζε γύρω του μὲ δροσάνοιχτα μιάτια, καὶ τὰ μιάτια του ἦταν γεμάτα λύπη. Ἐγὼ ἤμουν πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα καὶ τὸν φώναξα. Γυρίζει καὶ κυτᾶει πρὸς τὸ μέρος μου, μὰ δὲν ἀπορεῖ καθόλου γιὰ τὴν φωνὴ πὺν ἄκουσε· ἦτον σὰν νὰ ἤξερε ὠρισμένως πὼς ἐγὼ ἤμουν ἀκριβῶς ἐκεῖ, ἂν καὶ ἤμουν καλὰ κρυμμένος. Κύταζε τὴν πέτρα χωρὶς νὰ βγάξῃ τὰ μιάτια του ἀπὸ πάνω. Ἐλεγα μέσα μου: δὲν θὰ μὲ βοῇ, καὶ ἐπὶ τέλους κ' ἂν μὲ βοῇ καὶ πλησιάσῃ, τὸ βάζω στὰ πόδια. Κ' ἐνῶ δὲν μ' ἄρξε πὺν ὅλο κύταζε πρὸς τὸ μέρος μου, πάλι τὸν φώναξα, γιὰ νὰ τὸν θυμώσω. Ἐκανε μερικὰ βήματα πρὸς ἐμένα, εἶχε τὸ στόμα ἀνοιχτὸ κ' ἦτον ἔτοιμος νὰ δαγκώσῃ· μὰ δὲν μποροῦσε νὰ προχωρήσῃ. Οἱ ρίζες μαζεῦνταν μπροστά του, ἀνέβαιναν καὶ τὸν κρατοῦσαν καὶ δὲν μποροῦσε νὰ προχωρήσῃ. Πάλι τὸν φώναξα, πολλὰς φορὰς τὸν ξαναφώναξα γιὰ νὰ τὸν φουρκίσω κ' ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ παλαίβῃ μὲ τὶς ρίζες, νὰ τὶς παραμερίζῃ· μὲ τὰ χέρια του τὶς ἔπαιρνε καὶ τὶς πετοῦσε καὶ κοπίαζε γιὰ ν' ἀνοίξῃ δρόμο νὰ μὲ φθάσῃ· μὰ ἄδικα. Ἀρχισε νὰ βογκᾷ τόσο, πὺν τὸν ἄκουα ὡς ἐκεῖ πὺν ἤμουν καὶ τὰ μιάτια του σφίγγονταν ἀπ' τὸν πόνο. Μὰ ἐγὼ ὅταν εἶδα πὼς ἤμουν ἐντελῶς σίγουρος, σηκώθηκα καὶ κούνησα τὸν σκούφο μου καὶ τοῦ φανερώθηκα ὁλόκληρος καὶ τὸν ἐρέθιζα φωνάζοντας: ἔ! ἔ! Πῆγα καὶ πὺν κοντὰ του γιὰ νὰ τὸν τυραννήσω ἀκόμα περισσότερον καὶ τὸν ἔδειχνα μὲ τὸ δάχτυλο καὶ φώναξα σὲ τόση δὰ ἀπόστασι ἔ! ἔ! ἔ! Ἐπειτα γύρισα πάλι πίσω καὶ τὸν ἄφησα νὰ στέκεται ἐκεῖ γιὰ νὰ ἰδῇ πόσο κοντὰ του εἶχα πάει πρὶν. Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἀπελπίσθηκε, ἀκόμα πάλαιβε μὲ τὶς ρίζες, πολε-

μοῦσε σὰν ἀναισθητὸς στὸν πόνο, ἔσχιζε τὸ πρόσωπό του, αἱματώνετο, καὶ σηκώνετο στὶς μύτες τῶν ποδιῶν καὶ μὲ κύταζε καὶ μοῦ φώναζε. Μπορεῖτε νὰ τὸ φαντασθῆτε, σηκώνετο στὶς μύτες τῶν ποδιῶν καὶ μὲ κύταζε καὶ φώναζε! Καὶ τὸ πρόσωπό του ἔστειλε ἰδρώτα, κ' ἔνας ἄγριος πόνος τὸ ἔσχιζε γιὰτὶ δὲν μποροῦσε νὰ μὲ φθάσῃ. Ἐγὼ ἤθελα ἀκόμα νὰ τὸν ἀπελπίσω, πῆγα πὺν κοντὰ του, τοῦ ἄγγιξα σχεδὸν τὴν μύτη μὲ τὸ δάχτυλο καὶ τὸν κοροΐδεψα καὶ τοῦ εἶπα: χί, χί, χί, χί! Τοῦ πέταξα μιὰ ρίζα ἀπάνω του, τὸν πέτυχα στὸ στόμα, σχεδὸν πῆγε νὰ πέσῃ κάτω, μὰ μόνο ἔφτυσε λίγο αἷμα καὶ πάλι ἄρχισε νὰ πολεμᾷ μὲ τὶς ρίζες. Τότε νόμισα πὼς μποροῦσα νὰ τολμήσω καὶ νὰ τὸν ἄγγιξω, ἄπλωσα τὸ χέρι, στὴν μέση τοῦ μετώπου ἤθελα νὰ τὸν ἄγγιξω καὶ πάλι νὰ τραβηχθῶ πίσω· μὰ ἐκεῖ, διὰ μιᾶς, μ' ἔπιασε. Θεέ μου τί φοβερό πὺν ἦτον τὴν στιγμὴ πὺν μ' ἔπιασε! Μ' ἄρπαξε ἄγρια καὶ μὲ βαστοῦσε σφιχτὰ ἀπὸ τὸ χέρι. Ἐβγαλα μιὰ φωνή· μὰ ἐκεῖνος μὲ βαστοῦσε ἔτσι ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μὲ ἀναισθητοῦσε. Βγήκαμε ἀπ' τὸν βάλτο· οἱ ρίζες δὲν τὸν ἐμπόδιζαν πιά, ἀφοῦ βαστοῦσε τὸ χέρι μου, καὶ φθάσαμε ὡς στὴν πέτρα πὺν ἤμουν πρὶν κρυμμένος. Ὅταν σταθήκαμε, ἔπεσε κάτω κ' ἄρχισε νὰ φιλᾷ τὸ χῶμα πὺν εἶχα πατήσει. Ξεσχισμένος κ' αἱματωμένος, πεσμένος μπροστά μου μ' εὐχαριστοῦσε γιὰτὶ ἤμουν καλὸς μαζί του, μ' εὐλογοῦσε καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ μ' εὐλογήσῃ. Τὰ μιάτια του ἦτον ἀνοιχτὰ καὶ γεμάτα δέησι πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ μένα, καὶ δὲν μοῦ φιλοῦσε τὸ χέρι, ὅχι, οὐτε τὰ παπούτσια μου δὲν φιλοῦσε, φιλοῦσε τὸ χῶμα ἐκεῖ πὺν εἶχαν πατήσει τὰ πόδια μου. Τοῦ εἶπα: γιατί φιλᾷς τὸ χῶμα ἐκεῖ πὺν πάτησα; — Γιατί, εἶπε, γιατί τὸ στόμα μου εἶναι ματωμένο καὶ δὲν θέλω νὰ λερώσω τὰ παπούτσια σου. — Δὲν ἤθελε νὰ λερώσῃ τὰ παπούτσια μου! — Ἐπειτα εἶπα πάλι: Μὰ γιατί μ' εὐχαριστεῖς ἀφοῦ σοῦκα κακὸ καὶ σὲ πόνεσα τόσο; — Σ' εὐχαριστῶ, εἶπε, γιατί δὲν μὲ πόνεσες περισσότερον, γιατί ἤσουν καλὸς μαζί μου καὶ δὲν μ' ἐτιμωρήσες περισσότερον. — Καλὰ, εἶπα ἔπειτα, μὰ γιατί πρὶν φώναζες κ' ἀνοίγες τὸ στόμα νὰ μὲ δαγκώσῃς; — Δὲν ἤθελα νὰ σὲ δαγκάσω, εἶπε, ἀνοίγα τὸ στόμα γιὰ νὰ σοῦ ζητήσω βοήθεια, μὰ δὲν μποροῦσα νὰ μιλήσω, κ' ἐπὺ δὲν μὲ κατάλαβες. Καὶ τότε αἰσθάνθηκα τόσο πόνο πὺν φώναξα. — Γι' αὐτὸ φώναξες; τὸν ρώτησα πάλι. — Ναί, γι' αὐτὸ!... Τὸν κύταξα τὸν τρελλόν, ἔφτυνε ἀκόμα αἷμα, κ' ὅμως ἀκόμα παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ γιὰ μένα. Τότε θυμήθηκα πὼς τὸν εἶχα ἰδῇ κ' ἄλλη φορὰ καὶ πὼς τὸν ἤξερα· ἦτον μισο-γέρος κ' εἶχε γκριζὰ μαλλιά καὶ ἄσχημα γένεια — ἦτον ὁ Μινούττας.

Ὁ Νάγκελ ἐσιώπησε. Σὰν ἓνα ῥίγος πέρασε

ἀπ' τὴν συντροφιά. Ὁ δικαστὴς κατέβασε τὰ μάτια καὶ κύταξε κάτω κάμποση ὥρα.

— Ὁ Μινούττας; αὐτὸς ἦτον; ρώτησε ἡ κυρία Στένερσεν.

— Ναί, αὐτὸς ἦτον, ἀπήντησε ὁ Νάγκελ.

— Οὐφ, μὲ κάνετε νὰ τρομάζω.

— Γὰ φαντασθῆτε ὅμως, τὸ ἥξερα! εἶπε ἡ Δάγνη Κιέλλανδ διὰ μιᾶς. Κατάλαβα πὼς ἦτον ἐκεῖνος, ἀπὸ τὴν στιγμήν ποὺ εἴπατε πὼς γονάτισε κάτω καὶ φιλοῦσε τὸ χῶμα. Σὰς βεβαιῶ, ἀμέσως τὸν κατάλαβα. Ἐτυχε νὰ μιλήσετε περισσότερο μαζί του;

— Ὁχι, τὸν εἶδα μόνο μιᾶ, δυὸ φορές... Μὰ μοῦ φαίνεται πὼς χάλασα ἐντελῶς τὸ κέρι τῆς συντροφιάς. Ἀχ, κυρία μου, εἰσθε κατάχλωμη. Θεέ μου... μὰ ἦτον μόνον ἓνα ὄνειρο!

— Μὰ ὄχι, δὲν εἶναι σωστά αὐτά! εἶπε καὶ ὁ ἱατρός. Τί διάβολο μᾶς λέτε πὼς ὁ Μινούττας... Δὲν πάει νὰ φιλᾷ ὅλες τὶς ρίζες τῆς Νορβηγίας. Γὰ δῆτε, καὶ ἡ κυρία Ἀνδρέξεν κάθεται τώρα καὶ κλαίει.

— Ἐγώ; δὲν κλαίω καθόλου, εἶπε ἐκεῖνη. Μὰ ὁμολογῶ πὼς μοῦ ἔκανε πολλὴ ἐντύπωση. Μήπως κ' ἐσὰς δὲν σὰς ἔκανε ἐντύπωση!

— Ἐμένα; φώναξε ὁ ἱατρός, καθόλου. Χά, χά, χά. Τρελλαθήκατε; Ἐλάτε, πάμε τώρα νὰ περπατήσωμε λίγο. Ἐμπρός, ὅλοι! Ἐδῶ φυσαῖ. Κρυνόεις Γιέττα;

— Ὁχι δὲν κρυνόω, ἄς μείνωμ' ἐδῶ ποὺ καθόμαστε, ἀπήντησε ἡ κυρία.

Μὰ ὁ ἱατρός ἤθελε καὶ καλὰ νὰ περπατήσουν· εἶπε πάλι πὼς ἐκεῖ φυσαῖ δυνατά, κ' ἂν οἱ ἄλλοι δὲν ἤθελαν, αὐτὸς θὰ πῆγαινε νὰ κινηθῇ λίγο.

Λοιπὸν ὁ Νάγκελ σηκώθηκε καὶ πῆγε μαζί του. Συριάνισαν λίγο στὴν προκυμαία, μερικὲς βόλτες ἀπάνω κάτω, σπρώχθηκαν μέσ' στὸν ὄχλο, κουβέντιαζαν καὶ χαιρετοῦσαν ὅσους τοὺς χαιρετοῦσαν. Πῆγαιναν ἔτσι ὡς μισὴ ὥρα, ὅταν ἡ κυρία Στένερσεν τοὺς φώναξε:

— Ἐλάτε πιά πίσω! — Ἔχετε τί κάναμε ἐνόσω λείπατε; Ἀποφασίσαμε νὰ κάνουμε αὔριο τὸ βράδυ μεγάλη διασκέδασι, σπῖτι μας. Ναί, κύριε Νάγκελ, πρέπει δίχως ἄλλο νᾶρθετε. Μὰ πρέπει καὶ νὰ ξέρετε πὼς μεγάλη διασκέδασις σ' ἐμᾶς θὰ πῆ πολὺ λίγο φαγὶ καὶ πολὺ λίγο πιτό...

— Καὶ πολὺ μεγάλος θόρυβος, τὴν διέκοψε ὁ ἱατρός μὲ ζωηρότητα. Μὰ δὲν εἶναι καὶ κακὴ ἰδέα. Πὼς τῷπαθες νὰ πῆς κἀτί τόσο ἔξυπνο; Ὁ ἱατρός εἶχε πάλι πολλὴ διάθεσι καὶ γελοῦσε μ' ὅλην του τὴν καρδιά καὶ χαίρετο γιὰ τὴν αὐριανὴν βραδυά. Καὶ νᾶρθετε νωρίς, εἶπε, καί: Μόνο νὰ μὴ τύχη νὰ μὲ φωνάξουν ἀπὸ πουθενά!

— Μὰ μπορῶ νᾶρθω μ' αὐτὰ τὰ ρούχα; ρώτησε ὁ Νάγκελ. Δὲν ἔχω ἄλλα.

Ὅλοι γέλασαν, κ' ἡ κυρία Στένερσεν εἶπε: — Μὰ ἐννοεῖται τί ἰδέα!

Στὴν ἐπιστροφὴν περπατοῦσε ὁ Νάγκελ κοντὰ στὴν Δάγνη Κιέλλανδ. Δὲν τὸ εἶχε ἐπιδιώξει νὰ πᾶν κοντὰ τῆς· εἶχε τύχει ἔτσι ἐντελῶς φυσικά· μὰ κ' ἐκεῖνη δὲν ἔκανε τίποτα γιὰ νὰ τὸ ἐμποδίσει. Εἶχε ἴσα ἴσα πῆ πὼς ἐχαίρετο γιὰ τὸ αὐριανὸ βράδυ στὸ σπῖτι τοῦ ἱατροῦ, πάντα περνοῦσαν ἐκεῖ τόσο ὥραϊα κ' εὐθυμα, ἦτον τόσο καλοὶ ἀνθρώποι καὶ ἤξεραν νὰ περιποιῶνται τοὺς ξένους των — τότε ἔξαφνα τῆς εἶπε ὁ Νάγκελ μὲ χαμηλὴ φωνή:

— Νὰ ἐλπίζω πὼς μὲ συγχωρήσατε γιὰ τὴν φροβερὴ μου ἀδιακρισία ἐκεῖνο τὸ βράδυ;

Μιλοῦσε ταραγμένως καὶ σχεδὸν ψιθυρίζοντας, κ' ἐκεῖνη ἦτον ἀναγκασμένη ν' ἀπαντήσῃ.

— Ναί, εἶπε, τώρα καταλαβαίνω καλύτερα τὸ φέροισμό σας ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Βέβαια ἐσεῖς δὲν εἰσθε σὰν ὅλους τοὺς ἄλλους.

— Σὰς εὐχαριστῶ, ψιθύρισε ἐκεῖνος. Ἀχ, ναί, σὰς εὐχαριστῶ ὅπως ποτὲ δὲν εὐχαρίστησα κανέναν στὴ ζωὴ μου! Ναί, γιατί νὰ μὴν εἶμαι σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους; Πρέπει νὰ ξέρετε, κυρία Κιέλλανδ, ὅτι ὅλην τὴν ὥρα προσπάθησα πάρα πολὺ νὰ διορθώσω καὶ νὰ διορθώσω τὴν ἐντύπωσιν ποὺ βέβαια θὰ σὰς ἔκανα ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Δὲν εἶπα μιὰ λέξι ποὺ νὰ μὴν τὴν εἶπα ἐπίτηδες γιὰ σὰς. Θὰ μὲ κατακρίνετε γι' αὐτό; Βλέπετε, εἶχα πταίσει πολὺ πρὸς ἐσὰς καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε κἀτί νὰ κάνω. Ὁμολογῶ πὼς ὅλην τὴν ἡμέρα βρισκόμουν σὲ μιὰ διάθεσι κάπως παρὰ ξενί, μὰ προσπάθησα κ' ἐπίτηδες νὰ φανῶ πολὺ χειρότερος ἀπ' ὅτι εἶμαι καὶ ὅλην τὴν ὥρα ἔκανα τὸν ἀνισόροπο. Ἦθελα πρὸ πάντων νὰ σὰς κάνω νὰ πιστέψετε πὼς εἶμαι τῷ ὄντι λίγο ἀκαταλόγιστος, πὼς εἶμαι ἀνθρώπος ποὺ κάμνω ὅλο παρὰ ξένα πράγματα. Ἐτσι ἤλπιζα πὼς πιὸ εὐκόλα θὰ μὲ συγχωρήσατε. Γι' αὐτὸ ξεφύτρωσα τὴν πιὸ ἀκατάλληλη ὥρα καὶ στὸ πιὸ ἀκατάλληλο μέρος μὲ τὰ ὄνειρά μου, εἶπα κ' ἐκεῖνην τὴν ἀνοησία μὲ τὸ κουτὶ τοῦ βιολιοῦ κ' ἐπρόδωσα ἔτσι μιὰ τρέλλα μου, ἐνῶ δὲν εἶχα καθόλου ἀνάγκη...

— Συγγνώμη! διέκοψε ἐκεῖνη βιαστικά, μὰ γιατί μοῦ τὰ λέγετε τώρα ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ χαλάτε πάλι ὅλα;

— Ὁχι, δὲν τὰ χαλῶ, τοῦλάχιστον δὲν τὸ νομίζω. Ἄν σὰς διηγηθῶ πὼς ἐκεῖνην τὴν ἡμέρα ἔξω στὸ δάσος ἀλήθεια μοῦ ἦρθε ἔτσι μιὰ ξαφνικὴ κακὴ ἰδέα καὶ γι' αὐτὸ ἔτρεχα κατόπιν σας, θὰ τὸ καταλάβετε. Ἐτσι μοῦ ἦρθε φυσικό, νὰ σὰς φοβίσω, ἐπειδὴ ἐφεύγατε. Τότε δὲν σὰς ἤξερα, βλέπετε. Μὰ ἂν τώρα σὰς πῶ πὼς εἶμαι ἀκριβῶς σὰν ὅλον τὸν κόσμον, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ καταλάβετε. Ἐγὼ σήμερα τὸ βράδυ

ἄφησα νὰ μὲ περιγελάσουν καὶ ν' ἀπορήσῃ μιὰ ὁλόκληρη συντροφιά μὲ τὸ παράξενό μου φέροισμο, μόνο γιὰ νὰ σὰς διαθέσω πιὸ καλὰ γιὰ νὰ θελήσετε νὰ μ' ἀκούσετε ὅταν θὰ ἤρχομαι νὰ σὰς ἐξηγηθῶ. Τὸ κατ' ὀρθῶς μὲ ἀκούσατε καὶ σὰς εὐχαριστῶ. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ποὺ τώρα ποὺ σὰς μίλησα, μὲ καταλαβαίνετε.

— Ὁχι, γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθεια, ἀπήντησε ἐκεῖνη, δὲν σὰς καταλαβαίνω ἐντελῶς. Μὰ δὲν πειράζει· οὔτε θὰ καθίσω νὰ τὸ πολυσκερῶ...

— Βέβαια ὄχι· τί ἀνάγκη νὰ τὸ σκέπτεσθε; Μὰ πῆτε μοῦ τὴν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ αὐριανὴ διασκέδασις ἀποφασίσθηκε γιατί ὅλοι νομίζετε πὼς εἶμαι ἓνας ἀρκετὰ ἰδιότροπος ἀνθρώπος, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ ἀπὸ μένα ἓνα σωρὸ ἀστεῖα πράγματα; Ἰσως νὰ βρεθῇτε γελασμένοι· ἴσως νᾶρθω καὶ νὰ λέγω μόνο ναὶ καὶ ὄχι· ἴσως νὰ μὴν ἔρθω καὶ καθόλου· ποιοὺς ξέρετε.

— Ὁχι, πρέπει ὠρισμένως νᾶρθετε.

— Πρέπει; ρώτησε ἐκεῖνος καὶ τὴν κύταξε.

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΜΑΙΝΤΡΟΝ

Ἡ φιλολογία καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κοινὰ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας, ἔχασαν προσωπικότητα. Ἀπέθανεν ὁ Μαυρίκιος Μαιντρὸν. Εἶχε καταστήσει τόσον δύσκολον τὴν ἀντιγραφὴν του ὡς διανοητικότης καὶ ὡς μορφὴ, ὥστε πολὺν καιρὸν ἀκόμη θ' ἀναζητῆται εἰς τὸ Παρίσι ὁ ὄρθιος αὐτός, ὑπερήφανος, καὶ ἐλαφρῶς ὀργισμένος κύριος, ὁ περιφέρων τόσον ἀξιοπρεπῶς εἰς τὴν κοσμοπόλιν τὸν ἀνδριάντα του, ὁ κατοικῶν τὴν ἱστορικὴν καρδίαν τῶν Παρισίων, τὸ νησί τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου, μέσα εἰς παλαιὸν μέγαρον καθρεπτιζόμενον εἰς τὸν Σηκουάνα. Εἶχε σφυρηλατηθῇ εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἐκεῖνο τὸ κατασκευάζον τὰς belles et curieuses figures. Ἦτο ἀπὸ τὴν πορσελάνα τοῦ Βιλλιέ-ντε-λὶλ-Αντάν.

Ἡ ἐξαφάνισις τοῦ Μαυρίκιου Μαιντρὸν ἀφίνει ὀρφανὴν μίαν σημαντικὴν πέναν μυθιστοριογράφου καὶ σημειώνει πολλὰ πένθη εἰς τὸ ἀπέραντον ἔδαφος τῆς ἐρεῦνης. Διότι ὀλίγοι ἀνθρώποι εἶχαν εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο τόσας κτήσεις, ὅσας αὐτός. Ἦτο ἐξοχος ἐντομολόγος, ἀρχαιολόγος, ἐξερευνητὴς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀφρικῆς, αὐθεντία μοναδικὴ εἰς τοὺς ὀπισθοὺς καὶ τοὺς ἱματισμοὺς τοῦ 16^{ου} αἰῶνος. Πνεῦμα καίόμενον ἀπὸ τὴν περιέργειαν, τὴν ὀξύτητα αὐτὴν μορφὴν τῆς διανοητικότητος, ὅπως τὴν ὀνομάζουν, ἔζησε ταξειδεύων, ἐκστρατεύων, καὶ εἶχε συγκεντρώσει τὰς πλέον ἀντιθέτους εἰδικό-

Ἐκεῖνη δὲν εἶπε πιά τίποτα. Ἐξακολούθησαν νὰ περπατοῦν μαζί.

— Ὅπωςδήποτε, εἶπε ὁ Νάγκελ, εἶμαι εὐτυχὴς ποὺ σὰς εἶδα σήμερα τὸ βράδυ καὶ ποὺ σὰς ἐξηγήθηκα. Ἡ ἰδέα πὼς σὰς εἶχα γίνεи ἐνοχλητικὸς μὲ τυραννοῦσε πολὺ. Καὶ πάλι σὰς εὐχαριστῶ ποὺ μὲ ἀκούσατε καὶ θὰ σὰς εὐχαριστῶ ἀκόμα χίλιες φορές ὅταν πάω στὸ ξενοδοχεῖο.

Εἶχαν φθάσει στὸν δρόμον ποὺ πῆγαινε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κ' ἐκεῖνη στάθηκε. Διὰ μιᾶς ἔσπασε στὰ γέλια καὶ εἶπε:

— Ἀλήθεια, ποτὲ δὲν εἶδα τόσο ἀστεῖο πρᾶμα!

Ἐπεῖτα περιέμενε ὥς πού νὰ φθάσουν κι' οἱ ἄλλοι ποὺ εἶχαν μείνει πίσω. Ὁ Νάγκελ ἤθελε νὰ ρωτήσῃ ἂν μποροῦσε νὰ τὴν συνοδεύσῃ ὡς στὸ σπῖτι τῆς, καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸ πῇ, ὅταν ἐκεῖνη γύρισε καὶ φώναξε τοῦ γραμματικῶ:

— Ἐλάτε! ἐλάτε! καὶ τοῦγενε μὲ τὸ χέρι γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ νᾶρθῃ πιὸ γλήγορα.

[Μεταφρασ. Τ.]

[Ἀκολουθεῖ]

ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ

τητας. Ἐμελέτησε μὲ τὸ αὐτὸ πάθος τὰ ἔντομα καὶ τοὺς γίγαντας, τὰ πτερυγία τῶν κολεοπτέρων καὶ τοὺς πολυπλόκους ὀλισμούς τῆς Ἀναγεννήσεως, τὸν σκαρβαζὸν καὶ τὸν στρατιώτην τοῦ Ἑρρίκου Δ', τὴν σταγόνα καὶ τὸν Νίγηρα, τὸ φύλλον καὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀσίας. Ὑπῆρξεν ἓνας ἥρωας τῆς ἐρεῦνης, ἐρωδιασμένος μὲ ὅλας τὰς λεπτοτητάς τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος, ἔκρινεν μὲ ἐνθουσιασμόν Ἀργοναυτοῦ, ἀλλὰ ταξειδεύων μὲ βῆμα σημειωτόν, μήπως χάσῃ τὴν ἀκρίβειαν ἢ ὁποῖα δι' αὐτὸν ἦτο θεοσεκία. Ἐγνώριζε τὰς ἀπεράντους κτήσεις τῆς ἐρεῦνης τοῦ μὲ τὸ βελόνι καὶ ἦτο ὁ ἱερεὺς καθαυτὸς τῆς ἀκριβείας. Ἡ ἐλαχίστη ποικιλία τῆς πεταλούδας καὶ ἡ πλέον ἀσήμαντος γλυφὴ ὄπλου τοῦ 16^{ου} αἰῶνος δὲν ἦσαν μυστήρια διὰ τὸν Μαιντρὸν. Ὑπὲρ τὴν θαυμαστὴν αὐτὴν μικρολογίαν ἄπλωνεν ἓνα πλατὺ πνεῦμα, ποτισμένον μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν ἡδονὴν ὅλων τῶν αἰώνων, πλεῖσαν εἰς ὅλα τὰ βιβλία, συνθετικόν, στερεόν καὶ δημιουργικόν ὅπως ἀπεδείχθη ἀπὸ τὴν φιλολογικὴν του ἐμφάνισιν.

Χάρις εἰς τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ παλαιὰ ὄπλα καὶ τὴν παλαιὰν Γαλλίαν ἔγενε μυθιστοριογράφος. Εἶχε τελειώσει τότε τὰς ἀποστολάς του εἰς Ἰνδοκίνα, Ἰνδίας, Σενεγάλην, Νέαν Γουινέα, Αἰθιοπίαν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπέστρεψε διηγούμενος μαγευτικὰ πράγματα καὶ φέρων σπανίας συλλογὰς. Εἶχεν ἐκδώσει μόνον ὀλίγα τεχνικά

βιβλία περί ἐντόμων καὶ ὄπλων, ὅταν τοῦ ἐπὶ ἡλ-
θεν ἡ ἰδέα νὰ γράψῃ μίαν ἱστορίαν ἐκτυλισσο-
μένην εἰς τὸν προσφιλέ του Γαλλικὸν αἰῶνα
ποῦ μελετοῦσε, μὲ ἥρωας φέροντας τὰ ὅπλα
ποῦ ἡγάπησε. Ἐξέδωκε τὸ πρῶτον τοῦ μυθι-
στόρημα «Le Tournoi de Vauplassant», ἕνα
ἔργον ὅπου ὑπὸ μίαν ὥραϊαν μυθιστορίαν δὲν
ὑπῆρχε καμία ἱστορικὴ πλάνη. Ὅλα, καὶ τὰ
ἐλάχιστα, ὀπλισμοὶ καὶ ἱματισμοί, ἦσαν εἰς τὴν
θέσιν των. Ἐκίρυνε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν
πρῶτον πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀλεξιάνδρου Δουμᾶ
πατρός, κατὰ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀναγκασθῇ διὰ
τὰς ἱστορικὰς ἀνακριβείας τῶν μυθιστορημάτων
του. Τὸ ἱστορικὸν μυθιστόρημα, διὰ τὸν Μαιν-
τρον, μὲ ἥρωας φέροντας τοὺς ἱματισμοὺς τὰ
ὅπλα καὶ τὰ ἥθη ἄλλης χρονολογίας, καὶ ὄχι
τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν κινοῦνται, εἶνε
μία γκάφα. Τὴν διέπραξεν ὁ Δουμᾶς. Τὴν ἀπέ-
φυγεν ὁ Μαιντρον, διὰ μεγάλων θυσιῶν, καὶ
κατέλαβεν εἰς τὸ Γαλλικὸν μυθιστόρημα μίαν
θέσιν ἥρωος, τὴν ὁποίαν σπάνιον νὰ διεκδικήσῃ
ἄλλος. Ἀπὸ τὰ πέντε μυθιστορήματα τοῦ Μαιν-
τρον ὁ «Saint-Cendre» θεωρεῖται τὸ ἀριστούρ-
γημά του. «Τὰ ἔργα του, ἔγραφε κάποιος βιο-
γράφος του, εἶνε περιπέτεια γραμμένα ἀπὸ
λεπτοτέχνην, ἀπὸ ἕνα érudit ὁ ὁποῖος εἶνε ταυ-
τοχρόνως ὀπτασιαστής, ἀπὸ παρατηρητὴν αἰσθα-
νόμενον τὴν ζωὴν ὀξύτατα, θλιβερά, παθητικὰ
καὶ ὁμως εἰρωνικά. Εἰς τὸν «Saint-Cendre»,
φαινόμενον λεπτομερείας καὶ ἀκριβείας, μᾶς
περιγράφει ἡθὴ ὀριμητικότητος, αἵματος καὶ ἡδο-
νῆς, ἀλλὰ καὶ χλιδῆς καὶ λεπτότητος. Εἰς τοὺς
ἀνθρώπους του πνέει ἀπειρος ζωὴ. Ὁ τύπος τοῦ
«Saint-Cendre» μολονότι ρωμαντικός, μᾶς ἀπο-
καλύπτει μὲ τὴν πλεον ρεαλιστικὴν σμίλην.
Ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἡ ὁποία
θὰ ἦτο πειρασμός γιὰ ἕναν ταχυγράφων ἐπιφυλ-
λίδος, ὁ Μαιντρον ἔκαμε τέλειον ἔργον τέχνης.»

Τὸν ἐγνώρισεν εἰς τὸ Καρτιέ-Λατέν, καπνί-
ζοντα τὴν μεγάλην του πίπα, παραπλεύρως τοῦ
Μωρεάς, προεδρεύοντος τῆς «Ἀκαδημίας τοῦ
Πλάτωνος» ὅπως εἶχεν εὐθύμως ὀνομασθῇ ἡ
νυκτερινὴ συνάθροισις τριάντα περίπου συγγρα-
φῶν καὶ καλλιτεχνῶν εἰς τὴν μύρα τοῦ Στεμ-
πάκ. Δυὸ φορὲς τὴν ἐβδομάδα, μία σάλα τοῦ
Στεμπάκ προωροῖτο εἰδικῶς γιὰ τὸ ταραχῶδες
αὐτὸ σενάκι, ἕνα ἀπὸ τὰ ὀλίγα ποῦ διατηροῦ-
σεν ἀκόμη τὸ Καρτιέ-Λατέν εἰς τὰ καφενεῖα
του. Ἦσαν ἐκεῖ ὁ Ζὰν Μωρεάς, ἡ προτομή του
μὲ τὸν κατάφωτον μονύελον. Ὁ Μεγιερσόν,
ἕνας ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς Ἑβραίους, πλούσιος
εἰς φιλοσοφίαν ὅσον ὁ Ρότσιλδ εἰς ἄλλα πράγ-
ματα, χημικὸς καὶ συγγραφεὺς τοῦ ὀγκώδους
φιλοσοφικοῦ βιβλίου «Identité et Réalité». Ὁ
Μπαρτανιόν, κριτικὸς τῆς Γαλλίας, πελώριος
ρουαγιαλίστ, μὲ τὶς τσέπες του βαρεῖες ἀπὸ

Λατίνους συγγραφεῖς, διαβάζων ὅπου βρεθῇ καὶ
τρώγων ὅπου βρεθῇ, Λούκουλλος διηγούμενος
τὰ πιάτα καὶ ἀποσιωπῶν τὰς σελίδας ποῦ κατε-
βρόχθισε, κρύπτων μέσα εἰς φοβερὸν σω-
ματικὸν πάχος τὸ πλεον λεπτόν καὶ ἀνθισμένον
πνεῦμα. Ὁ μουσικὸς καὶ κριτικὸς Ντουμπρέιγ,
μία μουσικὴ Γαλλικὴ λαλιὰς, πρώτης γραμμῆς
διαλεκτικότης καὶ τάκτ. Ὁ ποιητὴς Ζὰν Καρ-
ρέρ, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τρομεροῦ βιβλίου περὶ
τῶν σεισμῶν τῆς Καλαβρίας, μόνιμος συντά-
κτης τοῦ «Temps» εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ σοσια-
λιστὴς Ραποπόρ, ξανθὸς καὶ σιμὸς Γαλλορωσ-
σοβεραῖος, ἕνας ἀπὸ τοὺς μιλιτάντες τοῦ Γαλ-
λικοῦ σοσιαλισμοῦ, διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας
καὶ τερατογραφία Σωκράτους. Ὁ γελοιογράφος
Ντόξ μὲ τὴν μεγάλην πίπα καὶ τὴν σιωπὴν
τον «σάν Ὀλλανδοὺς πλοίαρχος» κατὰ τὸν Μω-
ρεάς, ὁ λογογράφος Τουλέττ, ξυπνῶν εἰς τὰς 7
τὸ βράδυ, αἰωνίως τζαναμπέτης καὶ πρωτότυπος,
ἄλλοι ἀνθρωποὶ τῶν γραμμῶν καὶ τῶν τεχνῶν.

Εἰς τὰς δέκα τὸ βράδυ ἡ θύρα ἡνοίγε καὶ
ἐφαίνετο ὁ Μωρεὺς Μαιντρον ἀφίνων ἕνα θορυ-
βῶδες bonsoir τοῦ παλαιοῦ καιροῦ... Τὸ κἀθι-
σμά του εἰς τὸν καναπέ ἦτο ὀλόκληρος ἐγκατά-
στασις. Περνοῦσαν πέντε λεπτὰ ἕως νὰ ξεσπα-
θῶσιν καὶ ν' ἀποθέσιν προσεκτικῶς εἰς τὸ τρα-
πέζι τρεῖς πίπας μέσα εἰς τρεῖς θήκας, τρία
τσιμπούκια μὲ διακοσμήσεις, μὲ φασαρίαν, cu-
lottes πρεπόντως. Ἀφίνων νὰ κρυώσῃ τὸ ἕνα,
ἀναβε τὸ ἄλλο, διέτασεν un demi! chaud!
καὶ ξαπλώνετο, μὲ τὸ κεραμιδι φαρδὺ παντα-
λόνι καὶ τὸ γελέκο του, πλατὺς καὶ εὐτυχὴς ὡς
ἐνώπιον πυρᾶς. Περὶ τὸν πρόεδρον ἐμαζεύετο
τὸ σενάκι καὶ ἄρχιζεν ἡ συζήτησις τόσο ὀριμη-
τικῇ, πολὺστροφος, διψασμένη, ὥστε ἦτο ἀδύνα-
τον ὁ Σαλανκὸν ὁ καταστηματαρχὴς νὰ διώξῃ
τὴν Ἀκαδημίαν ἀκριβῶς εἰς τὰς δύο, ὥραν γε-
νικοῦ κλεισίματος. Ἡ Ἀκαδημία ἔτραγεν ἀκόμη
δέκα λεπτὰ καὶ ὁ Σαλανκὸν κάποτε ὠδηγεῖτο
εἰς τὴν ἀστυνομίαν διὰ νὰ πληρώσῃ πρόστιμον,
τὰ ἔξοδα τῆς συζητήσεως. Αἱ νύκτες αὗται ὅπου
οἱ maîtres ὀμιλοῦσαν γιὰ μύρια πράγματα,
συνήθως ἀνάβοντες καὶ σπαθιζόμενοι, ὠθοῦν-
τες τὴν ἀπλὴν κουβέντα εἰς κορυφὴν διαλέξεως,
θὰ μᾶς μείνουν ἀλησμόνητοι, ὅπως τὰ ὥραϊα
βιβλία. Ἦσαν κῆποι χαριτολογίας, φιλοσοφικοὶ
καὶ καλλιτεχνικοὶ περίπατοι, ταξίδια διὰ μέσου
τῶν φιλολογιῶν, περιηγήσεις μέσα εἰς πράγ-
ματα μικρά, ἀπὸ τὰς ὁποίας ξαναγυρίζεις εὐτυ-
χῆς, πνευματικὰ κονσέρτα ὅπου μελωδοῦσεν ἡ
Γαλλικὴ φυλὴ, γλώσσα καὶ σκέψις. Ἀγαπημένη
καὶ σεβαστὴ συνάθροισις ἐμπρὸς εἰς τὶς μεγά-
λες πίπες τῆς μύρας, παρὰ τὸ Μπούλ-Μίς
ποῦ ἐρόχθει ἀπὸ κόσμον, γυναῖκας καὶ ἀδιαφο-
ρίαν, ἀποκαλύπτομαι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποῦ
σὲ ἀναφέρω. Βέβαια, δὲν ὑπάρχεις πλέον! Ὁ

Ζὰν Μωρεάς ἐσηκώθη ἀπὸ τὸν καναπέ ἐκεῖνον
καὶ ἔφυγε, ὁ Μωρεὺς Μαιντρον τὸν ἠκολούθησε,
δὲν θὰ ξαναγυρίσουν ποτέ.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Σαῖν-Σάντρο» ἦτο πι-
στός εἰς τὰς ἰδέας του μέχρι τοῦ νὰ λησιμονῇ
κάποτε τὴν καλωσύνην. Ἐξωγραφίσθη μίαν
νύκτα μόνος του μὲ τὴν ἐξῆς σκηνὴν. Εἴχαμε
καθῆσει περὶ τοὺς 40 εἰς ἕνα λουκούλλειον κασ-
σουλὲ (φαγητὸ γιὰ δυνατὰ στομάχια, ἐνῶ πα-
ρασκευάζονται τὰ ὑλικά του εἰς τὸ Midí, εἶδος
γκιουβερτισιοῦ ἰδικοῦ μας) καὶ ὁ συμποσιασμός
αὐτός, διαρκῶν ἐπ' ἀπειρον κατὰ τὸν Γαλλικὸν
τρόπον, βρεχόμενος ἀπὸ ἀφθονον μύρα ἤρχι-
σεν ἀπὸ τὰς 9 τὸ βράδυ χωρὶς νὰ ξεύρωμε πότε
θὰ τελειώσῃ. Δὲν ἔλειπε κανεὶς ἀπὸ τοὺς διδα-
σκάλους, δὲν ἔλειπαν οὔτε γυναῖκες. Πιάτα μὲ
σαλιάγκους καὶ ντεμὶ μύρας ἤρχοντο σωρηδόν.
Τὰ μεσάνυχτα ἦλθεν ἕνας τυφλός... Ἦτο
διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, γνωστός εἰς τὸ Καρ-
τιέ-Λατέν, μὲ τὸ ψηλὸ του καπέλλο, τὰ μαῦρα
γυαλιά του καὶ τὸ μπαστούνι του τὸ ὁποῖον τὸν
ὠδηγοῦσε σῶον διὰ μέσου τῆς πόλεως. Ὁ τυ-
φλὸς αὐτὸς ἐξοῦσε διαρκῶς μελετῶν μὲ τὰ μάτια
ἄλλον καὶ κἀμινον διαλέξεις. Ἐκάθησε παρὰ
τὸν Μαιντρον, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε διὰ πρῶτην
φορὰν καὶ παρὰ τὸν φίλον του Μωρεάς.

— Ἐχάσατε τὰ μάτια σας πρὸ πολλοῦ; Τὸν
ἠρώτησεν ὁ Μαιντρον.

— Ἀπὸ μικρὸ παιδί.

— ὦ! εἰσθε δυστυχῆς...

— Ὁ τυφλὸς ἐτινάχθη.

— Ὅχι, εἶπε, δὲν εἶμαι καθόλου δυστυχῆς!

— Σὰς εἶπα δυστυχῇ διότι σὰς λείπει αἴσθη-
σις μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐνεργοῦσατε εἰς τὴν ζωὴν.

— Νομίζετε πὼς ἦτο ἀνάγκη νὰ τὴν ἔχω;

— Μεγάλῃ.

— Ἀλλὰ πὼς ἐννοεῖτε τὴν action? Ἦμπορεῖ
νὰ κάθεται, νομίζω, κανεὶς ἐδῶ καὶ νὰ ἐκτείνῃ
τὴν ἐνέργειάν του παντοῦ.

— Χμ! Δὲν ἦμπορεῖ.

Ἐμείναμεν ἐκπληκτοὶ ὅτι ἕνας ἄνθρωπος
ἐπέμενε νὰ πείσῃ ἕνα τυφλὸν περὶ τῆς δυστυχίας
του. Ὁ τυφλὸς ἐπέμενε ὅτι δὲν εἶνε. Ἡ μονο-
μαχία, ἂν καὶ ἡσυχῇ, ἦτο τραγικὴ. Ὁ δυστυχὴς
αὐτὸς τύπος, ἕνας τυφλὸς δυνατός, ἄνθρωπος
τοῦ πνεύματος, ἐνόμιζεν ὅτι ἐφόσον ἔχει τὸ
πνεῦμα του, ὑπάρχει καὶ ζῇ μέχρι τῶν ἀκρο-
τάτων ὁρίων τῆς δράσεως. Ἀλλὰ ὁ Μαιντρον, ὁ
ὁποῖος ἐπέρασε τὴν ζωὴν του μεταξὺ τῶν πα-
λαιῶν ὄπλων, μεταξὺ τῶν πολεμιστῶν ἐνὸς πα-
λαιοῦ αἰῶνος, μέσα εἰς σελίδας τόλμης καὶ ἐνερ-
γείας, εἰς μίαν ἐποχὴν πελωρίαν, ὁ Μαιντρον
ἄλλως τε ὁ νασιοναλιστὴς, μιλιταριστὴς καὶ
βασιλόφρων εἶχεν ἄλλας ἰδέας περὶ τῆς ζωῆς.
Μίαν τυφλότητα, ἀφίνουσιν ἴσως νὰ ἐκδηλωθῇ
ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ὀμήρου, ἐμποδίζουσιν ὁμως

χίλια ἄλλα πράγματα, τὴν θεωροῦσεν ὀριστικὸν
θάνατον τῆς Πράξεως. Τὸ πνεῦμα μόνον δὲν
τοῦ ἀρκοῦσε: Καὶ ἀφοῦ ἐξετέθη μὲ τὴν λέξιν
«δυστυχῆς» πρὸς τὸν τυφλόν, τοῦ ἦτο ἀδύνα-
τον πλέον νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἠρνήθη νὰ δεχθῇ
τοὺς ἐναντίους ἰσχυρισμούς.

— Τί λέτε, Διδάσκαλε; Εἶπεν ὁ τυφλὸς πρὸς
τὸν Μωρεάς.

— Λέγω, εἶπεν ὁ Μωρεάς, ὅτι τὸ πνεῦμα
εἶνε ὅλη ἡ πράξις.

Ὁ τυφλὸς ἠὲ χαριστήθη διὰ τὴν σύντομον
ὑπεράσπισιν. Ὁ Μαιντρον ὁμως δὲν ἐπέισθη...
Μὲ μονοσυλλάβους καὶ μὲ τοὺς συνήθεις μορ-
φασμούς του ἠγωνίζετο νὰ δοξάσῃ τὴν Πρά-
ξιν, ὥς τὸ σύνολον ὅλων τῶν φησικῶν εὐτυχιῶν.

— Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔχασα οὔτε τὰ βιβλία, ἐγὼ
περνῶ τὴν ἡμέραν μου εἰς τὴν βιβλιοθήκην!
εἶπεν ὁ τυφλὸς μὲ ἀγανάκτησιν. Ἰδοὺ, κύριε, τὸ
μηχάνημα μὲ τὸ ὁποῖον γράφω χωρὶς νὰ βλέπω.
Μὲ αὐτὸ ἐδῶ, ἐνῶ διαβάξῃ ὁ ἄλλος ποῦ μὲ συνο-
δεύει, ἐγὼ σημειῶνω. Τέλος, ἐπειδὴ ἀγαπᾶτε
τοὺς ἡρωϊσμούς, ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἥρωας. Ἐγὼ
περπατῶ μόνος μου εἰς τὸ Παρίσι, μὲ ἕνα μπα-
στοῦνι, κινδυνεύων νὰ μὲ συντρίβουν ἀμάξια
καὶ αὐτοκίνητα κάθε στιγμὴν. Δὲν ὑπάρχουν
στοὺς πολέμους πολλοὶ ἥρωες σάν ἐμεῖ.

Ἦτον ἡ ὥρα ὁ τὸ πρῶτὸν ὅταν ἡ συνάθροισις
διελύθη. Ἐβγήκαμεν ἔξω καὶ εἶδαμε τὸ Παρίσι
χιονισμένον. Χιόνι φοβερὸ ἔπαφτε, ὑποκύανον
μέσα εἰς τὸ λυκόφως. Εἶδα τὸν τυφλόν, μὲ τὴν
θεομηνίαν αὐτὴν ν' ἀνεβαίνει τὸ Μπούλ-Μίς
ἐπιστρέφων εἰς τὸ σπίτι του, σκεπτόμενος ἀκόμη,
ἀγωνιζόμενος ὅχι νὰ πείσῃ πλέον, ἀλλὰ νὰ πει-
σθῇ ὁ ἴδιος ὅτι δὲν εἶνε δυστυχῆς... Ἦτο,
ἀλήθεια ἥρωας. Θέαμα ἐπιβλητικὸν καὶ τραγικόν.
Ἀλλ' ὁ Μαιντρον ἐπέστρεψε χωρὶς τύψιν. Δὲν
ἐσηνείδιζε νὰ ἔχῃ τύψεις.

Τόσον καλὰ ἐγνώριζε νὰ ξυφουλκῇ διὰ τὰς
ἰδέας του, ὥστε κάποτε ἀπέφενε κάθε συζήτη-
σιν ἐπὶ θεμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφοβεῖτο μήπως
ἡ ὀργὴ του τὸν παρασύρῃ. Τακτικὸς εἰς τὴν
συνάθροισιν ἦτο ὁ σοσιαλιστὴς Ραποπόρ. Ὁ
Μαιντρον τὸν ἐμίσει ὡς Ἑβραῖον, ἀλλὰ τὸν
ἐκτιμοῦσεν ὡς ἄνθρωπον τῆς σκέψεως. Αἱ αὐτὸ
εἶχεν ἀπαγορεύσει ἔστω καὶ μίαν λέξιν διὰ πολι-
τικὰ ζητήματα.

— Ραποπόρ, εἶπε, ὅταν ἡ κουβέντα σου πλη-
σιάζῃ εἰς τὰ πολιτικὰ νὰ τὴν σταματᾷς ἐκεῖ.
Ξεύρεις ὅτι μὲ τὴν πρῶτην λέξιν ἐπὶ τῶν ζητη-
μάτων αὐτῶν, θὰ γίνωμε ἄνω κάτω.

Ἦτο ἀληθινὴ πρόορισις καὶ θὰ ἐννοήσουν
τὴν σημασίαν τῆς οἱ γνωρίζοντες ὅτι οἱ Γάλλοι
δηρῶδησαν ὑπὸ τοῦ Δρεῦφους εἰς δύο, εἰς πῦρ
καὶ εἰς πρῶτιδα.

— Θὰ τὸ ἀποφύγω πρὸς ἀποφυγὴν ἀνατινά-
ξεως, ἀπαντοῦσε ὁ Ραποπόρ.

— Rapproport, vous êtes chic.

Καὶ ὁ Μαιντρὸν, λησιμονῶν τοὺς Ἑβραίους, ἐγένετο πάλιν γαλήνιος. Ἄλλ' ἐν ἀπουσίᾳ τῶν δὲν ἔκρινε τὸν θυμὸν του, ἓνα θυμὸν μέγαν Γάλλον νασιοναλιστοῦ. Καθὼς περνοῦσαμεν ἓνα ἀπόγειμα ἀπὸ τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων, καὶ ἐρρίξαμεν ἓνα ταχὺ βλέμμα εἰς τὸν μυριανθὴ αὐτὸν λίθον, ἐκτύπησε τὸ μπαστοῦνι του κάτω.

— Δὲν εἴμεθα γιὰ γέλια ἡμεῖς οἱ Γάλλοι, εἶπε, νὰ βλέπωμεν τοὺς Ἑβραίους ἐρχομένους κάτω ἀπὸ αὐτὸ τὸ κτίριον ἐδῶ, νὰ μᾶς διοικήσουν καὶ νὰ μᾶς διορθώσουν; Νὰ μᾶς διορθώσῃ ὁ Ραποπόρ! Ἐγεμίσαμεν Ἑβραίους, ἐπιθυμοῦντας νὰ σώσουν τὴν Γαλλίαν!

Ἐν τούτοις εἰς τὸ σενάκι συνητᾶτο τὴν ἐπομένην μετ' ἑξήκοντες Ἑβραίους, μετ' ὅσους τοὺς ὁποίους τὸν συνεφιλόνηεν ἡ φιλολογία καὶ αἱ τέχναι. Ἐθέλγετο ὅταν ὁ Ραποπόρ ἐστρεφε τὴν ὁμιλίαν εἰς διήγησιν ἀνεκδότων ἀπὸ τὴν ζωὴν του μὲν τὸν πρόφην συνεργάτην καὶ φίλον του Κλεμανσώ.

— Ἐὰν ποτὲ γίνω πρωθυπουργός, τοῦ ἔλεγεν ὁ Κλεμανσώ, θὰ σοῦ δώσω, Ραποπόρ, τὸ ὑπουργεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγεται ἡ Γκράντ-᾽Οπερά, οὕτως ὥστε νὰ ἡμπορῇς ν' ἀγαπηθῇς ἀπὸ τὶς μπαλερίνες!

Ὁ Ραποπόρ ἦτο ἀνθρωπος ἐξαιρετικῆς ἀσχημίας. Γέλια ὑπεδέχοντο τὴν διήγησιν τοῦ σαρκασμοῦ τοῦ Κλεμανσώ. Ἀλλὰ ὁ Ραποπόρ εἶπεν εἰς τὸν Γάλλον πολιτικὸν κατὰ χαριέστερον, τὸ ὁποῖον μᾶς διηγῆθη. Τὸν καιρὸν ποὺ ὁ Κλεμανσώ ἀπεσπᾶσθη ἀπὸ τοὺς καθαρὸς σοσιαλιστάς, συνητῆθη μετ' ὃν Ραποπόρ εἰς ἓνα κέντρον καὶ τοῦ προσέφερεν ἓνα ποτήρι μύρας.

— Ἐπειδὴ ἐπροδῶσατε τὰς τάξεις μας, τοῦ ἀπήντησεν ὁ Ραποπόρ, πρέπει νὰ ἐκτεθῶ μαζί σας ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον. Ἐπομένως θὰ πῶ μόνον τὸ μισό!

Εἶχαν διηγῆθαι αὐτὸ τὸ βράδυ πολλὰ ἀνεκδοτα τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ὅταν ὁ Μωρεάς, πλήξας, ἐσηκώθη ἀποτόμως.

— Ἐδῶ μιλοῦν γιὰ ὅλα τὰ πράγματα, εἶπε, ἐκτὸς τῆς φιλολογίας ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει!

Καὶ ἔφυγε, χωρὶς βέβαια ὁ θυμὸς του νὰ διαρκέσῃ πολὺ. Διὰ τὸν Μωρεάς, κάθε ὁμιλία ποὺ ἔφρευγεν ἀπὸ τὰς σφαίρας τῆς τέχνης, ἦτο ἀφόρητος πλῆξις. Γιὰ τὸν Μαιντρὸν καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο ἦτο εὐχαρίστησις. Δὲν ὑπῆρχε τίποτε ποὺ νὰ μὴν ἔχη γι' αὐτὸν ἐνδιαφέρον. Τὸ παραδοξότερον ὅλων εἶνε ὅτι ὁ Μωρεάς, ὁ μὴ θέλων νὰ ξεύρῃ ἂν ὑπάρχῃ πρόοδος εἰς τὸν κόσμον, εὐρέθη ἓνα βράδυ διαφωνῶν μετ' ὃν Μαιντρὸν διὰ τὸ αὐτοκίνητον. Τὸ εὐρίσκει λαμπρὰν καὶ χαρμόσυνον ἐφεύρεσιν, ἐνῶ ὁ Μαιντρὸν εἶχε γι' αὐτὸ τὴν μεγίστην ἀπέχθειαν. Τόση ἦτο ἡ ἡδονή του εἰς τὴν ἀναδρομικότητα, ὥστε θεω-

ροῦσε τὴν τελευταίαν αὐτὴν κραυγὴν τῆς προόδου, ὡς ἀσχημίαν. Ἐξωγραφίζετο ἐπίσης ἡ παλαιομανία του ὅταν μᾶς ἔλεγεν ὅτι οἱ ἡλεκτρικοὶ πολυέλαιοι τῆς ἐκλάμπρου εἰσόδου τῆς ᾽Οπερά, εἶνε ἀποτυχία, ἀπέναντι τῶν πολυελαίων μετὰ κηρία ποὺ τὴν ἐφώτιζαν ἄλλοτε. Καμμία πρόοδος, εἶπε, δὲν θὰ ἀντικαταστήσῃ ἐκεῖνο τὸ φῶς.

Ἦξευρε νὰ εὐθυμῇ. Ἦτο Γάλλος εἰς αὐτό. Ἀποσυρόμενος αἴφνης ἀπὸ τὸν παλαιὸν του κόσμον, ἐσπινθήριζεν, ὅλος παρόν. Ἐλεεινολογοῦσε τὸ σημερινὸν Καρτιέ-Λατέν, ὅπου ἀπέθανεν ἡ λαμπρὰ ζωὴ τῶν φοιτητῶν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐβλεπε μετ' ὀκτον τοὺς σημερινούς σπουδαστάς νὰ μένουν ἐπὶ ὥρας μετὰ ἓνα νυσταλέον καφε-κρέμ. Ἡ rue Champollion, ἡ ὁποία πρὸ 40 ἐτῶν ἦτο ρυαξ χορροῦ καὶ ποτοῦ, σήμερον εἶνε σκοτεινὸν καὶ κατάκλειστον σοκάκι τῆς Λατινικῆς συνοικίας. De profundis... Τὰς παλαιὰς piles, τὰς στήλας τῶν πιάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἤρχοντο ἄλλοτε τὰ ποτήρια τῆς μύρας, τὰς ὑπενθύμιζε μόνον ἡ δική του. Ὅταν ἐτελείωνεν ἡ συνάθροισις, ὁ Μαιντρὸν ἄφριε πελωρίαν στήλην, ἓνα πύργον πιατέλων, ὁ ὁποῖος μαζί μετ' ἑξήκοντες, σινεπλήρωνε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του. Γνώστης τῆς μουσικῆς, ὅπως καὶ ὅλων τῶν τεχνῶν, ἡλεκτροῖζετο εἰς τὸ ἐλάχιστον ἀκουσμα μουσικῆς φράσεως. Ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ὅταν ὁ Ζὰν Καρρέρ, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὰς ἐορτάς τοῦ ἱωβιλαίου τοῦ Μιστράλ, μᾶς ἐτραγουδῆσεν ἓνα βράδυ τὸν Προβηγκιανὸν ὕμνον τοῦ Μιστράλ, τὸν ὁποῖον ἔβαλλεν ὑπὸ τὰ παραθύρα τοῦ ποιητοῦ τῆς «Μιρέιγ» ὅλος ὁ λαός.

Κούπο σάντο
ε βερσάντο
βέτζι ἂ πλέ μπόρ
βέτζι α νοῦ λίζ ἐστραμπόρ!

«Ἐρε κρατῆρα, χῦσε μας ἄφθονα τοὺς ἐνθουσιασμούς...» Ὁ ὕμνος αὐτὸς τοῦ Μιστράλ, τονισμένος εἰς τὴν μουσικὴν παλαιότητος ἐκκλησιαστικοῦ ἄσματος, εἶνε ὅλος ἱερὸν μεγαλεῖον. Ἐνα βράδυ ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος μεθυσθεῖσα ὕψωσε τὰ ποτήρια καὶ τὸν ἐτραγουδῆσεν ὅλη ἐν χορῷ, ἡγουμένου τοῦ Μαιντρὸν. Ἐνας μόνον σιωποῦσε-φυσικῶς ὁ Μωρεάς. Δὲν ἀνεγνώριζεν εἰς τὴν μουσικὴν κανένα λόγον ὑπάρξεως!

Εὐρέθημεν μετ' ὃν συγγραφέα τοῦ *Saint-Saint*, τὰς 6 τὸ πρωῒ, εἰς μυστηριώδες μᾶρ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς, πίνοντες κεράσι. Εἴμεθα τρεῖς, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὸ Croissant τῆς Μονιάρτης εἰς μίαν κατάστασιν εὐθυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν πολὺ ἀγαπῶ νὰ βλέπω τοὺς σοφοὺς... Πῶς κατελήξαμεν ἐκεῖ ἀγνοῶ. Ἐνθυμοῦμαι μόνον ὅτι ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Saint-Cendreg» εἶχε προσδρεύσει τοῦ γεύματος τῆς Ἐντομολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Γαλλίας, τῆς ὁποίας ἦτο πρόε-

δρος. Εἰς τὸ μᾶρ φοροῦσεν ἀκόμη τὸ φράκο του, καὶ ὄρθιος, μετὰ τὸ ἀκτινοβόλον ψηλὸ, πελώριος, ἀρχιτεκτονημένος, κελαδοῦσεν ὅλος ἀπὸ λεπτὴν εὐθυμίαν, ἀφέλειαν, ἀγαθότητα. Ἡ γελαστὴ ὀλονυκτία ἐσφραγίσθη μετὰ μικρὸν ἐπεισόδον. Κάποιος ἐπλησίασε τὸν Μαιντρὸν.

— Παρντόν, κύριε, τοῦ εἶπε μετὰ ἄκραν εὐγένειαν, μήπως εἰσθε ὁ κ. Ντυκαγιώ;

— Ὁχι.

— Νὰ μετὰ συγχωρῆτε, ἔγινε λάθος, εἶχα νομίσαι πῶς εἰσθε ὁ κ. Ντυκαγιώ.

— Θὰ ἦμην πολὺ εὐτυχῆς ἂν ἦμην ὁ κ. Ντυκαγιώ καὶ σχεδὸν εἶμαι ἀπαρηγόρητος ποὺ ποὺ δὲν εἶμαι ὁ κ. Ντυκαγιώ.

Ὁ κύριος ἐκοκκίνησε.

— Τί δυστυχία κι' αὐτή, μᾶς εἶπεν ὁ Μαιντρὸν, εἰς ἡλικίαν 52 ἐτῶν νὰ σὲ βιάζουν νὰ ἦσαι ἄλλος!

Ἐγυρίσαμεν εἰς τὸ quai Bourbon καὶ ἀφήσαμεν τὸν συγγραφέα εἰς τὸ παλαιὸν μέγαρόν του μετὰ τὴν πλατυτάτην πόρτα καὶ τὸ ῥόπτρον τῆς. Ἐκεῖ ἐξοῦσε μετὰ τὴν σύζυγόν του, τὴν κόρην τοῦ Ἐρεντιά, ἐν μέσῳ ὅλων τῶν βιβλίων καὶ ὅλων τῶν συλλογῶν, παρὰ τὸ ρεῦμα τοῦ πλέον φιλοσόφου τῶν ποταμῶν, κλεισμένος εἰς τὸ νησί τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, εἰς τὸ ἄστυ, εἰς τὴν ἱστορικὴν καρδίαν τῆς αἰωνίας πόλεως. Καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ, μελετῶν τὸν αἰῶνα τῶν Οὐγενότων, τὸν αἰῶνα τοῦ αἵματος καὶ τῆς πνευματικῆς ἀνοίξεως, τὸν ὑψώσαντα τὸ Φον-

τανεμπλὸ τὸ Σαμπὸρ καὶ τὸ Λουβρον, τὸν δώσαντα τὸν Γκουζόν, τὸν Πιλὸν καὶ τὸν Δελόρμ, ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα τὸν ὁποῖον ὁ Βολταῖρος ὠνόμασε «χρυσομέταξον μανδύαν αἱματωμένον». Ὅπλα, ἱματισμούς, ἡθῆ, θρησκείαν καὶ τέχνην, ὅλα τὰ κόκκαλα τοῦ σκελετοῦ μᾶς ἐποχῆς, τὰ μελετοῦσε μετὰ ἀληθινὸν πάθος, καὶ ἡ τεραστία του μελέτη τὸν ἔκαμεν ἐντὸς τῆς Γαλλίας μίαν μεγάλην αὐθεντίαν. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων μυθιστορημάτων του ἐξέδωκε τὶς «Πεταλοῦδες», τὰ «Ὅπλα», τὰ «Μουσεία τῆς Ἰσπανίας», τὸ «Ἐγχειρίδιον τοῦ Φυσιολόγου» καὶ τὸ «Δένδρον τῆς Ἐπιστήμης» σατιρικὸν βιβλίον.

Εἰς τὰς φοβερὰς πλημμύρας τοῦ 1909 ὁ Σηκουάνας ὄργισμένος ἡπείλει τὸ μέγαρόν του. Ὁ Μαιντρὸν ἀτάραχος ἐπεσκέπτετο τοὺς φίλους του ἀνὰ τὸ Παρίσι μετὰ βάρκα καὶ ἐπέστρεφε τὴν νύκτα ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἀστυφυλάκων.

— Δὲν ἀνησυχεῖτε! Τὸν ἠρώτησαν.

— Τί ν' ἀνησυχῶ; Ἐὰν γκρεμισθῇ τὸ σπίτι μου καὶ ἐξαφανισθῶν αἱ συλλογαί μου καὶ τὰ βιβλία μου, θ' αὐτοκτονήσω ἀμέσως. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ζῇ κανεὶς χωρὶς αὐτά.

— Je mourrai de la vessie. Μοῦ εἶπε κάποτε.

Εἰς αὐτὸ ἡπατήθη. Ἀπέθανεν ἀπὸ φλεβίτιδα, ἀκίνητος καὶ περισφιγμένος ἐπὶ ἓνα μῆνα. Ἐφυγεν ὑπερήφανος, ὅπως ἦτο, καὶ ἐτάφη κλεισθεὶς στεγανῶς ἐντὸς τοῦ 16^{ου} αἰῶνος του, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε ζήσει.

Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΘΕΡΟΣ ΠΡΟ 60 ΕΤΩΝ

Εἶναι, νομίζω, πρᾶγμα εὐχάριστον, διδακτικὸν καὶ μελαγχολικὸν μαζί ἡ μελέτη μερικῶν παλαιῶν σελίδων τῆς περασμένης ζωῆς μᾶς πόλεως καὶ μάλιστα σελίδων, ὅπου περιγράφεται ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, ὅπου ζωγραφίζονται, ἔστω μετ' ὀλίγας καὶ ἀτελεῖς γραμμὰς, συνθῆκαι βιωτικαί, ἐπεισόδια χαρακτηριστικά, συνήθειαι καὶ τρόποι, καὶ διατυπώνονται σοφαὶ ἢ ἀσοφαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ ὅλων τούτων. Αἱ σελίδες αὗται εἶναι τὰ πιστότερα καὶ ἀληθινότερα χρονικά τῆς ζωῆς μᾶς κοινωνίας· καὶ μετὰ τὴν μελέτην των, ἐνῶ ἀπ' ἐνὸς δοκιμάζει κανεὶς τὸ παράδοξον ἐκεῖνο συναίσθημα — τὸ ἡρόεως λυπηρὸν καὶ γλυκὺ ταυτοχρόνως — τὸ ὁποῖον γεννᾷ ἡ ἀνασκόλευσις τῶν παλαιῶν πραγμάτων, ἀπ' ἑτέρου λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσῃ πόσα ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα μένουσιν διαρκῶς τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ παραλλάξουν μήτε γραμμὴν, ὥς νὰ ὑφίστανται τὴν δύναμιν τῶν νόμων τοῦ ἀταβισμού, καὶ πόσα μεταβάλλονται καθ' ὁλοκληρίαν, ἐνῶ ἴσως δὲν ἔπρεπε ν' ἀλλάξουν καθόλου.

Ἀπὸ τὰς παλαιὰς αὐτὰς σελίδας ἐρανίζομαι μερικάς διὰ τὴν ζωὴν, τὴν κίνησιν, τὰς διασκέδας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ θέρος πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν. Πῶς διήγοντο τὴν ἐποχὴν αὐτὴν οἱ καλοὶ τῶν σημερινῶν Ἀθη-

ναίων πατέρες καὶ μητέρες, οἱ παπποῦδες καὶ γιαγιάδες, ποὺ ἐπῆγιναν, πῶς ἔζων; Μᾶς τὸ λέγουσιν, μετὰ ἀρκετὴν πολλὰς χάριν, οἱ χρονολογικοὶ τοῦ περιοδικοῦ «Εὐτέρπη», οἱ κρυπτόμενοι ὑπὸ τὰ ψευδώνυμα *Γοργίας* καὶ *Εὐθύβουλος*.

Πατήσια καὶ τότε καὶ Κηφισιά καὶ... Πειραιεύς, ὡς πόλις τοῦ συρμοῦ καὶ τῶν ἐρώτων! Ἀλλ' ἂς δώσω τὸν λόγον εἰς τὸν Γοργίαν διὰ νὰ εἶπῃ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς σημερινούς τόσον εὐθυμὰ καὶ περιέργῃ πράγματα:

«Μέχρι τοῦδε ὁ μᾶλλον φοιτῶμενος, ὁ ἀριστοκρατικώτερος περίπατος, τὸ Longchamps τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ὁ πρὸς τὰ Πατήσια, ὅπου, δυστυχῶς, κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν παιανίζει τυπικῶς ἡ μουσικὴ. Εἶναι προσίτος εἰς τὰς ἀμάξας καὶ τοὺς ἵππους. Πολλὰ κυρία διαπρέπονται ἐντὸς τῶν ἀμαξῶν τούτων, ἀλλὰ πόσον εἰσέτι ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν παρισινῶν κυριῶν κατὰ τὸν ἐξευγενισμόν!

Ἐκεῖ ἡ γυνὴ καθεκαστὴν ἀπεκδύεται τὰς ἀδυναμίας τοῦ φύλου τῆς. Εὐαισθησία πλέον δὲν ὑπάρχει, σπανίως βλέπει τις λιποθυμίας ἢ

νευρισμούς, ὑπὸ τοῦ τρόμου ἢ τοῦ ἔρωτος προκαλουμένας. Ἀναλαμβάνουσαι κατ' ὀλίγον τὴν περιβολὴν τῶν ἀνδρῶν, περιβάλλονται καὶ τὸν ἀνδρικὸν χαρακτηῖρα, οὗ συστατικὰ εἶναι ἡ ἀσπασία, ἡ ἀναισθησία».

Εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον τῆς «Εὐτέρπης» ὁ αὐτὸς Γοργίας γράφει:

«Αἱ Ἀθηναῖαι, ὁ κλεινὸς οὗτος τόπος διὰ τοὺς καύσωνάς του, ἐγένετο κλεινότερος ἐφ' ἑαυτῶν οἱ κάτοικοι αὐτοῦ διεσκορπίσθησαν εἰς τὰς ἐξοχάς, ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν πόλιν τοῦ συρμιῦ καὶ τῆς ἐργολαβίας. Καὶ τοὺς μὲν σκιάζουσιν οἱ εὐθαλεῖς δένδρωνες τῆς Κηφισσίας καὶ τοῦ Ἀμαρυνσίου καὶ τὰ δροσερὰ κελία τῆς Καισαριανῆς καὶ καταψύχουσι τὰ κρυερὰ αὐτῶν ὕδατα, τοὺς δὲ ἢ μᾶλλον τὰς δὲ δροσιζοῦσι τὰ νάματα τῆς Μουνυχίας καὶ τῶν ἄλλων περιαῖκων κολπίσκων καὶ ἀκτῶν».

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος ἤλλαξαν, ὥς φαίνεται, αἱ ἐξοχικαὶ προτιμήσεις τῶν Ἀθηναίων καὶ μόνον ἢ πρὸς τὸν Πειραιᾶ ἀδόξως τῶν δὲ ἐμειώθη, διότι ὁ διάδοχος τοῦ ἀποθανόντος ἐν τῷ μεταξὺ Γοργίου χρονογράφος τῆς «Εὐτέρπης» Εὐθύβουλος γράφει:

«Ἄλλοτε εἰς τὴν Κηφισσίαν ἐξήρχετο μέρος τῆς ἐκλεκτῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας· τὸ θέρος τοῦτο τέρπονται εἰς τὴν χλόην τῶν ἐξοχῶν ἐκόντες ἄκοντες μόνον οἱ ἰδιοκτῆται. Ὁ Πειραιεὺς ἀποκατέστη περιζήτητος διὰ τὰ λουτρά του, πληθὺς δὲ κυριῶν καταβαίνουσιν ἐξ Ἀθηνῶν, ἵνα λουσιθῶσιν ὥς νύμφαι ὑπὸ τὸν ἄφρον τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπειδὴ ἐντὸς αὐτῆς βασιλεύει ἰσότης, ἀδελφότης, ὁμοιότης, καμμία ρῆξις δὲν ἔλαβε χώραν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐν Πειραιεὶ εὐρισκομένων, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν τὰ θαλάσσια γυμνάσια ἄρχονται καὶ τελειώνουσι διὰ πατάγου καὶ φωνῶν καὶ ἀλαλαγμῶν φιλικῆς συνεννοήσεως.

Ἐν Πειραιεὶ ὑπάρχει λόφος τερπνός, ἐξ οὗ φαίνονται αἱ δύο θάλασσαι ἡ τῆς Μουνυχίας καὶ τοῦ λιμένος· τὸ δένδρφυτον τοῦτο μέρος ὠνομάσθη Πάνθειον· ἐκεῖ λοιπὸν συναθροίζονται τὰς Κυριακάς καὶ μόνον τὰς Κυριακάς περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πληθὺς οὐκ ὀλίγον, ἡ δὲ μουσικὴ τοῦ πυροβολικοῦ παιανίζει διάφορα ἄσματα. Ὁ Πειραιεὺς διαφέρει τὰ μέγιστα τῆς

πρωτευούσης, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἀγαπῶσι τὴν κίνησιν, ἐνῶ οἱ Πειραιεῖς καὶ πρὸ πάντων αἱ κυρίαι τὴν ἀνάπαισιν τοῦ ἀνακλιντηρίου, μόνον δὲ τὰς ἐορτάς, παιανίζουσιν τῆς μουσικῆς, ρυθμίζουσιν αὐταὶ τὰ βήματά των πρὸς τὸ Πάνθειον, κρατοῦσαι διὰ τῆς χειρὸς τὰς λεπτὰς ἐσθῆτάς των ἀπὸ φόβου μὴ διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ γηπέδου μετρήσωσι τὴν γῆν.

Εἰς τὸν περίπατον τοῦτον, ἂν δὲν βλέπη τις ρόδα, εὐρίσκει ὅμως τὰ κρῖνα τῆς Ἑρμοῦπόλεως, τὰς ροδοδάφνας τῆς Πεντέλης, τὰ ἡλιοτρόπια, τὰ καρέφυλλα καὶ εὐκόλως σχηματίζει ἀνθοδέσμη καλλίστην.

Εἰς Ἀθήνας δὲν ὑπάρχει καμμία διασκέδασις ἢ μουσικὴ τυπικῶς παιανίζει κατὰ Κυριακὴν καὶ τὸ πλῆθος συνέρχεται τὰ νομοθετικὰ σώματα σχολάζουσι κτλ.»

Εἶναι εὐτύχημα, πού ὁ Εὐθύβουλος μαζί με τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἐπεσκόπει εἰς τὰ «Ἔργα καὶ Ἡμέραι» καὶ τὴν πολιτικὴν τοιαύτην, διότι μᾶς ἐκληροδότησε τὰς ἐξῆς θαυμασίας πληροφορίας, τόσον πολλὰς εἰς τόσον ὀλίγας γραμμὰς:

«Ὁ Ἕλλην, ὅστις φύσει γεννᾶται πολιτικός τε, διπλωμάτης καὶ οἰκονομολόγος, τὰ δὲ μεγαλετέρα ζητήματα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ λύει αὐτοσχέδιως, ἐπιθυμεῖ βεβαίως νὰ μάθῃ τί πράττει ἡ ἐξαμελὴς ὑπουργικὴ οἰκογένεια... τὰ πάντα ἐπὶ τὰ κρείττω ρυθμίζουσα, νυχθημερόν ἐν συμβουλίῳ σκέπτεται πῶς ν' ἀνακαλύψῃ χρυσὸν ὥς τῆς Αὐστραλίας ἢ ἁρμονία ἐν αὐτῇ βασιλεύει καὶ ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, συμβῇ μικρὰ σύγκρουσις, χάρις εἰς τὸν διορατικὸν νοῦν καὶ τὴν εὐφυΐαν ἐνὸς τῶν μελῶν αὐτῆς ἢ θεραπεία ὑπάρχει πρόχειρος· ἐν συμπόσιον, οἶνος καμπανίτης—καὶ τὰ μαῦρα νέφη, τὰ ἐπισκιάζοντα τὸν ὀρίζοντα διελύθησαν.

... Περὶ νομοθετικῶν σωμάτων πρέπει νὰ διμλήσῃ μέγα μέρος τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους εὐρίσκονται εἰς περιοδείαν· μετέβησαν οὗτοι εἰς τὰς ἐπαρχίας των διὰ νὰ κηρύξωσιν εἰς τοὺς λαούς, οἵτινες πῶποτε δὲν τοὺς ἐκλεξαν, ὅτι ἐξεπλήρωσαν μὲ ἀρετὴν δόσιν συνειδήσεως τὰ σοβαρὰ καθήκοντά των, ἀνακεφαλαιούμενα εἰς ἐν ΝΑΙ καὶ ἐν ΟΧΙ καὶ εἰς τὴν τακτικὴν πολιορκίαν τοῦ γενικοῦ ταμείου κτλ.»

ΗΛ. Π. Β.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Διεγερτικά

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ. — Δὲν θὰ πάρωμε τὸ ὀρεκτικὸ μας; Ἐνὰ οὖζο ἢ μία μαστίχα; Τί προτιμάτε;

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Τίποτε.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀπαρνεῖσθε λοιπὸν τὰς καλοκαιρινὰς σας συνηθείας; Καὶ ὅμως ἐλέγατε...

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ναι. Ἐλεγα, ὅτι τὸ καλοκαίρι εἶναι ἀπαραίτητον ὀλίγον οἶνονπνευμα. Ὅλαι αἱ λειτουργίαι τοῦ οργανισμοῦ μας εἶναι νωθραὶ καὶ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μίαν τεχνητὴν διεγερσιν. Τόσον ἢ πέψις, ὅσον καὶ ἡ σκέψις. Δὲν βλέπετε τί γίνεται εἰς τὰ θεορὰ κλίματα. Οἱ κάτοικοι τῶν τροπικῶν αἰσθάνονται ἰδιαιτέραν προτίμησιν πρὸς τὸ οἶνονπνευμα καὶ κάθε οὐσίαν, ἱκανὴν νὰ ἐξυπνήσῃ τὰ κοιμισμένα νευρὰ. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔλεγα. Κ' ἐτραβούσα καὶ τὸ ποτηράκι μου μεσημέρι, βράδυν.

Ὁ ΜΑΘ. — Τί συμβαίνει λοιπὸν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Συμβαίνει ἀπλούστατα, ὅτι εὐρῆκα ἄλλα διεγερτικά, ἀβλαβέστερα καὶ ἰσχυρότερα συγχρόνως, τὰ ὁποῖα καὶ σὰς συσταίνω δλοψύχως.

Ὁ ΜΑΘ. — Ποῖον εἶδος διεγερτικά;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν βλέπετε τί κρατῶ στὸ χέρι μου;

Ὁ ΜΑΘ. — Μίαν ἐφημερίδα.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν βλέπετε τί ἔχω στὴν τσέπη μου;

Ὁ ΜΑΘ. — Ἐφημερίδες πάλιν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν ἐννοεῖτε λοιπὸν;

Ὁ ΜΑΘ. — Ὅχι.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Αὐτὰ εἶναι τὰ διεγερτικά μου. Βλέπετε τὰ χονδρά, τὰ μαῦρα αὐτὰ γράμματα;

Ὁ ΜΑΘ. — Τὰ βλέπω μὲ φρίκην.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Λοιπὸν τὰ μαῦρα αὐτὰ χονδρὰ γράμματα, μόλις εἰσαχθῶν μέσα μας διὰ τῆς ὁράσεως, παθαίνουν βιοχημικῶς ὅ,τι παθαίνει τὸ σάκχαρον. Μετατρέπονται εἰς οἶνονπνευμα.

Ὁ ΜΑΘ. — Εἶναι δυνατόν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δυνατότατον. Δὲν ἔχετε, παρὰ νὰ δοκιμάσετε καὶ νὰ προσέξετε τί συμβαίνει τοιγύρω σας. Εἶσθε ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὴν ζέστην. Δὲν ἔχετε ὀρεξιν νὰ φάτε, νὰ κινηθῆτε, νὰ κάμετε τίποτε. Τὰ μέλη σας καὶ τὰ ὄργανά σας, εἶναι ὅλα παράλυτα. Παίρνετε τὴν ἐφημερίδα καὶ ἀρχίζετε νὰ διαβάσετε. Ἀμέσως αἰσθάνεσθε ἕνα κύμα αἵματος εἰς τὸ πρόσωπόν, τὰ μισόκλειστα μάτια σας ἀνοίγουν, οἱ σφυγμοὶ σας γίνονται ζωηρότεροι, αἰσθάνεσθε τὴν ἀνάγκη νὰ κινηθῆτε, νὰ περιπατήσετε, νὰ φωνάξετε. Γίνεσθε διμλητικός, εὐδιάθετος, εὐόρεκτος. Τί ἄλλο φέρνει τὸ οἶνονπνευμα εἰς τὸ στάδιον τῆς διεγέρσεως;

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀλλὰ ποῖον εἶναι ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἐφημερίδα τὸ στοιχεῖον, πού ἐνεργεῖ κατὰ τὸν παράδοξον αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ προκαλεῖ ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα, τὰ ἀνάλογα πρὸς τὰ φαινόμενα τῆς ἐνεργείας τοῦ οἶνονπνευματος;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Εἶναι τὸ σκάνδαλον, ἡ προδοσία, τὸ πολιτικὸν ἔγκλημα, αἱ καταχθόνιοι ἐνέργειαι, ἡ βία τῆς ἐπιθέσεως, ἡ ὁρμὴ τῆς ἀμύνης, τὰ ὑπερ καὶ τὰ κατὰ, ἡ ὕβρις, ἡ ἀπειλή, ἡ ἀνταπειλή, τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀλήθεια, ἀνακατωμένα ὅλα, ὑπὸ τὸ κράτος ἐπιληπτικοῦ παροξυσμοῦ.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀλλὰ ποίως ἐφημερίδας διαβάσετε κατὰ προτίμησιν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅλας, ἐκτὸς τῶν ἰσορροπημένων. Μολονότι ἀμφιβάλλω αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἂν ὑπάρχῃ πονθενά ἢ ἰσορροπία αὐτῇ.

Ὁ ΜΑΘ. — Εἶσθε συμπολιτευόμενος ἢ ἀντιπολιτευόμενος;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Αὐτὸ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν περίστασιν. Ἐγὼ ζητῶ τὸ ἀναγκαῖον μου ἀλκοόλ. Τὸ παίρνω, ὅπου τὸ εὐρίσκω καὶ τὸ εὐρίσκω παντοῦ.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὡστε δὲν εἰσέρχεσθε εἰς τὴν οὐσίαν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν εἶναι καμμία ἀνάγκη νὰ εἰσέλθω. Ὁ ἄνθρωπος πού πίνει ἕνα ποτηράκι οὖζο, δὲν ἔχει καμμίαν ἀνάγκη νὰ κάμῃ χημικὴν ἀνάλυσιν τοῦ οἶνονπνευματος, πού καταπίνει. Δὲν πολυσκοτίζεται ἂν εἶναι καθαρὸν ἢ ἀκάθαρτον, ἂν ἔχῃ ζυμέλαια ἢ δὲν ἔχῃ κτλ. Αὐτὸ κάμνω κ' ἐγώ, καὶ αὐτὸ ὑποθέτω ὅτι κάμνουν ὅλοι. Τοὺς βλέπετε ὅλους αὐτοὺς γύρω μας εἰς τὸ καφενεῖον;

Ὁ ΜΑΘ. — Τοὺς βλέπω.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Καθένας κρατεῖ ἀπὸ μίαν ἐφημερίδα στὸ χέρι του καὶ ὅλοι εὐρίσκονται εἰς εὐχάριστον διέγερσιν. Νομίζετε ὅτι ἐνδιαφέρονται ὅλοι διὰ τὰ πράγματα πού διαβάζουν ἢ ἐνδιαφέρονται κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον; Καθόλου. Δὲν εἶναι διατεθειμένοι, ὅχι μόνον τὸ αἷμα των νὰ χύσουν διὰ τὰς δέκα ὑποθέσεις, πού ἐμφανίζονται πρῶτ' καὶ βράδυν μετὰ τὴν τήβεννον τῶν μαῦρων στοιχείων, ἀλλ' οὕτε μίαν πεντάραν νὰ θυσιάσουν, πρὸς χάριν των. Μολαταῦτα εἶναι ὅλοι πεσμένοι μετὰ τὰ μούτρα ἐπάνω εἰς τὰ διάφορα ἐντυπα. Γνωρίζετε τί κάμνουν;

Ὁ ΜΑΘ. — Τί;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Παίρνουν τὸ οὖζο τους.

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν παίρνομεν κ' ἐμεῖς τὸ δικό μας;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐγὼ τὸ ἐπῆρα. Ἄν θέλετε, πάρετε ἐσείς.

Ὁ ΜΑΘ. — Δὲν παίρνετε καὶ δεύτερον; Ὅριστε μία ἐφημερίδα, πού ἔμενεν ἐλευθέρᾳ ἐπάνω στὸ τραπέζι.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐγὼ πίνω ἐν μέτρῳ. Εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀναγκαίαν μου εὐθυμίαν καὶ δὲν θέλω νὰ μεθύσω περισσότερο.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὡστε οἱ ἄλλοι, πού πίνουν διαρκῶς, διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ γίνωσι ἀλκοολικοί.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅχι μόνον τὸν διατρέχουν, ἀλλὰ καὶ ἐγείναι ἤδη. Καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ἀλκοολισμοῦ, πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι εἶναι ἐπίσης ἐπικίνδυνον, ὅπως καὶ ἄλλο. Ἐνὰ ποτηράκι πρὶν ἀπὸ κάθε γεῦμα, δύο φορές τὴν ἡμέραν εἶναι ἀρετόν. Τὸ περισσότερο ἀρχίζει νὰ γίνεται ἐπικίνδυνον. Ἐγὼ ἐπῆρα τὸ ἕνα μου. Ὅταν ἐλθῇ ἡ ὥρα θὰ πάρω καὶ τὸ ἄλλο. Ἄν θέλετε μάλιστα σὰς τὸ προσφέρω τὸ βράδυν. Ποῦ θέλετε νάνταμιώθουμε;

Ὁ ΜΑΘ. — Ἐδῶ ἀκριβῶς κατὰ τὰς ἐξ.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ σὰς περιμένω. Τὴν ὥραν αὐτὴν θὰ βγῇ τὸ παράρημα. Θὰ τὸ ρωφήξωμεν μετὰ τὴν ἡσυχίαν μας, θὰ κάμωμεν τὸν περίπατόν μας κ' ἐπειτα θὰ πᾶμε νὰ δειπνήσωμεν. Σὺμφωνοι;

Ὁ ΜΑΘ. — Σὺμφωνοί! Θὰ ἤθελα ὅμως νὰ γνωρίζω τί συμπέρασμα βγάξετε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Συμπέρασμα; Κανένα. Δὲν σὰς τὸ

είπα τόσες φορές; Ἡ μεγαλύτερα ματαιοπονία εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι νὰ βγάξη κανεὶς συμπεράσματα. Ἡ λέξις αὕτη πρέπει νὰ διαγραφῇ ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν λεξικόν!

Ὁ ΜΑΘ. — Διατί;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Διότι δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ὑπάρχη.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὡστε δὲ τύπος ματαιοπονεῖ.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν ματαιοπονεῖ καθόλου. Μᾶς κερνᾷ τὸ οὔζο μας καί, ὅπως σὰς εἶπα, τώρα τὸ καλοκαίρι αἱ νωθραὶ λειτουργοῦν τοῦ ὁργανισμοῦ μᾶς ἔχουν ἀνάγκην διεγερτικῶν.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ αὐτὸ ὅμως εἶναι ἓνα συμπέρασμα.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἴσως τὸ μόνον, ποῦ ἔχει κάποιαν σοβαρότητα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΠΡΟΧΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«Ρόδα στὸν Ἀφρό», Ρώμου Φιλύρας

Ὁ κ. Ρώμος Φιλύρας, ἂν καὶ εἶναι ὁ Βενιαμὶν τῶν νέων ποιητῶν, εἶναι γνωστὸς σχεδὸν ἀπὸ δεκαετίας δημοσιεύων ποιήματα ἀπὸ ἡλικίας 14 ἐτῶν ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι εἶναι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπροσέχθησαν καὶ διεκρίθησαν ὅχι χωρὶς λόγον, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἀρετῶν τὰς ὁποίας παρουσίαζεν εἰς τὴν ἀρχὴν παρὰ τὴν μικράν του ἡλικίαν. Τὰ πλεῖστα τῶν ποιημάτων του τούτων καὶ ἄλλα τινὰ ἀνέκδοτα συνέλεξε καὶ τὰ ἐδημοσίευσεν μὲ τὸν ὀλίγον ἀβαρὴ ὅσο καὶ θελκτικὸν τίτλον «ῥόδα στὸν ἀφρό». Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ὅτι δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνειδοποιήτους· συγχά ἔχει λεπτὴν αἴσθησιν καὶ μετέχει ἀπὸ τὸ γούστον τῶν νεωτέρων καὶ ἂν καὶ τὸ τραγοῦδι του δὲν λέγει τίποτε γενναῖον, ὅμως δίδει τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἦτο δύσκολον νὰ περιπέσῃ εἰς μεγαλοπρεπεῖς βανασότητας ἢ νὰ ἐκτροπῇ εἰς τὰς μεγαλοφαντάστους ἀκαταληψίας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ φρόρτε τῆς ἐγγωρίου μεγαλοφυΐας.

Ὡντως τὸν διακρίνει μετριοπάθεια εἰς τὰς ἐμπνεύσεις του καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκούντως ἀνακουφιστικόν. Ὅταν διαβάξῃ κανεὶς μάλιστα στίχους του σὰν αὐτοὺς π. χ.

Μοσκοβόλας τὸ ῥόδο μεσ' στὴ γλάστρα
κ' εὖ διάβαινες, αὔλη, στὰ δρομάκια
κόκκινη καὶ μεστή κ' ἀναγέλαστρα,

ὕφίσταται τὸ θέλητρον ἀληθινοῦ τραγουδιοῦ. Καὶ θὰ ὑπέθετε κανεὶς ὅτι ἤξεύρει νὰ εὐρίσκη ποῦ κρύβεται τὸ τραγοῦδι καὶ ἤξεύρει νὰ τὸ συλλαμβάνῃ καὶ νὰ τὸ παρουσιάσῃ, ὅταν διαβάξῃ τραγοῦδι του σὰν «Τὸ σπῖτι μας» καὶ σὰν τὸ «Νυφικὸ τραγοῦδι». Θὰ ἠδύνάτο πράγματι νὰ θεωρηθῇ ποιητὴς ἀξίος πάσης προσοχῆς, ἂν αὐτὸ τοῦ συνέβαινε συχνά. Ἀλλὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐρίσκονται πλέον, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν ὅτι ὁ ποιητὴς ὀφείλει νὰ παραμένῃ καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς μίαν καταστάσιν ἀκαταλογιστίας· ἐστὶ ἐγκατελείφθη εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ περιωρίσθη εἰς τὸ ὅτι τοῦ ἐκληροδοτήθη ἐκ γενετῆς.

Καὶ ἐνῶ εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν ἔγραφε τραγοῦδια ἀξία προσοχῆς, εἰς ἡλικίαν 24 ἐτῶν δὲν ἔγραψε τίποτε ἀξιολογώτερον ἢ μὲν ἀνεξέλικτος. Μὲ ἓνα ἐνθουσιασμὸν συγγινητικὸν ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἀπλοϊκὸς μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰ ξένα φράτα καὶ αὐτάρχεις· αὐτὸ εἶναι χαριτωμένον καὶ εἶναι ἓνα ποίημα σχεδόν· ἀλλ' εἰς τὴν πράξιν ἀπέτυχε· συχνά εἰς τὴν φράσιν του εἶναι μαθητῆς τοῦ κ. Σκίπη καὶ πλεῖστα ἀπὸ τὰ ποιήματά του εἶναι αὐτοσχέδια προσάμεινα νὰ ἐκφράσῃ ἀορίστους συναισθηματικὰς

καταστάσεις. Ἐτοὶ συχνὰ συσκοτίζεται ὀλίγον καὶ γράφει ποιήματα σὰν αὐτὸ:

Κ' ἡ Εὐωδία, ποῦ αὐλοπλάσσει
μοῦ εἶχε τὸν ὕπνο, σὰν σὲ τάσι
νὰ μοῦ κεράστηκε ἀλαφρὸ
ἀπὸ τὰ πέταλα, τὰ φύλλα
πλήθιο τὸ κῦμα τῆς ποῦ ἐκύλα
ἔλεα κ' ὑφάθη λίγο ἀπάνου
ἀπ' τὸ γαλήνιο μέτωπό μου
σὲ αὐλο, ἀπαλό, ἓνα πέπλο,
σὰν μὲ στημόνι ὄνειρομένο
σ' ἓνα ἀνάερο ἀργαλειό...

καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἐμμένειν ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν 14 ἐτῶν καὶ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴ μεγαλώσῃ πλέον εἰς τὸ ἔξῃς.

ΑΒΓ.

«Ἡ Μετεμψύχωσις» Θεοφίλου Βορέα. Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Μελέτης». (Ἀπρίλιος, τεύχος 4^{ον}) 1911.

ΝΕΑΝ πρωτότυπον φιλοσοφικὴν πραγματείαν ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ὡς συμβολὴν εἰς τὴν κοινωνικὴν ψυχολογίαν, ἐδημοσίευσεν πρό τινας ὁ κ. Θεόφιλος Γ. Βορέας.

Ἐν τῇ πρώτῃ μέρει ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς τὴν κοινὴν πίστιν τῶν ἀρχαίων λαῶν περὶ ζωῆς τινος πέρα τοῦ τάφου, ἐνθα αἱ ψυχαὶ δικαζόμεναι ἀποστέλλονται αἱ μὲν τῶν δικαίων καὶ εὐσεβῶν εἰς τὸν τόπον τῆς μακαριότητος, αἱ δὲ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀδίκων εἰς τὸν τόπον τῆς κολάσεως καὶ τῶν βασάνων. Καὶ συνήθως μὲν πιστεύεται, ὅτι αἱ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀδίκων ψυχαὶ δικαζόμεναι ἐν τῇ Ἄδῃ κολάζονται εἰς τὸ διηνεκές· κατ' ἄλλην δὲ τινὰ δοξασίαν αἱ ψυχαὶ μετὰ τὴν καταδίκην αὐτῶν ἐνσωματοῦνται πρὸς κάθαρσιν εἰς νέα σώματα ἀνθρώπων καὶ ζῶων, ἢ καὶ φυτῶν καὶ ἀνύχων ὄντων.

Ἐντεῦθεν προήλθεν ἡ περὶ μετεμψύχσεως δόξα, τῆς ὁποίας τὴν ἀρχὴν εὐρίσκομεν κατὰ πρῶτον παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς. Κατὰ τὴν Ἰνδικὴν μυθολογίαν καὶ αὐτὸς ὁ Βούδδας ὑπέστη μακρὰν σειρὰν μετεμψύξεων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους δὲν ἦτο ἄγνωστος ἡ ἰδέα τῆς μετεμψύχσεως κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Πλουτάρχου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσήγαγον τὸ δόγμα τῆς μετεμψύχσεως πρῶτον οἱ Ὀρφικοί, τελειότερον δὲ διετύπωσαν αὐτὸ οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι καὶ δι' ὃ Πυθαγόρας, ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Πλάτων καὶ οἱ τούτων ὁπαδοὶ νέοι Πιθαγόρειοι καὶ νέοι Πλατωνικοί. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν ὕμνησε τὴν μετεμψύχωσιν μάλιστα ὁ Πίνδαρος.

Ἐπίσης καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι λαοί, ὡς οἱ Θράκες, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἦσαν ξένοι τῆς θεωρίας τῆς μετεμψύχσεως.

Ἡ διδασκαλία τῆς ὁρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καίπερ ἀείποτε πολέμησεν τὴν περὶ μετεμψύχσεως ἰδέαν, δὲν κατόρθωσεν ὅμως νὰ ἐξαλείψῃ πᾶν ἔχνος αὐτῆς. Ὅθεν ἐμφανίζεται καὶ σήμερον ἐν παρ' ἡμῶν τε χριστιανικοῖς λαοῖς ἡ μετεμψύχωσις ὡς δεισιδαιμονία, δημώδης καὶ ἐν ταῖς παραδόσεσι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ μέρει ἐξετάζων ὁ συγγραφεὺς, πῶς ἐγεννήθη καὶ διεμορφώθη παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἡ περὶ μετεμψύχσεως δόξα, ἀναφέρει πρῶτον τὴν ἐν τοῖς παλαιοῖς μύθοις καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἀπεδύτοις λαοῖς σφαιρομένην ἀφελῇ πίστιν, ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον ζῶσιν οὐχὶ ἐν ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ, ἀλλὰ διαμένονσαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐνσωματοῦνται εἰς ἄλλους ἀνθρώπους συγγενεῖς καὶ ξένους, ἢ εἰς φυτὰ, ἢ εἰς ζῶα.

Μετὰ τῆς τοιαύτης ἀρχηγόνου πίστεως σχετίζονται

καὶ οἱ μῦθοι τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, καθ' οὓς οἱ μὲν θεοὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἀνθρώπους καὶ ζῶα, οἷον κροῦς καὶ κροκοδείλους καὶ ὄφεις καὶ ἐλέφαντας, τῶν δ' ἀνθρώπων αἱ ψυχαὶ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους ἢ εἰς ζῶα καὶ φυτὰ μετενσωματοῦνται, οἷον εἰς ἐντομα καὶ πτηνά, ἢ εἰς σκώληκας καὶ ὄφεις. Ὅτι δὲ καὶ τὰ δένδρα ἐνομίσθησαν ἐκπαλαὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐμψυχα, μαρτυρεῖ πλὴν ἄλλων καὶ ὁ περὶ τῶν Ἀμαδρυάδων μῦθος. Ἄλλοι δὲ μῦθοι παριστῶσιν, ὅτι καὶ διὰ μαγείας οἱ ἀνθρωποὶ προσκαίρως εἰς ζῶα καὶ δένδρα καὶ λίθους μεταβάλλονται, ἀποκαθιστώμενοι πάλιν μετὰ τινὰ χρόνον εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν μορφήν.

Ἡ ἀφελὴς αὕτη πίστις τῶν διαφόρων ἀρχαίων λαῶν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφετηρία εἰς τὴν γένεσιν τῆς περὶ μετεμψύχσεως δόξης. Ὅτε δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία προήχθη βαθμηδὸν καὶ ἀνεπτύχθη τὸ δίκαιον, ἐγεννήθη ἡ θεωρία, καθ' ἣν αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον ἀμείβονται ἢ τιμωροῦνται ἀναλόγως τῶν πράξεων αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Οὕτως ἐδημιουργήθησαν ὁ Ἄδης καὶ ὁ Τάρταρος, τὰ Ἥλύσια Πεδία καὶ αἱ Νῆσοι τῶν Μακάρων, ἐπεκράτησε δὲ καὶ ἡ περὶ μεταμορφώσεως καὶ μετενσωματώσεως δόξα, ὡς τιμωρία διὰ τὰ ἐν τῇ βίῃ παραπτώματα.

Περαιὼν τὴν μελέτην του ταύτην ὁ κ. Βορέας παρατηρεῖ, ὅτι «ἡ κυρίως μετεμψύχωσις εἶναι δημιουργία ἀκέρειων θεοσοφικῶν, ἀλήθεια δ' ἐν αὐτῇ οὐδεμία ὑπάρχει». Τὸ κείμενον ἐπισημαίνει μέγα πλῆθος σημειώσεων, τεκμήριον τοῦ καταπληκτικοῦ ἀριθμοῦ τῶν πηγῶν, ἅς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ συγγραφεὺς.

Τὴν πραγματείαν διακρίνει ἡ γνωστὴ τοῦ συγγραφέως πολυμάθεια καὶ ἐπιστημονικὴ μέθοδος, ἀκριβεία καὶ σαφήνεια, ὕψος δὲ γλώσσης γλαφυρὸν καὶ ἀπέριττον.

Θ. Π. Β

ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἀττικὸν Θέατρον: «Μὲ κάθε θυσία», δρᾶμα εἰς πράξεις 4 ὑπὸ Πετρούλας Ψηλορείτης.

Ἡ Ρίτα εἶναι ἀποφασισμένη νὰ παραμείνῃ σύζυγος τιμῆς, μολοντὶ δὲν εὖρε τὸ ἰδεώδες τῆς εἰς τὸν γάμον τῆς μετὰ τοῦ Στεφάνου Φωκά, τοῦ ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη μὴ ἔχοντος ἢ ἐν μόνον ὄνειρον, τὸ ὑπουργικὸν ἀξίωμα, καὶ μολοντὶ ἀγαπᾷ ἡδὴ καὶ ἀνταγαπᾶται ἀπὸ κάποιον νεανίαν. Διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐν τούτοις τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ παύσῃ ἡ καταλαλιά τοῦ κόσμου, προσπαθεῖ ν' ἀπομακρύνῃ τοῦ οἴκου τῆς τὸν πλοῦσιον ἀνάδοχόν της, ὁ ὁποῖος ἄλλως τὴν ἐκθέτει διὰ τῶν ἐπιμύσεων περιποιήσεών του. Ἀλλ' ὅμως ἀκριβῶς τότε πληροφορεῖται παρὰ τούτου τὰς ἀνθίτικας ἐπ' αὐτῆς βλέψεις του. Οὕτω δὲν τὸν ἀπομακρύνει ἀπλῶς· τὸν ἀποπέμπει. Εἰς θεῖος τῆς τὴν ἀποδοκιμάζει· διότι ἀκριβῶς ὁ σύζυγός της παρασυρθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου εἰς ματαίως δαπάνας καὶ εἰς χρηματιστικὰς ζημίας, ἔχει γίνῃ ἐλλειμματίας 50 χιλ. δρ. ὡς ταμίας κάποιου ἐργατικοῦ κέντρου, καὶ ἂν δὲν καλυφθῇ τὸ ἔλλειμμα, δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὀρκισθῇ ὡς ὑπουργός, καὶ ἂν δὲν ὀρκισθῇ αὐτὸς ὡς ὑπουργός δὲν θὰ διαδεχθῇ αὐτὸν ὁ θεῖος οὗτος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ταμίου. Δι' αὐτὸ, ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ αὕτη εἰς τὴν ἀποπομπήν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ ἀναδόχου 50 χιλ. δραχ., εἰς ὅσας ἀκριβῶς ἀνέχεται τὸ ἔλλειμμα. Ἡ σύζυγος ἐξανισταμένη στρέφεται πρὸς τὸν σύζυγον· εἰς τούτον ὁ θεῖος ἔχει παραστήσῃ ἐπὶ τὸ ἐλαφρότερον τὴν θυσίαν· «δὲν πρόκειται νὰ χάσῃ πραγματικῶς τίποτε εἰς τὴν Ρίτα· ὁ ἀνάδοχος ἀπλῶς θέλει νὰ τὸν ἀνέχεται αὕτη πλησίον της»· μολαταῦτα ἐπ' ὀλίγον ἡ σύζυγος νομίζει ὅτι εὐρίσκει παρ' αὐτῆς στήριγμα· ἐξαναίσταται πράγματι κατ' ἀρχάς καὶ αὐτὸς. Ἀλλ' ὅμως ἡ φιλοδοξία κατισχύει· πρὸ τῶν οἰκονομικῶν

τῶν κάποιου ἀντιζήλου του ὁ ὁποῖος θὰ κληθῇ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ὀρκισθῇ ὡς ὑπουργός, πρὸ τῆς ἀπειλούσης αὐτὸν πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐκμηδενίσεως, — συντετριμμένος ἠθικῶς, ἐξουθενωμένος, στέργει τὴν ρουπαρὰν ἀγοραπωλησίαν καὶ παρακινεῖ ἐπιμῶνως ὁ ἴδιος ἡδὴ τὴν Ρίταν νὰ προβῇ εἰς αὐτὴν «μὲ κάθε θυσία». Αὕτη ἐν τούτοις δὲν ἀπελτίζεται ἀκόμη· εἰς τὸν ζοφερόν κύκλον τῆς διαφθορᾶς ὁ ὁποῖος ὀλοὲν σφικτότερος τὴν πιέζει, διακρίνει ὡς ἐν ἐκστάσει διὰ μίας θυρίδος τὸ φῶς κάποιου δι' αὐτὴν θαύματος· ἔχει παρ' αὐτῇ ἐσπερίδα μεταμψεσμένων, εἶνε ἡ ἰδία μεταμψεσμένη εἰς Ἀθιγγανίδα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς τρολλῆς περὶ αὐτὴν εὐθυμίας, στρέφεται μὲ τὴν ὀρμὴν τῆς ὑστάτης ἐλπίδος πρὸς τὸν τέως πλατωνικὸν ἐραστήν καὶ προτείνει εἰς αὐτὸν νὰ φύγουν. Αὐτὸς ἀρνεῖται. Σαρκαστικῇ τότε, ἀπελπίει καὶ πείσμων, ἀλλὰ καὶ φλογερῶς πάντοτε ἀγαπῶσα τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἡδονὴν, ἀποπέμπει τὸν ἀνάξιον ἐραστήν, παραδίδει εἰς τὸν σύζυγον τὸ τίμημα τῆς αἰσχρᾶς μετὰ τοῦ ἀναδόχου συμφωνίας, εὐχομένη εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃ καὶ πρωθυπουργός καὶ στέργει τὸν πλοῦσιον ἀνάδοχον...

Κανὲν ἄλλο ἴσως θεατρικὸν ἔργον ἕως τώρα δὲν ἦλθε νὰ ἐπιβεβαιώσῃ μὲ τόσον προπετὴ ἐνέργειαν πόσον διάφορον φιλολογικὸν εἶδος εἶναι τὸ δρᾶμα, ὅσον τὸ πρῶτον αὐτὸ δραματικὸν ἔργον μᾶς εἰς τὴν στήλην αὐτὴν προκατόχου μου. Καὶ δι' αὐτὸ ὅσοι ἐμέτρουν αὐτὸ μὲ τὸ μέτρον μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐμέτρουν ἐν ἡθογραφικὸν ἢ πολιτικοκοινωνικὸν μυθιστόρημα, ὅσοι ἀνεξήτησαν τὴν πιστὴν ἀναπαράστασιν τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς, δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ σφρίγουν ὠρυγὰς διαμαρτυρίας· καὶ πλέον μονόπλευρον ἀπὸ λύκους. — ἰδίως ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐνθυμήθησαν ὑπὲρ τὸ δέον βεβαίως τὰς ὡς μὴ ὀφείλει ἀγρίας εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὴν στήλην διαθέσεις τῆς τρυφερωτάτης τῆς ἡλικίας κριτικογράφου, — δὲν ἠδυνήθησαν νὰ στρέψουν πρὸς τὴν κυρίαν ὄψιν τοῦ ἔργου, πρὸς τὴν πλήμυραν ἐκείνην τῆς σφουζούσης δραματικῆς ζωῆς καὶ τοῦ σφρίγους καὶ τῆς κινήσεως, — ἀδιάφορον ποίας ζωῆς καὶ ποίας κινήσεως —, πρὸς τὸ δρμητικόν, τὸ ἀκατάσχετον, τὸ βαδύτατον ἀνθρώπινον, τὸ δέξτατα καὶ ἐποδινώτατα γυναικεῖον δρᾶμα, τὸ ὁποῖον μετ' ὅσα καὶ ἂν ἐγράψαν, εἶνε τεχνικώτατα ἀπὸ σκηνικῆς ἀπόψεως διεσκευασμένον καὶ τὸ ὁποῖον ἔγινεν αἰτία ὥστε νὰ χειροκροτηθῇ τὸ ἔργον τῆς Πετρούλας Ψηλορείτης, τῆς εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν κυρίας Γαλατείας Καζαντζάκη, ὅσῳ ποτὲ ἴσως δὲν ἐχειροκροτήθη ἔργον ἑλληνικόν! Εἶδον οὗτοι τὰς ἄλλως τε τόσον ὀφθαλμοφανεῖς ἀλλεπαλλήλους ἀπιθανότητας τοῦ φανῶντος περιβάλλοντος, εἰς τὸ ὁποῖον περιεπλάκη ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἡ Ρίτα· τὴν τῆς τρυφερᾶς συγγραφῆς πολιτικῆν πεῖραν τῆς ὁποίας ἡ ἀφέλεια δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παραβληθῇ ἢ μόνον πρὸς τὴν τῶσφ ἀπέχουσαν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς τεραστίας καὶ ὅλως ἀκόλαστον ὀριότητα, μὲ τὴν ὁποίαν διεξάγονται ὅλοι σχεδὸν αἱ σκηναὶ τοῦ δρᾶματος· ἀλλὰ δὲν εἶδον ὅτι αὐτὸ τὸ φανῶν περιβάλλον ἔχει τὴν ὑπόστασιν, εἰς σάρκα καὶ εἰς ὄσθα καὶ εἰς ψυχὴν, ἀληθοῦς δημιουργίας, οἱ διατηροῦντες ἀκόμη τὴν ἀφελῇ προκατάληψιν, ὅτι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δημιουργοὶ εἶνε μόνος ὁ ἄνθρωπος· καὶ δὲν εἶδον ὅτι ὅταν ἐν τοιαύτῳ περιβάλλοντι ψαλιδίσῃ ἰταμῶς καὶ ἀμειλίχως τὰ ἰδανικά μᾶς γυναικὸς καὶ ὀψῇ αὐτὴν ἄκουσαν πρὸς τὴν διαφθοράν, δημιουργεῖται ἀληθὲς δρᾶμα. Δὲν εἶνε ἡρωὶς ἡ Ρίτα· βεβαίως· δὲν εἶνε ἡ ὑπερέταρα γυνὴ· δὲν εἶνε ἡ γυνὴ ἡ ὁποία βλέπουσα διαπυρρῶμένα περὶ αὐτὴν τὰ ἰδανικά της, φεύγει, ἔστω καὶ μόνη, ἵν' ἀναζητήσῃ αὐτὰ ἄλλοθι καὶ αὐτὸς αὐτοκτονεῖ ἢ καὶ παραφρονεῖ· εἶνε ὅμως βεβαίως ἡ αἰωνία γυνή, ἡ ὁποία παλαίει μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς ὅπως σῶσθι ὅτι στενωπὸς ἐθεώρησεν ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ ὡς μόνον ἰδεώδες τῆς καὶ ἡ ὁποία, ὅταν τοῦτο ἀποδεικνύεται ἄπατη

λόν, καταλαμβάνεται υπό σαρκαστικής μανίας καθ' όλων και ιδίως κατά του έαυτου της, και, βοηθούντος και του έρωτος αυτής προς την ζώνη και προς την ήδονήν του κόσμου τούτου, όρμη προς την διαφθοράν καθ' ης άγωνισθώς έως τέλους είχε παλαίσση. Δεν είχε ήρωϊς, ναί· αλλά δεν είχε άληθινή γυνή; και ιδίως δεν είχε θυμία; και δεν είχε ούτω συγκινητικώτερα και άληθινωτέρα ήρωϊς δράματος;

Τό έργον εξετελέσθη τελείως. 'Η δεσποινίς Μαρίνα Κοτοπούλη ως Ρίτα την οποίαν άγγει από της πρώτης στιγμής ο όλοεν στενούμενος κλοιός της διαφθοράς και ή οποία και όταν τέλος υποκύπη, είχε έξαλλος και άπελπις και υπερόχως σαρκαστική, ύπηρξεν άληθώς θαυμαστή· αλλά και όλος ο λοιπός θίασος εξετέλεσε χαρακτηριστικώτατα τό έργον αυτό τό όποιον ως μη όφειλεν όλίγος παρηκολούθησε κόσμος. 'Ο κ. Ν. Παπαγεωργίου ιδίως, τό μέρος του σύζυγου ήδύνατο από τοϋδε και εις τό έξης να τό έχη ως cheval de bataille. Κατά την δευτέραν παράστασιν αι τέσσαρες πράξεις συνεπύχθησαν εις τρείς, παραλειφθείσης κυρίως της έμφανίσεως των μεταμφιεσμένων, — ή οποία ήτο και αυτή μιá από τας άπιθανότητας άφου έν αϊθούση επίδοξον ύπουργού διεξήγετο ως έμφάνισις μεταμφιεσμένων φδικοϋ τινος κέντρον· έν τούτοις καλόν θά ήτο να μη παρελείπετο όριστικώς, μετατροπική εις έμφάνισιν μεταμφιεσμένων μάλλον κοσμικών· ή αντίθεσις της εϋθυμίας τούτων προς την άγωνίαν της Ρίτας άποτελεί ένα έπί πλέον παράγοντα δραματικής συγκινήσεως.

«*Ο Κινηματογράφος τοϋ 1911*». *Αττική Έπιθεώρησις εις 3 πράξεις υπό Π. Δημητρακοπούλου.*

Η διδασκαλία του «Με κάθε θυσία» ήδύνατο να υποληφθί ως οϊωνός και ως σύμβολον διά την εκλεκτήν και ήρώαν καλλιτέχνίδα οποία είχε η δεσποινίς Μαρίνα Κοτοπούλη. Έπαύαισε και ήγωνίσθη αυτή ως άλλη Ρίτα καρτερικώτατα, κατά της άμοίρου αντίληψεως του κοινού, καταντήσασα μέχρι του να βλέπη, — χωρίς εις τά εκλεκτάς τέχνης έργα τά όποια παρείχε, — σχεδόν κενόν τό θέατρόν της· από της 9 'Ιουλίου έδόθη να υποκύρη εις την σκληροτέραν δι' αυτήν άνάγκην από της ήμέρας αυτής τό πρόγραμμά της άναγγέλλει μιάν επιθεώρησιν και ο εισιτηριοδότης έξαντλεί πολύ ένωρίς όλα τά εισιτήρια. Άλλά μεταβίη να την ιδίτη πως όλη Ρίτα παίζει με την νευρικήν υπερέντασιν, της ίσχυράς έξαγγελιομένης οδύνης! Ποιον δράμα έν μιá κατά τό μάλλον ή ήττον εϋθύμω επιθεωρήσει!

Ναί, κατά τό μάλλον ή ήττον εϋθύμω! Διότι θά επαναλάβω ό,τι διευπλώθη ήδη εις την στήλην αυτήν, άν γράψω ότι οι Έλληνες εϊμεθα άνίκανοι να προκαλούμεν την άδολον εϋθυμίαν, τον άπλετον και άκανον γέλωτα! Τό πνεύμα της επιθεωρήσεως αυτής, όπου υπάρχει τοϋτο, είχε κυρίως όξέως σατυρικών και δηκτικών, — άν έξαιρέση κανείς τά τετράστιχα του παραρτηματος, — προερχόμενον από ψυχήν την οποίαν θά έλεγε τις ψυχήν πικροχόλον γεροντοκόρης. Έπί πλέον ή μάλλον βεβαίως έπί έλαττον, υπάρχουν οι σημεία τινά αυτής, εϋνυχώς τρία τέσσαρα μόνον, διά τά όποια θά έπρεπε να συστηθί, — αλλά θά τό πιστεύσετε ποτέ; — ή άνάγνωσις των πινακίδων, καθ' ός δεν πρέπει να πύη τις δημοσία, ή παραιομυθία εις τον πολύν Κάμερ της όδου Άγγέσμου, — manicure et pedicure, — και ή χρήση άκόμη φθειροκτόνου σκευασίας, άφου και περί φθειρών γίνεται λόγος, και περί τύλων, και περί πτυσμάτων άφροδώντων μάλιστα την ώραν του φραγτοϋ.

Δεν πρέπει κανείς να πιστεύη οϋτ' έπί στιγμήν από

τ' άνω ότι τό κοινόν δεν διασκεδάσει εις την επιθεώρησιν αυτήν. Τουναντίον μάλιστα και ή επιτυχία της είχε θριαμβευτική.

Αι διάφοροι εϊκόνες της παρελαύνουν πρό των Κινέζων Τεντζερέν και Καπακέν οι όποιοι άφικνούνται ως άνορθωτα δι' υποβρυχίου και υποχθονίου αεροστάτου με μύστακα αντιανεζικώτατα άνορθωμένον, ως εκ της Άνορθώσεως, και οι όποιοι άπέρχονται έν τέλει άφου εύρουν τά πάντα ήδη ένταϋθα τέλεια. Είνε δέ αι κυριώτεροι αύται εϊκόνες ο πανελλαδικής γήμης κ. Σμιτσοπούλος, τά 4 στρατιωτικά σώματα, ο Κλύδωνας, ή Φούστα Βράκα, ο Άνθοπόλεμος, ο Πίτης ή όρδινάντα, ο παρασημοφορηθείς και μη παρασημοφορηθείς λόγιος, ή έν μακαρία τη λήξει Α' Έθνοσυνέλευσις, ο Γλεντζές, — μία διεκτραγώδης εις τόνον θρηνώδη των άθηναϊκών διασκεδάσεων, — τό Λύκειον των έλληνίδων και οι έλληνικοί χοροί, ή κυρία Φ. Λούη ως καλλιπαστος Καβαλιέρη, ή κυρία Χρ. Μυράτ ως Μηχανικόν, ή κυρία Κλ. Τρυφυλάκη ως Ίπικόν, ή κυρία Γαβριηλίδη τόσφ επιτυχής ως μουσικομανής και ως Ίσδλάλ με τον Ίσδλαγάν της, όλιγώτερον επιτυχής ως Άραπίνα, και ή δεσποινίς Μ. Κοτοπούλη ως Άσπυγος Στάσις και ως Άπάχης.

Θέατρον Κυβέλης: «*Κρυφή Άγάπη*», τραγικόν ειδύλλιον εις μιάν πράξιν υπό Άργυρ. Σακελλαρίου.

ΕΙΣ τό νέον τοϋτο έργον της συγγραφείας της «Άδελφής» πρόκειται περί της κρυφής αγάπης δύο μακρυνών εξαδέλφων. 'Ο Μάριος Κρίνης, άνιη υπεργράνου, μυστηριώδους και σοβαρού χαρακτήρος, πλην άσχημος, αγαπά την κυρίαν Λίαν Λήμνου, εις την οποίαν, νεαρωτάτην και ώραιοτάτην, δεν τολμά να εκδηλώση την αγάπην του και ή οποία έλκεται από τό μυστήριον που τον περιβάλλει χωρίς να έννοη και άν τον αγαπά. Η προς αυτόν ζηλοτυπία ταύτης πείθει αφνης και τους δύο ότι ο Μάριος Κρίνης ανταγαπάται. Άκατάσχετος έπέρχεται τότε ή παρ' αυτού εκδήλωσις του πάθους του. Άλλά την εκδήλωσιν ταύτην κρυμμένος, άκούει ο σύζυγος. Έμφανίζομενος άναγγέλλει εις τον Μάριον Κρίνην ότι έπέτυχε την μετάθεσιν και προαγωγήν τούτου εις έν έν Αιγύπτω υποκατάστημα. Οϋτος προσπαθεί εις μάτην ν' άποφύγη την μετάθεσιν, — αλλά πρό της έπιμονής του συζύγου έξέρχεται και αυτοκτονεί.

Η «Κρυφή Άγάπη» την οποίαν διακρίνει ή τάσις της εξ έπιτολής διαπραγματεύσεως του θέματος ή γνωστή ήδη εις τους άκροατάς της «Άδελφής» και ή οποία δεν έχει τον τόνον της συγκινήσεως και του πάθους που έξήρε την τελευταίαν τοϋλάχιστον σκηνήν ταύτης, είχαν ήδη εκτελεσθί τον χειμώνα υπό έρασσιτεχνών έν τη αϊθούση του συγγραφέως, ή δέ υπόκρισις της κυρίας Κυβέλης Άδριανού, όσφδήποτε καλλιτεχνική και άν υπήρξε, λέγεται ότι δεν έπεσκότισε την λαμπράν έντύπωσιν την οποίαν κατέλειπε η κυρία Βασιλείδου.

«*Λέων Μαριάννης*», δράμα εις πράξεις 2 υπό Άργυρ. Δ. Σακελλαρίου.

ΚΑΤΑ την αυτήν έσπέραν έδόθη εις τό θέατρον Κυβέλης και δεύτερον έργον της αυτής συγγραφείας. 'Ο νεαρός Λέων Μαριάννης, τέκνον νοθαγέννητον, παρακαλεί θερμώς πλην εις μάτην την κυρίαν Τσάλα, τη φροντιδι της οποίας άνετράφη μακράν των Άθηνών χωρίς να γνωρίση γονείς, να τω άποκαλύψη τό μυστήριον της γεννήσεώς του. Έν τούτοις πείθεται ότι ή μητηρ του ζή, και από την συγκίνησιν και την ταραχήν της κυρίας Χαρίνη εις μιάν έσπερίδα έννοεί ότι μητηρ του είχε αυτή και προκαλεί την όμολο

γίαν της παρουσιάσων έαυτον ως καταδικασμένον από την ίατρικήν επιστήμην. Άλλ' αι διαχύσεις της άναγνωρίσεως άποκαλύπτουσι τό άπόρητον της κυρίας Χαρίνη εις τον σύζυγον της και προκαλοϋσι παρ' αυτή άγρίαν άγανάκτησιν. 'Ο Λέων θέλει να παρέμβη υπέρ της μητρός, αλλά παρακαλείται από αυτήν ν' άπομακρυνθί και ν' άναμείνη την άπόφασιν της. 'Ο σύζυγος έπιμένει εις τό διαζύγιον εις τό όποιον συναινεί και ή κυρία Χαρίνη άποχωρούσα εις τό δωμάτιόν της άφου εις μάτην έξελιπάρησε την συζυγικήν συγγνώμην. Άλλά τότε καταφθάνει έπιστολή του Λέοντος άναγγέλλουσα ότι άπέρχεται διά παντός, ο δέ σύζυγος μανθάνων ότι ή άτυχής μητηρ διατρέχει κίνδυνον θανάτου συγγέρει ίκετεύων τον ίατρον να την σώση.

Τό διπρακτον αυτό έργον πλην της σκηνής της άναγνωρίσεως μεταξύ μητρός και υιού, υπήρξεν άτυχές. Η μητρική στοργή ή άποτελοϋσα τον άξονά του δεν μακρυνέται νά δραματοποιηθί και δεν συνεκίνησε κανένα· όλα δέ τά πρόσωπα παραμένουν δι' ήμας αδιάφορα, — και κατορθούται να καταστή άσυμπαθής ο άτυχής σύζυγος, ο όποιος έπέπρωτο να έχη μιάν του αϋτην εκπληξιν έπειτα από δέκα τριών έτών συζυγικόν βίον! Έκτός πλέον άν πταιή και έδώ ο αριθμός 13.

Νέα Σκηνή: «*Τα Νέα Παναθήναια τοϋ 1911*», επιθεωρησις εις 3 πράξεις, υπό Χ. Άννίνου και Γ. Τσοκοπούλου.

ΤΑ «Νέα Παναθήναια τοϋ 1910» άπέθανον! Ζήτησαν τά «Νέα Παναθήναια τοϋ 1911»! Η Παναθηναϊκή Δυναστεία δεν εκλείπει οϋτως, αλλά και έπί μακρόν βεβαίως άκόμη δεν θά εκλείψη, έφ' όσον ο εκλεκτότερος άθηναϊκός κόσμος σύρεται άκαταμαχητός προς τά λεπτότατα άκροάματα και θεάματα της Άλυσσίδας, και έφ' όσον ή σκηνή των άθηναϊκών επιθεωρήσεων κατέχεται από μιάν μόνον φιλοδοξίαν, — πως να τά υπερβάλη. Ίδιως έφ' όσον τά μουσικώτατα όλα των νεωτέρων Άθηναίων έντρυφούν τόσον ήδονικώς εις όμοια από φωνάς παραφώνους και έφ' όσον άντέχουν και βεβαίως θ' άντέχουν εις την μουσικήν Scie, οποία είναι τό όσάν από έτος εις έτος κληρονομικόν στίγμα της Παναθηναϊκής Δυναστείας, ο διά μυριοστήν φοράν επαναλαμβανόμενος ήχος, εις τον όποιον έξαγγέλλονται τά περιφρημα τετράστιχα των «Παναθηναίων»!

Τοϋλάχιστον τό μετά ίκανής φειδούς έγκατεσπαρμένον εις την έφετερινήν επιθεώρησιν της Νέας Σκηνής πνεύμα, άν δεν είναι εκ των πλέον σπινθηροβόλων, είναι τοϋλάχιστον εκ των άνωδυνωτέρων, των μη πληγώνοντων, και κάποια σχετική όλως άβρα εϋπρέπεια, — άν έξαιρέση κανείς τον άπαίσιον τύπον του οργανωτοϋ του οικονομικου κλάδου του στρατοϋ, των ήμισυ βεβαίως λεπτόν τύπον του κουρασμένου αξιωματικου και μερικώς έστω και άπλως ύπονοούμενας άρετάς κάκεμφάτους όμοιοκαταληξίας, — διέπει όλας του τας άλλας εϊκόνες.

Υπήρχεν εποχή εις την πόλιν μας κατά την οποίαν δεν εύρίσκετο ποτέ ο άστυνομικός φρουρός εκεί όπου έπρεπε να εύρίσκεται. Η εποχή αυτή, άφότου διευδυντής της Άστυνομίας εις ο κ. Ζυμβρακάκης, παρήλθεν άνεπιστρέπτει· οι περισσότεροι περί τούτου πεπεισμένοι θά είναι οι θεαταί των «Παναθηναίων». Έν αυτοίς πανταχού παρόν είναι ο ένωμοτάρχης και μάλιστα ο αυτός ένωμοτάρχης — τον όποιον άπαντώμεν εις τό Πανελλήνιον και εις τό Ζάππειον και, άν πιστεύωμεν έν του όσμαι, και εις τον Έλαιώνα. Αυτός και ο έπαρχιώτης φουστανελάς Βασίλης Τραχανός (Λεπενιώτης και Φιλίπιδης), ίδου οι κύριοι άξονες περί τους όποιους στρέφονται όλα αι άλλαι έμφανίσεις, αι Βιενναίαι Φοιτήτριαι, οι γαλλομαθείς Εϋζωνοι, αι σαλβα-

ροφόροι Άθθίδες, τό πεισιθάνατον παιδικόν ζεύγος, και τά κακότεχνα Άνθεστήρια, ή Άρσακείας ή φεύγουσα τό έτοιμόοροπον κτίριον του Άρσακείου και ο Κουάνθης, και ή Ψυλλοδαμίστρια με τους ψύλλους της και ή Ρέα με τον Σαμάραν της — μάς έφεραν μιάν όπρη και την ένε Ρέα, πούχει τά μάτια γαλανά και την ούρα μακρέα —, και ή κυρία Φύροτ ως Έθνικόν Πανεπιστήμιον και ή τόση δά Δις Καντιώτου εις άνάτελλων άστήρ επιθεωρήσεως ως Δομπόλειον, και ή κυρία Μηλιάδου ως όρδινάντα του Έντοϋ, και ή κυρία Νίκα ως Ζαζά και Ζαμπέτα και Πεταλούδα και Άπάχαινα και ή τόσον εϋτονος και σφριγηλή και σεισμοληπτος και όλος σοκολατένια κυρία Ζ. Παρασκευοπούλου ως Άραπίνα, την οποίαν βεβαίως θά ήρχισε να φθονή ή άληθινή Άραπίνα της Άλυσσίδας!

Άθήναιοι: «*Η Πάργα*», Έθνική τραγωδία εις πράξεις 4, υπό Σπ. Περεσιάδου.

ΘΑ έπρεπε να ένδιατρίφω ειδικώς εις τό θέατρον αυτό του όποιου ο θίασος, έχων έπί κεφαλής την κυρίαν Μουστάκα και τον κ. Βενιέρη, έσχε την γενναιότητα ν' αναβιβάση έργα θεωρούμενα βαρύντατά διά τό κοινόν του νεωτέρου θεάτρου και όλος άκατανόητα διά τό κοινόν των επιθεωρήσεων, και μεταξύ αυτών τους «Αθλίους» τον «Μοντεχρηστον», αυτόν άκόμη τον «Αμλέτον» και είλκυσε και έλκυει οϋτως έν τούτοις κατά πάσαν έσπέραν τό πολυπληθέστερον των άθηναϊκών άκροατηρίων. Άλλ' ό,τι ο ζωρος μου άπαγορεύει προς τό παρόν, έλπίζω να πράξω εις προσεχές τεϋχος. όποτε θά ένδιατρίψω και εις τό «Κρυφό Σχολειό» του κ. Άλέκου Γαλανού τό όποιον διά λόγους όμως άνεξαρτήτους της θελήσεώς μου δεν ήδυνήθη άκόμη να ιδώ.

Όσον άφορρά τό νέον έργον του κ. Σπ. Περεσιάδου, τό όποιον είλκυσε πρωτοφανές διά την πυκνότητά του άκροατήριον, άποτελεί δραματοποίησιν, όχι βεβαίως εκ των ίσχυροτέρων του ποιητοϋ, της λυγράς τύχης της Πάργας. Ητο άλλως τε αυτή καθ' έαυτήν τραγική ή τύχη αυτή της ευημερούσης πόλεως ήτις εις ήμέραν κατά την οποίαν πάσα ή χριστιανόσση εορτάζει την άνάστασιν του Σωτήρος άπομένει αφνης έρρημος των τέκνων αυτής τά όποια φεύγουν έπί των πλοίων των διά να μη παραδοϋν μετ' αυτής υπό Χριστιανών εις τον ώμόν αντιπρόσωπον της Ημισελήνου και τά όποια φεύγουν μη άποκαμίνοντα μετ' έαυτών ή μόνον την κόνην των πατέρων των. Εις την τραγικήν ιστορίαν προσετέθη υπό του ποιητοϋ και ο έπαρκώς περιπετειώδης έρως μεταξύ δύο νεαρών φιλοπατριδών υπάργων ο όποιος νομίζεται προς ώραν καταστραφείς διά του θανάτου του νέου, ο όποιος άπολύγει εις την ένωσιν των αγαπωμένων, άλλ' ο όποιος είναι οϋχ ήττον πάντοτε πένθιμος άφου πρόκειται περί ενώσεως δύο άτυχών έξορίστων οϋτινες φεύγοντες φιλοϋν τό ζώμα της «Πάργας νεκράς». Τό έργον συνοδεύει κατά τινα αυτού σημεία εκλεκτά και γνησίας έλληνικής έμπνεύσεως μουσική τοϋ κ. Καλομοίρη, εξετελέσθη δέ ίκανοποιητικώς υπό ολοκληρου του θίασου και ιδία υπό του κ. και της κυρίας Μουστάκα, — των δύο αγαπωμένων, — του κ. Βενιέρη ως άρχιμανδριτου Σαμουήλ και του ύποδυομένου τον Άγγλον διοικητήν Φρ. Άδάμ, κ. Κοντογιάννη.

Κάποια υπερβάλλουσα μεγαληγορία δεν λείπει βεβαίως από την «Πάργαν», αι φλογεραί πατριωτικάί άποστροφαι είναι ίσως υπεράγαν αφθονοι και αι άποστροφαι άγανακτήσεως κατά του «ραδιοϋργου» ο όποιος εις την περίστασιν αυτήν είναι ή άπιστος Άλβιν πάν άλλο είναι ή σπάνια. Άλλ' εγράφη ποτέ παρ' ήμιν έργον πατριωτικόν έχον έν μέτρω πάντα ταϋτα; Άλλως τε αυτός οϋτος ο σκοπός ενός τοιού-

του έργου σκοπός πατριωτικής διαπαιδαγωγήσεως μάλλον ἢ καθαράς λειτουργικῆς τῆς Τέχνης, σχεδὸν δὲν τὰ ἐπιβάλλει;

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΞΗΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΕΠΙ τῆς δυσμικῆς κλιτύος τοῦ λόφου τοῦ Μουσείου πλησίον τῆς συνοικίας «Κατοικαδίκια» εὐρέθῃ τάφος ῥωμαϊκῶν χρόνων ἦτο ἐκτισμένος διὰ μικρῶν λίθων, καὶ εἶχεν ὡς κάλυμμα, μετ' ἄλλων πλακῶν καὶ μαρμάρινων ἐπιτύμβιον κιονίσκον φέροντα τὴν ἐπιγραφήν: *Ταρος Α. . . . ον Μιλῆσιος* ῥωμαϊκῶν ἐπίσης χρόνων. Ἐντὸς τοῦ τάφου εὐρέθησαν ὀλίγα μικρὰ ἀγγεῖα.

Παρὰ τὴν ΝΑ κλιτὺν τοῦ αὐτοῦ λόφου τοῦ Μουσείου, ἐνθ' ὃ Π. Κουτσούκος ἔσκαπτε ὑπόγειον τῆς οἰκοδομημένης οἰκίας του, εὗρε τὰ ἐξῆς γλυπτὰ ἐξ ἐπιτυμβίων στηλῶν.

1) Ἀνάγλυφον ἀνδρὸς φοροῦντος χιτῶνα καὶ μακρὸν ἱμάτιον· τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ προσώπου τοῦ σώματος ἐπίτηδες ἀποκεκομμένον. Ἄνω ἡ ἐπιγραφή *ἦρας* ῥωμαϊκῶν χρόνων.

2) Ἐτερον ὅμοιον ἐφθαρμένον ἀνάγλυφον γυναικὸς φέροντα τὴν ἐπιγραφήν *Ἀθηναῖς Διδύμου ἐξ Ἀθμορέων* ῥωμαϊκῶν χρόνων.

3) Κορυφή νεκρικῆς στήλης ἐν σχήματι ἀετώματος φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν *Εὐτυχίδης Ἀφροδείσιον Δαυδαλίδης*. Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

4) Δύο ἀνδρικοὶ κεφαλαί, ὧν ἡ μία πωγωνοφόρος ἡ δ' ἑτέρα νεωτέρου ἀνδρὸς ἔχοντος μόνον μικρὸν μύστακα, καὶ μία γυναικεία. Ὁ τύπος τῶν κεφαλῶν τούτων ὧν ἡ διατήρησις εἶνε λαμπρὰ καὶ ἡ τέχνη ἀρκετὰ καλὴ ἐνθυμίζει γνωστὸς τύπους βαρβάρων.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἀστρυφὸς ὅπισθεν τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κολοκυθῶν ναοῦ τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου εὐρέθη ἐν τῇ αὐτῇ τῆς οἰκίας τοῦ Π. Ζαλῶνῃ τάφος ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἐν ᾧ εὐρέθη μόνον εἰς σιδηροῦς κρικὸς καὶ ὀλίγα θραύσματα πηλίνων ἀγγείων ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἄνωθεν τοῦ τάφου ὑπῆρχε κιονίσκος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς, *[Θε]όδωρος Θεοφίλου Ἀλαίους γόνυ δὲ Παμμένον Μαραθωνίου*.

Ἐν τῷ μουσεῖῳ Πειραιῶς κατετέθη κατασχεθὲν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας τὸ ἄνω μέρος μαρμαρίνου ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου ἐπὶ τῆς ἡμικυκλικῆς κορυφῆς τούτου παρίσταται Σειρὴν παιζούσα λύραν καὶ ἐκατέρωθεν ταύτης γυνὴ γονατιστὴ θρηνηοῦσα ἐκ τῆς κυρίας παραστάσεως σφύζεται μόνον μία ἀνδρική κεφαλὴ καὶ μία γυναικεία ὀλίγον μικρότεροι φυσικοῦ μεγέθους. Τὸ ἀνάγλυφον φέρει διὰ γραμμάτων τοῦ 4ου αἰῶνος τὰς ἐπιγραφὰς

Προξενίδης Μενίππη

Ἀριστοδίκη Προξενίδου Στειριέως γυνή. Κ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΜΕ τὴν προκήρυξιν τοῦ διαγωνισμοῦ διὰ τὴν προτομὴν τοῦ Σολωμοῦ, ἡ «Ἑστία» ἔγραψε ὅτι καλότερα νὰ μὴ γίνωνται τέτοιοι ἔρανοι οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν τόσα χρόνια, διὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν ποὺ χρειάζεται, καὶ ἐκθέτουν ἄδικα τὴν φιλοτιμίαν ἐνὸς λαοῦ. Μὰ ὅταν ὁ λαὸς δείχνει ὅτι εἶναι ἀδιαφορὸς, πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὴν ἀδιαφορίαν του; Νὰ μὴν προσπαθῶμεν, καὶ ἂν πρόκειται νὰ πληρωθῇ ἡ φιλοτιμία του, νὰ τὸν ξυπνήσωμε ἀπὸ τὴν νάρκη;

ΜΑΣ γράφει φίλος μας ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν: Ἀπὸ τὸν προσεχὲ Σεπτέμβριον ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐκδοσις τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζωή». Ὁ ὁμώνυμος φιλολογικὸς σύλλογος, ποὺ τὸ ἐκδίδει, καὶ ὁ ὁποῖος ὁμολογουμένως τιμᾷ τὰ ἑλληνικὰ γράμ-

ματα ἐν Αἰγύπτῳ, κατ' ὀρθὴν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τακτικωτάτην καὶ ἀνελλιπὴ ἐκδοσίν του, ἐξασφαλίσας συγχρόνως καὶ τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν καλυτέρων λογίων μας. Τὸ πρόγραμμά του καθωρίσθη ἤδη καὶ θὰ εἶναι αὐστηρῶς λογοτεχνικόν, φιλελεύθερον εἰς τὴν σκέψιν, ἀνοικτὸν εἰς τὰς νεωτεριστικὰς ιδέας καὶ συγκεντρωτικὸν τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας τῆς πρωτοτύπου καὶ τῆς μεταφραστικῆς, τῶν δυνατοτέρων λογοτεχνῶν ἀπὸ τοὺς νέους μας καὶ τῶν μᾶλλον ἀναγνωριζομένων ἀπὸ τοὺς παλαιούς. Διὰ τὴν γενικὴν ἐπισκόπησιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς ἰδικῆς μας καὶ τῆς ξένης θ' ἀφιερώνεται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου φυλλαδίου ἓνα δλόκληρον τμήμα τοῦ περιοδικοῦ.

ΑΠΟ τὴν Κωνσταντινούπολιν:

Ἡμεῖς ἐδῶ ἔπειτα ἀπὸ χίλια κακαῖα σαχλὰ καὶ ἀμαρτήματα κατελήξαμεν εἰς τὸ νὰ διώξωμεν ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας κάθε ἔξυπνο μυαλὸ καὶ κάθε διδάσκαλον ποὺ ἔχει τὴν ἰδιοφυίαν νὰ ἐννοῇ ὀλίγον βαθύτερα τὴν ἀνέλιξιν τῆς γλώσσης καὶ τὸν ὀντισμὸν αὐτῆς. Αὐτοὶ ἔχαρακτηρίσθησαν ὡς μαλλιαροί. Καὶ ὅσοι πέρα ἀπὸ τὴν μύτη τους δὲν βλέπουν παρὰ κανόνας μόνον, αὐτοὶ ἐθωρήθησαν ὡς ἀληθινοὶ διδάσκαλοι. Νὰ ἀκούετε δὲ θεωρίας περὶ γλώσσης δεξιὰ καὶ ἀριστερά, νὰ ἐδιαβάζετε βλακείες ἐνὸς καθηγητοῦ καὶ ἀριστερά, νὰ ἐδιαβάζετε ἀπίστευτες! Πατριάρχης καὶ ἐνὸς δημοσιογράφου, ἀπίστευτες! Πατριάρχης καὶ Σύνδοδος ἐκάθησαν νὰ δογματίσουν περὶ γλώσσης, οἱ σύμβουλοι τοῦ Ἐθνους, ποὺ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι τουρκόφωνοι, ἔδωσαν ψῆφον διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ κατ' ἀρχὰς ἐσκέφθη πρὸς στιγμήν, μὰ ὑπεχώρησε, καὶ αἱ κοινότητες συνήλθον νὰ παύσουν τοὺς ὀνομασθέντας ὡς μαλλιαροὺς ἐφόρους καὶ αἱ ἐφορεῖαι ἔπαυσαν τοὺς ὑποδειχθέντας ὡς μαλλιαροὺς διδασκάλους. Τί ἀλληλοφάγωμα ἐπαγγελματικὸν, τί ἀνθρώπινα μίσση, τί ρεκλάμες ἀπὸ ἐλεεινῆς μετριότητος καὶ τί γενικὴ ἀμαρτία! Ἡ Πόλις μας μὲ τὸν Βυζαντινὸν τῆς ἀτταβισμὸν, ποὺ τὴν σέρνει, ὀπισθοδρομῶσε πενήντα χρόνια ὀπίσω στὸν σχολαστικισμόν της.

Κανεὶς δὲν θέλει νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀνέλιξιν τῆς γλώσσης, κανεὶς δὲν τὴν ἐννοεῖ, ὅταν διαβάξῃ. Οἱ ὀλίγοι ποὺ ἤρχισαν νὰ τὸ κάμουν ἔχαρακτηρίσθησαν ὡς μαλλιαροί. Ἐδῶ δημοτικὴ καὶ μαλλιαρὴ γλώσσα θεωρεῖται ἐν καὶ τὸ αὐτό. Ὅ,τι θέλεις λέγε! Αὐτὴ εἶναι ἡ διανοητικὴ κατάστασις τῆς Πόλεως!

ΤΕΛΕΓΤΑΙΩΣ ἐωρτάσθησαν τὰ ἐγκαίνια ἑτέρου ἀνδριάντος τοῦ ποιητοῦ Μιστράλ στηθέντος πλέον τούτου εἰς τὸ Σῶ, ἔξω τῶν ὁρίων τῆς Προβηγκίας, τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἐγγυτάτα τῶν Παρισίων εἰς ἐνδειξιν τοῦ παγκοσμιωτέρου ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ φήμη τοῦ ὀνόματος τοῦ Μιστράλ. Ὁ Jules Bois, ὁ ὁποῖος προΐστατο τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ ὡς ἀποστόλου τῆς ἀπλῆς ζωῆς καὶ ὡς μεγάλου τέκνου τῆς Γαλλίας. Ἰδοὺ μικρὰ ἀποσπάσματα τοῦ λόγου του:

«... Ὁ Μιστράλ ἀποδίδει εἰς τοὺς προγόνους του ὅλην τὴν τιμὴν τῆς ἐμπνεύσεώς του καὶ τὸ κάλλος τῆς δόξης του. Μοῦ ἀνέφερε τὰ τῆς οἰκογενείας του μετὰ συγκινήσεως. Ἐβεβαίωσε ποίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλει, αὐτὸς ὁ ἐνδοξος, εἰς τοὺς ἀδόξους προγόνους του. Ποίας προσπαθείας ἡ γενεὰ δὲν καταβάλλει προτοῦ καταλήξῃ εἰς ὑπέροχον ἄνθρωπον! Οὗτος ὀφείλει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ταπεινῶν· διότι δὲν εἶναι παρὰ ὁ ὑστατος καρπὸς δένδρου, τὸ ὁποῖον ἐχρειάσθη αἰῶνας προσπαθειῶν διὰ νὰ τὸν παραγάγῃ, ἡ συνισταμένη τῶν γενεῶν, αἱ ὁποῖαι βραδέως τὸν παρεσκευάσαν διὰ τῶν μυστικῶν ἀρετῶν καὶ διὰ τῶν θυσιῶν των.

«— Μία ἀτομικότης μοῦ ἔλεγεν ὁ ποιητής, δὲν ἀνήκει καθόλου εἰς τὸν ἑαυτὸν της. Ποίας ἰδιότητος δυ-

νάμεθα νὰ κολακευώμεθα ὅτι ἀπεκτήσαμεν δι' ἡμῶν τῶν ἰδίων προσώπων; Πολὺ ὀλίγες δά...»

«Ὁμιλοῦσε μὲ τρυφερότητα διὰ τὴν μητέρα του τὴν μυστικὴν, τῆς ὁποίας αἱ θελκτικαὶ δεισιδαίμονες πίστεις καὶ αἱ μυστικαὶ συγκινήσεις ἐκ τῆς φύσεως ἐπλημύρισαν τὴν καρδίαν του. Ὁνόμαζε τὸν πατέρα του κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωπον δίκαιον, ὁ ὁποῖος συνεκέντρωνε μέσα του, τὴν ἐργατικὴν καὶ ὁρεβώδη ψυχὴν τοῦ τόπου, μὲ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν γῆν, τὴν εἰρηνικὴν καρδίαν καὶ τὸν ἥσουον θάνατον ἀπέθανεν ἐρωτῶντας τί καιρὸν ἔκαμνε... Καὶ καθὼς τοῦ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἔβρεχε:

«— Εἶναι καλὸς καιρὸς διὰ τὰ σαργὰ, ἀνεστέναξε. Καὶ ἀπέθανε.»

«Ὅταν ἀναχωροῦσα ἀπὸ τὴν Μαγιάν μὲ συνώδευσε τὴν νύκτα· καὶ εἰς τὴν πλατείαν μοῦ ὠμίλησε διὰ τὸν τόπον ποὺ τόσον ἀγαπᾷ. Ἄνθρωποι τινες, μοῦ εἶπε, δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ περιέλθουν τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸν ἐννοήσουν καὶ νὰ τὸν γνωρίσουν· ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ὥθησιν νὰ ἐγκύβουν εἰς τὸ ἔδαφος τῶν προγόνων των μεγαλοποιοῦνται καὶ ἐξυψώνονται. Μέσα τους περνᾷ ἡ πνοὴ τοῦ γενεθλίου ἐδάφους, ἡ ψυχὴ τοῦ τόπου ὁλόκληρος. Καθιερῶνται ἐπὶ τῆς ἔδρας των, μπροστὰ εἰς ἐξοχὴν πόρτα, ἀκούουν τὰς ἐκμυστηρεύσεις τῆς πατρὸς, καὶ τὴν μυστηριώδη φωνὴν τοῦ πλανήτου, ἡ ὁποία τοὺς ὑπαγορεύει τὴν ἀγάπην, τὴν ἀπλότητα, τὸ θάρρος, τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα τους.»

ΑΒΓ.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ

5 *Ἰουλίον*.— Οἱ θρησκευτικοὶ ἀρχιερεῖς τῶν διαφόρων ἐθνότητων μετὰ τὸ γνωστὸν ταυτόσημον τακρίριον τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον εἰς τὴν Πύλιν ἀπεφασίσθη νὰ προσκληθῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας εἰς κοινήν σύσκεψιν διὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸν ζήτημα.— Ἡ Τουρκία ἀπεφάσισε τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρομοῦ τῶν Ἑλλήνων-τουρκικῶν συνόρων.— Αἱ Δυνάμεις ἀπεφάσισαν νὰ ἐπέμβουν παρὰ τὴ Πύλιν διὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἀλβανίας, φοβοῦμενα γενικὸν πόλεμον ἐν τῷ Αἴμῳ.

6 *Ἰουλίον*.— Ἡ Πύλιν ὡς ἐκ τῆς ἐπιδεινωθείσης καταστάσεως ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἀπεφάσισεν ὅπως διορίσῃ ξένους διοικητὰς τῆς Μακεδονικῆς χωροφυλακῆς.— Περὶ τοὺς 50 ἑνοπλοὶ συνεκέντρώθησαν εἰς τὸν Μυλοποτάμον τῆς Κρήτης μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκβιάσουν τὴν ταχέαν λύσιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος.

9 *Ἰουλίον*.— Τὸ κίνημα τοῦ Μυλοποτάμου ἔληξε διαλυθέντων τῶν ἐνόπλων.— Ἀπεφασίσθησαν προσεχὴ γενικὰ γυμνάσια τοῦ ἡμετέρου Ναυτικοῦ.— Ἡ Τουρκία αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ ὑποχωρήσῃ ἀποδεχομένη τὰ αἰτήματα τῶν Ἀλβανῶν.

10 *Ἰουλίον*.— Ὁ ἐκπαιτὸς Σάχης τῆς Περσίας ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῆς Ρωσσίας εἰσέβαλεν μετὰ πλήθους ἐνόπλων εἰς τὸ Περσικὸν ἔδαφος.— Αἱ ἐχθροπραξίαι ἐν Ἀλβανίᾳ μεταξὺ στρατοῦ καὶ ἐπαναστατῶν ἐξακολοῦν.

12 *Ἰουλίον*.— Ἡ Τουρκικὴ ἀστυνομία συλλαβοῦσα τὸν Προξενικὸν ὑπάλληλον Κοντογιάννην ὑπέβαλεν αὐτὸν εἰς βασανιστήρια ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπώλεε λαχεῖα τοῦ στόλου.— Φοβερά πυρκαϊὰ ἐξερράγη εἰς τὴν Σταμπουλ ἀποτεφρώσασα πλέον τῶν 4.000 οἰκίων θεωρουμένη ἔργον τῶν ἀντιδραστικῶν.— Αἱ ἐργασίαι τῆς Βουλῆς ἐπερατώθησαν καὶ ἐκηρύχθη ἡ λήξις τῆς συνόδου.

13 *Ἰουλίον*.— Αἱ ἐπὶ τοῦ Μαροκινῶ ζήτηματος διαπραγματεύσεις μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας διεκόπησαν ἀποτόμως ἐπελθούσης ἀσυμφωνίας. ἡ κατάστασις γεννᾷ πανικὸν καὶ φόβους μεγάλων περιπλοκῶν.

14 *Ἰουλίον*.— Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἐπείσοδιον διὰ τὸν Κοντογιάννην περιπλέκεται τῆς

Τουρκίας ἀρνούμενης νὰ δώσῃ τὴν ζητηθεῖσαν ἱκανοποίησιν.

15 *Ἰουλίον*.— Νέα διακοίνωσις ἐπεδόθη εἰς τὴν Πύλιν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Κοντογιάννη.— Ὁ ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων ἐν Τουρκίᾳ προέβη εἰς θρασυτάτας δηλώσεις ἐνώπιον τοῦ Ἀρμενίου Πατριάρχου διακηρύξας ὅτι τὰ προνόμια τῶν ἐθνοτήτων θὰ περιοποῦν.

16 *Ἰουλίον*.— Σχετικὴ γαλήνη ἐπῆλθε πάλιν εἰς τὰ διεθνῆ πράγματα ἐπαναληφθεῖσαν τῶν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας διαπραγματεύσεων διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Μαρόκου.

18 *Ἰουλίον*.— Ἡ Πύλιν ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἀγοράσῃ 18 παλαιὰ ἀγγλικά πολεμικά, δι' ὃ ἀπεφασίσθη ἡ συναγὼς νέου δανείου ἐκ 36 ἑκατομ. λιρῶν.— Ἐπίκειται ἡ λύσις τοῦ ἀλβανικοῦ ζητήματος, τῆς Τουρκίας δεικνυμένης ὑποχωρητικῆς.— Ἡ ἐπαναστάσις τοῦ Ἀσσίρ ἐκπνέει, κατατροπωθέντων τῶν Ἀράβων ἐπαναστατῶν.

19 *Ἰουλίον*.— Ὁ Κοντογιάννης παραπέμπεται εἰς δίκην ἐνώπιον τοῦ Στρατοδικείου κατηγορούμενος ἐπὶ διαδόσει ψευδῶν εἰδήσεων θιγουσῶν τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ τουρκικοῦ κράτους.— Οἱ Ἀλβανοὶ φύλαρχοι δεικνύονται συμβιβαστικοί.— Κατηρτίσθη ἀνακριτικὸν Συμβούλιον ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς ἑξοχῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου παραπέμπεται ὁ πλωτάρχης κ. Τσουκαλᾶς μὲ τὸ ἐρώτημα ἂν πρέπη νὰ ἀποταχθῇ ὡς προβαλὼν εἰς ἀνυποστάτους κατηγορίας διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν.

20 *Ἰουλίον*.— Ἡ κατάστασις ἐν Ἀλβανίᾳ ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς καὶ ἤρχισε ἀθρόα ἡ ἐπιστροφή τῶν προσφύγων.— Ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ψήφισμα τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἡπείρου πρὸς τὴν Πύλιν δι' οὗ ἐκφράζονται ὅτι αἱ βλέψεις τῶν Ἑλλήνων τῆς Αὐτοκρατορίας συμπίπτουσιν πρὸς τὰς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔθνους ἐφ' ὅσον δὲν προσλαμβάνουν χαρακτηρισμὸν ἀπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ ἐφ' ὅσον τείνουν πρὸς ἐξασφάλισιν ἴσων πολιτικῶν δικαιωμάτων εἰς τὰς ἐν Τουρκίᾳ ἐθνότητας.

ΑΒΓ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατὰ τοὺς θερινὸς μῆνας *Ἰούλιον*, *Ἰούλιον*, *Αὐγουστον* καὶ *Σεπτέμβριον* τὰ *«Παναθήναια»* ἐκδίδονται εἰς τὸ τέλος μόνον τοῦ μηνὸς εἰς τεύχη διπλά.

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκρισίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τῶν ἄλλων ἀπλῶς ἀγγέλλεται ἡ ἐκδοσις.

Ἡ βυζαντινὴ εἰκὼν τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν εἰς τὴν σελ. 207, ἐξετέθη εἰς κοινὴν θέαν ἀπὸ 1 Μαρτίου 1911 εἰς τὸν Αὐτοκρατορικὸν Ὁθσαυρὸν τῆς Βιέννης. Ὁ πρίγκιψ Johann Georg ἀνάγει τὸ ἔργον εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ 17ου αἰῶνος.

Ἀπέθανε ὁ διεθυντής τῶν «Καιρῶν» Πέτρος Κανελλίδης.— Οἱ «Καιροὶ» θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐκδίδονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχισυντάκτου τῶν κ. Σπύρου Νικολοπούλου.

Ἐργαζήν ὅτι ἡ χίρα τοῦ Ἀγγλοῦ ζωγράφου Οὐάις κατὰ παρακίνησιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀνδρεάδου ἐδωρήθη εἰς τὴν Παναθηναίαν Ἀθηνῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Χαρίλαου Τρικούπη, ἔργον τοῦ συζύγου της.

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδεως ἐσχίσθη διὰ τὴν ἑξῆς: Πρόεδρος ὁ μέχρι τοῦδε Γεν. Ἐπιθεωρητὴς τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως κ. Γ. Παπασωτηρίου, μέλη δὲ οἱ κ. κ. Α. Τραυλάντωνης, πρῶν γυμνασιάρχης Αἰγίου, Μπροντώνας, πρῶν Γεν.

Ἐπιθεωρητὴς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ σχολείων, Γ. Οἰκονόμου, Ι. Βαχαβιόλας καὶ Χ. Οἰκονόμου, πρῶτην Ἐπιθεωρηταὶ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς τὴν κενωθεῖσαν διὰ τοῦ νέου διορισμοῦ τοῦ κ. Γ. Παπασωτηρίου θέσιν Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, διορίσθη ὁ τμηματάρχης τοῦ ἰδίου Ὑπουργείου κ. Ἰω. Ἰωαννίδης, ἀναλαμβάνων καὶ τὸ τμήμα τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ πού ἐξελέγη μετ' ἄλλων τὸν κ. Μπακόπουλον καὶ εἰσηγητὴν τὸν κ. Λαγοπάτην διὰ νὰ κάμῃ ἀνακρίσεις ἀν' οἱ δημοτικισταὶ εἶναι προδότη καὶ πωλημένοι, διατὶ ἐσταμάτησε τὸ ἔργον τῆς καὶ δὲν παρουσιάσθη εἰς τὴν Βουλὴν νὰ εἰπῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνακρίσεων τῆς; Σεύρει ἡ ἐπιτροπὴ τί εὐθύνην ἔχει μετ' ἡμᾶς τὴν αὐτὴν; Αὐτὰ ἔρωτᾷ ὁ «Νουμῆς» εἰς τὸ τελευταῖον τοῦ φύλλον.

Εἰς τὴν Φλωρεντίαν προκηρύσσεται διὰ τὸν προσηλὴ Νοέμβριον ἡ 7ῃ διεθνὴς καλλιτεχνικὴ ἐκθεσις. Ἡ ἐκθεσις θὰ διαρκέσῃ ἕως τὸν Ἰούνιον 1912.

Ἐνα νέον περιοδικὸν πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ, εἰς τὸ Παρίσι «Ἰανὸς». Ἐτοί ἀρχίζει ἡ ἀγγελία πού ἐξέδωσαν:

«Ἐχόντες πλέον σταθερὰν τὴν ἀπόφασιν τῆς σχετικῆς πρὸς τὸ ἔργον ὑπερ' ἀνελάβομεν, ἀναχωρήσας μᾶς ἐκ Παρισίων, καὶ τῆς εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα μᾶς ὀλιγοήμερον ἐπανόδου σὰς ἀποστέλλομεν τὴν ἀγγελίαν ταύτην, μετ' ἡμᾶς πεποιθῆσιν πῶς πληρεστάτην θέλετε λάβει γνῶσιν τοῦ σκοποῦ μᾶς καὶ τοῦ ἔργου μᾶς κλπ. κλπ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Περασμένα Σχεσμένα Δ. Γρ. Καμπούρογλου (Ἐπεισόδια, διηγήματα, ἐντυπώσεις, ὄνειρα, εἰκόνες). Ἀθῆναι, Ἑλλ. Ἐκδ. Ἐταιρεία, δρ. 2.

Ὁ Τάφος Κωστὴ Παλαμᾶ. Ἐκδοσις Β'. Εἰς τὸν ἴδιον τόμον **Ὁ πρῶτος λόγος τῶν Παράδεισων**. Ἐκ-

δότης Ι. Δ. Κολλάρος, βιβλιοπωλεῖον «Ἑστία». Ἀθῆναι, δρ. 2.

Οἱ ἔθνη καὶ γλωσσικοὶ ἐφιάλται Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα δ. φ. Ἀθῆναι, δρ. 1.

Ἐγὼ ἀνάμεσα στὴ φύσιν καὶ τὸ θάνατον, Α. Σοφιστή, Ἀθῆναι, 1910.

Ἑλληνοπρεπὴς ἀνατροφή, διάλεξις Ι. Ε. Διαμαντοπούλου, Σμύρνη, φρ. 0,50.

Πρόγραμμα καὶ Κανονισμοὶ Ἐμπορικῆς καὶ Λογιστικῆς Σχολῆς Παναγιωτοπούλου. Νέον καὶ πρωτότυπον ἔργον διὰ τὴν Ἑλλάδα σύστημα λογιστικῆς διδασκαλίας, βασιζομένης ἐπὶ τῆς ἀτομικότητος ἐκάστου μαθητοῦ. Ἐν Πειραιεὶ, ὁδὸς Νοταρᾶ 68.

Ὀδηγὸς τῆς Ἑλλάδος, Σάμου, Κρήτης, Κύπρου καὶ ἀπάσης τῆς Μακεδονίας Ν. Ἰγγλέση, ἔτος Γ' 1911, Ἀθῆναι, δρ. 15.

Albert du Bois, essai critique par Joseph Chot. Paris, Sansot fr. 3,50.

L'Assemblée Nationale poème patriotique par Gérasime D. Cangellaris, Alexandrie.

Catalogo della Mostra archeologica nelle Terme di Diocleziano. Esposizione Internazionale di Roma 1911.

Renée Vinien par Charles Brun Paris, Sansot fr. 1.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ραχήλ, Ἀθῆναι. — Εὐχαριστοῦμεν. Εἶναι ὅμως δύο τρεῖς λέξεις δυσκολοδιάβατες. Μᾶς στέλλετε τὸ βιβλίον νὰ τίς ἰδοῦμε εἰς τὸ πρωτότυπον;

Θ. Ν. Κάϊρον — Κάτι τοῦ λείπει πού μᾶς κάνει νὰ μὴν τὸ δημοσιεύσωμεν.

Κ. Π. Μ. Καλλιπολιν. — Θὰ δημοσιεύθῃ, εἰς τὸ ἐρχόμενον ἔτος. Εὐχαρίστως δεχόμεθα καὶ ἄλλα.

Β. Σ. Λάρνακα. — Ἀκατάλληλον.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὁ Σπαῖς (Δεκατιστής). — «Καίροι».

Παρατηρήσατε κύριοι καλά, διότι μετ' ὀλίγον δὲν θὰ βλέπετε τίποτε. — «Καίροι».

Ἐκαστὸς τόμος δευτέρος ἐπὶ πλέον λ. π. 30

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΒΡ. ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΤΡΑΦΕΩΝ

Ἐκδομένη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Δρος Ι. ΖΕΡΒΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

Φοίνισσαι. Ἀναφέρονται εἰς τὴν τραγικὴν παράδοσιν τῆς ἀδελφοκτονίας Ἑτεοκλέους καὶ Πολυνείκους. Πλήρες ἐπεισώδιον, ὃς ὁ θάνατος τῶν δύο ἀδελφῶν, ἡ ἀποδίωξις τοῦ Οἰδίποδος, ἡ γενναία τῆς Ἀντιγόνης ἀπόφασις κ.λ.λογίζεται ἐκ τῶν ὁραιοτέρων ἔργων τοῦ Εὐριπίδου. Δρ. 1.50

Ἰκέτιδες, δράμα πολιτικὸν καὶ πατριωτικόν, ἀναγόμενον εἰς τὸν ἥρωα Θησέα, ὁ ὁποῖος θάπτει τοὺς πρὸ τῶν Θηβῶν πεσόντας Ἀργεῖους. Ὁ χορὸς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μητρῶν καὶ τέκνων τῶν πεσόντων παρὰ τὰς Θήβας, τὰ χορικά δὲ τοῦ ἔργου εἶναι ἐκ τῶν περιπετειῶν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Δρ. 1.50

Τὰς «Φοίνισσας» καὶ τὰς «Ἰκέτιδας» μετέφρασε φιλολογικῶς καὶ ἐμμετρως, ἀποδώσας τὸν ῥυθμὸν τοῦ πρωτοτύπου, ὁ κ. Ν. Ποριώτης.

Ἡρακλῆς μαινόμενος. Ὁ Ἡρακλῆς ἀπολυτρώων τὰ τέκνα τοῦ καταλαμβάνεται κατόπιν ὑπὸ μανίας καὶ τὰ φρονεῖ. Συνερχόμενος θέλει ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλὰ σφίζεται ὑπὸ τοῦ φίλου τοῦ Θησέως. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις φιλολογικῶς ἀριτία, ἐμμετρος καὶ διατηροῦσα κατὰ τὸ δυνατόν τὰς ὁραιοτάτας τοῦ πρωτοτύπου ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Βάρναλη.

Ἴων, δράμα διακρινόμενον διὰ τὴν περίτεχνον πλοκὴν τοῦ, τὰς μετὰ τέχνης παρεμβλλομένας περιπετείας καὶ τὴν ἀπροσδόκητον ἐκβασιν. Ὑπόθεσιν ἔχει τοὺς κινδύνους, τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν ἀναγόρευσιν ἑπειτα τοῦ Ἴωνος ὡς κληρονόμου τοῦ βασιλέως τῆς Ἀττικῆς Σούθου. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις ἀκριβὴς καὶ ἐμμετρος ὑπὸ τοῦ κ. Πολ. Δημητρακοπούλου.

Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι. Ἐκ τῶν παθητικωτέρων καὶ καλυτέρων τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου. Αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὸς σωτηρίαν τῆς θυγατρὸς, ἡ ἀργὰ ἐπελθοῦσα συμπαθία τοῦ Μενελάου πρὸς τὸ θῆμα, ἡ τόλμη τοῦ Ἀχιλλέως ἀντίστασις ἐναντίον τοῦ στρατοῦ ὑπὲρ τῆς μνηστῆς τοῦ ἐντείνουσι τὴν δράσιν καὶ τὴν τραγικότητα, παρεχομένης τῆς λύσεως διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις φιλολογικῶς πιστὴ καὶ ἀριτία ὑπὸ τοῦ κ. Φραγκιά.

Κύκλωψ, δράμα σατυρικόν, ἀνάγεται εἰς τὴν γνωστὴν Ὀμηρικὴν περιπέτειαν τοῦ Ὀδυσσεύς, τὴν μέθην καὶ τυφλῶσιν τοῦ Κύκλωπος καὶ τὴν οὕτω σωτηρίαν τοῦ ἥρωος καὶ τῶν συντρόφων του. Τὰ εἰς τὸ δράμα κομικὰ ἐπεισόδια καθιστοῦσιν αὐτὸ ἐξόχως ἐνδιαφέρον. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις φιλολογικῆ, ἐμμετρος καὶ ἀριτίας ἀποδίδουσα τὸ πρωτότυπον ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Τσοκοπούλου.

Ὁρέστης, δράμα πολὺπλοκον καὶ νεωτεριστικόν. Ὁ Ὁρέστης ὑπὸ τῶν Ἀργείων καταδικάζεται εἰς θάνατον, ὁ δὲ θεὸς τοῦ Μενελάου ἐκ δειλίας τὸν ἐγκαταλείπει. Ὁ βασιζομένης ἐκείνος θέλει νὰ φονεύσῃ τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, καὶ τὴν θυγατέρα τῶν Ἑρμιόνην. Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ μεταπειθεῖται καὶ νηφεύεται τὴν Ἑρμιόνην. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις φιλολογικῶς πιστὴ καὶ ἐμμετρος ὑπὸ τοῦ κ. Η. Βουτιερίδου.

Ῥήσος. Εἶναι ἐκ τῶν νεωτέρων δραμάτων τῆς Ἀττικῆς τραγωδίας, ἀποδομένην μὲν παλαιότερον εἰς τὸν Εὐριπίδην, ἀλλ' ἤδη τασσόμενον μᾶλλον εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Φεοκλέους. Ἀνάγεται εἰς τὸ Ὀμηρικὸν ἐπεισώδιον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Παριῶτος. Δρ. 1.50

Ἡ μετάφρασις φιλολογικῆ, ἀριτία καὶ ῥυθμικὴ ὑπὸ τοῦ κ. Καμπάνη.

100 ΔΡΑΧ. ΒΒΒΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΝΑ 5 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΤΟΣ ΣΤ΄.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α΄ ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1911

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1911.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον και Τράπεζαι.	Δρ. 3,095,819.03
Δάνεια επ' ενεχύρων λογιωφόρων	Δρ. 2,937,719.25
Ανοιχτοί λογαριασμοί επ' ενεχύρων χρηματογράφων.	» 250,914.85
Συναλλάγματα και γραμμάτια εν χαρτοφυλάκιω	» 2,617,363.50
Προεξοφλήσεις συντάξεων (αποδείξ. εν χαρτοφυλ.)	» 370,614.54
Προεξοφλήσεις μισθοδοσιών λειτουργιών μέσης εκπαίδευσεως (αποδείξεις εν χαρτοφυλάκιω)	» 53,053.24
Δάνεια επ' ενεχύρων χρυσού, κοσμημάτων κλπ.	» 750,030.45
Διάφοροι λογαριασμοί ηγγυημένοι.	» 1,318,371.40
Διάφοροι λογαριασμοί και εκχωρήσεις απαιτήσεων Δημοσίου ασφαλισμένοι και δι' αποθήκης.	» 193,849.81
Εκπρεμείς λογαριασμοί.	» 40,457.05
Μετοχές. Αντίτιμον μίτων εκδοθεισών 45,000 μετοχ.	» 4,500,000.—
Κεῖμα Τραπεζῆς, ὁδὸς Πανεπιστημίου.	» 562,590.70
Χρηματογράφα εν γένει, ἰδίως ὁμολογίας Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσόν.	» 2,147,944.30
Μερίσματα και τοκομερίδια εν γένει.	» 65,408.10
Γραμμάτια εισπρακτέα διὰ λογαριασμὸν τῶν	» 51,549.95
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως (ιδίως ἀξία χρηματοκιβωτ.)	» 76,138.05
Δρ. 19,080,814.22	

Σημ. Τὴν Α' εξαμηνίαν 1910 ἐνηργήθησαν καταθέσεις
 Α'. » 1911
 Εἰς τὸ τέλος τῆς Α' εξαμηνίας 1910 τὸ ὑπόλοιπον τῶν καταθέσεων ἀνήρχετο εἰς
 Α'. » Α'. » 1911
 Αἱ εἰς χρυσὸν μερίδες ὑπελογίσθησαν πρὸς δραχμὴν μίαν ἑκαστον φράγκον.

Δρ. 19,030,814.22

ΧΡΕΩΣΙΣ

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1911

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Εἰς ἔξοδα Διαχειρίσεως, ἥτοι:
 Μισθοὶ Λειτουργῶν καὶ Προσωπ.

» Ἐντυπα, φωτισμὸς, γραφικὴ ὕλη, ταχυδ. ὑπηρεσία κλπ.
 Μισθοὶ καὶ ἔξοδα τμήματος ἐνεχυροδανειστηρίου.

Εἰς ἔξοδα ἐγκαταστάσεως: ἀποσβ. 10% ἔτησίως
 » καθ' ὑστερήσεις Συναλλαγματικῶν καὶ Γραμμάτων, ἀποσβεσεις.
 » ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς, ἀποσβεσεις.
 » φόρον ἐπιτεδ' ἔματος Α' εξαμηνίας 1911.
 » τόκους Ταμειτηρίου.
 » τόκους Καταθέσεων.
 » τόκους Πιστωτικῶν λογαριασμῶν.

» Καθαρὰ Διατεθέντα διὰ τὴν παροῦσαν
 Κεῖδη εξαμηνίαν.
 » Αφ' ἑμένα διὰ τὴν ἐπομένην.
 Δρ. 374,218.24

» Ἀπὸ τοκομερίδων χρηματογράφων ἀνηκόντων τῇ Τραπεζῇ, τόκους λογαριασμῶν ἡγγυημένων καὶ προμηθείας.
 » τόκους δανείων επ' ενεχύρων χρηματογράφων.
 » πρ. εξοφλήματα γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν.
 » τόκους δανείων επ' ενεχύρων χρυσού, κοσμημάτων, κλπ.
 » τόκους Τραπεζῶν.
 » προεξοφλήματα ἀποδείξεων συντάξεων.
 » διάφορα κέρδη.
 » ἐνοίκια κτήματος Τραπεζῆς.
 » προεξοφλήματα ἀποδείξεων μισθοδοσιῶν μέσης ἐκπαίδευσεως.
 » ὑπόλοιπον κερδῶν Β' εξαμηνίας 1910.
 Δρ. 374,218.24

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1911 ΔΡΑΧΜΩΝ 65,810,15 ΩΣ ΕΠΕΤΑΙ

Εἰς προσωρὸν μείρισμα Α' εξαμηνίας 1911.
 Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μερίματος τῶν Δραχμῶν 65,810.15:

» Ε' πισίτονται
 α') διὰ φόρον Δημοσίου 5% ἐπὶ Δραχμῶν 56,391
 β') » χαρτοσήμιον 2% ἐπὶ τοῦ μερίματος 15,000 μετοχῶν Δρ. 53,571.45
 γ') » φόρον Δημοσίου 5% κατὰ τὸν νεαρόν νόμον ἐπὶ τοῦ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου Δραχ. 3,088.25

» Ἐκ τοῦ ἀντικτὸν ὑπολοίπου καθαρῶ μερίματος.
 α') διὰ κεφάλαιον ἀποσβ. ταχ. 5% κατὰ τὸ ἀρθ. 50 τοῦ Καταστατικοῦ Δρ. 3,088.25
 β') δι' ἀμοιβὴν Δ. Συμβουλίου 10% κατὰ τὸ ἀρθρον 50 τοῦ Καταστατικοῦ Δρ. 6,176.45
 γ') διὰ φόρον Δημοσίου 5% κατὰ τὸν νεαρόν νόμον ἐπὶ τῆς ἀμοιβῆς τοῦ Δ. Συμβουλίου ἐκ Δρ. 6,176.45

Μείρισμα προσωρὸν, εξαμηνίαν καθαρὸν, ἥτοι ἐλεύθερον φόρον καὶ χαρτοσήμιον πρὸς
 Δρ. 3.50 ἐφ' ἐκάστης μετοχῆς.
 Τὸ μερίσμα πληρώνεται:
 Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι ἀπὸ τῆς 20 Ἰουλίου ἔ. ἔ.
 Εἶναι δε ἀπηλλαγμένον τὸ μερίσμα τοῦ φόρον Δημοσίου καὶ τοῦ δικαίωματος χαρτοσήμιον ὡς προκαταβληθέντος ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ Δημόσιον.
 Ἐν Ἀθήναις, τῇ 9 Ἰουλίου 1911.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΔΙΟΝ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ 1ΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ
 ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000 — ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διεύθυνσις τηλεγραφική
«Αθηναϊκή»

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ: 'Εν Πειραιῇ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίσσει.
ΕΝ ΚΡΗΤῃ: 'Εν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: 'Εν Κων/πόλει (Ὑ/μα ἐν Γαλατῇ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμυσῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Πάφρῳ, Σμύρῃ, Χίῳ, Μερσίῃ, Ἀδάνοις, Ταρσῷ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς, Καβάλλῃ, Ἐάνδῃ, Δεδεαγάτς καὶ Ἰωαννίνοις.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ: 'Εν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Midan), Καῖρῳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Mousky), Ζαγαζικίῳ, Μανσούρῃ, Μιτ-Γκάμρ, Τάντα καὶ Μπενι-Σουέφ.
ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ (N° 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΑΜΒΟΥΡΓῳ (Domhof, Mönckeberg Strasse 18, ΕΝ ΛΕΜΙΣΣῳ (Κύπρου), ἐν ΔΙΜΕΝΙ-ΒΑΘΕΟΣ (Σάμου) καὶ ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 17/30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1911

ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ	
Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρ' ἐγγυητοῦν Τραπεζαῖς	Δρ. 19,975,506.64
Παρὰ Τραπεζῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Σ/ματα ἐν χαρτοφυλακίῳ	» 23,919,523.37
Προεξοφλήσεις καὶ Προκαταβολαὶ Ε/γραμμάτων	» 41,194,290.65
Ἡγγυημένοι λογαριασμοί:	
ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων	» 62,786,618.11
δι' ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων	» 66,033,171.70
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων	» 10,470,791.80
Τρέχοντες λ/μοὶ χρεωστικοὶ	» 32,695,335.75
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων, Διμενικῶν Ταμείων καὶ Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν	» 18,809,438.42
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια	» 11,290,537.02
Συμμετοχαὶ εἰς ἐπιχειρήσεις	» 2,817,602.50
Κτήματα Τραπεζῆς	» 4,809,889.09
Ἐγκαταστάσεις, ἔπιπλα, χρηματοκιβώτια κτλ.	» 1,109,807.28
	Δρ. 295,912,512.33
ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ	
Κεφάλαιον Ἑταιρικόν	Δρ. 50,000,000.—
Κεφάλαιον τακτικὸν Ἀποθεματικόν	» 5,480,000.—
Ἀποθεματικὸν Προνοίας	» 5,000,000.—
Καταθέσεις ὄψεως	Δρ. 56,897,025.44
» προθεσμίας	» 50,901,836.99
» πολυτετεῖς καὶ μὲ προειδοποίησιν	» 30,946,994.90
Ταμειυτήριον	» 17,987,637.02
Τρέχοντες λ/μοὶ πιστωτικοὶ	» 22,838,244.43
ὑποκαταστήματα	» 200,009.57
Ἐξωτερικοὶ λ/μοὶ	» 37,221,914.61
Προσωρινοὶ λ/μοὶ καὶ διάφορα	» 18,438,849.37
	Δρ. 295,912,512.33

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς
Φ. Η. ΟΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἥτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, Προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Εἰσπράξεις τοκομεριδίων παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, Ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολὰς, Ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολὰς πληρωμῶν ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ. Ἀνοίγει τρέχοντας λ/μοὺς ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκούς διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκούς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἶναι ἀποδοτέαι εἰς ὁ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους. Ταμειυτήριον μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.

FILTRE CHAMBERLAND

SYSTÈME PASTEUR

Le seul autorisé par Pasteur à porter son nom.

Le seul s'opposant à la transmission de la fièvre typhoïde par les eaux d'alimentation.

Représentat Cénéral J. B. RODIER 56 rue Charilaou Tricoupi — ATHÈNES

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ £ 600.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: 'Εν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει, Ναυπλίῳ.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1910 μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους: 3% ἑτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100,000 Δρ. — 1/2% ἑτησίως εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100,000 Δρ. — 3 1/2% ἑτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἑτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἑτησίως πέραν τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ὡς ἑξῆς: 3% ἑτησίως εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/2% ἑτησίως μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4% ἑτησίως μετὰ 2 ἐτῶν μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2% ἑτησίως μετὰ 4 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὁ εἶδος ἐγένετο ἡ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50,000,000, ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10,480,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ. 'Εν Πειραιῇ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλῳ καὶ Λαρίσσει. ΕΝ ΚΡΗΤῃ. 'Εν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ. ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ. 'Εν Κωνσταντινουπόλει, (Ὑποκαταστήματα ἐν Γαλατῇ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμυσῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασσοῦντι, Πάφρῳ, Σμύρῃ, Χίῳ, Μερσίῃ, Ἀδάνοις, Ταρσῷ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραϊς, Καβάλλῃ, Ἐάνδῃ, Δεδεαγάτς καὶ Ἰωαννίνοις. ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ. 'Εν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Midan), Καῖρῳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Mousky), Ζαγαζικίῳ, Μανσούρῃ, Μιτ-Γκάμρ, Τάντα καὶ Μπενι-Σουέφ. 'ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ (N° 22 Fenchurch Street), 'ΕΝ ΛΕΜΕΣῳ (Κύπρου), 'ΕΝ ΔΙΜΕΝΙ-ΒΑΘΕΟΣ (Σάμου) καὶ ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος
Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΔΙΣ
Ε. ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ
Δ. ΕΥΓΕΝΙΑΔΗΣ Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ
Δ. ΖΑΡΙΦΗΣ ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: «ΑΘΗΝΑΪΚΗΝ», — «ATHÉNOCLÉS».

Ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν ἥτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολὰς, ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολὰς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολὰς πληρωμῶν, ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκούς διὰ τὸ κοινόν. Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμμάτια ὑπὸ ὅρους λίαν εὐνοϊκούς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἶναι ἀποδοτέαι εἰς ὁ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους. ΤΑΜΕΙΥΤΗΡΙΟΝ μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην.

ΜΕΓΑ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

“ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΒΟΥΣΤΑΣΙΩΝ,”

ΛΕΜΠΕΣΗ, ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ & Σ^{ΙΑ}

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 48

ΑΘΗΝΑΙ, Τηλέφωνον 597.

Σ. Π. Α. Π.

Ἀναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν

- 6.30 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
7.05 » Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κολήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
8.30 » Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
11.30 » Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας.
1.20 μ.μ. Ταχέια διὰ Πάτρας κατὰ Δευτέραν καὶ Τετάρτην.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν

- 7.10 π.μ. Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
8.15 » Ταχέια δι' Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην καὶ Παρασκευὴν.
11.35 » Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
6.30 » Δι' Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Καλάμας.
3.45 μ.μ. Διὰ Πύργον, Ὀλύμπια.

Ἀναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν

- 7.00 π.μ. Διὰ Κυπαρισσίαν, Ὀλύμπια, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Ἀθήνας.
12.05 » Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Τρίπολιν.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

- 2.45 μ.μ. Ταχέια ἐκ Πατρῶν (δὺς ὥς ἄνω).
4.45 » Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου.
6.15 » Τοπικὴ ἐκ Κόρινθον.
7.00 » Ἐξ Ὀλυμπίων, Πατρῶν, Καλαβρύτων.
8.00 » Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

ΧΙΛΙΟΜ. ΒΙΒΛΙΑΡΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΩΝ

1000 χιλιόμ. ἐπιπτώσις 25 ⁰ / ₀	A' Θ. Δρ. 90	διαρκειάς 6 μηνῶν
	B' » » 75	
	Γ' » » 45	
2500 χιλιόμ. ἐπιπτώσις 30 ⁰ / ₀	A' Θ. Δρ. 210	διαρκειάς 12 μηνῶν
	B' » » 175	
	Γ' » » 105	

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κοιμώσεις Κυριδῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, Πλατεῖα Συντάγματος.

Ἐδωδιμποωλεῖα

ΙΙ. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Φαρμακεία

ΙΙ. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Φήλιξ Ράνιος, ὁδὸς Σταδίου 8 Ὅπτικά
(Εἶδη ὀπτικά, φωτογραφικά, ἐπιστημονικά).

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Β. Κοντομανώλη, ὁδὸς Ἱπποκράτους 3.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ

Μητροπολίτου Λεοντοπόλεως

Φράγκα 20

ἀποστέλλομενα μαζί μὲ τὴν παραγγελίαν
εἰς τὰ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,”